ÎNVĂȚÂND ISTORIA PRIN EXPERIENȚELE TRECUTULUI:

Cetățeni obişnuiți supravegheați de Securitate în anii '70 - '80

CNSAS

ÎNVĂȚÂND ISTORIA PRIN EXPERIENȚELE TRECUTULUI:

Cetățeni obișnuiți supravegheați de Securitate în anii '70-'80

Editura CNSAS
București
2009

Volumul **„Învățând istoria prin experiențele trecutului. Cetățeni obișnuiți supravegheați de Securitate în anii '70-'80"** face parte din proiectul LEARNING HISTORY THROUGH PAST EXPERIENCES: Ordinary Citizens under the Surveillance of Securitate during the 1970s - 1980s (REM-2008-052), cofinațat de Uniunea Europeană (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency - EACEA) prin Programul 'EUROPE FOR CITIZENS' 2007-2013 - Action 4 'Active European Remembrance'.

Referenți: Conf. univ. dr. Smaranda Vultur
(Universitatea de Vest, din Timișoara)
Conf. univ. dr. Ionuț Costea
(Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca)
Conf. univ. dr. Ioan-Marius Bucur
(Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca)
Cercetător științific: Ioan Ciupea
(Muzeul de Istorie al Transilvaniei Cluj-Napoca)

Colegiul de redacție: Virgiliu Țârău
Cristina Anisescu

Coperta: Andrei Mănescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Învățând istoria prin experiențele trecutului : cetățeni obișnuiți supravegheați de Securitate în anii '70-'80 / Cristina Anisescu, Denisa Bodeanu, Liviu Burlacu, ... ; coord.: Virgiliu Leon Țârău. - București : Editura CNSAS, 2009
ISBN 978-973-88289-2-6
I. Anisescu, Cristina
II. Bodeanu, Denisa
III. Burlacu, Liviu
IV. Țârău, Virgiliu Leon (coord.)
351.746.1(498)"1970/1980"

ISBN: 978-973-88289-2-6

Tehnoredactare: Raluca Tudor
Tipografia: RAWEX COMS
Calea Griviței nr. 403, sector 1, București

ÎNVĂȚÂND ISTORIA
PRIN
EXPERIENȚELE TRECUTULUI:

Cetățeni obișnuiți supravegheați
de Securitate în anii '70-'80

Coordonator: Virgiliu Țârău

Autori: Cristina Anisescu
Denisa Bodeanu
Liviu Burlacu
Daniela Iamandi
Cipriana Moisa
Adelina Oana Ștefan

Editura CNSAS
București
2009

CUPRINS

O supraveghere cotidiană. Introducere

În scena finală a filmului *Viețile altora*, într-o mare librărie din Berlin, fostul ofițer al STASI, care lucrase cazul *Laszlo*, cumpără o carte, care îi era dedicată, de către cel pe care îl *supraveghease*. La întrebarea vânzătorului, dacă lucrarea urma să fie făcută cadou, răspunsul a venit sec: ***Nu, este pentru mine***. Într-un fel sau altul, ***sonetele pentru oamenii buni***, încheiau cercul relației dintre trecut și prezent. Autorul cărții făcea public ceea ce înțelesese din viața sa aflată sub supravegherea STASI, iar ofițerul care ***îl protejase***, fără însă a-l putea feri de trauma pierderii ființei iubite, primea sub protecția anonimatului, recunoștința *supravegheatului*. Era o carte. Putem să bănuim ceea ce se afla între paginile romanului. Sau, putem doar să ne întrebăm. Ceea ce devine relevant este faptul că între cele două coperte ale cărții nu erau cuprinse doar *viețile altora*, ci erau chiar viețile celor care trecuseră prin comunism, ale căror destine fuseseră marcate de felul în care STASI, temuta poliție politică din Republica Democrată Germană, acționase pentru a le controla existența. Victime și călăi deopotrivă, urmăriți, informatori și ofițeri ieșeau din cercul vicios al trecutului, pentru a încerca să se reconcilieze cu acesta. Iar acesta, trecutul, nu poate fi înțeles, dacă nu este cunoscut. Atât cât este posibil, și nu în culori de alb și negru, ci în multe tonuri de gri, zugrăvite pe îngălbenitele file ale dosarelor care consemnează viața cotidiană a celor care au fost urmăriți în timpul regimului comunist.

Într-o manieră similară, dar distinctă, sub forma unui film documentar (*Supravegheat de Securitate în anii '70 și '80*) și al studiilor din paginile acestei cărți, am încercat să abordăm această problemă, propunând o lectură nuanțată asupra *vieților* oamenilor obișnuiți aflați sub supravegherea Securității în România ultimelor două decenii comuniste. Am asumat dintru început faptul că *supravegherea* este un

subiect limitat și că într-o asemenea întreprindere nu se poate răspunde la toate întrebările legitime sub raport epistemologic. Ca urmare, am fost preocupați să ilustrăm și să explicăm în acest proiect doar felul în care aceasta a fost realizată, respectiv cum a fost percepută și înțeleasă de către cei care au suferit-o, după ce aceștia au intrat în contact cu propriul destin zugrăvit în dosarele de Securitate. De aceea, în cuprinsul demersului nostru nu sunt prezente și alte dimensiuni specifice ale acțiunilor Securității. Ele vor fi, cu siguranță, subiectul unor inițiative viitoare ale Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS).

Fundația demersului de față a fost structurată cu ajutorul informațiilor și documentelor păstrate în arhivele CNSAS. Utilizate atât ca surse istorice primare, cât și ca elemente catalizatoare ale memoriei individuale, dosarele prezervate în arhiva fostei Securități vin să ilustreze dimensiuni specifice ale felului în care această instituție și angajații săi au *supravegheat* societatea românească în anii '70 și '80 ai secolului trecut. Fără a-și propune să documenteze cazuri deja devenite publice ale unor figuri marcante ale epocii, proiectul aduce în atenție vocile documentate ale oamenilor obișnuiți din acea epocă, ale acelor personaje care în încercarea de a își recupera propriul trecut - prin accesul la propriul dosar - au înțeles să îl împărtășească și celorlalți, dincolo de granițele memoriei individuale.

În fapt, proiectul de cercetare are două obiective complementare, materializate într-o dublă dimensiune, ca film documentar și studiu istoric. Primul este acela de a încerca să explice felul în care o instituție-cheie a statului comunist din România, Securitatea, a acționat în anii șaptezeci și optezeci ai secolului supuneriipentru a controla, supraveghea și reprima cetățenii cu scopul *supunerii* lor din perspectivă ideologică. Al doilea, este acela de a permite unor *voci obișnuite* să își povestească nu doar experiențele de epocă, cât mai ales să le rememoreze în contextul lecturii dosarului de Securitate. Astfel, narațiunea despre trecut, combinată în ecuația imagine, text documentar, sunet, devine - sperăm - credibilă și, mai ales, nuanțată.

Într-un atare context, poate nu este de prisos să amintim că orice film documentar este subiectiv în esența sa. Deși toate *documentarele* își propun să *relateze* adevărul despre trecut, în lumina surselor care pot fi accesate și utilizate, demersul rămâne parțial și, implicit, subiectiv.

Deciziile care stau la baza realizării sale - de la alegerea

subiectului, la actorii care dau viață trecutului și până la forma în care este realizat montajul sau este ales sunetul- aparțin celor care au participat nemijlocit la *crearea* sa: producători, documentariști, operatori, scenariști și regizor. Mai mult, materialul care stă la fundația realizării sale, documentar, imagistic sau de altă natură, este unul fragmentar, fiind selectat și utilizat pentru a răspunde scopurilor asumate de echipa care produce filmul. Este, în fapt, o altă modalitate de a prezenta istoria. Aceasta însă, așa cum spunea cândva, emeritul istoric american, Arthur Schlesinger ***„nu se poate face singură. Nu poți pune o monedă într-o mașină, iar istoria să iasă de acolo"***. Istoria este scrisă de istorici pentru semenii lor, cu scopul de a face inteligibil nu doar trecutul, ci și prezentul.

Situația este similară și în cazul filmelor *documentare*, acestea însă prezintă anumite particularități legate de mijloacele și metodele angajate în realizarea lor. În fapt, utilizând arsenalul de surse pe care și istoricii le angajează în căutarea reconstituirii și explicării *trecutului*, aceste filme spun o *poveste* despre acesta, una în care narațiunea capătă forță persuasivă nu numai prin intermediul textului, ci și prin cel al sunetului sau imaginii. Este o operă care dacă este făcută cu bună credință, precum și într-o manieră profesionistă, poate oferi publicului larg nu o variantă exclusivistă asupra trecutului - în care excelează filmele de propagandă sau cele ideologic determinate - ci una echilibrată, în care vocile acestuia devin complementare și lămuritoare în raport de multiplele fațete ale perioadei sau subiectelor studiate.

Personajele acestui film sunt oamenii obișnuiți și Securitatea. Scenariul este scris pe baza amintirilor oamenilor și a arhivei lăsate de fosta Securitate. Scenariul și regia filmului s-au construit treptat, pe măsură ce documentarea a fost realizată, fiind influențate de suprapunerea imaginilor provenite din trecutul scris și din prezentul amintirilor. Ceea ce a rezultat se dorește o contribuție la înțelegerea mai profundă și mai nuanțată a unui trecut care parcă nu mai vrea să se termine.

Actorii filmului nostru, dincolo de exemplaritatea destinelor individuale, sunt personaje colective, pluralizate la nivel instituțional prin memoria colectivă și cea a arhivei fostei Securității. Amintirea, re-amintirea și cunoașterea mediată prin intermediul documentelor create de fosta Securitate cu privire la subiecții acțiunilor sale, transformă destine particulare în voci distincte ale memoriei colective.

Aceste scurte considerații au menirea de a explica substanța demersului nostru. Filmul documentar a fost realizat după sute, poate mii de ore de studiu, în care membrii proiectului au cercetat, analizat și selectat informații din arhiva fostei Securități. Apoi, pentru ca inițiativă să nu rămână cantonată la nivelul documentului și al pozelor descoperite, aceeași cercetători, împreună cu regizorul și echipa de producție, au realizat peste 50 de interviuri cu persoane care în cunoștință de cauză - după ce și-au consultat propriul dosar creat de către Securitate - au acceptat să își povestească experiența personală din perioada comunistă. În mod deliberat, echipa de cercetare nu a căutat să intervieveze persoane care în acea perioadă au avut o vizibilitate publică, ci oameni obișnuiți care au fost la sala de cercetare de la CNSAS și care au acceptat să participe la realizarea sa.

Totuși, pentru acoperirea unor aspecte punctuale, dar și pentru contextul istoric, potrivit manierei de realizare al oricărui documentar, au fost chestionate și *personaje academice* (istorici sau specialiști în problematică), a căror expertiză putea face legătura dintre experiența individuală și memoria socială.

Deși am încercat să luăm legătura și cu cei aflați de partea cealaltă parte a baricadei - ofițeri de informații din epocă - demersurile noastre nu au fost încununate de succes. În acest context, am luat decizia de a completa filmul cu documente și analize care să ilustreze specificul activităților de supraveghere, pentru ca publicul interesat să poată descoperi și înțelege, la intersecția dintre memorie, document și reconstituirea istorică, conținutul acestora în perioada matură a regimului comunist din România. Ele sunt cuprinse într-un volum care completează și explicitează filmul documentar. Studiile reunite în cadrul acestuia, realizate pe baza cercetărilor arhivistice și a anchetei de istorie orală, vin să ilustreze dimensiuni specifice activităților de supraveghere desfășurate de către Securitate asupra cetățenilor obișnuiți. Selecția documentelor, tipologia acestora, precum și fragmentele din interviurile prezentate, sunt de natură să lămurească atât conținuturile formale cât și dimensiunile simbolice ale acțiunilor de urmărire informativă.

Cele zece capitole ale volumului sunt dedicate formelor și tehnicilor angajate de către Securitate pentru urmărirea societății românești. Fără ca vreunul dintre autori să își propună să ilustreze vreuna dintre acestea în mod exhaustiv, sunt de reținut eforturile de a sistematiza și taxonomiza elementele specifice unei activități de supraveghere

informativă. De la motivele care stăteau la baza declanșării unei astfel de acțiuni, continuând cu mijloacele, metodele și tehnicile utilizate (rețea informativă, controlul corespondenței, filaj, înregistrări audio-video, percheziții, anchete) și încheind cu efectele unei astfel de acțiuni (materializate în măsuri preventive sau punitive), în fața cititorului interesat se va aștene întregul eșafodaj politic, tehnic și polițienesc al unui *Dosar de Urmărire Informativă*. La fel ca și în cazul filmului, în documentarea realizată pentru elaborarea de față, echipa de cercetare a fost motivată de căutarea elementelor generale, în diversitatea lor, a cazurilor tip și nu a celor exemplare, pentru a putea surprinde cadrele structurale ale urmăririi informative.

Pentru că volumul a fost gândit să răspundă și unor scopuri didactice, dincolo de fundamentul său științific, am optat pentru o dimensionare a fiecărui articol în trei părți. În prima sunt analizate dintr-o perspectivă istorică, legală și politică, elementele structurale ale subiectului urmărit. În acest context sunt definite conceptele și operațiunile tip, fiind evidențiate mutațiile specifice perioadei analizate. A doua parte este dedicată surselor istorice. Fiecare autor a selectat din materialul documentar, respectiv din arhiva de istorie orală a proiectului, acele materiale care ilustrează aspecte specifice urmăririi informative. Ultima parte este cea în care autorii - în încercarea de a conferi și o dimensiune didactică demersului lor - apelează la gândirea critică a publicului interesat, cu scopul de a fixa noțiunile, conceptele sau operațiunile descrise pe baza materialului documentar utilizat.

Ultimul capitol al lucrării de față pune în atenția cititorului, mai mult sau mai puțin avizat, experiența personală a celor intervievați după ce și-au consultat dosarul. Dincolo de *povestea vieții*, prezentă în fiecare expunere, în cuprinsul acestuia sunt evidențiate aspectele subiective și obiective ale contactului cu *propriul dosar:* de la cele birocratic-administrative, la cele care țin de motivații personale sau de găsirea de răspunsuri în cuprinsul dosarului de urmărire informativă. Este o *captatio benevolentiae*, care deși are o poziție atipică, chiar oximoronică -dacă ne este permisă licența -, fiind situată la sfârșitul volumului, se dorește un îndemn pentru cititorii acestuia pentru a se adresa C.N.S.A.S. în vederea accesării propriului dosar, a împlinirii dreptului lor de a cunoaște și de a înțelege prin învățarea din experiențele trecutului.

***

Sfârșitul războiului rece, implicit a regimurilor comuniste din

Centrul şi Estul Europei, a deschis accesul la arhivele fostelor servicii de informaţii. Confruntarea cu trecutul a devenit astfel posibilă şi din perspectiva unor astfel de informaţii, şi a contribuit la schimbarea filosofiei statelor în administrarea acestor resurse documentare fundamentale pentru recuperarea memoriei tarate ideologic. Deschiderea acestor arhive, punerea lor la dispoziţia publicului prin crearea unor instituţii care să le fructifice potenţialul istoric, respectiv cel specific unei justiţii de tranziţie, a devenit o realitate în majoritatea statelor ce au tranzitat de la un regim autocratic spre cel democratic. În fapt, moştenirea trecutului a devenit o temă pe care statele au abordat-o din perspectiva unei politici a memoriei. Prin instituţii reprezentative (comisii parlamentare) sau prin intermediul exponenţilor profesionişti ai societăţii civile (în primul rând istorici şi specialişti în ştiinţe sociale) au fost elaborate documente oficiale, în care alături de măsuri reparatorii faţă de victimele autocraţiilor, s-au precizat principiile reconcilierii sociale, prin intermediul regăsirii memoriei istorice. Recuperarea acesteia, dincolo de asumări publice, de implicaţii juridice sau de gesturi simbolic-comemorative, este - aşa cum s-a demonstrat - un proces continuu, prin care informaţia creată şi gestionată de structurile represive ale statului autocratic, a devenit ea însăşi un bun al democraţiei. Cooperarea dintre statul democratic şi societatea civilă are în acest context menirea de a contribui, nu doar la reconcilierea cu trecutul politic, cu moştenirile acestuia în diversele spaţii sociale, ci şi pe aceea de împăcare a societăţii prin cunoaşterea traumelor prin care a trecut în perioada totalitară.

Dincolo de iniţiativele oficiale, juridice, istorice sau instituţionale, de recuperare a adevărului istoric, a devenit evident că remediul miraculos pentru împăcarea socială nu era posibil de administrat în doze unice, că rănile adânci ale trecutului nu pot fi şterse doar prin asumări publice, fără o serioasă dezbatere la care să participe toţi cei interesaţi şi afectaţi de acel trecut.

Acest proiect se doreşte o contribuţie la această cunoaştere prin dezbatere, prin recursul la document şi memorie. Nu este o contribuţie vindicativă, ci una din care prin confruntarea cu *urmele trecutului* (amintiri, documente, imagini, opinii) să ne ofere posibilitatea să înţelegem şi, mai ales, să ne explicăm.

***

Mulţi dintre foştii angajaţi ai Securităţii au încercat, *a poste-*

riori, să afirme existența calitativă a două astfel de instituții în timpul regimului comunist din România. Una **rea**, compusă din alogeni, subordonată unei puteri străine, responsabilă pentru perioada represiunii și abuzurilor împotriva cetățenilor români (din anii patruzeci și până la începutul deceniului șapte), și o alta, **bună**, naționalistă, legitimă, compusă din patrioți care au încercat să apere interesele și securitatea statului român, ce a funcționat în ultimele două decenii ale regimului comunist. Fără a polemiza cu această intepretare - acesta va fi subiectul unei viitoare monografii dedicată Securității, care sperăm că va apărea în 2010 - vom încerca să ne poziționăm în cadrul demersului nostru într-o dimensiune socială la nivelul analizei și reconstituirii istorice.

Cu precauțiile metodologice necesare, cu o bază documentară largă la fundamentarea argumentelor, cu utilizarea amplă a interviurilor de istorie orală, sperăm că vom depăși schematismul unei judecăți de valoare, specific unei asemenea interpretări, în încercarea de a ilustra componentele structurale și operaționale ale urmăririi informative. Sau, altfel spus, vom analiza un aspect dintr-o viitoare *istorie a Securității*, realizată din perspectiva celor care au fost urmăriți, încercând să aflăm ce s-a aflat la originea declanșării unei asemenea acțiuni, ce tip de pericole legitimau deschiderea unui dosar de urmărire, cum se materializa - în etape și operațiuni distincte - și ce efecte avea aceasta asupra subiecților supravegheați. Am ales ca actorii proiectului nostru să fie persoane obișnuite din România acelei perioade, cu toții deveniți subiect al urmăririi informative: muncitori sau intelectuali, foști deținuți politici, persoane fără preocupări politice sau membri de partid; femei și bărbați, tineri sau mai vârstnici, deopotrivă. Criteriile care au stat la baza selecției *actorilor* proiectul nostru, au avut în vedere acceptul lor benevol, după ce aceștia și-au consultat propriul dosar la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, precum și respectarea tuturor elementelor legate de protecția datelor personale, de etică și de respectare a deontologiei profesionale în cercetarea științifică.

Nu putem încheia aceste rânduri fără a mulțumi echipei de cercetători care a participat la toate fazele documentării și elaborării proiectului. Un cuvânt de apreciere și mulțumire se îndreaptă apoi spre toți aceia care au acceptat să fie intervievați, împărtășindu-ne povestea vieții lor. Recunoștința și speranța unei viitoare colaborări, se îndreaptă spre regizorul Nicolae Mărgineanu, cel care a știut să fructifice cu măiestrie și profesionalism - alături de excelenții săi colaboratori - în

filmul documentar, munca de cercetare desfăşurată. Nu în ultimul rând mulţumiri se cuvin adresate instituţiilor care logistic şi financiar au sprijinit materializarea acestui proiect. În special programului "Europe for Citizens" 2007-2013, din cadrul Education, Audiovisual and Culture Agency care a asigurat o parte importantă din finanţarea proiectului, Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii, tuturor angajaţilor săi care au ajutat la finalizarea proiectului din perspectivă economică, juridică sau administrativă, Arhivei Naţionale de Filme pentru fructuoasa cooperare la realizarea documentarului. În fine nu putem să nu menţionăm în această enumerare instituţiile partenere în diseminarea iniţială a rezultatelor proiectului, Facultătea de Istorie şi Filosofie de la Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj şi Oficiul Autorităţii Federale pentru Prezervarea Arhivelor Ministerului Securităţii Statului din fosta RDG ("Bundesbeauftragte für die Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der ehemaligen Deutschen Demokratischen Republik").

Fără acest sprijin, iniţiativa noastră ar fi rămas probabil în stadiul de proiect.

Bucureşti, septembrie 2009 *Virgiliu Ţârău*

Notă asupra ediției

În realizarea prezentului volum, intenția noastră a fost aceea de a transmite, prin intermediul mărturiilor și a documentelor, informații cu privire la metodele de supraveghere informativă a cetățenilor României de către Securitate în anii '70-'80.

Ediția are preponderent un scop de natură didactică, fiind realizată pentru a răspunde unor scopuri legate de explicarea și dezbaterea *supravegherii,* și nu doar de introducere în circuitul științific a unor informații istorice. Ea este complementară filmului documentar, dar poate fi utilizată și autonom de acesta, având o arhitectură menită să expliciteze diferitele tipuri de acțiuni dezvoltate pentru supravegherea informativă asupra populației. Realizarea sa a vizat substanțial ilustrarea activităților specifice care încălcau drepturile individuale consacrate constituțional în România acelor ani, respectiv a celor pe care statul comunist se angajase să le respecte prin acorduri sau tratate internaționale.

În acest sens, am întreprins o cercetare minuțioasă în arhiva CNSAS și am selectat, din fondurile Documentar, Informativ și Rețea, documente caracteristice, prin care să fie evidențiate mijloacele și tehnicile folosite de Securitate pentru urmărirea oamenilor obișnuiți.

Documentele ni s-au părut, totuși, insuficiente pentru a surprinde amploarea acestei acțiuni, motiv pentru care am decis realizarea de interviuri cu cei care au fost „obiectivele" Securității în intervalul temporal menționat.

Fiecare document redat în capitolele volumului este însoțit de o explicație succintă ce cuprinde data, tipul și câteva detalii de referință. Având în vedere bogăția materialului documentar s-a recurs, după caz și importanță, la redarea integrală a documentului sau numai la acele părți ilustrative din cuprinsul său.

De regulă, redactarea documentelor a respectat textul original, operându-se tacit acele modificări impuse de normele ortografice actuale

(de exemplu s-a scris sunt în loc de sînt), sau acolo unde formularea inițială denatura sau îngreuna înțelegerea sensului frazei.

Intervențiile noastre în text sunt semnalate prin paranteze pătrate [...], iar ruperea textului este marcată prin /.../. La fel s-a procedat și în cazul anonimizării numelor reale ale urmăriților, informatorilor și terților care apar în documente precum și în cazul altor date personale (adrese, telefoane, etc.). Între paranteze rotunde ( ) se regăsesc trimiterile la surse sau la literatura de specialitate. Îngroșările sau sublinierile din text reflectă forma originală a documentului. Pentru a nu îngreuna lectura am optat pentru introducerea bibliografiei selective la sfârșitul volumului și, acolo unde a fost strict necesar, a referințelor în text și nu în subsolul paginii. Greșelile evidente de limbă sau dactilografiere au fost corectate fără a marca acest fapt în text.

În cazul interviurilor transcrierea a respectat întocmai spusele martorilor, fiind semnalate, totodată pauzele în discurs prin trei puncte de suspensie, și evidențiate anumite intonații sau gesturi prin explicarea acestora în paranteze pătrate urmate de mențiunea n.n. Și de această dată, ruperea textului a fost evidențiată prin /.../. Dialogurile redate de persoanele intervievate au fost marcate prin ghilimele. Atunci când intervievații au solicitat acest lucru, numele nu le-a fost redat integral în cuprinsul volumului.

În partea finală a volumului s-au prezentat câteva facsimile cu scopul de a exemplifica forma originală a documentului. Așa cum s-a procedat și în cazul documentelor editate, acestea sunt însoțite de o scurtă prezentare precum și de anonimizarea numelor și datelor personale ale urmăriților și informatorilor.

Editorii acestui volum doresc să mulțumească persoanelor intervievate care au acceptat să vorbească despre experiențele prin care au trecut, precum și colegilor din cadrul instituției care au contribuit la finalizarea acestui proiect.

Capitolul 1.
Motive de urmărire ale cetăţeanului obişnuit în anii '70-'80

Urmărirea informativă era, conform retoricii Securităţii, o activitate de verificare complexă a informaţiilor privitoare la pregătirea ori săvârşirea de infracţiuni contra securităţii statului, desfăşurată în scopul prevenirii, descoperirii şi lichidării acestora. Dincolo de jargonul oficial, acţiunile de supraveghere erau menite a identifica orice pericol, potenţial sau real, la adresa Partidului, liderilor acestuia şi a statului comunist.

Subordonarea politică a tuturor instituţiilor şi categoriilor sociale unui singur obiectiv - perpetuarea regimului – a constituit o permanenţă în România anilor '60-'80. Într-un atare context, misiunea Securităţii era nu doar una *profilactică*, ci şi una de natură să restrângă drepturi individuale consacrate constituţional.

Astfel, activitatea de supraveghere informativă se organiza şi desfăşura în toate obiectivele, locurile şi mediile de interes pentru apărarea securităţii statului, în rândul cetăţenilor români sau străini care ar fi putut să comită acte ostile. În aria obiectivelor protejate prin acţiuni de urmărire intrau, conform directivelor epocii: apărarea economiei naţionale; a secretelor de stat; identificarea şi contracararea oricăror pericole potenţiale la adresa intereselor statului. Ca atare, Securitatea era interesată să identifice şi anihileze manifestările, comportamentul şi legăturile cetăţenilor români sau străini, despre care existau indicii că sunt pretabili la săvârşirea de infracţiuni contra regimului, ori la alte fapte antisociale, dar cu privire la care nu exista încă temei pentru a se trece la verificarea lor în cadrul urmăririi informative. Urmărirea putea fi desfăşurată împotriva unei persoane, a unui grup de persoane sau asupra unei instituţii, despre care se puteau identifica fapte ce puteau

pune în pericol securitatea statului comunist.

În acest scop, avea loc deschiderea dosarului de urmărire informativă (D.U.I.). O atare ***deschidere*** presupunea identificarea stării de pericol, pe baza semnalărilor făcute de agentură, a rapoartelor ofiţerilor operativi şi a aprobării superiorilor acestora. Mai apoi, se întocmea un plan de măsuri, prin care se urmărea documentarea exhaustivă a presupuselor fapte ce puneau în pericol securitatea statului. Prin reţeaua informativă, cu tehnica operativă aferentă, ofiţerii înregistrau orice informaţie care putea demonstra manifestările duşmănoase ale obiectivelor supravegheate. Angrenajul pus în mișcare de acțiunea de urmărire viza subiecţii, anturajul acestora (familia, cercul de relaţii, locul de muncă), şi toate acele spaţii ce puteau prezenta interes operativ.

Între urmăriți și urmăritori existau elemente comune, ambele categorii fiind supravegheate şi verificate de către ofiţeri. Posibilitatea trecerii dintr-o categorie în alta, de la informatori la urmăriţi şi invers nu era o excepţie în acţiunile Securităţii. Atunci când se stabilea că o persoană putea fi utilă Securităţii, aceasta era „punctată" pentru a se încerca recrutarea ei. Erau verificate posibilităţile sale de ***lucru***, era evaluat trecutul său, erau testate prin reţeaua informativă toate datele de interes relatate de subiectul punctării. Apoi, se construia o legendă prin care persoana să fie ***întâlnită*** şi chestionată cu privire la colaborare. În funcție de interesul operativ, dar și de felul în care persoana subiect al încercării de racolare răspundea la solicitări, ea putea fi integrată sau nu în reţeaua informativă. Dacă un informator nu mai era util pentru Securitate, putea fi abandonat, trecut în cadrul *pasiv* (informațiile sale nu mai erau utile din perspectivă operativă) sau i se putea deschide dosar de urmărire informativă (D.U.I.), dacă era nesincer în relatările sale, ori se puteau documenta acţiuni duşmănoase ale sale.

Interesant nu este doar motivul deschiderii dosarului de Securitate - există o diversitate în acest sens (se vehicula ideea, iar documentele o atestă, că Securitatea te urmărește dacă spui bancuri, dacă asculţi Europa Liberă sau Vocea Americii, dacă ai rude „afară", dacă ai relaţii cu străinii etc.) -, ci şi faptul că, în timp, motivaţiile pentru declanşarea acţiunii de supraveghere au devenit mai complexe, pe măsura maturizării regimului comunist. Modificările depindeau într-o mare măsură de stadiile în care se afla regimul, iar ponderea mai ridicată a unui motiv de urmărire sau a altuia era direct proporţională cu nemulţumirea crescândă a populaţiei, generată de un sistem politic şi economic ce funcţiona ca o cetate

asediată.

Astfel, intervalul 1945-1964 consacră represiunea de masă, împotriva tuturor celor care prin origine politică, socială sau economică, erau identificați ideologic ca un pericol față de regimul comunist. Vinovăția nu era constatată doar pe baza faptelor din acel prezent, cât, mai ales, ținând cont de cele din trecut. Apartenența la partidele politice *istorice*, manifestarea nemulțumirii față de conducerea de partid și de stat, categoria social-economică din care făcea parte, opoziția față de colectivizare, erau motive nu doar de urmărire informativă, ci și de arestare, internare în lagăre și colonii de muncă sau dislocare de la domiciliu. Aria motivelor de deschidere a unui dosar în perioada următoare (după 1965) era mai largă, fiind legată de acțiunile de prevenire a pericolelor la adresa regimului comunist de către Securitate. De acum, dacă trecutul continua să joace un rol în acest sens, prezentul devenea decisiv pentru deschiderea unei astfel de operațiuni. Relațiile cu străinii, ascultarea posturilor de radio străine și colportarea știrilor transmise de acestea, intențiile de evaziune, comentariile *denigratoare* la adresa regimului, reprezentau motive *întemeiate* pentru deschiderea unui D.U.I.

Cu motive întemeiate sau cu unele ridicole, acțiunile de urmărire au vizat categorii socio-profesionale, grupuri sau persoane care erau identificate potențial periculoase pentru statul comunist. O posibilă clasificare – selectivă și parțială, dar documentată – a *rațiunilor* care au stat la baza declanșării urmăririi informative, realizată pe baza informațiilor de arhivă, dar și a mărturiilor persoanelor care și-au consultat dosarele întocmite de Securitate, ar putea fi următoarea:

1. Urmăriri începute în baza planului de Supraveghere Informativă Generală (al unor persoane, al obiectivelor strategice sau pentru cunoașterea „stării de spirit a populației")

2. Acțiuni generate de manifestarea nemulțumirii față de conducerea de partid și de stat, față de politica internă și externă a statului comunist, de comentarii cu privire la condițiile economice, sociale, culturale, la libertatea religioasă și cea de exprimare. De asemenea, elogierea Occidentului, a condițiilor de viață și a libertăților pe care le ofereau statele din această regiune, corespondența cu persoane din acest spațiu geopolitic sau răspândirea înscrisurilor dușmănoase în străinătate erau considerate la fel de periculoase.

3. Originea social-economică, interpretată în cheie ideologică, ca

apartenență la o clasă. În general erau vizate două categorii de persoane:

- intelectuali, burghezi, moşieri, mari proprietari, bancheri, comercianţi, avocaţi sau alte categorii similare;
- descendenţii foştilor legionari și ai membrilor partidelor istorice

4. Apartenenţa sau participarea la înfiinţarea de partide şi organizaţii ilegale: partide-istorice; grupuri de rezistenţă armată-partizani; grupări ale diverselor etnii; grupuri neoficiale cu preocupări culturale etc.

5. Foşti deţinuţi politici, membri ai Legiunii, organizaţii francmasone (din ţară sau străinătate).

În publicaţiile de specialitate ale Securităţii, având caracter strict secret, se semnala apariţia cazurilor de „infractori", care, „atât în detenţie, cât şi după punerea în libertate, au manifestat preocupări de a iniţia acţiuni politice cu caracter subversiv" (Revista *Securitatea* nr.3 (55)-1981. Ministerul de Interne. Departamentul Securităţii Statului/ ACNSAS, fond Documentar, dosar 8712, vol. 2, p. 20)

6. Activităţi considerate „ilegale", având la bază convingeri religioase sau de conştiinţă:

a) religioase: cultul Greco-catolic şi alte culte interzise, „secte", misionarism. Urmărirea din motive religioase viza persoanele care făceau sau au făcut parte din diverse culte, secte sau grupări religioase, şi care îndeplineau sau deţinuseră funcţii de conducere (episcop, preot, predicator și similare) în cultul greco-catolic sau în sectele și grupările ilegale.

b) grupări diverse, reunite pe filierele artelor marţiale, yoga, meditației transcendentale sau antroposofiei.

7. Ascultarea posturilor de radio interzise- persoane care s-au adresat unor posturi de radio străine (Europa Liberă, Deutsche Welle, B.B.C, etc.) în vederea obţinerii unor discuri sau transmiterii unor melodii la emisiunile de limbă română; consultare/lectură reviste şi cotidiane străine; colportarea ştirilor transmise din străinătate.

8. Relații consecvente cu străinătatea:

- persoane care au solicitat aprobarea plecării definitive din ţară ori au solicitat căsătoria cu străini;
- persoane care au călătorit în străinătate în interes de serviciu sau personal şi au refuzat să se înapoieze în ţară la expirarea vizei;
- persoane repatriate sau cele care s-au înapoiat cu întârziere din călătoriile în străinătate;
- cetăţeni români care au vizitat reprezentanţe străine din

R.S.România, în afara cadrului oficial şi aceia care întreţin legături neoficiale cu străinii, dacă după verificarea temeinică a informaţiilor rezultă date de interes operativ.

9. Motive etnice care vizau caracterul manifestărilor naționalist-iredentiste, în cercuri mai largi ale naţionalităţii maghiare, îndeosebi în rândul intelectualilor, mulţi dintre ei necunoscuţi cu antecedente politice ori penale.

10. Intenţii de evaziune - persoanele considerate ca suspecte de intenţii de evaziune sau de rămânere ilegală în străinătate, precum şi cele avizate negativ de organele de Securitate în vederea plecării în străinătate în interes de serviciu sau personal.

11. Urmărirea de obiectiv – instituţii, unităţi economice, culturale – erau vizate în special anumite categorii socio-profesionale care puteau periclita prin activităţile desfăşurate ordinea şi legalitatea socialistă - e.g. medicii ginecologi în dosarele de obiectiv.

*

Documente din arhiva CNSAS

1. **1966 decembrie 29.** Notă de analiză privind discuţia pe marginea vizitei făcute de conducerea de stat şi partid în ţară (extras).

/.../ La data de 29.12.1966, agentul Gabriel Moiceanu ne informează că discutând cu B.O. despre vizita făcută de conducerea de stat şi partid în diferite regiuni ale ţării, acesta a afirmat:/.../ prea multă zarvă se face cu ocazia vizitelor prin diferite regiuni ale ţării. Aceşti bani care se cheltuiesc ar putea să se dea oamenilor ca să trăiască mai bine. Despre Secretarul General P.C.R. a afirmat „pune prea multă bază pe naționalism", oarecum pe cultul personalităţii. Din ordinul lui, până în 1970, va trebui să se toarne patru filme pur naționale. /.../Acum omul nu mai poate să-şi satisfacă nevoile şi este folosit numai pentru reproducţie, şi în alte ţări este interzisă întreruperea sarcinii, dar acolo cel puţin există medicamente pentru aceasta, dar la noi nu sunt. Prin această măsură omul este pus fie să renunţe la orice plăcere, ori să rişte. Toate acestea vor duce la o influenţă destul de dăunătoare ca sinucideri sau la practicarea homosexualităţii /.../.
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 4362, f. 168)

2. **1975 august 19.** Raport către Miliţia Judeţeană Alba privind

vizita unui militar într-o familie care i-a dăruit drept amintire două icoane (extras).

Miliția Județeană Alba - Serviciul economic
S.C. Huțanu Maria

Către tov[arășul] *Locțiitor al Șefului Miliției Județene Maior Cioflică Mihail*

Raportez următoarele: în ziua de 17.08.1975 fiind la părinții mei în județul Timiș, am vizitat împreună cu mama o familie - numele nu-l cunosc - dar printre alte discuții purtate mi-a povestit despre băiatul lor că a satisfăcut stagiul militar în județul Alba-Iulia-Barabanț la C.F.R. și aici a cunoscut un inginer, fiu de preot - și pentru buna comportare a militarului i-a oferit drept amintire două icoane sfinte înrămate, ca dimensiuni 15/8 cm amândouă având aceeași mărime.

Pe versoul fotografiei era scris de către acest inginer - că-i oferă aceste amintiri pentru buna lui comportare.

Am raportat cele de mai sus deoarece consider că atitudinea tânărului inginer nu este în concordanță cu cerințele comportării tineretului din zilele noastre, mai mult pentru că este vorba de un militar în termen și acesta poate mai oferă și altor militari asemenea fotografii, propovăduind astfel misticismul./.../

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 1764, vol. 1, f. 16)

3. 1987 decembrie 2. Plan de măsuri privind pe B.C.C., fost student la Facultatea de Silvicultură din Brașov, care s-a solidarizat cu „acțiunile huliganice" din localitate (extras).

/.../ Din datele și informațiile obținute de la I.J. Brașov, rezultă că, B.C.C., fiul lui C.T. și D., născut la 11.1.1965 în Cluj-Napoca, de naționalitate și cetățenie română, absolvent al Liceului /.../, fost student la Facultatea de Silvicultură din Brașov, fără antecedente penale, membru U.T.C., cu domiciliul în Cluj-Napoca, Str. /.../ (telefon 47583) în semn de solidaritate cu acțiunile huliganice ce au avut loc la 15.XI. a.c. în această localitate, și-a confecționat un afiș pe care l-a expus în complexul studențesc, fapt pentru care a fost exmatriculat din facultate.

Față de cele de mai sus vom urmări a realiza următoarele obiective:

a) *Prevenirea inițierii unor acțiuni anarho-contestatare ale obiectivului „Bazil" și a celorlalți membri din familie, cât și a principalelor sale legături.*

b) *Stabilirea cauzelor şi a eventualelor persoane care l-au determinat să participe la acţiunea respectivă, activitatea şi manifestările sale în cercul său de relaţii.*
c) *Cunoaşterea poziţiei prezente a obiectivului şi a membrilor de familie.*

Măsuri: În D.U.I. „Bazil" vom selecţiona surse cu posibilităţi informative pe lângă obiectiv şi membrii săi de familie pentru a obţine date de interes operativ. /.../

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2126, f. 7)

4. 1987 iulie 24. Raport privind expedierea „înscrisurilor cu conţinut necorespunzător" (extras).

/.../ De asemenea, despre obiectiv a mai rezultat că, pe fondul concepţiilor retrograde pe care le are, a expediat înscrisuri cu conţinut necorespunzător către numitul B.S. din comuna Păşule, Jud. Mehedinţi, cu care se află în relaţii apropiate.

Faţă de cele de mai sus, propunem a se aproba luarea următoarelor măsuri de Securitate:

1. *Efectuarea unei percheziţii domiciliare pentru a stabili dacă posedă şi alte materiale cu conţinut ostil în locuinţă, această măsură urmând a fi realizată şi de către I.J. Mehedinţi şi la domiciliul lui B.S.;*
2. *Cercetarea şi avertizarea celui în cauză pentru faptele comise;*
3. *Continuarea de măsuri în cadrul dosarului de urmărire informativă pentru a cunoaşte poziţia adoptată în urma avertizării sale. /.../*

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 5711, vol. 1, f. 83)

5. 1980 septembrie 12. Notă de analiză privind procesul urmăririi informative în cazul unui preot (extras).

/.../ Preotul ortodox ce deserveşte capela din str. /.../ cu numele de A.I., a organizat o excursie prin O.J.T. - Turda pe perioada 15-19 iunie a.c., pentru a vizita mănăstirile din Judeţul Olt - Grupul a fost compus din peste 35 de persoane între care fiica lui cu numele de J. M.E., născută în anul 1963, elevă la Liceul /.../ din Turda, cl a-XI-a şi a precizat că, în perioada excursiei a lipsit de la programa liceului după care trebuia să facă practică /.../

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar 764, vol. 1, f. 10)

6. 1976 aprilie 30. Adresă către Ministerul de Interne referitor la

identificarea autorului unei scrisori către „Europa liberă", conținând comentarii tendențioase la adresa regimului (extras).

/.../ Cel în cauză are domiciliul stabil în București, /.../, iar în prezent este militar în termen redus la U.M. 0891 Câmpina. În anul 1971 a fost identificat ca autor al unei scrisori adresate postului de radio „Europa liberă" prin care solicita muzică și făcea unele comentarii tendențioase la adresa orânduirii noastre socialiste. Scrisoarea a fost scrisă în numele grupului „Regii liberi" a cărui inițiator și conducător era A./.../, grup care asculta în mod frecvent postul de radio amintit și care în urma audițiilor se deda la unele comentarii tendențioase. Acest grup avea legitimații confecționate din lemn pe care era gravat în limba engleză pseudonimul grupului. /.../
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar 3032, vol. 3, f. 16)

7. **1980 mai 22.** Raport privind pe C.C. care și-a depus cerere de plecare definitivă din țară în Austria (extras).

/.../ La 12.03.1980 a depus cerere de plecare definitivă din țară în Austria, la rude. În obiectiv sus-numitul nu a lucrat cu date sau documente secrete de importanță deosebită. În Austria are ca rude pe /.../- soț și soție - cumnați, plecați legal, definitiv în ianuarie 1980. /.../ La 18.03.80 a luat la cunoștință din partea întreprinderii că i s-a desființat locul de muncă și se poate transfera la Direcția M.R.Tc., menționând că să i se desfacă contractul de muncă începând cu data de 19.03.80.

La 19.03.80 i s-a făcut lichidarea.

La 24.03.80 a prezentat o cerere prin care solicita o adeverință, fiindu-i necesară la Serviciul de Pașapoarte privind cererea sa de a pleca definitiv din țară. /.../
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 211272, f. 12)

*

Fragmente din mărturiile persoanelor intervievate

1. */.../ Atunci habar n-aveam că eram urmărit sau filat. Acum, citind dosarul, mi-am dat seama că cineva a depus un denunț, la nivel personal cred, undeva din apropierea familiei sau a cercului de prieteni, cineva m-a denunțat că aș fi...Da, e-adevărat, eu tot spuneam, vai ce mișto, America, vai ce...pentru că muzica pe care o făceam era normală,*

e firesc, deja eram atunci globalizat mintal, să spunem aşa. Şi poate de asta deranja sau erau în pericol, credeau unii. Şi, la un moment dat, m-au denunţat şi de asta s-a deschis, iată că şi finalul dosarului este că într-un an de zile au propus că omul acesta e nevinovat şi lăsaţi-l în pace, dar pe mine m-a frapat meticulozitatea şi profesionalismul, la urma urmei, pentru că eu n-am observat nimic, şi, acolo sunt nişte amănunte care..., deci nu ştiu cum au dat de acele lucruri. /.../ M-am simţit, citind dosarul, ca un erou dintr-un roman James Bond. Era foarte ciudat să mă regăsesc astfel acolo, n-aveam nici cea mai vagă bănuială./ .../ (Interviu cu Atilla Weinberger)

2. */.../ Tata scria foarte mult şi multă filosofie, filosofie creştină. Şi, după aceea au găsit şi nişte manuscrise de-ale mele. Asta era în '60. Şi în manuscrisele acelea, îmi dădeam cu părerea, cum se zice, despre tot ce se-ntâmpla din punct de vedere politic, despre atitudinea pe care o au unii oameni, despre tot ce se-ntâmplă pe plan social, pe plan material. Ştiţi, făceam nişte dizertaţii care nu erau câtuşi de puţin prietenoase. Acesta a fost motivul pentru care, după aceea, la scurt timp, la câteva luni, am fost luată de la mine din dispensar. A venit Braşovul şi m-a luat, după care m-a preluat Bucureştiul, căpitanul, era căpitan la vremea aia, Gheorghe Enoiu... După câteva luni, a fost arestat şi fratele meu care nu trebuia să fie arestat, că nu aveau nici un motiv. I s-a înscenat o chestie total ireală, dar pentru ca să-l poată pedepsi pe tata, să poată să-l frângă. N-au reuşit, dar au făcut tot ce era posibil în sensul ăsta, inclusiv tortură. /.../* (Interviu cu Galina Răduleanu)

3. */.../ Interesul lor a apărut mult mai târziu şi este cumva legat de ceea ce se-ntâmpla în căminele studenţeşti. Eu am fost student între'84 şi '88 la Facultatea de Litere-filologie, cum se numea pe atunci, la română-engleză şi locuiam ca student în căminele Grozăveşti, cele de pe Cheiul Gârlei, cum le ştie toată lumea. Şi acolo, sigur, exista o comunicare cu prieteni, colegi, care stăteau şi ei în cămin şi veneau din zone diferite şi dinspre orizonturi diferite. Erau unii la istorie, la filozofie, şi noi ne-ntâlneam cu o oarecare regularitate în camera în care stăteau foştii mei colegi de liceu şi de preocupări literare încă de la Braşov (eu sunt braşovean, sunt născut în Braşov) şi am fost legat de un grup literar care s-a format acolo în 1982, cred. /.../ Ne întâlneam*

acolo şi mai povesteam. Stăteam de vorbă. Ori, documentele arată că de aici ar fi plecat interesul organelor, unde au sesizat că există o oarecare fermentare şi că ne strângem într-un loc şi că zona asta este cumva mai activă, probabil şi intelectual, eu ştiu, decât alte lucruri care se întâmplau în perimetrul de observaţie. Acum, e-adevărat, în acelaşi timp, eu mergeam cu regularitate la Cenaclul Universitas- acesta era Cenaclul Centrului Universitar Bucureşti care era condus de profesorul meu de-atunci şi colegul meu, Mircea Martin, în care eram şi eu un fel de administrator din partea studenţilor acestui cerc, acestui cenaclu literar, şi, în dosarul meu am găsit şi informări care veneau din zona asta, deci cineva care scria despre mine din această perspectivă, dar care par să fie ulterioare începerii anchetei legate de, mă rog, de căminul studenţesc şi de ce se întâmpla acolo. Acum, o altă faţetă a poveştii este că Securitatea ar fi avut motive rezonabile ca să se intereseze de noi pentru că, într-adevăr, în 1987, între cei de care pomeneam mai înainte, între oamenii pe care-i întâlneam pe-acolo, în cămin, în camera sus evocată, am avut ideea quasi-spontană să punem câteva manifeste în diferite locuri din Centrul Universitar Bucureşti, ca să zic aşa. Eram, nici unul dintre noi nu-şi mai aminteşte foarte clar ce-am scris atunci, ideea era că ne-am limitat intenţionat la revendicări din astea, academice, adică libertate de exprimare, depolitizarea cursurilor, deci n-am scris pe faţă „Jos comunismul!" sau chestii din astea, nu c-ar fi contat într-un fel pân' la urmă, c-ar fi ales Securitatea un ciomag mai moale, aşa, dacă n-ai fi zis chiar „Jos comunismul!" te bătea, aşa, cu măturica, şi nu cu ciomagul, evident că astea erau naivităţi, dar ne-am păstrat noi aşa, o limită până la care să mergem şi să nu ne-atingem, cum spun englezii, de cartofii cei mai fierbinţi, ideologic. Şi reacţia asta era legată, îmi amintesc eu, de o demonstraţie a studenţilor din Iaşi. La un moment dat, studenţii de-acolo, exasperaţi, ca şi noi, de altfel, de întreruperea curentului şi de faptul că n-aveai apă caldă şi, de multe ori, nici rece, că nu mergeau caloriferele, că erai ca într-un buncăr, de cele mai multe ori, nu, era o atmosferă sinistră şi de undeva a pornit scânteia şi, din câte ştiam noi, din câte auzisem noi, au pornit pe străzi huiduind şi foarte revoltaţi, dar, în acelaşi timp, scandând din instinct de prudenţă, fără îndoială, „Ceauşescu, P.C.R.!" şi tot felul de lozinci din astea. /.../ (Interviu cu Caius Dobrescu)

4. */.../ Oriunde mă duceam, eram de la început până la sfârşit,*

trebuia să dau socoteală. Şi-afară de faptul că ştiam, dar eu păstram o distanţă către ei ca să nu le dau ocazia să mă... ştiam din capul locului că n-am voie să mă întâlnesc cu foşti colegi de închisoare. N-aveai voie să te-ntâlneşti, asta o mai făceam noi şi fără să ştie ei, dar, mai scăpam de sub vizorul lor, dar, uite, am să v-arăt în actele lui Ticu că sunt trecut ca unul dintre cei care eram, care ne-ntâlneam. Eu, cu mult după aceea, prin anii '70, când m-am mutat la Buzău, hai să vă spun că înainte am fost aici, la cooperativă, de la cooperativă m-a luat în armată şi-am făcut armată la muncă, şi-acolo, datorită faptului că ştiam să cânt, m-a trimis acasă să-mi aduc instrumentul, am făcut o orchestră ca să primim pe generalul ministru Dămăceanu, să-i cântăm când vine el acolo. Şi am fost remarcaţi. De-acolo, am ajuns la Bucureşti, în ansamblul armatei unde am fost cu Ştefan Radof, cu Iuliana Sărăroiu, cu Alexandru Lulescu, nume pe care cred că le ştiţi...şi, am stat acolo până am împlinit 26 de ani. Aşa era regula atunci. La 26 de ani mi-a dat drumul şi-am venit acasă. Aici, când am ajuns acasă, tot la Decorativa, imediat au aflat ăştia la înfiinţarea estradei că sunt dintre cei care au cântat în ansamblul armatei şi m-au obligat sau poate au crezut că sunt obligat, şi-am plecat de acolo cu-n salariu mult mai mic, jumătate din cât aveam la cooperativă. Dar n-am putut să zic nimic. Şi-aici am activat opt ani, la estrada de la Ploieşti./.../ (Interviu cu Paul Mancaş)

5. */.../ În ceea ce mă priveşte, am lucrat 20 de ani, ca asistentă la catedra de limbă engleză a Facultăţii de limbi străine (Universitatea Bucureşti), neputând fi promovată din cauza faptului că aveam rude în străinătate şi că proveneam dintr-o familie cu probleme.*

În 1944, fratele mamei, Mircea Mihai Filipescu, a rămas în Germania şi s-a exilat ulterior în Australia. În 1946, sora tatălui meu, Pia, căsătorită pe atunci Fărcăşanu, fugise cu soţul ei în exil. Bunicul meu pe linie maternă, Gheorghe Ene Filipescu, fruntaş al Partidului Social-Democrat murise în închisoare în anii '50. Bunica mea, pe linie paternă, pictoriţa Maria Pillat-Brateş, fusese arestată în 1949 şi apoi trimisă cu domiciliu forţat, între anii 1950-1955, în Regiunea Autonomă Maghiară, iar ulterior i se interzisese să-şi expună tablourile în saloanele de artă din capitală şi din ţară. Tatăl meu fusese arestat şi condamnat în procesul Noica-Pillat, proces intentat intelectualilor, în anii '60. /.../ Da, odată cu cererea mea de-a consulta dosarul tatălui

meu, am făcut şi cerere pentru dosarul personal şi trebuie să vă mărturisesc că am fost de copil în vizorul Securităţii, iar apoi, în timpul anilor '70-'80 am devenit iarăşi, să spunem, o ţintă a supravegherilor deoarece, pe de o parte aveam rude în străinătate şi întreţineau nu numai corespondenţa intensă cu mătuşa mea, Pia Edwards, dar ea venea aici la 2 ani, şi eram cu toţii urmăriţi când ea venea în ţară, dar nu-i păsa pentru că pentru ea era mai important să fim împreună şi , în al doilea rând lucram la o facultate de limbi străine, la catedra de engleză, unde veneau mulţi profesori invitaţi, profesori englezi şi americani şi se pare că asta interesa Securitatea, relaţia noastră cu străinii şi spaima lor de comparaţii pentru că rolul Cortinei de Fier a fost să facă un zid între noi şi lumea de-afară /.../ De asemenea, în facultatea noastră venea un ofiţer de Securitate care vorbea pe rând cu noi şi care voia să ştie cât mai mult despre mătuşa mea, mă întreba în mod special despre rudele mele din străinătate, şi, evident, despre relaţia mea cu profesorii străini. Acest lucru m-a făcut să fiu foarte rezervată, aproape inuman de rezervată în relaţiile mele cu aceşti colegi, care nu pricepeau de ce evitam contactul cu ei, înafara facultăţii şi am fost distantă, dar amabilă şi cu ceilalţi colegi de catedră, deoarece din învăţăturile primite şi impus de regim era să vezi că fiecare om din jurul tău poate fi un turnător. Am fost învăţată să nu mai am încredere în nimeni. /.../ (Interviu cu Monica Pillat-Săulescu)

6. *I...I Dar, după '65, în anii '70 şi '80, lucrurile am început să le cunosc pe pielea mea. Ele au fost legate, şi cred că-n mare măsură la intelectuali erau legate de posibilitatea, de ocazia unei plecări în afara graniţelor ţării. Deci, deschizându-se, cum spuneam, deschizându-se atmosfera, am putut începe să sperăm că putem ieşi din ţară, putem s-avem o viaţă normală. Şi, îmi amintesc că, după încercări de vreo 2 ani de zile, am reuşit să plec c-o bursă dată de statul german, de RFG, după intervenţii succesive de 2 ani făcute la diferite nivele şi am primit o bursă de 3 luni. Faimoasa bursă D.A.A.D., aşa se numea, şi am plecat la sfârşitul anilor '70-'71 cu această bursă. Din clipa aia, după ce-am citit dosarul, mi-am dat seama că statutul meu s-a schimbat cu desăvârşire. Deci, ce credeam, din moment ce mi s-a dat un paşaport oficial, eram un om care plecase în deplină legalitate. Şi-am constatat pe urmă, când am ajuns să-mi citesc dosarul, o suită de situaţii paradoxale: cu o mână ţi se dădea un paşaport, cu cealaltă ţi se*

deschidea dosarul de urmărire. De ce ? Pentru că mentalitatea Securităţii era aceea legată de gândul că orice om trece hotarul, devine un posibil spion. Dacă mă-ntrebaţi astăzi ce cred despre ce s-a întâmplat, am să vă spun că aceşti oameni, pe de-o parte erau otrăviţi de felul în care fuseseră formaţi, un popor întreg era prezumtiv un popor de trădători, pe de altă parte ajunseseră la o asemenea rutină, încât făcând relele enorme pe care le făceau, le făceau sub aura unei banalităţi totale, îşi făceau job-ul. Deschiderea acestui dosar, din tot ce-am citit eu pe urmă, este a unor oameni care se duc zilnic la serviciu, care, la limită, bat oameni, torturează, fac dosare incriminante, care pot sfârşi rău de tot, cu un proces psihic, dar o fac cu alura că îşi fac meseria. Acesta este lucrul cel mai interesant, în toate regimurile represive, cumplite, dictatoriale, comuniste, totalitariste, se ajunge la un moment dat ca, cei care-i slujesc, s-o slujească cu firescul meseriei lor. Deci, din acest dosar ce rezulta-o armată de oameni, în jurul unui prăpădit de tânăr cercetător, cum eram eu atunci, aveam 27-28 de ani, atrăgea un aparat de Securitate uriaş pe el. /.../ (Interviu cu Gabriel Liiceanu)

7. */.../ În iarna lui 1979 spre 1980 /.../, m-am înscris la o excursie organizată prin Institutul de Petrol din Ungaria, m-am înscris pe listă. Se pare că cineva a turnat intenţia noastră de a rămâne în Ungaria şi de-acolo de-a trece mai departe în Iugoslavia sau Austria, absolut perfect reală. Sigur, nu ştiam cum o vor face, era oarecum o aventură destul de riscantă, dar, fireşte, lucrurile s-au întâmplat aşa. În acea excursie nu ne-am mai dus, s-au mai cerut la un moment dat 1000 de lei, ceea ce pentru vremurile respective şi, bineînţeles, pentru mine, era mult prea mult. Excursia s-a ţinut, iar la întoarcerea din excursie, un asistent de filozofie a venit la mine să mă întrebe: „Cătăline, ai avut vreodată o problemă cu graniţa româno-maghiară ?" „Eu, n-am ajuns mai departe de Cluj niciodată ? !", i-am răspuns. Pentru că atunci când am ajuns la graniţă, poliţia a întrebat: „Cătălin Popescu este ?" „Nu este, n-a venit." „Şi dacă venea, nu trecea pentru că a fost dat în consemn la frontieră." Din acel moment am ştiut că a început o urmărire, foarte repede am ajuns şi la concluzia că lucrurile sunt foarte serioase pentru că în iunie 1980 am fost ridicat de Securitate din Institutul de Petrol şi ţinut într-un interogatoriu îndelung, timp de opt ore, foarte dur, chiar dacă nu a fost şi cu agresiune fizică, la capătul căruia am recunoscut*

lucrurile pe care oricum le ştiau pentru că intenţia mea, ca şi „cap al bandei", cam aşa se punea problema atunci, era de părăsire ilegală a ţării. Aceasta este originea dosarului, aşa cum aţi văzut /.../. (Interviu cu Cătălin Popescu)

8. */.../ Cine îţi face un rău, îţi face şi un bine. Eu m-am spiritualizat datorită suferinţei şi am ajuns la D-zeu. Şi D-zeu nu m-a părăsit. Încă din facultate, am avut o informatoare pe urmele mele, pe cea mai bună prietenă şi apoi la serviciu am lucrat, am fost inginer geofizician şi trebuia să lucrăm cu documente secrete. Eu nu aveam acces la strict-secret, cu toate că trebuia să-mi fac meseria, consultând hărţi, iar omul de la B.D.S., Biroul de Documente Secrete, un om în vârstă, mi-a pus o întrebare la care eu, probabil, n-am răspuns destul de bine. Mă întreba ce părere am de mişcarea legionară pentru că tata fusese legionar şi eu am spus că mişcarea legionară a fost o mişcare care n-a ajuns la putere, la putere au ajuns comuniştii. Acesta a fost răspunsul meu./.../* (Interviu cu Brana Aluna)

9. */.../ V-am spus că aveam ideea să fug şi singurii care mi-o alimentau erau bunicii mei, ca şi unchiul meu, Nicolae Popianu, o altă mare personalitate, dar toţi îmi spuneau să fiu foarte atent /.../ Am găsit nişte foi în dosar care începeau cu 1969, când aveam 18 ani. Şi crima de neiertat cu care a început, cum să zic, urmărirea mea, ce credeţi c-a fost ? C-am fotografiat înmormântarea unui coleg de-al meu de şcoală primară la ţară, în vârful munţilor, la Bistriţa-Vâlcea, am fotografiat şi eu pe ţăranii, colegii mei şi cu mine care eram la înmormântare. Asta a fost o crimă de neiertat pentru care am fost imediat pus între...şi mi s-a deschis dosarul. Înmormântarea unui coleg de-al meu care a murit înecat în Olt la vârsta de 18 ani. Şi de ce era o tragedie ? Eu singur aveam aparat de fotografiat şi ce mi-a venit să fac poze şi bineînţeles că am împărţit aceste poze, cum se făceau atunci pozele acelea mici, alb-negru, la toate rudele şi colegii care mi le-au cerut. Zeci de ani mai târziu, când mi-am citit dosarul, mi-am dat seama că s-a scris asupra acestui subiect pagini întregi de către nemernici prin care eu am făcut această „crimă", informatorul cerea „să-i cerem şi filmul ?"/.../* (Interviu cu Ion Cătălin Dragu)

*

Sarcini de lucru:

1. Identificaţi în documentele de arhivă motivele care au stat la baza începerii acţiunii informativ-operative.
2. Identificaţi în fragmentele de interviu prezentate mai sus motivele care au stat la baza începerii acţiunii informativ-operative şi faceţi o comparaţie cu cele de la punctul 1.
3. Realizaţi un eseu în care să surprindeţi tipurile de activităţi care puteau fi invocate pentru deschiderea unei acţiuni de supraveghere ?

Capitolul 2.
Metode, mijloace şi tehnici de urmărire folosite de Securitate

Acţiunile informativ-operative reprezintă substanţa activităţii Securităţii. Altfel spus, este vorba de un set de măsuri şi activităţi concentrate pe supravegherea unei persoane sau a unui grup de persoane în vederea documentării acţiunilor lor îndreptate împotriva „securităţii statului". În arhiva CNSAS acestea sunt constituite în dosare de urmărire individuală (D.U.I.), de grup, de obiectiv sau de problemă.

Acest tip de activităţi nu sunt creaţia Securităţii, ci sunt caracteristice pentru acţiunile tuturor serviciilor secrete. Ceea ce este specific pentru Securitate, ca nouă instituţie creată în 1948, este faptul că toate operaţiunile desfăşurate erau menite a instaura şi perpetua un regim politic totalitar. În acest context, misiunea sa legală, de „braţ înarmat al P.C.R.", se materializează prin acţiuni îndreptate împotriva tuturor celor prezumaţi sau identificaţi ca inamici ai ideologiei şi statului comunist.

De-a lungul timpului, chiar dacă motivele au rămas aceleaşi, schimbările ce au apărut sunt legate de ponderea acţiunilor la nivel social şi individual. În fapt, de la teroarea de masă, specifică începuturilor, s-a evoluat spre coerciţia administrativ-birocratică. Violenţa şi abuzurile lăsau locul fricii birocratizate. Dacă în anii '50 şi '60, motivele invocate pentru acţiunile Securităţii făceau trimitere la categorii sociale şi ideologice precum, apartenenţa la partidele burgheze, la mişcarea legionară, spionaj, sabotaj economic în contextul cooperativizării agriculturii, din anii '70, dar mai ales în deceniul următor, primordiale deveneau cele care documentau încercări de trecere frauduloasă a frontierei, ascultarea şi colportarea ştirilor de la posturile de radio interzise, poziţia faţă de regimul comunist şi conducătorii acestuia.

La originea oricărei acţiuni informativ-operative se află o

sesizare, înștiințare sau orice altă informaţie care prin natura sa atrăgea atenţia Securităţii, ca reprezentând un potenţial pericol pentru regimul comunist. Textual, definiţia folosită de Securitate pentru termenul de *situație operativă* era: *„ansamblul stărilor de fapt și împrejurărilor prin a căror cunoaștere, apreciere și evaluare se stabilesc sarcinile și măsurile concrete de prevenire în raport cu obiectivele și încercările serviciilor de spionaj străine și al agenturilor acestora, ale organizațiilor, cercurilor și persoanelor din exterior și ale oricăror alte elemente ostile de a acționa împotriva suveranității, independenței, integrității și securității statului român."* (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 8712, vol. 1, partea 13, ff. 6-7)

În terminologia instituţiei acest „început" purta numele de *informație de primă sesizare*. Aceasta putea să parvină pe diferite căi: delaţiune, cercetare informativă desfăşurată în alte cazuri de urmărire, anchete sau prin auto-sesizare, acest aspect din urmă fiind mai degrabă prezent în domeniul economic.

Odată ce există această situaţie, în funcţie de natura ei (economică, socială, politică sau culturală) se mobilizează un întreg angrenaj de cadre și mijloace, aferente diferitelor structuri specializate ale Securităţii. Este de menţionat că de-a lungul timpului, Securitatea a fost recreată instituţional, prin înfiinţarea şi desfiinţarea de servicii şi direcţii, însă esenţa acesteia, activitatea informativ-operativă, a rămas aceeaşi.

În funcţie de importanţa dată informaţiei de primă sesizare, se constituie un colectiv format din cadre ale Securităţii care întocmesc un *raport de deschidere* al dosarului de urmărire avizat de forurile superioare, după caz, de şeful serviciului, al Direcţiei sau al Inspectoratului județean. În cuprinsul acestuia se regăsesc datele de identificare ale persoanei urmărite sau ale urmăriților, sunt stabilite măsurile de supraveghere cu precizarea nominală a cadrelor implicate și termenele precise de execuție a operațiunilor *(planul de măsuri)*. Periodic era realizată o evaluare a cazului, fiind dispuse măsuri în consecinţă .

Pentru rezolvarea unei situaţii operative se foloseau rețeaua informativă, tehnica de ascultare, filajul, controlul asupra canalelor de legătură interne sau externe ce puteau fi folosite în scopuri ostile, evidenţele de securitate şi culegerea personală de informaţii prin relaţiile oficiale şi legăturile operative ale ofiţerilor de securitate.

Metodele de rezolvare ale acesteia presupuneau şi folosirea unor tehnici specifice. În limbajul Securităţii acestea erau:

a) *Legendarea* – versiunea verosimilă folosită cu scopul de a asigura conspirarea şi secretizarea muncii de securitate şi a realiza inducerea în eroare a duşmanului.

b) *Combinaţia informativă* – complexul de măsuri informativ-operative judicios îmbinate, după o concepţie tactică bine determinată, care se foloseşte pentru rezolvarea unor sarcini de securitate cu un grad sporit de dificultate.

c) *Infiltrarea informatorului* (sau a ofiţerului) – introducerea legendată a acestuia în anturajul unor persoane, într-un obiectiv sau mediu care prezintă interes pentru securitatea statului.

d) *Pătrunderea secretă* – intrarea legendată sau ascunsă a unuia sau mai multor cadre de securitate în anumite încăperi cu scopul rezolvării unor sarcini operative de securitate.

e) *Percheziţia secretă* – controlul legendat sau ascuns al unor încăperi, mijloace de transport, bagaje sau obiecte aparţinând persoanelor ce interesează securitatea statului, în scopul clarificării unor informaţii sau al documentării unor aspecte de interes operativ.

f) *Dezinformarea* – acţiunea prin care se plasează duşmanului date şi informaţii special prelucrate pentru a nu se sesiza lipsa lor de autenticitate, ori prin care se lansează în mod deliberat ştiri şi informaţii cu caracter de influenţă, în vederea susţinerii şi promovării unor interese operative.

g) *Jocul operativ* – complexul de metode şi mijloace informativ-operative care se aplică de regulă în confruntarea directă cu serviciile de spionaj, organizaţiile extremist-teroriste, cercurile sau organizaţiile duşmănoase din străinătate în scopul cunoaşterii şi dejucării planurilor ostile puse la cale ori al interceptării şi ţinerii sub control contra-informativ al unor acţiuni ale acestora.

h) *Cercetarea informativă* – acţiunea de clarificare a unor informaţii în legătură cu care există indicii temeinice de veridicitate şi care se realizează prin investigarea în mod direct sau sub acoperirea altor organe, a oricăror persoane care prezintă interes. (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 8712, vol. 1, partea 13, ff. 6-7)

Folosirea simultană a tuturor metodelor nu este o obligativitate, complexitatea cazului urmărit fiind determinantă în recurgerea la una sau alta dintre acestea.

În mod concret, acțiunea de verificare sau urmărire informativă era împărțită pe trei nivele, și anume:

- **verificarea informativă**, care se concretizează în cadrul *mapei de verificare*, în termen de cel mult 6 luni, cu analize periodice asupra stadiului de clarificare a informațiilor.

- **supravegherea informativă**, *care se organizează și se desfășoară în toate obiectivele, locurile și mediile de interes pentru apărarea securității statului, în rândul cetățenilor români ori al străinilor pretabili la comiterea de acte ostile, precum și pentru apărarea economiei naționale, protecția secretelor de stat și identificarea și contracararea oricăror încercări de instigare sau racolare la activități potrivnice intereselor statului român.*

- **urmărirea informativă**, *reprezentând activitatea de verificare complexă a informațiilor privitoare la pregătirea ori săvârșirea de infracțiuni de competența organelor de securitate, ce se desfășoară asupra persoanelor suspecte în scopul prevenirii punerii în aplicare a intențiilor sau planurilor de acțiuni ostile și al anihilării acestora înainte de a se produce consecințe prin care să se prejudicieze securitatea statului.* (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 8712, vol. 1, partea 13, ff. 6-7)

În practică, nu de puține ori, urmărirea informativă începea cu deschiderea mapei de verificare, ce putea fi schimbată într-o formă mai complexă, de urmărire informativă, în funcție de gravitatea faptelor comise de persoana urmărită. Identificarea faptelor comise presupune utilizarea unui angrenaj de mijloace și metode specifice. În primul rând se căuta identificarea unor informatori din rândul cunoscuților persoanei suspecte, căutând să se afle orice detaliu legat de comportamentul familial, activitatea pe care o desfășoară, concepții, poziția față de regim, rude.

Informatorii dirijați de un rezident sau cadru de securitate, grupați într-o rețea informativă, conform instrucțiunilor primite, înaintau periodic coordonatorului de rețea rapoarte scrise sau verbale asupra faptelor constatate și săvârșite de persoana urmărită, denumite „note informative". Notele se constituiau în piese (documente) în dosarul celui urmărit și pe baza lor se întocmeau periodic rapoartele de analiză a cazului, acestea fiind realizate de cadrul de securitate desemnat cu urmărirea persoanei respective.

În situația în care informațiile obținute din rândul informatorilor

se dovedeau insuficiente, incomplete sau – dacă de la început cazul se prezenta cu un grad mai ridicat de dificultate (relaţii cu cetăţeni străini, poziţii refractare regimului, răspândirea de înscrisuri ce critică regimul comunist, etc.) – se recurgea şi la alte metode, cele mai des uzitate fiind interceptarea corespondenţei, instalarea de tehnică operativă pentru ascultarea convorbirilor telefonice, filajul sau urmărirea persoanei suspecte în spaţii publice, efectuarea de percheziţii secrete la domiciliu sau la locul de muncă. Aplicarea acestor metode era prevăzută în planul de măsuri, totodată consemnându-se şi durata aplicării lor.

Ar fi de precizat faptul că în organizarea Securităţii existau servicii specializate privind aplicarea unora din mijloacele şi metodele specifice; Unitatea specială de instalare şi exploatare a tehnicii operative „T"; Unitatea specială de cercetare, proiectare şi producţie a tehnicii operative „P"; Unitatea specială pentru depistarea scrierilor ascunse şi expertize grafice „S"; Unitatea specială de transmisiuni şi contrainformaţii radio „R"; Unitatea specială de filaj şi investigaţii „F"; Serviciul „D" pentru dezinformare (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 13219, vol. 4, f. 1).

Aplicarea ordinelor prevăzute în planurile de măsuri presupunea o conlucrare a acestor servicii, materializată prin o întreagă corespondenţă între ele, documentaţie (rapoarte, adrese, note de investigaţie) care implicit se regăseşte în dosarul celui urmărit. La finalul operaţiunilor se întocmeau unul sau mai multe rapoarte în care se consemnau rezultatele aplicării mijloacelor speciale, iar în dosare se păstrau piesele care puteau fi folosite ca material probator, adică, scrisori interceptate, fotografii obţinute în activitatea de filaj şi implicit identitatea persoanelor din fotografii, scheme privind configuraţia domiciliului persoanei urmărite cu locul aferent montării dispozitivului de ascultare, etc.

Indiferent de metode, mijloace sau forma de urmărire, aspectul de maximă importanţă era secretul operaţiunilor. Conform revistei „Securitatea": *„Ca o particularitate a documentării cazurilor aflate în lucru, înainte de începerea urmăririi penale, menţionăm obligativitatea ca aceasta să se desfăşoare* ***în secret, cu respectarea strictă a regulilor de conspirativitate."*** (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 8712, vol. 2, partea 28, f. 77)

Cu toate acestea, în practică, au apărut cazuri în care conspirativitatea a fost încălcată, inclusiv de cadrele securităţii.

Conspirativitatea acţiunilor informative ale Securităţii se reflectă cel mai bine în mărturiile foştilor urmăriţi, care, spre surprinderea lor, abia la consultarea dosarului au conştientizat cronologic perioada de când erau urmăriţi.

Odată ce se obţineau o serie de concluzii privind faptele săvârşite de o persoană urmărită, se propunea în paginile unui raport **avertizarea** persoanei suspecte, care, în funcţie de situaţie, după un timp era urmată şi de punerea sa **în discuţia colectivului** de muncă. În cazul în care obiectul urmăririi îl constituia un grup de persoane, de regulă constituite într-o grupare ad-hoc şi a cărei activitate ocolea orientările regimului, se aplica măsura **destrămării anturajului**.

Dacă faptele comise se dovedeau a fi de o gravitate mai mare, se trecea la efectuarea de **anchete penale**.

Abia în acest moment, după avertizare şi urmărirea celui în cauză sub aspectul renunţării la poziţiile sale „negative", se trece efectiv la închiderea dosarului de urmărire.

Acest lucru presupunea parcurgerea unui parcurs birocratic. Întocmirea unui *raport de închidere a urmării* de către cadrul de securitate care s-a ocupat de caz, aprobarea acestuia de superiori, pe scurt un proces similar etapelor prezentate anterior.

În multe situaţii, raportul de închidere este însoţit de recomandări şi măsuri prin care faptele sau alte persoane surprinse în etapele urmăririi să fie exploatate în alte situaţii informativ operative. După aprobarea raportului de închidere, dosarul se clasifică la arhiva securităţii, fiind integrat în fondul informativ. Datele persoanei împreună cu numărul dosarului dat de arhivă sunt consemnate şi reţinute în cartoteca generală documentară (C.G.D.), constituind un mod de evidenţă care oricând putea fi consultat.

În situaţia în care, după un timp, cel ce a fost urmărit redevine suspect, dosarul este redeschis sau este deschis un nou dosar, cu etapele aferente, precizându-se şi motivele primei urmăriri.

*

Documente din arhiva CNSAS

1. **1975 mai 01.** Motive pentru deschiderea unui Dosar de Urmărire Informativă - D.U.I. (extras).
Ministerul de Interne, Inspectoratul Judeţean Vâlcea, Serviciul II, Strict

Secret, exemplar unic, Nr. 201/00631 din 16.06.1976

Nota de analiză a dosarului de urmărire informativă nr.00631 privind pe numitul „Lădescu"

D.U.I. a fost deschis la 1 mai 1975, în baza materialelor informative obținute, din care rezultă că numitul /.../, este suspect de săvârșirea unor fapte de sabotaj, întreține relații cu cetățeni străini și în diverse ocazii, se manifestă dușmănos la adresa orânduirii socialiste. /.../

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 202, fila 295)

2. 1975 mai 21. Continuarea aplicării măsurilor informativ-operative stabilite inițial în planul de măsuri (extras).

Ministerul de Interne, Inspectoratul județean Brașov, Strict Secret, 21.05.1975

Plan de măsuri privind continuarea unor măsuri informativ-operative în cazul evenimentului produs la I.A.B[rașo]*v.*

/.../ Folosirea rețelei informative.

1. rețeaua informativă existentă atât în S 540 cât și în celelalte secții din uzină va fi folosită pentru asigurarea supravegherii informative generale în rândul: persoanelor cu antecedente; persoanelor care determinate de unele nemulțumiri erau pretabile la comiterea de fapte de genul celor de la S 540; persoanelor cu rude sau relații în străinătate; bolnavilor psihici; salariaților care au lucrat în ziua de 2.06.1975; electricienilor cu comportări suspecte precum și a tuturor salariaților a căror prezență în S 540, la acea dată, avea justificare. În exercitarea supravegherii informative generale asupra acestor categorii de persoane va fi folosită și rețeaua informativă a celorlalte servicii din cadrul securității județene precum și sursele organelor de miliție. /.../

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 5646, vol. 1, f. 464 v)

3. 1978 noiembrie 30. Cooperarea structurilor Ministerului de Interne în situații de trecere frauduloasă a frontierei.

Ministerul de Interne, Inspectoratul Județean Brașov, Securitate, Strict Secret, Ex[emplar] *1, Nr. 009341 din 30.XI. 1978*

Către

Inspectoratul Județean Covasna-Securitate

În baza unor informații, în 15.11.1978, orele 18,00 organele

de miliție au reținut la cca. 1 km. Sud de Sânnicolau Mare, ascuns într-un lan de trestie pe numitul /.../, născut la 10.05. /.../ în Prejmer, județul Brașov, fiul lui /.../ și /.../, de profesie inginer mecanic la I.A.S. Ozun, județul Covasna, căsătorit, are doi copii, cu domiciliul stabil la Lunca Câlnicului, Nr. /.../, comuna Prejmer, județul Brașov.

La primele cercetări sus-numitul a recunoscut că intenționa să treacă fraudulos frontiera în R.F. Jugoslavia, cu scopul de a ajunge în Italia.

În momentul reținerii asupra sus-numitului s-a găsit suma de 1.800 lei, 400 dinari, trei hărți turistice cu Italia, Jugoslavia și România, precum și 2 schițe pe care avea însemnate localitățile și drumurile de acces până la frontieră

Asupra sa a mai fost găsită o delegație de serviciu pentru I.A.S. Sânnicolaul Mare pe care a folosit-o când a fost legitimat de organele grănicerești, prin care-și „justifica" prezența în zona de frontieră.

Față de situația de mai sus, vă rugăm să dispuneți măsuri operative în conformitate cu ordinele în vigoare.

Șeful Securității — *Șeful Serviciului I*
Colonel Neculicioiu Victor — *Maior Baias Grigore*

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 5262, f. 2)

4. 1980 iulie. Dosarul de urmărire informativă și locul ocupat în evidențele Securității (extras).

/.../ În ansamblul muncii de securitate, evidențele ocupă un loc important, fiind considerate ca parte a mijloacelor muncii informativ-operative alături de celelalte segmente: rețeaua informativă; tehnica operativă; filajul; investigația; interceptarea corespondenței.

Evidențele de securitate constituie parte a unui sistem informațional considerat ca un ansamblu integrat într-un tot organic al operațiunilor de: căutare; culegere; transmitere; prelucrare (manuală și automată); valorificare.

Evidențele de securitate sunt alcătuite din următoarele componente:

- *Cartoteca Generală Documentară (C.G.D.)*
- *Evidența bazei de lucru*
- *Evidențe speciale*
- *Evidența rețelei informative*
- *Evidența arhivistică*

- *Evidență triere și completare a informațiilor /.../*

Cartoteca Generală Documentară - este organizată alfabetic și cuprinde date despre persoane cu antecedente politice sau penale privind securitatea statului; persoane care prin trecutul lor prezintă interes pentru securitatea statului; persoane despre care se dețin date materiale ce prezintă interes operativ sau documentar pentru securitatea statului. Pe lângă acestea CGD cuprinde și date temporare despre persoane din baza de lucru și persoane din rețeaua informativă cu mențiune conspirată. /.../

(ACNSAS Fond Documentar, dosar nr. 13320, vol. 1, ff. 5-15)

5. 1983 noiembrie 05. Plan de măsuri într-o acțiune de urmărire (extras).

Ministerul de Interne, Inspectoratul Județean Dâmbovița, Strict Secret, Securitate Serviciul I, Data: 05.11.1983

Plan de măsuri în acțiunea informativă deschisă asupra numitului /.../din Târgoviște

/.../ Din analiza situației operative a cazului rezultă următoarele sarcini ce urmează a fi rezolvate:

1 Stabilirea preocupărilor suspectului în legătura cu intenția de a fugi din țara, cauzele ce-l determină să aibă o astfel de poziție, comentariile cu conținut politic ce le face.

2 – Cunoașterea tuturor relațiilor suspectului și selectarea acelora care sunt utile pentru unele măsuri operative.

3 – Pregătirea condițiilor pentru a se trece la documentarea cazului și la soluționarea lui prin măsuri de prevenire specifice care să ducă la neutralizarea acțiunilor suspectului. /.../

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 5488, vol.1, f. 2)

6. 1985 octombrie 11. Investigații complexe premergătoare deschiderii unui dosar de urmărire.

Inspectoratul Județean Timiș al Ministerului de Interne Securitate, Serv[iciul]I/A, Ex[emplar] nr. 2, Nr. I/A/N.C./0033973/11.10.1985

Către,

Inspectoratul Județean Brașov al Ministerului de Interne - Securitate

Rugăm dispuneți efectuarea de investigații complexe asupra numitului(ei) /.../ născut(ă) la data de /.../ 1965 în Baia Mare fiul(ca) lui /.../ și /.../, student(ă) la Universitatea din Timișoara, Facultatea de

filologie, domiciliat(ă) în Braşov /.../

Interesează în mod deosebit:cum este cunoscut(ă) în evidenţele de securitate şi miliţie;comportare la domiciliu;date despre părinţi şi rude apropiate; anturaj; rude sau relaţii în străinătate.

Rezultatul rugăm să ne fie comunicat cât mai urgent posibil întrucât asupra numitului(ei) urmează să întreprindem măsuri informativ-operative.

Şeful Securităţii — *Şeful Serviciului I/A*
Colonel Cristescu Ion — *Colonel Ianculescu Antonie*

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2105, f. 14)

7. **1985 decembrie 30**. Raport cu propunerea de închidere a dosarului de urmărire (extras).

Ministerul de Interne, Inspectoratul Judeţean Giurgiu, Securitate - Serviciul I - exemplar unic, Nr. 110/11/B.C. 983 din 30.12.1985

Raport cu propuneri de închidere a Dosarului de Urmărire Informativă „Pensionarul" privind pe /.../

/.../ În ultima perioadă de timp, prin verificările întreprinse s-a stabilit că sus-numitul se situează pe o poziţie corectă faţă de politica partidului şi statului nostru, nu mai face comentarii necorespunzătoare la adresa orânduirii de stat din ţara noastră.

Faţă de cele raportate

P r o p u n e m

A se aproba închiderea dosarului de urmărire informativă ce priveşte pe numitul /.../, clasarea la B.I.D. şi trecerea obiectivului în evidenţele generale la problema P.F.A.

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 3181, ff. 21-22)

*

Fragmente din mărturiile persoanelor intervievate

1. */.../ În planul de măsuri apare, ca măsură contra mea, ca să se contacteze personalul, probabil angajat de la ei (Biblioteca Franceză), ca să spună ce cărţi împrumut, cât timp le ţin, cu cine mai vorbesc când ajung pe acolo, ce contacte am, ce relaţii mi-am făcut şi aşa mai departe. Cel mai dur plan de măsuri contra mea, apare în 1986, la doi ani după ce mi s-a deschis dosarul de urmărire informativă, în '84. Era deja la trei ani de la întoarcerea mea în România din Algeria.*

Deci, în '86 se spune aşa. Ce obiective stabilesc ei: „Să stabilească natura relaţiilor de corespondenţă între obiectivul Dragu", era numele meu (conspirativ, ca persoană urmărită), „şi legăturile sale din străinătate; să se prevină scurgerea de date, informaţii secrete din partea cercului său de relaţii; să se documenteze activitatea sa ilicită, nu ştiu la ce se referă, şi întreprinderea unor măsuri operative împotriva lui Dragu." Probabil că primeam colete cu alimente, era o foamete mare aici şi eu aveam trei mătuşi, în vârstă, pe care trebuia să le hrănesc, ...

Care erau acţiunile, cu termene, prevăzute contra mea: „va fi selecţionată, verificată şi studiată o legătură a sa sau a soţiei care va fi atrasă la colaborare. ... Se vor analiza condiţiile necesare efectuări unei percheziţii secrete la domiciliu şi a instalării mijloacelor speciale de tehnică operativă la domiciliul acestuia." ...N-au făcut-o ! „Vom asigura supravegherea informativă a lui Dragu la Biblioteca franceză, prin sursele „Sorina" şi „Delia" pentru a se stabili cu cine intră în legătură, frecvenţa vizitelor sale şi multe altele." Asta cred c-au făcut-o, dar n-am dovezi. Şi ultima, cea mai dură, v-am spus deja de ea. „Iniţierea unei combinaţii informative prin interpunerea unui informator, venit ca din partea uneia din legăturile sale de corespondenţă cu Franţa, în scopul conturării reacţiilor şi intenţiilor sale în asemenea situaţii". Acest plan de măsuri a mai fost reluat sub diferite forme şi în alte documente similare care apar în dosar până în '89. /.../ (Interviu cu Nicolae Drăgulănescu)

2. *I.../ Şi l-am văzut p-ăsta care m-a chemat. Zic, ia vedeţi p-ăla cu trenci şi ochelari, ăsta-i securistul care a vrut să mă facă turnător !*

Şi-a dispărut. A apărut în dosar. În dosarul meu a apărut asta. Că am deconspirat un lucrător al Securităţii. De atunci nu m-a mai chemat niciodată. /.../ (Interviu cu Paul Mancaş)

3. *I...I Mi se părea că sunt atât de inofensivă şi atât de puţin interesantă pentru masa asta imensă care se numeşte comunism, că nici prin cap nu-mi trecea că eu aş fi urmărită ! Nu am realizat chestia asta decât când am văzut dosarul. /.../* (Interviu cu Galina Rădulescu)

*

Sarcini de lucru:

1. Identificaţi, pe baza exemplelor din documente şi interviuri care sunt metodele şi mijloacele de urmărire informativă.

2. Creaţi ipotetic un caz de urmărire cu toate fazele sale.

Capitolul 3.
Informatorii Securității - *de la recrutare, la abandon.*

Cele două instanțe ale puterii în statul comunist (partidul și Securitatea) au deținut funcții complementare în controlul social și în cel de formare a conștiințelor, utilizând cu predilecție manipularea prin îndoctrinare, prin teroare și redistribuire a fricii, prin crearea unui climat de amenințare generală. Fie că a fost vorba de acțiuni de urmărire, de investigații sau anchete, de cenzură informațională sau de acțiuni de monitorizare a vieții cetățeanului, Securitatea s-a sprijinit întotdeauna pe mulțimea „ochilor și urechilor", special recrutată, pentru a pune în act aceste mecanisme de control și de pedeapsă, și anume, pe rețeaua informativă.

I. Ce este rețeaua informativă ?

Rețeaua informativă (R.I.) reprezintă:

- elementul structural și indispensabil al oricărui serviciu secret de informații, utilizat pentru culegerea, verificarea și transmiterea datelor;

- totalitatea agenților, informatorilor, colaboratorilor, rezidenților etc. - în mod generic denumite „surse" - utilizată de Securitate și Miliție pentru culegerea și transmiterea de informații referitoare la persoane sau probleme aflate în atenția acestor instituții;

- principalul instrument al activității informativ-operative de cunoaștere și prevenire „a oricăror intenții, fapte, situații sau împrejurări de natură să prejudicieze interesele de apărare a securității statului" (conform *Instrucțiunilor aprobate în ședința Consiliului de Conducere al Departamentului Securității Statului din 24 iunie 1987* - ACNSAS, Fond Documentar, dosar 123, vol 41, f. 3);

- „infanteria pe front nevăzut și principala sursă de informații" (locotenent - colonel Constantin Hulubaș, *Ce motive a avut informatorul să accepte colaborarea* ? – Revista "Securitatea", nr. 4 (36), 1976 - ACNSAS, Fond Documentar, dosar 2558, vol. 9, f. 56);

- „coloana vertebrală pe care se grefează, se sprijină toate acţiunile şi măsurile de securitate." (ACNSAS, Fond Documentar, dosar 2558, vol. 23, f. 14)

În documentele întocmite de Securitate, denumirea de reţea informativă primeşte sinonimul de agentură. În mod practic, **agentura** se referă la totalitatea surselor aflate în legătura unui ofiţer sau a unei unităţi a Securităţii la un moment dat.

II. Componenţa reţelei informative în perioada 1970-1989

1972 – informatori, colaboratori, rezidenţi, gazde/case de întâlniri (conform proiectului *"Ordin privind munca cu reţeaua informativă"*, în ACNSAS, Fond Documentar, dosar 93, vol.6, ff. 147-152).;

1976 – informatori, colaboratori, rezidenţi, gazde/case de întâlniri (vezi *Organizarea legăturii cu reţeaua informativă*, Ministerul de Interne, 15.11.1976 - ACNSAS, Fond Documentar, dosar 2524, ff. 1-31);

1981 – informatori, colaboratori, rezidenţi, gazde/case de întâlniri, persoane de încredere (conform *Proiectului privind organizarea şi desfăşurarea activităţii informativ-operative a organelor de securitate*, 11.05.1981, în ACNSAS, Fond Documentar, dosar 123, vol. 42, f. 122);

1987 – informatori, rezidenţi, persoane de sprijin, gazde/case de întâlniri (conform *Instrucţiunilor nr. D – 00180/ 1987 privind activitatea de creare şi folosire a reţelei informative a aparatului de Securitate*, în ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 123, vol 41, ff. 3-25).

Termenul preferat de securitate era cel de **agent sau sursă** (pentru primele două decenii de la înfiinţarea Securităţii) şi cel de **informator sau colaborator** (pentru ultima parte a existenţei acesteia). Conform directivelor, precum şi din studiului actual al dosarelor de reţea (dosarele personale ale informatorilor), rezultă o diferenţiere a categoriilor reţelei informative, care se făcea în funcţie de dificultatea

sarcinilor şi nivelul de instrucţie, de gradul de pregătire şi de cultură, în funcţie de gradul de implicare în acţiunile cu care era responsabilizată persoana recrutată de Securitate.

Categoriile reţelei informative – caracteristici generale

Candidat la recrutare - calitate specifică persoanei aflate în atenţia organelor de Securitate şi Miliţie ca fiind cea mai potrivită pentru a servi interesele operative ale acestora, în vederea atragerii la colaborare şi includerii acesteia în reţeaua informativă.

Candidaţii erau verificaţi şi studiaţi în mod secret, fără a şti că sunt vizaţi pentru recrutare. Fondul Reţea al Securităţi include şi dosare de colaborator aflate doar în faza de candidat la recrutare – recrutări eşuate. Menţinerea în evidenţa operativă a candidaţilor la recrutare demonstrează perseverenţa Securităţii de a nu abandona o persoană punctată ca potenţial informator şi pentru a evita repetarea greşelii; nu pentru toţi candidaţii propuşi pentru recrutare există documente în evidenţele operative.

Colaborator – persoană recrutată de Securitate cu respectarea aceloraşi proceduri ca în cazul altor categorii, având însă posibilităţi limitate sau ocazionale de a furniza informaţii de interes operativ. Colaboratorul putea fi trecut în categoria superioară a informatorilor sau dimpotrivă, în cea inferioară a persoanelor de sprijin, în funcţie de valoarea rezultatelor obţinute, a informaţiilor la care avea acces sau de aptitudinile dovedite pe parcursul relaţiei cu ofiţerul.

Informator – Persoană cu aptitudini şi disponibilităţi pentru culegerea de informaţii şi care, în mod organizat şi secret culegea date de interes pentru Securitate, transmiţându-le ofiţerului sau rezidentului, sub îndrumarea directă a acestuia.

Informatorii erau introduşi în reţea după un studiu prealabil şi erau abandonaţi în situaţiile în care se deconspirau (voit sau accidental), nu mai aveau acces la date cu valoare operativă („nu mai aveau posibilităţi"), se eschivau sau refuzau să transmită informaţii. Dacă scoaterea din reţea nu era considerată oportună, puteau fi trecuţi la o încadrare inferioară (de persoană de sprijin sau gazdă casă de întâlniri.

Rezident (în activitatea de informaţii interne) - calitate a unei persoane din reţeaua informativă care, sub îndrumarea şi cu sprijinul ofiţerului de Securitate, menţinea legătura cu alte persoane din reţea, în condiţii de conspirativitate, în sensul preluării informaţiilor de la acestea

și predarea lor ofițerului de legătură. El nu putea fi folosit pentru recrutarea de informatori, ci doar pentru indicarea sau strângerea de date asupra persoanelor urmărite. Rezidenții erau selecționați din rândul rezerviștilor aparatului de Securitate, al informatorilor și persoanelor de sprijin cu experiență și vechime în muncă.

Persoana de sprijin - calitate a unei persoane din rețeaua informativă care era folosită ocazional de Securitate pentru verificarea unor date și informații dintr-un anumit mediu, loc sau despre o problemă ce prezenta interes pentru Securitate. De exemplu: obiectivele economice, dispeceratele, punctele de comandă și control; zonele sau mediile frecventate de străini în perimetrul frontierei de stat; colectivități - șantiere, instituții de învățământ, de artă și cultură, unități militare etc.). Această categorie a rețelei informative a fost introdusă în anii '80 cu misiunea de supraveghere informativă, culegere și transmitere de informații „de primă sesizare".

Persoana de încredere - calitatea unei persoane din rețeaua informativă care sprijinea în mod voluntar și secret organele de Securitate(la solicitarea ofițerilor de Securitate) și care, prin natura atribuțiunilor de serviciu și prin contactul cu persoane, medii, locuri și activități, dispunea de posibilități pentru a furniza ocazional informații sau pentru a realiza anumite acțiuni de tipul: influențare pozitivă, dezinformare, destrămarea anturajului etc. (vezi ACNSAS, Fond Documentar, dosar 123, vol. 42, f. 122).

Colaboratorii - surse informative- membri P.C.R. erau folosiți de Securitate în aceleași condiții cu celelalte categorii care formau rețeaua informativă, cu mențiunea că acestora nu li se întocmeau dosare personale și nu li se luau angajament semnat în momentul recrutării - colaborarea cu securitatea fiind considerată o sarcină de partid. Procedura de recrutare se finaliza după obținerea aprobării scrise de la primul secretar al organizației de partid din care făcea parte.

Gazda (casă) de întâlnire este persoana care, pe baza unui acord prealabil cu ofițerul, accepta să își pună la dispoziție domiciliul sau, după caz, biroul de la locul de muncă, pentru întâlniri cu informatorii, rezidenții sau alte persoane din rețea, precum și pentru rezolvarea altor sarcini operative curente. Gazda casei de întâlniri nu participa la aceste acțiuni și nici nu cunoștea identitatea persoanelor introduse în domiciliul său.

III. Recrutarea informatorilor

Procesul de recrutare se desfăşura pe baza unui plan în care erau specificate:

- scopul şi motivul recrutării,
- investigaţii cu privire la datele biografice ale candidatului,
- modalităţi de conspirare – nume conspirativ, parole, legende,
- modalităţile de retragere în cazul eşecului în recrutare.

Eficienţa unui astfel de demers depindea în mare măsură de calitatea şi rezultatele studiului realizat în prealabil asupra candidatului ales pentru recrutare, precum şi de metoda recrutării propriu-zise. Lucrătorul operativ/ofiţerul care răspundea de recrutare avea drept sarcină pregătirea şi realizarea întregului proces.

Studiul dosarelor de reţea (dosarele informatorilor) existente în arhiva CNSAS pune în evidenţă următoarele aspecte:

- recrutarea reprezenta o etapă extrem de importantă, de care depindea ulterior colaborarea cât şi garanţia fidelităţii faţă de sistem - dovadă fiind mulţimea documentelor cu referire la acest proces (rapoarte de cunoaştere şi de atragere treptată la colaborare a candidatului, de contactare, rapoarte cu propuneri de recrutare, cele privind modul cum a decurs recrutarea, note de investigaţii la locul de muncă sau la domiciliu şi, nu în ultimul rând, angajamentul semnat de colaborator);
- pentru ultimele două decenii de comunism exista un alt profil al informatorului, mai bine instruit, cu un nivel de cultură superior celui al anilor '50-'60, care asimila mai rapid rolul conspirativ de *sursă*, uneori motivat şi de alte tipuri de trebuinţe;
- motivele sau scopurile recrutării prezentau o mare diversitate: lipsa informatorilor pentru obiectivul vizat, verificarea altor informatori, verificarea informaţiilor, prevenirea actelor cu caracter antisocial, contraspionaj economic şi industrial, supravegherea străinilor, influenţare pozitivă a elementelor „reacţionare", supravegherea frontierelor, etc.;
- criteriile de selecţie luate în considerare pentru recrutarea informatorilor vizau aspecte ca: atitudinea faţă de politica statului şi a partidului, sentimentele patriotice, obiectivitate, posibilităţile, disponibilităţile şi aptitudinile de a culege informaţii de interes operativ, capacitatea de a păstra secretul colaborării, spiritul de sesizare şi iniţiativă.

Care erau etapele recrutării informatorilor ?

- ***Căutarea şi selecţia candidaţilor.*** Este procesul prin care erau identificate persoanele care puteau furniza informaţii de interes operativ în rezolvarea unui caz sau în supravegherea unui obiectiv.
- ***Verificarea informaţiilor despre candidaţii propuşi pentru recrutare***

Verificarea este o metodă operativă specifică oricărui serviciu secret. În cazul de faţă ea începea odată cu procesul de recrutare şi se continua şi după excluderea din reţea a unui informator. Prin acest tip de acţiune, Securitatea culegea cât mai multe informaţii cu privire la candidatul la recrutare (date biografice, relaţii despre familie, rude, prieteni, situaţia materială, activitatea profesională, modul de petrecere a timpului liber, calităţi şi defecte, pregătirea culturală şi politică etc.), folosind o mare diversitate de metode.

Pe căi oficiale se obţineau informaţii de la Evidenţa Populaţiei, de la Miliţie, de la Serviciul Paşapoarte, de la conducerea P.C.R., a organizaţiei din care făcea parte, de la biroul de personal al instituţiei în care lucra. Informaţiile culese pe căi neoficiale proveneau de la vecini, prieteni, rude, colegi de serviciu, etc.

Finalizarea şi centralizarea datelor obţinute prin verificare conduceau procesul de recrutare la etapa următoare - **cunoaşterea personală şi atragerea treptată la colaborare.**

- ***Cunoaşterea personală şi atragerea treptată la colaborare***

După studiul candidatului la recrutare, ofiţerul era obligat să facă cunoştinţă personal cu informatorul, invocând un motiv plauzibil, în funcţie de care se stabilea metoda de recrutare. Discuţiile cu viitorul colaborator erau dirijate de către ofiţerul de securitate astfel încât, acceptul colaborării să fie perceput ca pe „o datorie faţă de ţară şi de partid”. Mijloacele de convingere utilizate în dialogul cu potenţialul informator erau extrem de diverse - de la şantaj, prin folosirea violenţei şi a ameninţărilor, până la modalităţi persuasive şi de influenţare pozitivă - toate acestea în funcţie de personalitatea şi poziţia candidatului.

Contactul personal era urmat de dezvoltarea şi consolidarea relaţiei de încredere între ofiţerul de securitate şi candidatul la recrutare. Procesul de atragere era unul de durată, prin care candidatul se obişnuia cu situaţiile operative, fără a fi conştient tot timpul de acest lucru.

- ***Recrutarea propriu-zisă***

Recrutarea propriu-zisă era un moment hotărâtor atât pentru candidat cât şi pentru ofiţerul recrutor. Pe baza datelor culese în etapa de verificare şi a motivelor recrutării expuse în *Raportul cu propuneri de recrutare*, ofiţerul fixa locul şi data unde va avea loc recrutarea. Acest loc era fixat fie la sediul Securităţii, fie la secţia de Miliţie, fie la domiciliul sau locul de muncă a persoanei recrutate.

Discuţia pe care o angaja ofiţerul în momentul recrutării era orientată spre probleme de serviciu, de familie, fără a crea impresia unei anchete, verificându-se astfel informaţiile obţinute anterior. Conform directivelor în vigoare, în timpul recrutării, trebuia să se ţină seama de următoarele condiţii: a) crearea unei atmosfere destinse în vederea unei discuţii libere şi deschise; b) pregătirea candidatului în vederea primirii sarcinii de a colabora cu organele de securitate; c) prezentarea scopului colaborării şi semnarea angajamentului; d) instruirea informatorului prin încredinţarea de sarcini (loc de întâlnire, parolă, persoana/persoanele sau obiectivele urmărite).

Aceste condiţii se aplicau doar pentru candidaţii care acceptau colaborarea cu Securitatea în mod benevol, fără să apeleze la eschivări sau refuz.

Procedura de recrutare este prezentată în dosarele personale ale informatorilor în documentul intitulat: *Raport asupra modului în care s-a desfăşurat recrutarea*. În conţinutul acestuia regăsim: locul, data şi modalitatea de recrutare folosită de către ofiţerul de securitate, legenda folosită, comportamentul candidatului în timpul recrutării şi anterior acesteia, data semnării angajamentului, numele conspirativ şi ofiţerul de legătură.

În situaţia în care organele de Securitate punctau un candidat, dar în procesul recrutării acesta refuza să colaboreze sau recrutarea era contraindicată (din motive operative), atunci se întocmea un raport asupra cauzelor eşuării recrutării, cu propunerea de a se preda materialul respectiv serviciilor de evidenţă. În cazul eşuării recrutării se pregătea o variantă de retragere legendată care să inducă ideea că motivul discuţiilor nu a fost cel de recrutare ca informator.

Care erau mizele acceptului de colaborare secretă cu Securitatea ?

În articolul „Ce motive a avut informatorul să accepte colaborarea ?", publicat în Revista Securitatea, nr. 4 (36), 1976 (vezi

ACNSAS, Fond Documentar, dosar 2558, vol. 9, f. 57), locotenent colonelul Constantin Hulubaş realiza o trecere în revistă a motivaţiilor persoanelor care au agreat colaborarea cu Securitatea.

a) în situaţia informatorilor recrutaţi pe baza sentimentelor patriotice şi a convingerilor politico-ideologice, principalele interese personale ce i-au determinat să accepte o colaborare „secretă şi organizată” au fost:

- „...plăcerea (pasiunea) caracteristică a unor categorii de persoane, de a se antrena în astfel de sarcini”;

- evitarea consecinţelor „unor fapte prin care au încălcat anumite norme morale de conduită socială”;

- evitarea compromiterii la „locul de muncă, în familie sau societate”, deteriorarea imaginii publice sau orice aspect „care ar aduce atingere prestigiului personal”;

- primirea unui „sprijin în vederea rezolvării unor probleme personale sau pentru a obţine privilegii de orice natură”;

- obţinerea unor avantaje materiale, îndeosebi băneşti;

- pentru simpla convingere că „are pe cineva” – „care l-ar putea ajuta în caz de necesitate”;

- „din teama că refuzul de a lucra cu organele de securitate l-ar putea pune în situaţia să suporte consecinţe pentru anumite fapte din trecut pentru care se consideră vinovat”;

- „din dorinţa sinceră de reabilitare a unui trecut politic dubios”.

b) în cazul informatorilor recrutaţi prin compromitere, şantaj şi orice altă formă de constrângere - şi ale căror interese se situau pe poziţii contrare - „incompatibile” cu scopul organelor de Securitate, motivaţia colaborării viza următoarele aspecte:

- angajarea într-o formă de colaborare cu scopul de „a rămâne pasiv, ca urmare a concepţiei (greşite) că a deveni colaborator al organelor de securitate înseamnă a deveni «turnător» al propriilor colegi şi prieteni” (în unele situaţii se manifestă reţineri pe temeiul convingerilor religioase);

- acceptarea colaborării în mod formal pentru a acoperi, de fapt, lipsa de încredere în „trăinicia regimului”.

- ***Semnarea angajamentului***

Semnarea angajamentului era considerată etapa care certifica recrutarea (prin acceptul scris al colaboratorului) şi „angajarea” persoanei că va colabora în secret cu organele de securitate.

Angajamentul este una din piesele ce compun *dosarul personal* al informatorilor. De la caz la caz, informatorul semna un angajament scris prin care se obliga să furnizeze informaţii corecte şi să păstreze secretul colaborării, în prezenţa unui ofiţer de Securitate.

În afara datelor de identificare, angajamentul cuprindea adesea o referire generală la patriotism, persoana în cauză angajându-se că va fi sincer în ceea ce priveşte conţinutul datelor furnizate. În final se menţiona numele conspirativ sub care acesta urma să transmită notele informative.

Deocamdată nu există indicii şi argumente documentare care să ateste cine stabilea, în mod real, numele de cod. Uneori acest lucru se făcea de comun acord, alteori *cognomenul* respectiv era folosit exclusiv de către ofiţer, fără a fi asumat de cel recrutat. Există multe situaţii în care o persoană a primit şi folosit de-a lungul colaborării cu Securitatea mai multe pseudonime.

Dincolo de limbajul de lemn, ofiţerul de Securitate sublinia astfel faptul că semnarea angajamentului reprezenta o legătură materială ce putea fi folosită ulterior împotriva semnatarului. Aceasta şi pentru că, uneori, după semnarea angajamentului, persoana recrutată nu mai accepta colaborarea sau se achita doar formal de misiunea *asumată*. De cele mai multe ori o astfel de atitudine îl transforma pe *urmăritor* în *urmărit*, împotriva sa fiind declanşate măsuri de supraveghere.

În general, documentele care certifică recrutarea, indică şi condiţiile în care aceasta a fost materializată, respectiv motivele care au stat la baza acceptării acesteia:

- din convingere (unele persoane erau receptive, acceptând „fără rezerve");
- pe bază de sentimente patriotice;
- pe bază de materiale compromiţătoare;
- prin constrângere / în mod forţat – folosindu-se metode de ameninţare, presiuni psihologice sau fizice.

Exemple de angajament (extrase din documente):

1. Subsemnatul /.../ din comuna /.../, judeţul /.../, student în /.../ , conştient de faptul că ţara noastră parcurge o etapă nouă în opera de construire a socialismului, doresc să-mi aduc aportul, în limitele posibilităţilor, la lichidarea ideilor ostile politicii duse de către ţara noastră. În acest fel mă angajez ca atunci când voi participa la situaţii

[pe – n.n.] *care le socotesc contrarii cerințelor actuale, să ajut securitatea cu datele care interesează. Deci, în acest scop, voi căuta să rețin informațiile ce interesează organele de securitate, să-mi depun forțele de a le afla; le voi aduce la cunoștință în mod sincer, secret, organizat. De asemenea, aceste probleme nu le voi discuta cu nimeni, cunoscând legile statului nostru, că prin aceasta aș divulga un secret de stat. /.../* (ACNSAS, Fond Rețea, dosar nr. 706, f. 15).

2. */.../conștient că apărarea patriei este o îndatorire de onoare a oricărui cetățean al R.S. România, vreau și eu să-mi aduc contribuția la aceasta prin a informa organele de Securitate cu orice aspect sau faptă care ar leza securitatea statului. Mă angajez că tot ce voi relata organelor de Securitate vor fi reale și în timp util. Mă angajez că, de colaborez cu organele de Securitate, nu voi spune la nimeni, indiferent de gradul de rudenie sau de la locul de muncă. /.../ Materialul informativ pe care îl voi furniza, nu îl voi semna cu numele meu real, ci cu pseudonimul de „Ștefan"* (ACNSAS, Fond Rețea, dosar nr. 129, f. 15).

IV. Colaborarea informatorilor cu Securitatea

1. Educarea și instruirea informatorilor. Informatorul își începea „misiunea" imediat după recrutare, dar nu înainte de a fi „instruit și educat" pentru a lucra în sistemul conspirativ. Ofițerul de legătură, cel care se „îngrijea" de toată procedura cunoașterii și recrutării informatorilor, devenea, prin ordin, *pedagogul* propriei rețele, responsabil cu formarea și dezvoltarea calităților personale și posibilităților informative, cu asigurarea conspirativității (locurile de întâlnire, sistemul de legătură, întocmirea și predarea notelor informative, etc); cu „semnalarea corectă și obiectivă și în timp util" a datelor pentru a fi exploatate ulterior de către organele Securității.

2. De cele mai multe ori, informația provenită de la informatori se materializa sub forma unor note scrise – **note informative**. Pentru a corespunde exigențelor activităților specifice serviciilor secrete, conținutul notei trebuia, în mare, să cuprindă relatările informatorului despre anumite situații, persoane urmărite, martorii unor evenimente sau alte aspecte care puteau interesa organele Securității și erau semnate cu numele conspirativ.

Notele informative conțineau următoarele elemente formale: a) data la care a fost furnizată nota; b) locul / casa conspirativă unde a fost

predată sau întocmită; c) numele conspirativ al informatorului; d) numele sau indicativul ofiţerului care primea nota; acesta era, de obicei, ofiţerul care dirija informatorul; e) corpusul de date înregistrate, memorate şi redate în scris de informator cu privire la persoana sau problema urmărită.

În situaţiile în care informatorii nu transmiteau datele sub formă de note scrise, ofiţerul avea obligaţia de a înregistra aceste date relatate verbal, întocmind note-raport / rapoarte informative sau note-sinteză.

3. Sistemul de legătură şi întâlnirile conspirative

Rolul întâlnirilor conspirative ale informatorilor, de „instrucţie şi educare a reţelei informative", era cel de întărire „a convingerii că prin colaborarea cu organele de securitate îndeplinesc o îndatorire patriotică de apărare a orânduirii socialiste, a independenţei şi suveranităţii patriei", de a „pune accentul pe formarea şi dezvoltarea calităţilor personale şi posibilităţilor informative, pe asigurarea conspirativităţii colaborării şi pe necesitatea semnalării corecte, obiective şi în timp util a tuturor datelor şi informaţiilor de interes operativ". (vezi *Instrucţiuni Nr. D – 00180/1987 privind activitatea de creare şi folosire a reţelei informative a aparatului de Securitate, art.* 22, în ACNSAS, Fond Documentar, nr. 123, vol 41)

Legătura personală sau directă a informatorului cu ofiţerul de securitate se concretiza în contacte prestabilite, planificate anterior şi nu mai puţin o dată pe lună, utilizând coduri de legătură. O altă modalitate de interacţiune conspirată cu agentura era **legătura impersonală**. În proiectul *Ordinului privind organizarea şi desfăşurarea activităţii informativ-operative a organelor de securitate din 11 mai 1981* se menţiona ca legătura impersonală să fie utilizată doar în situaţiile în care, „din motive de conspirativitate sau operativitate, informatorii, colaboratorii şi rezidenţii nu pot fi contactaţi personal. Ea se realizează prin: lăsarea materialului informativ, la date şi ore fixe, într-un loc prestabilit, de unde este ridicat de ofiţerul sau subofiţerul operativ, expedierea lui prin poştă, pe adresa unei căsuţe poştale, sub formă de corespondenţă personală, texte convenţionale sau cu scris invizibil; comunicări telefonice folosind un limbaj convenţional ori prin alte forme, metode care pot asigura secretul legăturii". (vezi ACNSAS, Fond Documentar, dosar 123, vol. 42, f. 131)

Dosarele personale ale informatorilor oferă exemple de legături impersonale în documente de tipul *Note privind sistemul de legătură.*

De exemplu, informatorul „Iordache", care utiliza un ingenios sistem de legătură cu ofiţerul său: „pe tocul uşii de la clasă se aplica o bulină de plastilină, în partea de sus în caz de urgenţă" sau îşi contacta telefonic ofiţerul, folosind parola „am găsit la magazinul Tomis un material frumos de pantaloni". (vezi ACNSAS, Fond Reţea, dosar 646, f. 11)

4. Evaluarea informatorilor

Ofiţerul de legătură trebuia să facă o evaluare periodică a informatorilor pe care îi coordona şi care se concretiza în întocmirea unei *Note de analiză* sau *Raport privind aportul adus în munca informativă / operativă.* În acest tip de document se precizau: numărul întâlnirilor, sistemul de legătură, instructajele, numărul de note informative primite, modalităţile de exploatare a acestor informaţii, persoanele urmărite ce se aflau în evidenţa dosarului, corectitudinea informatorului.

5. „Stimularea" şi recompensarea informatorilor

În conformitate cu directivele şi instrucţiunile Securităţii, informatorii primeau recompense doar în anumite condiţii pentru vigilenţa şi promptitudinea lor de a „culege" şi transmite informaţii „utile". Forma şi modalitatea de recompensare erau stabilite de ofiţerului de legătură, cu aprobarea superiorilor, în funcţie de tipul sarcinilor primite, de importanţa informaţiilor furnizate sau a domeniului în cadrul căruia lucra informatorul, de calităţile personale şi sociale ale acestuia, de gradul de risc al misiunii primite etc.

Retribuirea nu se făcea lunar printr-o sumă fixă, ci se acordau periodic sume de bani sau cadouri - „atenţii", în funcţie de circumstanţe. În afara acestor modalităţi „oficiale" de recompensare existau şi căi neoficiale prin care informatorii erau stimulaţi - de obicei sub forma unor servicii: acordarea de vize, de burse de studiu, facilitarea obţinerii / vânzării casei, avansarea profesională etc.

V. Abandonarea informatorilor sau excluderea acestora din reţea

Abandonarea informatorilor se concretiza în excluderea sau scoaterea din reţeaua informativă a unui agent (informator, colaborator, rezident sau gazdă/casă de întâlniri).

Motivele cele mai frecvente care justificau abandonarea unei surse erau lipsa posibilităţilor informative, deconspirarea legăturii cu Securitatea, refuzul de a mai furniza informaţii, schimbarea de domiciliu sau a locului de muncă; manifestarea unei poziţii „ostile" sau

„duşmănoase" faţă de politica regimului, încheierea stagiului militar (în cazul soldaţilor recrutaţi de organele de contrainformaţii militare) sau dobândirea calităţii de membru de partid.

Excluderea din reţea se făcea pe baza unui raport motivat *(Raport cu propuneri de abandonare* sau *de excludere din reţeaua informativă)*, întocmit de ofiţerul de legătură, aprobat de superiorul acestuia şi inclus în dosarul personal al informatorului.

Acest document conţine evaluarea şi prezentarea pe scurt a activităţii colaboratorului, persoanele sau obiectivele urmărite, motivul excluderii din reţea şi locul unde se clasa dosarul personal al colaboratorului (Serviciul „C", B.I.D. sau C.I.D.).

În funcţie de motivele abandonării sau excluderii din reţeaua informativă a unui agent /colaborator, o evidenţă statistică a Securităţii ne relevă următoarele date:

1. 37% din informatori nu au mai dispus de posibilităţi de informare;
2. 13% din informatori s-au dovedit a fi fără calităţi pentru munca informativă;
3. 7,6% din totalul informatorilor au refuzat colaborarea cu Securitatea;
4. 6,3% din informatori au fost nesinceri, au dezinformat sau au trădat legătura cu Securitatea (aceste date au fost furnizate de Constantin Ticu Dumitrescu conform adresei oficială a S.R.I. către Comisia de Abuzuri a Senatului din 04.01 1994).

În cazul deconspirării legăturii cu organele Securităţii, abandonarea colaboratorului nu se făcea brusc, ci se menţinea legătura pentru a-i crea impresia că nu se cunoaşte nimic, simulându-se noi sarcini şi în paralel se acţiona prin dezinformarea adversarilor sau mijloace de compromitere.

După excluderea din reţea, informatorii era supravegheaţi sau verificaţi informativ, astfel că, din colaboratori se transformau în persoane urmărite.

VI. Reactivarea / Reactivizarea - reluarea colaborării cu Securitatea în cazul unei surse anterior abandonate sau scoase din reţea. După abandonare, în funcţie de circumstanţele apărute, se proceda uneori la reactivarea informatorului. Acest lucru era posibil doar dacă abandonarea avea drept motiv lipsa de posibilităţi de informare, schimbarea locului

de muncă sau a domiciliului sau alte cazuri care nu presupuneau un refuz clar, trădare sau auto-deconspirare din partea informatorului.

*

Documente din arhiva CNSAS

1. **1987 iunie 09.** Nota privind măsurile ce vor fi întreprinse pentru „verificarea în continuare a candidatului şi creşterea gradului de dependenţă faţă de organele de securitate", întocmit de Securitatea Oraşului Haţeg (extras).

/.../ a) Măsuri pentru verificarea candidatului după recrutare

- i se vor trasa spre rezolvare clarificarea unor aspecte care deja sunt cunoscut de către organele noastre;

- va fi dirijat pe lângă acesta informatorul „Pădurean Ioan", care-i va „confia" unele date şi informaţii legate de numitul J.I., element sectant, cu relaţii în rândul unor fugari aflaţi în exterior, predispus să pună la cale o tentativă de trecere frauduloasă a frontierei. Prin acesta vom urmări dacă candidatul ne va furniza datele şi informaţiile aflate de la sursa „Pădurean Ioan";

- controlul „S" [se referă la interceptarea şi cenzura corespondenţei – n.a.] *care să vizeze cunoaşterea unor preocupări, legături, poziţia prezentă etc.;*

- obţinerea de informaţii despre aceste prin reţea, investigaţii etc.
b) Măsuri pentru creşterea gradului de dependenţă faţă de organele de Securitate.

- i se va acorda sprijin pentru facilitarea înscrierii într-un termen relativ scurt la Şcoala de şoferi amatori Deva sau Hunedoara, în vederea obţinerii permisului de conducere;

- recompensări băneşti, în mod gradat, în funcţie de aportul adus în rezolvarea unor sarcini de securitate;

- facilitarea obţinerii permisului de pescar amator. /.../
(ACNSAS, Fond Reţea, dosar nr. 1741, vol. 1, f. 11)

2. **1983 ianuarie 12.** Angajamentul de colaborare cu Securitatea semnat de un elev în clasa a X-a.

Angajament

Subsemnatul /.../, fiul lui /.../ şi /.../, născut la /.../ 1967, elev în clasa a X-a B, mă angajez să colaborez cu organele de Securitate în

scopul depistării persoanelor care audiază şi colportează ştirile postului de radio Vocea americii şi Europa Liberă, a celor care vor sp fugă din ţară, au manifestări duşmănoase, întreţin relaţii cu cetăţeni străini sau orice alte aspecte ce aduc atingere securităţii statului.

Notele informative le voi semna cu numele conspirativ Popa Adrian.

Mă angajez să păstrez secretul colaborării cu organele de securitate.

Data: 12.I.1983 [Semnătură cu numele real al informatorului)]

Angajamentul a fost dat în prezenţa Cpt. [semnătură indescifrabilă]

(ACNSAS, Fond Reţea, dosar nr. 706, f. 15)

3. 1975 martie 21. Referat cu propuneri de recrutare a unui elev de liceu (extras).

Inspectoratul Judeţean Dolj al Ministerului de Interne, Serviciul I

21 martie 1975

Referat cu propuneri de recrutare a numitului C.C., elev, anul I, la Liceul de mecanică agricolă din Craiova

/.../ În cadrul liceului de mecanică agricolă din Craiova, în anul I B, organele noastre nu dispun de o sursă pentru efectuarea supravegherii informative generale a elevilor din acest an, cât şi a elevilor de culoare veniţi în cadrul acestui liceu. Pentru aceasta am luat în studiu pe numitul C.C., născut la /.../ în comuna /.../ jud. Dolj, fiul lui /.../ şi /.../, elev în anul I B la Liceul de mecanică agricolă din Craiova. /.../ Din studiul şi verificările efectuate asupra candidatului rezultă că este o fire sociabilă, comunicativă, întreţine relaţii cu majoritatea elevilor din cadrul internatului respectiv.

De asemenea, s-a stabilit că în clasa în care învaţă, are trei elevi de culoare, despre care a furnizat date privind comportarea acestora, urmând să-şi creeze relaţii şi în rândul celorlalţi elevi de la celelalte clase.

(ACNSAS, Fond Reţea, dosar nr. 2373 f. 1)

4. 1975 martie 25. Raport privind modul cum a decurs recrutarea unui elev în vederea colaborării cu Securitatea (extras).

25.03.1975

Raport de modul cum a decurs recrutarea numitului /.../ în calitate de colaborator al organelor noastre

/.../ În procesul recrutării s-au discutat probleme privind educația și pregătirea elevilor pentru însușirea cunoștințelor teoretice și de specialitate, dar că pentru aceasta este necesară o disciplină corespunzătoare. Apoi, i s-a lăsat să înțeleagă faptul că mai sunt unii tineri care comit unele acte de indisciplină, care ar putea degenera în fapte antisociale și pentru aceasta este necesar ca organele de securitate să cunoască la timpul potrivit pentru a lua măsuri de prevenire.

După care i s-a pus problema colaborării în mod secret și organizat cu organele de securitate, la care candidatul a fost de acord, luându-i-se angajament scris, notă de relații și o notă informativă în procesul recrutării, notă [pe] care a semnat-o cu numele conspirativ de „Brașoveanu". În final i s-a făcut un instructaj amănunțit asupra problemelor ce interesează organele de securitate, atât din rândul tineretului, al elevilor străini, cât și din rândul celorlalte persoane cu care vine în contact.

(ACNSAS, Fond Rețea, dosar nr. 2373, f. 1 verso)

5. 1988 ianuarie 13. Notă privind sistemul de legătură utilizat de Securitate pentru a menține comunicarea cu persoana de sprijin „Renato"

Ministerul de Interne, Inspectoratul Județean Olt, Securitate

Nr. 7427/009/ 13.01.1988 *Strict secret*

Notă privind sistemul de legătură utilizat cu P.S.[persoana de sprijin] „Renato"

1. Legătura cu P.S. „Renato" este personală și se realizează o dată pe lună în casa de întâlniri „Parc", conform planificării stabilite anterior.

2. Când ofițerul sau sursa nu s-au prezentat la întâlnire, legătura se realizează a doua zi, la aceeași oră și în același loc.

3. Dacă sursa are ceva de semnalat înainte de întâlnirea planificată, legătura se realizează telefonic.

4. Când ofițerul solicită să se întâlnească cu sursa, legătura se va realiza prin telefon, recomandându-se cu alt nume, în situația când răspunde altă persoană la telefon și o roagă să-i transmită că i-a rezolvat problema [pentru care] *a fost rugat pentru a doua zi, la orele 17.00 sau prin așteptarea sa pe traseul de deplasare către locul de muncă, cunoscându-i programul.*

Of.[ițer] *op.*[erativ] *Principal, Lt. Maj. Vlăduțu Doru*
(ACNSAS, Fond Rețea, dosar nr. 2109, vol. 1, f. 12 verso)

6. 1982 martie 12. Notă informativă privind opinia unui tânăr despre climatul socio-politic din România şi despre intențiile acestuia de emigrare (extras).

I.J. Constanța/Securitatea Medgidia, Mr. Șebănescu Ion
Sursa: „Moisescu Oprea"
12.03.1982 *Notă informativă*

După ce am avut o discuție la biserică în ziua de 5.03.1982 cu B. S., unde venise pentru nevoi religioase, i-am cerut acestuia să ne mai vedem să mai discutăm. Mi-a promis că mă vizitează şi astăzi i-am primit vizita (9.03.1982). Mi-a povestit, reluând ceea ce-mi spusese deja, că s-a hotărât să emigreze împreună cu fratele său Marcel şi soția acestuia – Mariana. Motivul plecării: imposibilitatea de a se realiza în condițiile existente în țara noastră. El, S., se ocupă cu muzica, fratele său cu pictura. „Şi de ce nu te poți realiza acasă[?]", îl întreb:.„Pentru că aici nu poți să faci ce gândeşti, ce-ți place. Aici trebuie să faci ceea ce ți se porunceşte", zice el. Dar nicăieri nu poți face chiar aşa ce-ți place, ce vrei... Arta, muzica are scop educativ, să cultive frumosul. „Da, zice el, dar în țara noastră toată muzica şi arta ca să mă refer numai la aceasta, nu face altceva decât să ridice în slăvi pe un om şi soția acestuia, care au adus țara în starea de azi, cu economia la pământ şi cu datorii externe fără precedent, cu o populație înfometată şi total nemulțumită. /.../ Doctrina comunistă nu rezolvă nici o problemă, nu creează climatul prielnic nici pentru problemele economice, nici pentru cele spirituale care au nevoie de un câmp larg de afirmare. Eu şi fratele meu, de exemplu: eu nu pot cânta sau crea în afară de ceea ce simt eu. În nici un caz nu pot cânta pentru cultul personalității. Fratele meu nu poate picta în stilul realismului socialist, socialismul neagă valorile spirituale, depersonalizează. În socialism omul este un obiect, şi are o valoare întrucât poate să depună o muncă, întocmai ca un robot. În plus, omul în socialism are dreptul să aplaude, să aplaude ceea ce nu-i place, cu ce nu este de acord. Cine poate fi de acord cu starea lucrurilor de astăzi din țara noastră ? Şi totuşi le aplaudăm, le prezentăm în presă aşa cum ar fi trebuit să fie şi ridicăm în slăvi pe cei care le-au adus aici. Nu sunt împotriva conducerii ci împotriva incompetenței de a con-

duce, incompetență pe care noi suntem siliți să o aplaudăm. De aceea, ne-am hotărât eu și fratele meu cu soția să plecăm din țară." /.../
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 6156, vol. 1, f. 88)

7. **1977 august 09.** Notă de analiză a informatorului „Radu Vasile", din legătura rezidentului „Rică" (extras).
M. I., Inspectoratul Județean Cluj *9 august 1977*

Notă de analiză a informatorului „Radu Vasile", din legătura rezidentului „Rică"

/.../ de la ultima analiză – 13 septembrie 1976 – a furnizat un volum mare de ,material informativ, neobservându-se nici o schimbare în aportul său în muncă. /.../ Aceste materiale reflectă în general activitatea, comportarea și preocupările prezente a elementelor legionare sau de alte nuanțe politice urmărite....Întotdeauna este punctual la întâlniri și se prezintă cu materialul pregătit. Pentru munca depusă nu a fost stimulat în bani sau obiecte în această perioadă. /.../ De asemenea, va fi dirijat și înspre cunoașterea unor fenomene ce se petrec în rândul studenților de la medicină cu care vine în contact, cât și comportarea studenților străini. În concluzie poate fi apreciat ca un informator bun, util muncii, care lucrează bine cu rezidentul „Rică", în legătura căruia va rămâne în continuare.
(ACNSAS, Fond Rețea, dosar nr. 243 786, vol.1, f. 28)

8. **1970 ianuarie.** Notă informativă prin conținutul căreia se întăresc suspiciunile față de persoana urmărită.
Inspectoratul de Securitate al Județului Argeș, Strict Secret, ex[emplar] *unic*
[ianuarie 1970]

Nota

Despre P. M. și V. O. prieteni ai numitului D. I., sursa relatează următoarele:

În ziua de 19.01.1970 o sursă s-a întâlnit cu O. V. la cercul literar „George Bacovia" din București și prin intermediul căruia în ziua următoare, adică 20 ianuarie a.c. s-a întâlnit cu P. M.

În jurul orei 20,00 sursa s-a întâlnit cu O. V. și cu P. M. în barul existent deasupra restaurantului „Dunărea". În timpul discuției dintre ei trei O. V. i-a spus sursei. Ai fost să vezi filmul românesc „Reconstituirea", să te duci neaparat să-l vezi este o capodoperă.

Este cel mai curajos film ce a fost realizat în ultimii 25 de ani și cu toate că l-am văzut de 2 ori tot m-aș mai duce să-l mai văd.

Mă întreb cum de i-au dat drumul acestui film care demască o parte, este adevărat destul de infimă a adevăratei fețe a sistemului nostru așa-zis socialist.

Ai să vezi tipul cel mai autentic al milițianului imbecil și incult, al procurorului venal și corupt, imoral și inuman, al tineretului cu fond bun dar lipsit de morală și cultură, al profesorului bicisnic, bețiv și ratat, căruia îi trebuie un număr de pahare de alcool spre a avea curajul să spună niște adevăruri evidente pentru oricine. /.../
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. I 1437, vol. 1, f. 5)

9. 1978 februarie 28. Raport cu propuneri de încetare a legăturii cu informatorul „Dan" .

Ministerul de Interne, Inspectoratul Municipiului București-Securitate

28 febr[uarie] *1978* — *Strict secret*
242/S.N. — *Exemplar unic*

Raport cu propuneri de încetare a legăturii cu informatorul „Dan "

Informatorul „DAN" cu numele real fiul lui /.../ și /.../, născut la /.../, domiciliat în /.../, inginer la /.../, a fost recrutat la data de 28.03.1975 în vederea încadrării informative a biroului „Relații cu străinătatea", unde se ocupa cu probleme de protocol.

În această calitate informatorul s-a achitat în mod corespunzător de sarcini, furnizând unele materiale care au prezentat interes operativ. Manifestă totuși rețineri la scrierea notelor afirmând că semnalându-ne verbal unele aspecte consideră că și-a făcut datoria.

Începând cu luna ianuarie 1977, în urma reorganizării institutului și la cererea sa, a fost mutat la un alt loc de muncă. Fiind de acord ca în continuare să ne sprijine, a fost instruit cu problemele ce ne interesează de la noul său loc de muncă, dar la întâlniri s-a prezentat fără material afirmând că nu sunt probleme deosebite. De multe ori a solicitat amânarea întâlnirilor planificate motivând că nu avea nimic să ne semnaleze și că era ocupat cu diverse probleme personale.

Menționăm că în cadrul noului loc de muncă nu se execută lucrări importante, iar printre colegii săi nu au fost depistate persoane care să prezinte interes pentru organele noastre.

Față de cele raportate,

Propunem:

Încetarea legăturii cu informatorul „Dan" și clasarea „Dosarului personal" și (a – n.n.) „Mapei anexe" la C.I.D.

Șeful Colectivului *Lt.* [semnătură indescifrabilă]

Maior [semnătură indescifrabilă]

<u>De acord</u>

Șeful Serviciului

Colonel [semnătură indescifrabilă]

13.02.1978

Dintr-o discuție pe care am avut-o cu rezidentul „Marius", a rezultat că informatorul „Dan" încă după ce a fost recrutat de „Marius" (pe atunci ofițer de securitate activ), i-a cerut înapoi, la una din următoarele întâlniri, angajamentul de colaborare și primele note informative pe care le scrisese...Este edificator !

Trebuia de atunci analizată situația lui și <u>nu</u> introdus în rețea ! ! ! [Însemnare marginală, olograf, ce aparține ofițerului și care vine în completarea raportului]

(ACNSAS, Fond Rețea, dosar nr. 668, f. 21)

*

Fragmente din mărturiile persoanelor intervievate

1. */.../ O mulțime dintre noi, mai în treacăt, mai de fond, sunt înclinați către, scuzați, către ...delațiune, către a vorbi în informări, de regulă secrete, despre celălalt, de a face informări cu privire la unul și altul. Desigur, toate acestea ca un viciu ascuns al naturii umane. Dacă mă prevalez de asta în primul rând, este pentru că, într-adevăr, am constatat că acest viciu este foarte răspândit. Și atunci, acțiunile Securității știau să speculeze acest element de fond al naturii umane. Ideea că ne cam place, desigur, fără să se știe public, ne cam place să aruncăm cu ochiul în viața celuilalt /.../ Iar dacă la asta se adaugă că regimul comunist a știut mai mult ca nimeni altul să speculeze și viciile de natură materială (lăcomia, dorința de bani și alte favoruri din partea puterii), toate acestea au fost folosite într-o paletă foarte largă pentru a atrage pe cei care erau gata să-și pună la dispoziție serviciile pentru a asigura această supraveghere continuă. /.../*

(Interviu cu Virgil Măgureanu)

2. */.../ Vreau să zic, din toate profesiile din România au fost racolaţi informatori. N-a existat profesie în care să nu existe informatori. Ăsta cred le era planul. Fiecare profesie, fiecare pătură socială trebuia să-şi aibă informatorii /.../. Iar, să ştiţi, în domeniul religios au fost destul de mulţi. Nu mă aşteptam. Eu, unul, nu mă aşteptam să fie atât de mulţi. / .../* (Interviu cu David Ciucur)

3. */.../ 7-8 gradaţi au fost trimişi să mă convingă, începând cu anul 1970 şi terminând cu 1978, când, în fine, m-au scos din atenţia lor, în urma repetatelor eşecuri. /.../* (Interviu cu Ioan Buga)

4. */.../ Prima dată am avut probleme mai mult cu organele de partid /.../ eram medic şi că un medic trebuie să fie creştin practicant pentru ei era ceva de neînţeles...mi-aduc aminte /.../ Pastorul, ştiţi, înainte era pus. Dacă Securitatea nu era de acord, cu pastorul respectiv, nu era pus. Şi eu am ajuns pastor asistent. Aici nu era nevoie de avizul Securităţii şi atunci ei au zis: „Uite, ăsta e un băiat tânăr, celălalt e mai în vârstă, hai să-l chemăm!" Şi m-au chemat o dată, de două ori...m-au chemat. Transmiteau prin cineva: „te cheamă la Securitate!" Nu m-am dus. Mi-au spus şi mie alţii, să nu te duci la Securitate decât atunci când îţi trimit carte poştală. Şi am aşteptat. Şi mi-au trimis carte poştală /.../ la Sediul Securităţii Statului, lângă Poliţia Capitalei [Miliţia], sediul cel nou, făcut acolo...Când am primit acea carte poştală, am spus conducătorilor bisericii: „Vedeţi, că uite, am primit o carte poştală de la Securitate, ca să ştiţi şi să vă rugaţi pentru mine...şi mă duc acolo". Şi m-am dus...şi noi ziceam...aşa îl chema, Spirache, maior Spirache. Ăsta răspundea de cultele din Bucureşti. Mă aştepta. M-am dus acolo, într-o cameră, numai cu o măsuţă şi a început să vorbească aşa: „Uite, dumneata eşti intelectual, dumneata ai făcut şcoala de ofiţeri în rezervă ...ştiţi că Securitatea nu poate lucra fără mâini. Ştiţi...şi să ne ajutaţi... !" /.../ Avea în faţă dosarul meu...."Uite, ai nevoie şi de casă! Ştiau toate lucrurile astea...Apoi, eşti tânăr. Preşedintele e bătrân. Poţi să te duci dumneata în locul lui!" Deci, veneau cu promisiuni şi de casă, şi de ascensiune pe linie religioasă, ierarhică. Mi-a propus colaborarea nu numai voalat, mi-a propus direct. Le-am spus că nu pot să fac lucrul acesta. /.../*

Vreau să vă spun că, tânăr fiind şi /.../ în sediul Securităţii...numai când auzeai de Securitate te apuca...numai când te

uitai la clădirea Securității, te apuca teama.

Eu nu știu câți au fost, că acum sunt atât de viteji, câți au fost în vreo cămăruță a Securității, numai cu securistul acolo...mi-era teamă, dar mă gândeam: „Doamne, cum să fac ? Să mă ajuți să... !" [apoi redă dialogul cu ofițerul de Securitate] */.../ „Haide, pune mâna și scrie ! Eu declar...cutare, declar că voi da informații despre... !" Și m-a pus să pun numele. Pe mine mă interesa să aflu numele care-i interesează pe ei. „Și acum iscălește !" Nu pot, nu pot ...spun eu. „Cum nu poți să iscălești ?" Începuse să se enerveze ca un leu în cușcă, începuse să dea ocol mesei unde stăteam. „Îmi vine...că la alții, nu știu...cred că i-aș fi pocnit !", zicea el. „Acum nu știu ce-mi vine să-ți fac !" Domnule, îmi pare rău, nu vă supărați, eu nu pot să fac lucrul acesta, nu vă pot da informații despre ...[face o pauză mai lungă], să scriu aici și să mă iscălesc că voi fi informator. Și vreau să știți că, eu când am plecat de la Biserică, le-am spus la bătrânii bisericii că vin aici ! „Cum ? a sărit în sus. Le-ai spus ?" Le-am spus că am venit aici și acum, să știți, când am să ies de la dvs., mă așteaptă un prieten să-l sun. /.../* (Interviu cu David Ciucur)

5. */.../ Din momentul în care am fost băgat în seamă, eram la Hotel Parc, lucram la barul Mezanin, unde lucram cam 90% cu străinii...era și Geriatria pe vremuri acolo. În mod normal, pe vremurile acelea, nu scăpai dacă nu te...să zicem așa...te racolau, să colaborezi cu ei, să le spui ce-ai văzut, ce-au făcut... /.../ Așa cum procedau cei de-atunci, îți dădeau o întâlnire, îți dădeau un nume codificat - mie îmi dăduseră Anton – și să...dacă văd ceva suspect, dacă...în fine...să mă gândesc la fratele, la...să nu ne vindem țara. Tot felul de lozinci din astea /.../ au căutat să le spun practic ce străini veneau pe acolo mai des./.../*

Hotelul era plin de securiști /.../ era șeful de la recepție, care era colonel și mai era securistul hotelului, care mai avea o cămăruță acolo...și mai apărea, dispărea și ăsta a venit la mine. Mi-a dat întâlnire în oraș. M-am dus, că ce era să fac, m-am dus la o casă conspirativă, asta bănuiesc că era, pe lângă Cișmigiu...unde mi-a făcut o morală...că știi, noi, că patria noastră,...că trebuie să avem grijă, că dușmanul, inamicul... și a ajuns la ceea ce dorea: „Uite, ia o hârtie...uite, Anton, e bine ?"

Ce era să zic ? ! M-a luat, m-a copleșit, mi-a dat de înțeles că

efectiv aşa trebuia. Pentru că, efectiv, unde eram eu acolo, puteam să nu mai fiu şi băga pe altul...alt Anton ! [se referă la posibilitatea pierderii locului de muncă] */.../ Atunci când mi-a dat numele Anton, mi-a mai dat o întâlnire la Romarta Copiilor şi nu m-am dus.* (Interviu cu Dan Constantin)

6. */.../ se luptau pentru acest nume, numele schimbat. Numele este esenţial, de aceea se umblă la dosar. Dosarul are un singur punct nevralgic: numele schimbat, cu care se acoperă păcatul...şi nu numai un păcat este acolo. Dosarul este rodul unor păcate.*

/.../ Dacă eu colaboram, în mod cert astăzi eram mare profesor doctor, poate chiar rector...stau să mă întreb ! /.../ (Interviu cu Ioan Buga)

7. */.../ Eram proaspăt căsătorit, aveam un an de la căsătorie. Eram proaspăt tătic...aveam vreo 22-23 de ani; eram şi student...şi se lucra în fiecare sâmbătă, câteodată mă chema şi duminica la diverse munci patriotice. Şi...în conjunctura asta, într-o zi, vine un* Nene, *când plecam de la serviciu şi mă bate pe umăr: „Tovarăşe J., trebuie să veniţi cu mine !" Şi m-am dus cu el pe undeva pe lângă Poliţia Capitalei* [Miliţia]*...era înainte o Alimentara pe acolo, acum nici nu ştiu ce mai e...pe Eforie...acolo...undeva...Şi m-au dus într-un subsol acolo, iar tipul ăsta care m-a acostat pe stradă, era amabil. M-a întrebat de Legea 23...cu străinii, dacă am contact cu străini...Acolo m-a băgat într-o cameră care n-avea geamuri - era ceva stresant...A venit un* Nene *mai copt,* [care] *se pieptăna cu prosopul...cu ochelari din ăia fumurii...era ca într-un film cu Gestapo...Eu eram intimidat, deja* [de] *când intrasem în camera aia.*

Vreo 2-3 ore m-a întrebat tot felul, apoi a inventat o poveste cu un tânăr care m-a ţinut mai relaxat ...Am stat destul acolo /.../ Aveau un stil interesant, te lăsa aşa, câte puţin să crezi ceva, să bănui ceva doar. /.../ Mi-a spus apoi că e de la nu ştiu ce direcţie cu străinii şi că legea mă obligă. Mi-a arătat Legea 23, pe care nu puteai s-o citeşti, probabil că nici nu m-ar fi lăsat...şi a văzut că îmi tremurau....asta şi urmăreau să facă, din când în când îţi mai dădea, fără să te bată....[erau] *destul politicoşi, şi destul de duri, chiar foarte duri. Iar atunci când au vrut să apese pe „acceleraţie", ca să zic aşa, mi-a spus: „Domnule, ştii cât ai ? Patru ani de închisoare şi din clipa asta*

nu mai pleci acasă!" Nici nu ştiam despre ce era vorba, adică de ce să mai ia pe mine Securitatea şi să mă închidă 4 ani?! Pentru că am vândut o felicitare...un tricou?

Pe lângă asta, te ameninţau şi nu că eram foarte greu de şantajat...aveam familie, proaspăt căsătorit, copil mic, n-aveam casă...era foarte simplu să strângi pe unul cu uşa.

Habar n-aveai la cine să te plângi, nici nu ştiai cine-s ăia....asta era problema!

Vă spun sincer că, dacă el ar fi spus de la bun început: „Uite, domnule, aşa stau lucrurile...şi dacă nu vrei să colaborezi cu mine, îţi fac asta şi asta!" Probabil că metodele lor erau foarte clare... îl freci pe acesta până când vezi că nu poate să mai tremure şi când nu poate să mai tremure, îl pui să semneze!

Şi am stat ...după-amiaza aia, noaptea şi a doua zi am plecat ...nici nu mai ştiu când am plecat /.../ am lipsit şi de la serviciu a doua zi şi noaptea de-acasă! /.../ [Informatorul încearcă să reproducă din memorie scena recrutării şi dialogul cu ofiţerul de Securitate].

La sfârşit de tot, când au zis: „Uite, domnule, vreo patru ani de închisoare, atât trebuie să faci! Nu o să-ţi mai vezi nici familia, nu o să-ţi mai vezi nici copilul, vai de capul tău! Ai văzut ce-ai făcut?!...Acum gândeşte-te bine la ce-ai făcut! În fine, am o salvare pentru tine. Eu pot să te salvez! Uite asta, nu o rup, o păstrez, o pun foarte bine. O păstrez şi-ţi dau cuvântul meu, o păstrez, nu ştie nimeni de ea, dar trebuie să ne ajuţi şi nu că trebuie să ne ajuţi! Uite, Legea 23, eşti obligat să ne ajuţi!" Dacă sunt obligat, atunci nu trebuie să mai scriu ceva! [replica informatorului] *„Nu, trebuie să avem...pentru că de acum încolo nu o să te mai cheme Nicolae, o să-şi alegi un nume!"*

Şi, în fine, după ce m-a pus să scriu chestia aia [angajamentul] *de vreo câteva ori, că n-o scriam bine...*

În clipa aia, singura chestie pe care o ai în minte, sau eu am avut-o, a fost cum să ies din camera aia fără geamuri...nici acasă dacă ajungeai, nu aveai unde să ţipi, tot ei veneau...M-au urmărit vreo doi-trei ani înainte ca să mă întrebe ceva, înainte să mă fi întrebat de sănătate, dacă vreau să colaborez cu ei. /.../

Mi-a spus că o să mă contacteze tinerelul ăla [se referea la ofiţerul de legătură] *şi acela mă suna de fiecare dată şi mă invita la o cofetărie. Da' nu intra în baruri...mergea la cofetărie. Mă întreba de diverse persoane din institut, cu rugămintea ca să ne întâlnim şi la*

birou şi să-i scriu...Ca-n bancul acela, „Cântecul securistului: te rog să-mi scrii, de drumurile tale, de oamenii văzuţi în cale, de tot ce-ţi vor povesti, te rog să-mi scrii!" /.../ La sediul lor n-am mai fost niciodată...nu, nu m-au mai invitat niciodată. /.../ La noi, la institut, aveau un birou de B.D.S. [Birou de Documente Secrete] *şi acolo venea un Nene, ăla era mai supărat că nu-i scriu /.../Eu cred că nu erau nişte oameni aşa de conştiincioşi, voiau şi ei să scape repede şi pe asta am mizat şi eu.*

/.../ Mi-au dat şi mie o sarcină, pe care am îndeplinit-o cu mare plăcere, sunt puţin sadic /.../ Aveam un coleg, nu dau nume, care era cam urâcios şi îmi făcea tot felul de şicane – eu fiind student, mai plecam de la serviciu mai devreme, şi ăsta mă pâra mereu. Au avut nevoie să-i facă un mulaj după o cheie şi asta era singura chestie pe care am făcut-o în atâţia ani. Mi-au dat o cutie de Nivea şi înăuntru era plină cu plastilină. Şi cum era cutia, ca un cilindru cu înălţimea mică, din loc în loc era tăiată ca să poţi să iei mulajul de la cheie şi pe-o parte şi pe alta. Şi asta am făcut, am făcut mulajul de la cheie şi i l-am dat. Pe urmă mi-a părut rău, dar nici nu prea aveam loc de întors şi plus că îmi era foarte antipatic. I-aş fi făcut mulaj de la cheie chiar dacă nu mă rugau!

Ăla urma să plece din ţară şi ei probabil, presupun sau aşa mi-au spus, că urmau să-i facă o percheziţie acasă, nu care cumva să scoată materiale. Era o prostie! Citesc aici [indicând copiile xerox eliberate de CNSAS din dosarul personal], *că pe acest coleg, care spun ei că din cauza lui m-au racolat – nu aveau cum să se intereseze despre el. Ăsta, urmăritul principal, ca să zic aşa, era un băiat care lucra acolo, cu mine, în laborator. Şi să vă spun sincer, eu nu ştiu ce secrete erau, poate erau secrete care erau atât de secrete că nu le ştiam nici noi care lucram acolo. Era un laborator de ceramică de sticlă şi singura noutate care se făcea erau nişte piezo-elemente.* (Interviul realizat cu J.N. [informatorul şi-a exprimat dorinţa de a rămâne anonim])

*

Sarcini de lucru

1. Identificaţi deosebirile şi asemănările dintre categoriile reţelei informative. De exemplu, dintre informatori şi sursele-membri P.C.R. sau colaborator şi gazdă/casă de întâlniri.
2. Citiţi cu atenţie documentele şi mărturiile, apoi precizaţi cărei

etape de colaborare cu Securitatea aparţin aceste fragmente de text *(recrutare, colaborare, evaluare a informatorilor, recompensarea acestora, abandonare).*

3. Identificaţi în documentele de arhivă care au fost drepturile şi libertăţile cetăţeneşti încălcate în mod abuziv de către Securitate şi colaboratorii ei ?

4. Cât este de important pentru dvs. să cunoaşteţi identitatea informatorilor şi faptele acestora ?

5. Care ar fi atitudinea dvs. dacă aţi afla că un profesor apreciat sau o persoană apropiată ar fi fost colaboratorul Securităţii ?

Capitolul 4.
Supravegherea populației prin mijloace audio și video – Tehnica Operativă –

O doamnă pleacă în concediu. Vreo cinci securiști caută să o supravegheze permanent. Se cazează cu ea la hotel, riscând chiar să facă și o cură de tratament pentru a nu se deconspira. Se luptă cu îngrijitoarea care reclamă dispariția din cameră a obiectului în care aceștia au vrut să pună microfonul. Nu le merge interceptarea pentru că distanța e prea mare între camera lor și camera „obiectivului". Raportează satisfăcuți că „obiectivul" a declarat că nu crede că e urmărită, deși un cunoscut i-a atras atenția asupra lor.

Scena nu e dintr-un film cu Louis de Funès. Este dintr-un dosar din arhiva C.N.S.A.S., care ar putea deveni, după atâtea documentare grele și grave, subiectul unui prim scenariu al unei comedii cu Securitatea.

Burlescul situațiilor, dar și frica, uneori obsesivă, de a fi înregistrat în secret aparțin deopotrivă trecutului și prezentului și, de aceea, despre limitele și legalitatea monitorizării tehnice a vieții private a cetățenilor de către serviciile secrete se dezbate public și se analizează critic. Un subiect care „arde" în România ultimilor ani și stârnește convulsiv sensibilități și considerația că ar fi în proximitatea legalității.

Analogia instantanee se face cu funcțiunea abuzivă a Securității de a pătrunde, fără acceptul și înștiințarea oamenilor, în spațiile private. Devenise una dintre caracteristicile fundamentale ale societății românești din ultimele decenii ale comunismului de tip sovietic; urmărirea era ubicuă, acoperea toate zonele geografice, structurile sociale și domeniile de activitate. Reușita acestei extensii s-a datorat dezvoltării celei mai eficiente, pe atunci, arme de informare, ceea ce Securitatea denumea generic Tehnică operativă [T.O.].

Mult mai eficientă decât folosirea informatorilor, tehnica dărâma „ziduri", disloca spațiile private și închise, invada intimitatea și controla

existența de zi cu zi a tuturor celor care intrau în vizorul Securității. Era, în spiritul epocii, o „naționalizare" a vieții personale - proprietate „privată", care devenea „de stat" și „avuție în comun".

Astfel, Securitatea verifica și completa informațiile obținute de la colaboratorii săi, cu informațiile obținute din interceptări și înregistrări cu imagine.

Siguranța Statului folosea la începutul secolului XX interceptarea telefonică și a corespondenței, iar în anii '50 – '60 microfoanele erau folosite de către Securitate preponderent pentru verificarea și urmărirea persoanelor cu funcții și poziții importante în stat, a ofițerilor de securitate și din armată, precum și în cazurile unor „inamici ai poporului", considerate speciale.

Din anii '70, mijloacele tehnice de urmărire se axează tot pe microfon, dar datorită progresului tehnic ele sunt mai sofisticate, se diversifică și ajung să fie folosite și pentru oamenii de rând. În acest mod, supravegherea populației de către Securitate a căpătat o amploare fără precedent.

Astfel, telefonul obișnuit este dotat cu un microfon foarte sensibil, capabil să înregistreze toate convorbirile din camera unde a fost instalat. Apar transmițătoarele încorporate în carcasele unor obiecte, cu comandă la distanță. Sunt folosite scrumiere, vaze de ceramică, farfurii și cești, care conțin microreceptoare subțiri, activate cu baterii. „Șipca" sau „ploșnița" era un dispozitiv format dintr-un microfon și un emițător sau înregistrator magnetic, ascuns într-o șipcă de lemn cu ținte, care se atașa sub mobilă sau pe obiecte rar utilizate. Există posibilitatea filmării sau fotografierii secrete a interioarelor, concomitent cu ascultarea a ceea ce se întâmpla înăuntru.

Principalele categorii de mijloace T.O. folosite de Securitate în ultimele decenii sunt prevăzute în Anexa nr. 1 din *Ordinul Ministrului de Interne nr. 0001450 din 01.07.1978* (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 7929/517):

a) Mijloace fixe de interceptare:
- I.C.T. – Interceptarea convorbirilor telefonice;
- I.C.D.T. – Interceptarea convorbirilor și discuțiilor interioare prin intermediul telefonului;
- I.D.M. – Interceptarea discuțiilor prin microfoane;
- I.T.I. – Interceptarea convorbirilor telefonice internaționale;

- I.C.H. – Interceptarea camerelor de hotel;
- I.D.E.R. – Interceptarea discuţiilor prin intermediul emiţătorilor la reţea;
- I.T.T. – Interceptarea transmiterilor telex.

b) **Mijloace mobile de interceptare**:
- I.D.E.B. – Interceptarea discuţiilor prin intermediul emiţătorilor alimentaţi la baterie.

c) **Alte mijloace speciale**:
- T.V. – Supravegherea obiectivelor prin televiziune în circuit închis;
- S.O. – Supravegherea obiectivelor prin sondă optică;
- F.F. – Fotografierea sau filmarea unor momente operative;
- D.S. – Deschiderea încuietorilor în vederea realizării pătrunderilor secrete.

Multitudinea situaţiilor, amplasamentelor şi persoanelor unde erau folosite mijloacele T.O. este ilustrată de simpla enumerare a unora dintre acestea: locuinţe, birouri, instituţii, camere de hotel, cămine, case de oaspeţi, restaurante, spitale, închisori, mijloace de transport, ambasade şi la diplomaţi străini, reprezentanţi ai unor organizaţii internaţionale.

Direcţia Generală de Tehnică Operativă [D.G.T.O.] a Securităţii se ocupa, pe lângă cenzura poştei din toată ţara şi organizarea intrărilor clandestine, şi de tehnica operativă, printr-o unitate de instalare şi exploatare a acesteia, **Unitatea Specială „T"**.

Grija pentru ca aceste mijloace să nu fie folosite „abuziv" se asigura prin aprobarea dată de comandanţi „conform hotărârilor de partid, legilor ţării etc". Această unitate specială instala mijloacele T.O. la cererea altor unităţi de securitate, dar numai după obţinerea unor aprobări. Acestea erau date, în funcţie de importanţa, complexitatea, tipul, perioada în care funcţionau, efortul uman şi tehnic necesar executării, persoana sau instituţia vizată, de către superiorii ierarhici ai Securităţii.

Instalarea mijloacelor T.O. se făcea, de regulă, de către Unitatea Specială „T" [pentru Direcţia Securităţii Statului sau Inspectoratul Municipiului Bucureşti] şi de către subunităţile subordonate din judeţe.

Existau şi excepţii. Pentru montarea mijloacelor T.O. **fixe**, Unitatea „T" racola uneori colaboratori, dintre angajaţii serviciilor de

telefonie, pentru realizarea unor lucrări tehnice pregătitoare în centrale, repartitoare şi reţele telefonice. Folosea şi lucrători din telecomunicaţii, care să amplaseze mijloacele tip I.C.D.T..

De categoria mijloacelor **mobile** se ocupau ofiţerii din aparatul informativ, adică ofiţerii care instrumentau cazurile. Aceştia erau instruiţi special de lucrătorii din subunităţile „T" şi conlucrau numai în misiunile tehnic complexe. Dar regula era ca ofiţerii operativi să monteze, să supravegheze instalaţiile de T.O., iar apoi să înregistreze şi să transcrie informaţiile. Dacă aveau aprobarea ministrului de interne sau a şefului Departamentului Securităţii Statului, ei puteau să folosească rezidenţi [şefii unor micro-reţele de informatori], informatori sau colaboratori.

În cazul audierilor şi înregistrărilor convorbirilor telefonice, instalaţiile I.C.T., realizate de către Unitatea Specială „T", constau în montarea unui comutator şi a unei derivaţii pe traseul liniei telefonice, conectate în puncte de interceptare T.O.

Pentru păstrarea aparenţelor şi a secretului misiunilor de T.O., Securitatea uzita următoarele metode: „legenda informativă", „combinaţia informativă", „pătrunderea secretă" şi „percheziţia secretă".

„Legendele informative" erau scenariile create sau conjuncturile folosite oportunist pentru acoperirea unor acţiuni secrete ale Securităţii, aşa cum erau şi cele de T.O.

De exemplu, montarea mijloacelor I.C.D.T. se făcea, de regulă, prin metoda „pătrunderii secrete" sau prin legenda instalării postului telefonic. Metoda deranjării postului telefonic se folosea numai în cazuri excepţionale, când nu exista nici o altă posibilitate de organizare a „pătrunderii secrete". Mulajul cheilor de la casă era obţinut în mod fraudulos de la serviciul soţiei celui urmărit, unde aceasta era ţinută „ocupată" de o „sursă" a Securităţii, timp în care lucrătorii de securitate sau alte „surse" îi sustrăgeau cheile, luau mulajul lor şi apoi le puneau la loc pentru a nu trezi nicio suspiciune. Proba de ascultare a unui microfon introdus în piciorul unei măsuţe într-o cameră de hotel şi montarea ulterioară a unei „şipci" se făceau în timp ce *obiectiva a plecat cu autocarul, împreună cu colega sa de cameră, în excursie*. Observarea unor locuri şi a unor persoane „pe fereastră" era pretextul sub care intrau în biroul cuiva pentru montarea aparaturii. În cazul instalărilor T.O. în locuinţe erau orchestrate adevărate mobilizări de forţe. Erau „asiguraţi" toţi membrii familiei, prietenii şi vecinii, care erau chemaţi la Miliţie sau la Paşapoarte, „ţinuţi" la serviciu sau la şcoală (în cazul

minorilor) sau doar ținuți de vorbă în casă de un ofițer de securitate.

Introducerea tehnicii operative prin „pătrundere secretă" presupunea efectuarea unui studiu amănunțit sau a unei schițe privind particularitățile imobilului și ale locatarilor.

Înregistrările interceptărilor erau redate și transmise altor unități de securitate, dar și selectate și stocate temporar în **centre sau puncte de interceptare**. Locațiile acestora puteau fi sediul Unității „T", sediile centrale ale Securităților teritoriale sau în întreprinderi și instituții.

În general, înregistrările prin mijloace T.O. se făceau doar în cazurile în lucru ale ofițerilor, pe o perioadă determinată de timp, de la câteva zile, până la câteva luni.

Convorbirile telefonice internaționale [I.T.I.] erau interceptate fără excepție, iar numele, adresele și numerele de telefon ale tuturor abonaților telefonici din țară de unde se purtau aceste convorbiri erau transmise Centrului de informatică și documentare [C.I.D.], care le „prelucra automat" și le comunica mai departe unităților informative, pe linie și profile de muncă, în scopul analizării și luării măsurilor care se „impuneau". Practic, toate persoanele care vorbeau prin telefon cu străinătatea „beneficiau" de atenția Securității.

Dacă aceste discuții aveau referiri la persoane din conducerea de partid și de stat ele erau separat redactate și raportate conducerii Unității „T", prin care ajungeau la comandanții unităților teritoriale de securitate și mai departe la ministrul de interne sau la șeful Securității.

Despre modul și perioada de păstrare a interceptărilor convorbirilor internaționale aflăm din Art. 24 din *Ordinul Ministrului de Interne nr. 0001450 din 01.07.1978* (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 7929, vol. 517): */../ Unitatea specială „T" și subunitățile „T" vor păstra benzile magnetice cu înregistrările discuțiilor purtate pe circuitele telefonice internaționale timp de 10 zile și 7 zile pentru celelalte categorii de interceptări, de la data transmiterii informațiilor. După acel termen, benzile vor fi demagnetizate. /.../ informații deosebit de importante pentru securitatea statului pot fi conservate, pe timp limitat, cel mult un an de zile, în bandoteca Unității speciale „T" sau a subunităților „T". Reținerea de benzi în bandotecă, peste termenul de 1 an, se face numai cu aprobarea conducerii Departamentului Securității Statului/../.*

Tehnica operativă a fost utilizată în scopuri diferite. Pe de o parte, acțiunile îmbrăcau o formă pasivă, de **culegere și verificare** a

informațiilor, de **controlare** a întâlnirilor și relațiilor personale cu cetățeni români sau străini, **de supraveghere** a atitudinii și activității unei persoane sau a unui grup, precum și a convingerilor și comentariilor despre regim, de **prevenire,** cum ar fi a *scurgerii de date către posturile de radio străine și organizațiile reacționare din exterior.* Pe de altă parte, era **intervenția directă**, de exemplu prin *restricționarea convorbirilor telefonice internaționale și întreruperea celor cu cetățeni străini aflați în țară* sau a convorbirilor interne, imposibilitatea stabilirii legăturii *nici în cazul în care operatoarele telefoniste ar încerca să formeze numerele de apel respective.*

Simpla parcurgere a unor documente din dosarele Securității ne creează o imagine și o înțelegere aproape completă asupra a ceea ce a însemnat folosirea mijloacelor tehnice în anii '70 – '80. Unele documente sunt adevărate fotografii de epocă, cu un conținut emoțional, prin redarea fidelă a unor conversații din familie sau cu prietenii, care se poate substitui scrierii unor jurnale. Uneori discuțiile, ironice sau injurioase, erau chiar despre Miliție și Securitate sau la adresa acestora.

Tipologia documentelor de T.O. din dosarele serviciului secret comunist reflectă întregul traseu al instalării și administrării mijloacelor T.O. Cronologic, documentele care se întocmeau pe etape erau:

- raport comun întocmit de unitățile informative și Unitatea Specială „T", prin care se solicita aprobarea pentru utilizarea T.O.;
- studiu realizat de Unitatea (subunitățile) „T", cu privire la particularitățile imobilului și ale locatarilor unde urmează a se executa lucrarea T.O., în cazul „pătrunderilor secrete";
- plan de acțiune, cu specificarea tipului de T.O., a detaliilor și modului de conspirare a „pătrunderii secrete", a „legendei" sau „combinației informative" propuse pentru instalarea și scoaterea mijlocului T.O., a duratei executării lucrării, a măsurilor de asigurare a secretului operațiunii și a participanților la lucrare;
- raport cu propunerea Comandamentului pentru T.O. de a recruta lucrători din sectoarele de telecomunicații, cu aprobarea ulterioară a conducerii D.S.S.;
- raport cu propuneri de folosire a unor rezidenți sau colaboratori verificați, pentru instalarea mijloacelor mobile, care trebuiau aprobate de ministrul de interne sau ministrul secretar de stat;
- note T.O. de redare a interceptărilor, care alcătuiesc volume speciale ale dosarelor, numite **mape T.O.**, cu transcrierea fidelă a conversațiilor

sau acțiunilor înregistrate; acestea reprezintă componenta cea mai importantă și mai emoționantă în ansamblul documentelor T.O.;
- rapoarte sau sinteze cu privire la modul în care au fost folosite informațiile obținute în urma utilizării mijloacelor T.O.

Consecințele folosirii mijloacelor tehnice în supravegherea persoanelor erau uneori grave, cum ar fi arestarea și condamnarea imediată a acestora.

*

Documente din arhiva CNSAS

1. **1983 iunie 8.** Motivația instalării tehnicii operative în locuințele unor persoane urmărite, într-un raport care propunea deschiderea urmăririi (extras).

/.../ 7. Se vor instala mijloace T.O. la domiciliile lui /.../ și /.../ spre a stabili, pe de o parte legăturile celui aflat în atenție, natura și conținutul acestora, iar pe de alta pentru a urmări evoluția relațiilor dintre cele două persoane menționate.

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 234, vol. 1, f. 4)

2. **1984 noiembrie 10**. Utilizarea mijloacelor tehnice în urmărirea deținuților politici în celulă și la vorbitor era prevăzută în planul de măsuri complexe (extras).

/.../ Obiectivul va fi introdus în camera 67, care este asigurată cu mijloace T.O., prin intermediul cărora vom urmări manifestările pe care le are, ca și reacția celorlalți deținuți la acestea, activitatea pe care o desfășoară rețeaua informativă, etc. În acest sens, după fiecare prilej (întîlniri cu rețeaua informativă, discuții directe cu obiectivul, primirea de vizite, pachete, etc.), vom crea momente operative pe care să le organizăm astfel încât prin măsura T.O. să cunoaștem activitatea tuturor deținuților din cameră și evoluția convingerilor obiectivului. /.../ În zilele în care familia sa va veni pentru a-l vizita, vom discuta, în prealabil, cu aceste persoane, încercând ca să-i determinăm ca în convorbirea cu obiectivul, să caute a-l tempera, să renunțe la ideile dușmănoase, să fie receptiv la măsurile administrației, etc. Aceste convorbiri vor fi controlate de noi cu ajutorul mijloacelor T.O., urmând ca și reacția după acestea să-i fie controlată după reîntoarcerea în cameră.

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 234, vol. 1, ff. 398 - 399)

3. **1989 septembrie 6**. Planul introducerii microfoanelor și a interceptării telefonice, dar și a restricționării convorbirilor telefonice internaționale, în locuința unei persoane urmărite de Securitate (extras).

/.../ Va introduce mijloace T.O. fixe (I.D.M.) la domiciliul obiectivului din București./.../

1. Prin Unitatea Specială „T" i se vor restricționa convorbirile telefonice internaționale și i se vor întrerupe – după caz - cele purtate cu cetățeni străini aflați în țară. /.../

7. Începând din 1 septembrie a.c. se vor instala la domiciliul obiectivului – pe lângă mijloacele I.D.M. – și mijloace I.C.T., pentru identificarea și controlul legăturilor acestuia și ale familiei.

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 234, vol. 2, ff. 2-2v)

4. **1989 septembrie 9.** Adresă prin care se solicita restricționarea convorbirilor cu străinătate, precum și întreruperea convorbirilor cu diplomați, ziariști sau turiști străini, la anumite posturi telefonice dotate cu T.O. (extras).

/.../ Către Unitatea Specială „T",

În conformitate cu ordinele conducerii Departamentului Securității Statului, vă rugăm să acordați o atenție deosebită posturilor „Iorgu" I.C.T. 22/25 și I.C.D.T. 17/24 pentru prevenirea intrării obiectivului în contact cu cetățeni străini care l-ar putea instiga la acțiuni ostile (diplomați, ziariști, turiști, etc.).

Pentru aceasta rugăm ca posturile să fie supravegheate operativ permanent, să i se restricționeze și convorbirile internaționale „intrare" și să i se întrerupă cele purtate cu cetățeni străini din categoriile de mai sus.

Orice intenție a sa legată de întâlniri cu cetățeni străini sau legături ostile din interior rugăm a fi anunțate operativ la telefonul 1850 tov[arășii] *Lt. col. Deleanu Vasile și Cpt. Velțănescu Mihai /.../.*

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 234, vol. 2, f. 230)

5. **1988.** În spațiile publice, cum erau restaurantele, se foloseau emițători alimentați la baterie în supravegherea celor urmăriți, măsură ce era prevăzută în planul inițial (extras).

/.../ Folosirea mijloacelor speciale T.O. tip I.D.E.B. pentru controlarea întâlnirilor în localuri publice ale obiectivului cu legăturile şi relaţiile sale în rândul cetăţenilor români şi străini /.../.
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 210367, vol. 1, f. 4)

6. 1987 aprilie 24. Raport al ofiţerului privind instalarea unui microfon în piciorul măsuţei şi ulterior, a unei şipci, într-o cameră de hotel din staţiunea Covasna (extras).

/.../ Ajungând în cameră, cu toţii am verificat şi studiat locul montării mijlocului special T.O. şi de către specialiştii T.O. s-a concluzionat că cel mai oportun ar fi în piciorul măsuţei care era fixat cu şuruburi. /.../ De către lt. maj. Duţă Ion s-a atras atenţia ca piciorul respectiv să nu fie luat din cameră până când nu se aduce altul în loc de către lt. Ignat, pentru a nu se observa lipsa acestuia de cameristă când intră în cameră pentru curăţenie. Lt. Ignat a plecat la administraţia hotelului pentru a găsi un alt picior de măsuţă. /.../ După ce ne-am convins că obiectiva a plecat cu autocarul, împreună cu colega sa de cameră, în excursie am procedat la efectuarea probelor de ascultare a mijlocului T.O. introdus în piciorul măsuţei, cu care ocazie s-a constatat că nu are putere de emisie pînă la camera noastră (proba s-a făcut pe culoarul nivelului respectiv). În continuare s-a făcut proba cu un alt mijloc T.O. (şipcă) adus ca rezervă şi constatându-se că funcţionează bine s-a procedat la introducerea lui în camera obiectivului.

Şipca a fost introdusă de către Lt. Băluţ Iliuţă şi Lt. Solomon Doru, iar asigurarea în afară s-a făcut de către Lt. maj. Duţă Ion şi Lt. Ignat. În camera noastră pe recepţie a rămas Lt. col. Vulpe.

Raportăm că nu s-au făcut deconspirări cu ocazia introducerii mijloacelor speciale, nu am fost văzuţi de nici o persoană şi nici ulterior nu au rezultat nici un fel de suspiciuni.

/.../ În perioada 04 - 08 aprilie 1985 mijlocul T.O. a fost ascultat permanent de către noi şi nu a rezultat ca obiectivul sau celelalte relaţii create să aibă o atitudine politică necorespunzătoare.
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 4957, vol. 1, ff. 227 - 228)

7. 1983 august 22. Raport complex de măsuri folosite de Securitate în vederea „pătrunderii secrete" şi a montării T.O. la domiciliu (extras).

/.../ S-a acţionat cu rezultate pozitive, pentru obţinerea mulajului cheilor de la intrarea în locuinţa suspectului. Mulajul a fost obţinut, în

mod conspirat, de la soția obiectivului, acționându-se, în colaborare cu I.M.B. – Securitate, la locul de muncă al acesteia.

/.../ Comportamentul lui /.../ denotă faptul că acesta știe și se teme de folosirea unor posibile mijloace de interceptare a convorbirilor telefonice, ceea ce face ca afirmația din analiza precedentă, referitoare la precauția lui ce s-ar datora structurii sale psihice, să fie neavenită. În lumina noilor date deținute rezultă că cel în cauză se teme să nu-i fie interceptate conversațiile telefonice, lucru care îl face să fie prudent în afirmații și să folosească un limbaj convențional. Aceste constatări presupun un plus de atenție la lucrarea T.O. ce va fi instalată la domiciliul său.

1. *Dacă /.../ manifestă prudență în convorbirile telefonice purtate, nu același lucru se constată și la legăturile sale, acest aspect urmînd a fi exploatat în cadrul măsurilor ce se vor întreprinde în continuare în caz /.../.*

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 234, vol. 1, ff. 13v-14)

8. 1988 iunie 11. „Legendă" întrebuințată cu scopul obținerii cheilor de la locuința unei persoane supravegheate prevăzută în planul de măsuri (extras).

/.../Pentru obținerea cheilor de la apartamentul său se va realiza o combinație prin care vom intra în posesia cheilor apartamentului său de la soție care lucrează la Într[eprinderea] Mecanică G.M. și vom efectua dublura lor după mulajul ce se va realiza.

În acest sens o vom folosi pe sursa „Furnică" care o va îndepărta pe soție de la locul de muncă și o va asigura pentru această perioadă.
(ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 8719, f. 370)

9. 1978 martie 13. „Eliberarea" unui imobil din Mediaș de locatarii săi și de vecini prin „asigurarea" acestora - mobilizări de forțe pentru conspirarea „pătrunderii secrete" și instalarea A.E.B., parte a unui Plan de măsuri (extras).

/.../ În scopul asigurării conspirativității și a creării condițiilor de pătrundere și de lucru a echipei de specialiști în imobilul din str. /.../ nr. 13, se impune luarea următoarelor măsuri:

1. Prin organele de contrainformații de la Penitenciarul Aiud unde este depus /.../ și fratele sau /.../ se va organiza chemarea soției lui /.../ la vorbitor, unde aceasta se va deplasa împreună cu cei doi copii minori.

2. *Tatăl celor de mai sus, respectiv /.../, pensionar, va fi invitat la organele de miliție, unde va fi audiat de un ofițer de securitate, în legătură cu activitatea celor doi fii, în care sens i se va lua și o declarație scrisă.*
3. *Se va asigura de asemenea la serviciu numitul /.../, frate cu cei de mai sus, șofer pe taximetru, care ar putea să se deplaseze la domiciliul tatălui său.*
4. *Echipa de specialiști va pătrunde în imobil din curtea alăturată, la nr. 11, proprietarul imobilului fiind Bucur Ioan, membru PCR, muncitor la Într*[eprinderea] *„Vitrometan", cu care se va discuta sub legenda unui control în curtea în care locuiește /.../.*
5. *În imobilul aparținând lui /.../, locuiește soția acestuia /.../, casnică, cu care va discuta soțul acesteia despre prezența noastră în acel loc, unde va sta de altfel un ofițer sub legendă până la terminarea lucrării. De asemenea, /.../ are doi frați, debili mintali, ambii lucrează la Într[eprinderea] „Vitrometan" numai în schimbul I și vor fi asigurați la locul de muncă. În acest imobil mai locuiește mama lui /.../, de 77 de ani, infirmă, nu aude și nici nu se poate deplasa. Menționăm că /.../ are un fiu în clasa V-a, care sub o legendă va fi chemat la școală, unde va fi asigurat./.../*
(ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 8719, f. 338)

10. 1970 august 31. Ascultarea telefonică se făcea și la întreprinderile socialiste, considerate „obiective" de către Securitate. Adresă de instalare T.O. (extras).

În baza sarcinii nr. 0048232 în ziua de 31.08.1979 m-am deplasat în str. /.../ la abonatul Într[eprinderea] *expl*[oatări] *conducte magistrale pentru instalare A.C.T.*

/.../ Legenda sub care s-a pătruns în obiectiv și modul cum a decurs lucrarea: cu aprobarea obiectivului (director) care ne-a pus la dispoziție biroul în scopul observării unor locuri și persoane ce interesează Sec[uritatea] *Statului.*
(ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 8719, f. 350)

11. 1979 iunie 29. Un nou abonat al serviciilor de telefonie însemna uneori o altă persoană ascultată telefonic. Adresă de instalare T.O. (extras)

/.../ Legenda sub care s-a pătruns în obiectiv și modul cum a decurs lucrarea: La cererea susnumitului și cu aprobarea necesară s-a instalat

un telefon la domiciliul său. Înainte de instalare telefonul a fost adus de colaboratorul nostru la sediul „T" unde a fost pregătit cu mijloace speciale şi astfel instalat la domiciliul abonatului. La verificările efectuate telefonul funcţionează normal./.../
(ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 8719, f. 352)

12. 1987 aprilie. Sinteză realizată de Unitatea Specială „T" cu privire la controlarea, în perioada 01.01.1986 15.04.1987, a transmiterilor unor mesaje şi informaţii în străinătate (extras).

/.../ În vederea îndeplinirii sarcinilor ce revin unităţii din Programele de măsuri ale Departamentului Securităţii Statului pentru depistarea, interceptarea şi neutralizarea operativă a canalelor de legătură pe care elementele ostile din ţară încearcă să le creeze cu cercurile reacţionare din exterior şi în special cu posturile de radio: Europa Liberă, Vocea Americii, Deutsche Welle, BBC, Radio France au fost întreprinse următoarele: /.../

2. Au fost luate măsuri tehnice pentru ca la zece numere de telefon aparţinând posturilor de radio menţionate, precum şi unor organizaţii reacţionare din exterior: Amnesty International, din SUA; Liga pentru apărarea drepturilor deţinuţilor şi cetăţenilor români, din RFG; Comitetul intelectualilor pentru Europa Liberă, din Franţa; să nu se poată stabili legătura nici în cazul în care operatoarele telefoniste ar încerca să formeze numerele de apel respective.

3. A fost construită o instalaţie de interpunere pentru a înregistra mesajele pe care eventualii solicitatori ar dori să le transmită la posturile telefonice robot de la radio Europa Liberă şi la ziarul Unirea Românilor, din SUA. /.../

În acest sens, în perioada menţionată au fost supravegheate, cu ajutorul mijloacelor TO de toate tipurile circa 460 obiective în atenţie în problemă din care au rezultat 1959 note cu informaţii referitoare în principal la:

- preocupări de a redacta manuscrise, documentare, articole, casete cu înregistrări magnetice cu conţinut ostil, denigrator, protestatar în problema drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti, în special în problema naţionalist – iredentistă, mistico religioasă, cu preocupări emigraţioniste - /.../ Au fost depistate circa 20 persoane care aveau preocupări de a găsi căi şi canale pentru a scoate astfel de materiale în străinătate, prin contactarea ambasadelor străine din Bucureşti /.../

sau a unor corespondenți de presă sau a altor străini veniți în țară /.../

A fost supravegheată activitatea a peste 4520 cetățeni străini cazați în spații hoteliere, rezultând circa 5200 note cu informații, fiind depistate persoane, în special ziariști, cu preocupări de a culege informații privitoare la aspecte ale vieții sociale, politice, culturale din țara noastră, privind aprovizionarea, construcțiile, sediile aparținând cultelor, etc, pentru a le interpreta tendențios, în cadrul propagandei anticomuniste, antiromânești sau de a contacta persoane autohtone cu concepții reacționare sau specialiști în arhitectură, tehnică, în vederea alimentării acestei propagande dușmănoase /.../

(ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 21, vol. 2, ff. 270-271)

13. 1989 iunie 16. Comportarea unui deținut politic internat la Spitalul penitenciar Jilava era verificată prin interceptările T.O. Raport (extras).

Deținutul /.../, condamnat C.S.S. [contra securității statului, deducție, n.n.] *a venit prin transfer de la penitenciarul Aiud pentru tratament la Spitalul penitenciar Jilava în luna mai 1989, fiind încadrat informativ și cazat într-o cameră cu mijloace T.O.*

La Spitalul penitenciar a avut o comportare necorespunzătoare, refuzând hrana și tratamentul acordat motivând că nu i se dau țigări și că el nu a cerut să vină la spital. Urmare a acestei atitudini, pentru a intimida cadrele și a obține satisfacerea doleanțelor sale a inscripționat pe pereții camerei, folosind săpun colorat, înscrisuri necorespunzătoare (Ex. Când Mafia se teme ucide; Camera...cameră de tortură; Dr. Mengele unde ești ?; Atenție domnilor sunt deținut politic, respectați-mi drepturile !). Aceste aspecte au fost confirmate informativ și prin mijloace T.O.

A fost vizitat de cele două fiice Argentina și Columbia, convorbirea fiind supravegheată de un ofițer și înregistrată.

(ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 234, vol. 1, f. 400)

14. 1988 iulie 26. Notă T.O., cu redarea unor comentarii despre legi și probleme sociale ale românilor (extras).

/.../ «F»= Ieri am fost la Brașov și o femeie mi-a zis că, deoarece a fost emis un decret care nu mai permite avorturile, are mulți copii și ea îi numește copiii decretului.

«R»= Decreței.

«F»= Decreţei. (repetă) şi îi explică „englezului".
«R»= le explică provenienţa termenului „decreţei" - de la decret, ce rezultă în urma aplicării lui = decreţei.
«F»= În ce an a fost dat decretul ?
«R»= Acum 18-20 de ani, în 1967. Se reia discuţia, cuplurile se schimbă, discută F cu C în lb. engleză şi R cu S în franceză (despre cărţi).
«F» îi spune lui «C» că a fost impresionată de femeia din Braşov, care i-a cerut cafea sau ţigări, motivând că are nevoie pentru medici, dacă nu are, nu o tratează. Femeia i-a povestit că putea să moară întrucât şi-a provocat un avort şi mergând la spital, medicii nu au ajutat-o. F concluzionează că medicii încurajează, sprijină decretul.

/.../ rest[aurant] *„Capşa"*
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 210367, vol. 4, ff. 59-60v)

15. 1987 octombrie 1. Rezumatele unor discuţii în familie, ascultate pe parcursul a trei zile şi cuprinse în mapa T.O. a dosarului de urmărire.
Redat din lb.[limba] *română, Post T4 15*
Strict secret - Ex. unic, Nr. file: 1 (una), Nr. 0016340
Serv. II/lt. maj. S.D.

„Maistrul"

În data de 26.09.87 în cameră se poartă discuţii începînd cu ora 20. (se pare că fam. „M" a fost plecată undeva).

Discuţiile se poartă de Ramona şi se pare o prietenă de-a ei pe tema colegelor de facultate, a muzicii, modei, etc.

În data de 27.09.87 la post s-au purtat următoarele discuţii:
De la ora 15, la „M" se află în vizită o femeie şi un bărbat (doi soţi care-i vizitează destul de des).

Din discuţiile pe care le poartă, rezultă că discută despre:

1. *Copiii care nu mai învaţă din cauză că ştiu, că trebuie trecuţi.*
2. *Despre Deva că este oraş închis.*
3. *Că nu se găsesc mezeluri în tot oraşul în unele zile. /.../*

În zilele de 28, 29.09.87, discuţiile se poartă în camera alăturată concomitent cu
radioul care este cuplat.

În după-masa zilei de 30.09.87 de la ora 16, „M" are musafiri: doi soţi şi copiii. În timp ce femeile poartă discuţii de ordin gospodăresc, legate de aprovizionare, bărbaţii ascultă meciurile de fotbal.

Red[at] *Sg. maj. O.T.*
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 4957, vol. 2, ff. 82-82v)

*

Fragmente din mărturiile persoanelor intervievate

1. */.../ Telefonul meu era pus sub observație și oricine mă chema... Și mi-aduc aminte când am dat telefon lui Gheorghe Brașoveanu, cel care a înființat primul sindicat liber al oamenilor muncii din România S.L.O.M.R. I-am dat telefon: „Sunt Vasile Paraschiv din Ploiești și vreau să fiu și eu înscris în Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii". Și atuncea cineva a intrat pe fir, m-a înjurat și mi-a întrerupt telefonul. Dar, mi-a spus, totuși am apucat de mi-a spus „Am înțeles, v-am înregistrat, sunteți membru al sindicatului". /.../* (Interviu cu Vasile Paraschiv)

2. */.../ 1. Să mi se facă o percheziție secretă. Nu mi s-a făcut niciodată pentru că aveam niște încuietori speciale aduse dinafară, care, nu știu, dacă cineva putea să le deschidă în România. Nu s-a spart ușa, deci n-aveau cum să intre. 2. Să mi se instaleze mijloace tehnico - operative. Știți ce înseamnă asta, ca inginer electronist pot să detectez un microfon, fie că este în pereți, fie că este într-un telefon ascuns. De fapt, telefoanele noastre făcute la Electromagnetica, poate știți, că în momentul când le pui în furcă rămâne microfonul branșat pe linie și putea fi utilizat ca microfon. /.../* (Interviu cu Nicolae George Drăgulănescu)

3. */.../ Și mi s-a spus atuncea: „Nu, tovarășu' Butnaru, nu este o întâmplare". Și omul a tras un sertar din birou și-a scos un dosar și l-a pus pe masă și-a-nceput să spună: "În data cutare, la ora cutare, la bufetul României Libere ați spus cutare anecdotă despre tovarășul. La data cutare, pe culoar, într-un grup de colegi ați spus cutare chestiune la adresa tovarășei". Deci ei aveau un dosar cu toate aceste... Atunci am simțit fiorul de groază pentru că nu bănuiam că am un dosar, dar în momentul în care am văzut dosarul cu toate aceste lucruri am zis, domnule, situația e gravă și probabil că voi fi dat afară și din presă, poate și din țară, eu știu! /.../* (Interviu cu Igor Butnaru)

4. */.../ Dincolo de faptul că ar fi fost informatori am avut un semnal*

ultraclar - și clar și pentru noi - că suntem ascultați, pentru că la un moment dat Marius și Sorin au fost mutați fără explicații dintr-o cameră într-alta. Da ? A venit cineva de la poliție la ei cu o acuzație fantsmagorică cu ceva ce anchetau ei, eventual ceva trafic de cărți vechi, ceva absolut cusut cu ață albă și după asta, după ce i-au convocat la postul de poliție din Grozăvești, brusc le-a schimbat camera. Da, i-au mutat în altă parte. Cum să vă spun că, oricât de naivi am fi fost, nu puteam să nu realizăm că - și nu eram chiar așa naivi – că asta au făcut-o ca să ne supravegheze. Și în mod evident ne-am și cenzurat un timp, n-am mai vorbit.

Dar până la un moment dat, fiindcă de la un punct încolo asta a devenit un pretext de iresponsabilitate a juneții, nu pot s-o numesc altfel. Subiect de glume și de-asta îi asociam și pe tovarășii care ne ascultau la glumele noastre, le transmiteam mesaje. Și totul a început de la momentul în care Sorin era o dată singur în cameră și dârdâia de frig și ne-a povestit cum s-a sculat brusc și a zis : „Țin să mulțumesc și pe această cale partidului, personal tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru minunatele condiții pe care ni le-a creat". După ce ne-a povestit asta ne-am amuzat așa de tare, că nu ne-am mai cenzurat. Poate asta i-o fi și supărat, că am făcut mișto de ei și i-am inclus în familia noastră. Erau de-ai casei cumva, știți, te obișnuiești, așa, la modul caragialesc cu .. Se pare că nu le-a plăcut gluma totuși ! /.../ (Interviu realizat cu Caius Dobrescu)

*

Sarcini de lucru

1. Numiți categoriile de mijloace T.O. care erau instalate în casele cetățenilor.
2. Citiți cu atenție documentele și fragmentele de interviuri și menționați instituțiile statului care au colaborat cu angajații Securității în vederea introducerii mijloacelor de tehnică de ascultare.
3. Identificați drepturile fundamentale ale omului încălcate prin acțiunile descrise în documentele de arhivă redate mai sus.
4. Descrieți pe scurt situația economico-sociale a epocii „Ceaușescu", pornind de la conversațiile redate în documentele și interviurile prezentate în acest capitol.

Capitolul 5.
Filajul: formă de urmărire informativă

Filajul era, în limbajul folosit de Securitate, o parte importantă a activității informativ-operative, constând „în urmărirea unor persoane sau supravegherea unor imobile și locuri ce fac obiectul muncii de securitate, realizată pe teren, în secret, prin folosirea de metode, procedee și mijloace specifice" (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 7929, vol. 170, f. 5). Arhivele fostei Securități abundă în exemplificări ale diferitelor situații de filaj, existând o tipologie complexă a documentelor referitoare la această problemă. Astfel se pot identifica adresele de filaj prin care se solicita începerea unei acțiunii de filare a unei persoane considerate suspecte, notele de filare și identificare, precum și materialele vizuale sau audio, ce documentau tehnica supravegherii prin filaj. Lăsând la o parte rolul lor de a monitoriza pas cu pas existența unor oameni obișnuiți din România comunistă, cu scopul de a testa fidelitatea acestora față de regim, materialele de filaj pot fi astăzi edificatoare și pentru viața de zi cu zi din perioada respectivă, reprezentând astfel o inedită sursă istorică.

Prin filaj, Securitatea era interesată să descopere persoanele cu care se întâlnea o anumită persoană, locurile pe care le vizita și, în final, în ce măsură aceasta reprezenta un pericol pentru ordinea socială din România. De obicei, filajul se făcea după începerea urmăririi informative, cu scopul de a confirma sau nu suspiciunile asupra unei persoane. Cea mai importantă caracteristică a filajului rămânea totuși conspirativitatea. Filajul era o activitate ce trebuia folosită în cazurile speciale, care nu puteau fi documentate prin alte mijloace, tocmai pentru că implica eforturi financiare și tehnice deosebite. În unele documente ale Securității se specifică chiar, că pentru alte servicii secrete filajul este un „lux" și se recomandă folosirea lui cu moderație. Despre acesta se spune că „ poate mai mult decât în alte domenii de muncă de securitate, nu se pot aplica anumite reguli, șabloane, anumite procedee

alese şi stabilite pentru totdeauna" (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 12601, vol.11, fila 82). În acelaşi timp, ofiţerul responsabil cu filajul avea nevoie de „multă experienţă, spirit de orientare, iniţiativă, îndrăzneală, operativitate în rezolvarea problemelor" (*Ibidem*, fila 83). Activităţile de filaj erau întreprinse, în perioada studiată, de ofiţerii din serviciul special „F", parte componentă a Direcţiei Securităţii Statului.

Filajul era de două tipuri: clasic şi zonal. În timp ce cel clasic era folosit încă din anii 1950 şi se referea la urmărirea propriu-zisă a unei persoane/obiectiv, cel zonal începe să fie utilizat mai ales din anii 1970, fiind o tehnică de urmărire ce presupunea supravegherea unui singur punct, fie el restaurant, hotel, piaţă, etc., în care se instala tehnică operativă. În comparaţie cu filajul clasic, filajul zonal era apreciat de ofiţerii de securitate ca fiind mult mai eficient şi mai sigur.

Categoriile urmărite prin filaj erau în special diplomaţii - de pildă, în jurul fiecărei ambasade exista un punct de supraveghere, – cetăţenii străini ce vizitau România şi prezentau interes pentru Securitate sau cetăţenii români consideraţi un potenţial pericol pentru ordinea socială din România. Dintre aceştia, un loc important îl ocupau simpatizanţii legionari sau foştii deţinuţi politici, care erau însă, de multe ori, urmăriţi din motive minore. „De asemenea, a fost lucrat timp de 5 zile, în aceeaşi problemă, obiectivul «Condruc», fost condamnat 10 ani pentru activitate subversivă şi eliberat în anul 1964. Filajul a stabilit că obiectivul are un serviciu care îi permite să plece în oraş în timpul programului de muncă şi în acest timp contactează legăturile sale sau îşi rezolvă unele probleme personale, iar în timpul liber este preocupat de familie nedesfăşurând nici un fel de activitate." (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 12601, vol. 60, fila 16) se menţiona de pildă într-un raport al Securităţii.

Alături de documente care să relateze despre problematica filajului, am adăugat în acest scurt periplu şi mărturiile celor care au fost supravegheaţi de Securitate prin această metodă. Din acestea a rezultat că dacă unii dintre intervievaţi conştientizau că sunt urmăriţi şi îşi puteau chiar identifica urmăritorul, alţii au aflat de acest lucru abia atunci când şi-au consultat dosarul întocmit de fosta Securitate la sala de lectură a CNSAS-ului.

Consecinţele asupra persoanelor supravegheate prin filaj puteau fi diverse, de la unele foarte dramatice precum sinuciderea, generate de presiunea psihică a urmăririi - în cazul în care aceasta era descoperită,

până la începerea unei anchete penale sau hotărârea de a fi continuată urmărirea informativă. În unele cazuri însă, apăreau și situații comice, așa cum s-a întâmplat cu o persoană, care a descoperit că este filată și și-a întrebat urmăritorii din ce motiv este supravegheată.

*

Documente din arhiva CNSAS

1. [1972]. Raport de activitate al Direcției a XII-a a Direcției Securității Statului pe anul 1971 (extras)

/.../ Analizând felul în care am muncit în anul 1971 putem aprecia că activitatea de filaj și investigații, atât pe plan central, cât și teritorial /.../ Cu toate acestea în munca noastră mai dăinuie multe lipsuri în privința conspirativității, datorită nesocotirii de către unii lucrători a normelor de acționare stabilite./.../

Un pericol deosebit pentru munca de securitate îl prezintă deconspirările față de elementele lucrate, care duc de regulă la ratarea acțiunii și imposibilitatea documentării activității infracționale a celor urmăriți. /.../

Un exemplu edificator în ce privește consecințele, cu totul ieșite din comun, pe care le poate avea deconspirarea față de obiectiv, îl constituie cazul „Borea". Datorită defectuoasei organizări a lucrării, a nefolosirii deghizajului și subaprecierii spiritului de observație a obiectivului, acesta a reușit să sesizeze filajul, să descrie aspectul fizic și îmbrăcămintea lucrătorilor noștri și formându-și convingerea că este urmărit de organele de securitate, s-a sinucis. /.../

Obiectivul „Kol" lucrat de secția a 3-a din Serviciul II, a descoperit filajul chiar din prima zi. Lt. col. Nicolae Constantin, lt. col. Barbu Ion și maior Simulescu Alex, dovedind o totală lipsă de răspundere, au stat grupați, au luat contact între ei și nu au folosit nici un fel de deghizaj, ceea ce a dat posibilitatea obiectivului să-i sesizeze și să-i acosteze întrebându-i de ce îl urmăresc. /.../

(ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 12601, vol. 10, ff. 1, 13, 14)

2. 1976 aprilie 5. Notă de filaj privind „obiectivul Bentu" .
Ministerul de Interne, Inspectoratul Județean Brașov, Securitate, Seviciul Special "F"

Nr. 0030569 din apr.1976
Către Serviciul II – Notă privind filajul ob [obiectivului] *„Bentu", din ziua de 04.04.1976*

Activitatea obiectivului „Bentu"

La ora 9.35 „Bentu" împreună cu soția au ieșit de la domiciliu și au mers la biserica ortodoxă din Noua, de unde s-au reîntors la domiciliu la ora 12.15.

La ora 14.00 obiectivul "Bentu" împreună cu soția au ieșit de la domiciliu și s-au deplasat în stația de autobuze de unde după cc.7' s-au urcat în autobuzul 17 cu care au călătorit până în fața uzinei Metrom. Aici au coborât și printre blocuri s-au deplasat în str. [strada] Berzei unde s-au întâlnit cu legătura „Belu" care-l aștepta pe obiectiv împreună cu soția. Împreună s-au sărutat, după care au intrat la (domiciliul legăturii „Belu") ora fiind 14.25.

La ora 19.40 obiectivul "Bentu" împreună cu soția au ieșit de la adresa de mai sus fiind conduși de legătura „Belu" și soția până în fața blocului și printre blocuri s-au deplasat până în stația din fața Uzinei Metrom unde imediat s-au urcat în autobuzul 17 cu care au călătorit până în stația finală (Cart.[Cartierul] Noua) unde au coborât și mers la domiciliu ora fiind 22.00.

La ora 20.50 când obiectivul „Bentu" s-a culcat.

Filajul s-a terminat.

Șeful Serviciului
Lt. colonel Anghel Marin

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 5646, vol.1, f. 352)

3. 1978 iulie 1. Ordinul Ministrului de Interne, Nr. 001401 privind munca de filaj și investigații (extras).

/.../ Filajul constă în urmărirea unor persoane sau supravegherea unor imobile și locuri ce fac obiectul muncii de securitate, realizată pe teren, în secret, prin folosirea de metode, procedee și mijloace specifice.

Principalele sarcini ale filajului sunt:

Art. 3

- *studierea și stabilirea comportării și preocupării pe care o au elementele urmărite în diferite locuri sau medii, precum și a activității ce se desfășoară în imobilele sau locurile supravegheate.*
- *descoperirea metodelor, procedeelor și mijloacelor folosite de*

către obiective pentru pregătirea şi comiterea unor fapte infracţionale: realizarea legăturii personale sau impersonale; depistarea filajului ori sustragerea din urmărire.

- *selectarea dintre persoanele contactate direct, a legăturilor sau a vizitatorilor şi filarea acestora în vederea identificării.*
- *stabilirea adreselor vizitate de aceste obiective/.../*
- *identificarea locului, datei de expediere a trimiterilor poştale şi a altor indicii de identificare care să permită organului specializat interceptarea acestora.*
- *observarea şi reţinerea, pe cât posibil, a numerelor de telefon formate în mediul public de obiectivele urmărite şi a discuţiilor purtate de acestea.*
- *sesizarea şi comunicarea de îndată, unităţilor (subunităţilor) informativ-operative de securitate interesate a împrejurărilor care permit intervenţia lor cu mijloacele tehnico-operative;/.../*

Executarea filajului

- *Executarea unei acţiuni de filaj începe la data stabilită de comun acord cu unitatea (subunitatea) informativă de securitate după ce măsurile de organizare au fost realizate, iar obiectivul a fost recunoscut fizic de către filori.*
- *Se consideră că o persoană este luată în urmărire în momentul în care a fost văzută de filori şi a apărut în dispozitiv.*
- *Pentru executarea unei acţiuni în funcţie de cele stabilite de comun acord cu unitatea (subunitatea) informativă de securitate, se pot folosi - separat sau combinat – filajul continuu cu intermitenţă, pe momente operative sau de studiu.*

***Filajul continuu** constă în urmărirea sau supravegherea neîntreruptă, atât ziua cât şi noaptea, a obiectivelor pe o durată de maximum 5 zile.*

*Filajul **cu intermitenţă** constă în urmărirea sau supravegherea obiectivelor pe o perioadă până la 7 zile cu întreruperi în anumite zile sau ore.*

*Filajul **pe momente operative** constă în urmărirea sau supravegherea obiectivelor pe o durată scurtă de timp, de regulă câteva ore.*

Filajul** de studiu **constă în urmărirea sau supravegherea unui obiectiv în mod succesiv, într-o perioadă mai îndelungată./.../

Filajul de studiu se solicită când datele şi informaţiile deţinute despre obiective sunt incomplete: în perioada de pregătire a unor acţiuni complexe de securitate sau pentru întreprinderea unor măsuri

informativ-operative./.../
(ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 7929, vol. 170, ff. 5-11)

*

Fragmente din mărturiile persoanelor intervievate

1. *I.../ Aşa cum aţi spus când un om care te fila: începea filajul la ora 8 dimineaţa şi-l ducea până la ora în care era sigur că tu ai pus capul pe pernă şi nota minut de minut ce făceai. /.../ Ce muncă absurdă puteau să facă ? Am un dosar în care au urmărit tot ce s-a spus în timpul înmormântării lui Noica, ce s-a întâmplat...înmormântarea lui Noica a avut loc la Păltiniş lângă Sibiu. Pe urmă cum, ce-am discutat la telefon cu Emil Cioran de la fratele lui din Sibiu, când i-am dat telefon să vorbim despre înmormântarea lui Noica. Emil Cioran dăduse telefon ...mă rog să-şi aducă omagiul lui la înmormântarea lui Noica. Da... tot ceea ce s-a discutat cu Emil Cioran era consemnat minut cu minut. /.../* (Interviu cu Gabriel Liiceanu)

2. */.../ Dar filat eram. Odată eram cu tatăl meu, am ieşit de unde stăteam noi la casa bătrânească, ne-am dus, am traversat către tramvai şi când o iei după – era un chioşc din acesta unde se vindeau ziare, dulciuri în fine – i-am văzut, fără să vreau, că nu eram eu mare expert, dar se vedea clar că erau novici, au început* [simulează furişarea] *se vedea pentru că era transparent, uite aşa se uitau. În fine m-am făcut că nu văd, m-am urcat în tramvai, au venit şi ei repede, s-au urcat şi ei aproape când să pornească tramvaiul. Ei când am văzut aşa, înainte să ajungă la Izvor, că nu se demolase, nu se construise Casa Poporului, i-am spus lu' tata, „tată stai puţin că mă duc până în faţă", nu i-am spus de ce ca să nu-l sperii, m-am dus în faţă şi când să pornească tramvaiul am pus şi eu piciorul şi am coborât repede. Am traversat podul, m-am dus unde e primăria mare acum spre bulevard. Ei s-au oprit şi ei, au luat-o la fugă, în fine au traversat bulevardul şi în Cişmigiu m-am ascuns după aia şi i-am văzut cum se uitau dezorientaţi. În fine, eu nu ştiu ori erau practicanţi ori erau nişte tineri, prea novici, adică ce urmărire era asta dacă eu care nu eram expert i-am văzut din prima. Asta e, vă spun sincer exact ce s-a întâmplat./.../* (Interviu cu Constantin Dan)

3. */.../ Urmărirea era insuportabilă pentru că ştiai că eşti urmărit*

tot timpul, din toate părţile şi nu aveai posibilitate de nimic. Am fost odată cu familia în concediu la băiatul meu de la Slobozia. Şi băiatul se ducea la serviciu, noi rămâneam acasă şi dimineaţa ne sculam şi plecam la Amara. Amara e la vreo 7 km de Slobozia. Ei, ofiţerul de securitate - intram acolo pe plajă, ne dezbrăcam în costum de baie, întindeam pătura, era acolo nişte salcâmi, iarbă verde şi mai la doi trei metri încolo era apa, în care intram. Şi ofiţerul de securitate se dezbrăca şi el, rămânea în slip şi aşa [se ridică în picioare] *stătea lipit de un gard şi se uita la noi. Tot timpul se uita la noi, până după masă la ora 3-4, când noi ne plictiseam, ne îmbrăcam şi mergeam acasă. Se îmbrăca şi el şi mergea în urma noastră. Se uita de la distanţă când intram pe scara blocului, şedeam acolo şi el... nu ştiu unde şedea, dar dimineaţa când plecam din nou, el era din nou la uşa blocului şi ne conducea până la Amara, din nou se dezbrăca şi făcea plajă şi uite aşa. Şi în concediu nu puteam să ne facem concediul ...Nu puteam să rămânem liniştiţi nici măcar un minut în 24 de ore. /.../* (Interviu cu Vasile Paraschiv)

*

Sarcini de lucru:

1. Identificaţi motivele pentru care o persoană putea ajunge să fie filată de către Securitate, în România anilor 1970-1980.
2. Identificaţi metodele folosite de Securitate pentru executarea filajului şi posibilele consecinţe ale acestei acţiuni asupra vieţii private a persoanei urmărite.
3. Imaginaţi o acţiune de filaj.
4. Realizaţi un eseu (3-4 pagini) pe baza materialelor prezentate, explicând în ce fel filajul reprezenta o încălcare a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului asumate de România prin Constituţia din 1965, precum şi prin acordurile internaţionale în care era parte.

Capitolul 6.
Controlul şi cenzura secretă a corespondenţei

Controlul şi cenzura secretă a corespondenţei a fost una dintre metodele uzual utilizate de Securitate în procesul complex de supraveghere a populaţiei. Potrivit documentelor identificate în arhiva fostei Securităţi, acestea presupuneau: interceptarea scrisorilor, coletelor, telegramelor persoanelor urmărite, interceptarea manifestelor, memoriilor şi a scrisorilor de protest, precum şi identificarea autorilor lor. Informaţiile identificate erau, mai apoi, transmise către diferitele servicii ale Securităţii, în vederea valorificării lor operative. Aceasta presupunea cunoaşterea opiniilor, atitudinilor, acţiunilor şi relaţiilor persoanelor supravegheate; prevenirea răspândirii nemulţumirilor populaţiei faţă de regim; identificarea şi neutralizarea cetăţenilor care aveau o atitudine critică faţă de puterea politică.

De-a lungul perioadei comuniste, cu această activitate s-au ocupat următoarele unităţi specializate ale fostei Securităţi: Direcţia „F" (1951-1952), Direcţia Filaj şi Corespondenţă (1952-1955), Serviciul „F" (1956-1967), Direcţia XII (1967-1968), Direcţia IX (1968-1972), Direcţia VI (1972-1973) şi Unitatea Specială „S" (1973-1989).

Substanţa acţiunilor de interceptare, control şi cenzură s-a schimbat de-a lungul existenţei Securităţii în funcţie de problemele operative urmărite. În anii '50-'60 erau supuse controlului şi cenzurii corespondenţa purtată de categoriile „inamice" din perspectivă ideologică - legionari, „sionişti", membrii partidelor politice din perioada interbelică, membrii cultelor şi sectelor religioase - cu scopul de a se pune „la dispoziţia organelor operative ale securităţii statului material compromiţător care să ajute la demascarea activităţii serviciilor de informaţii imperialiste şi agenţilor lor din ţară". (Cristina Anisescu, Silviu B. Moldovan, Mirela Matiu, *„Partiturile" Securităţii,* Bucureşti, Editura Nemira, 2007, p. 494)

Din anii '70-'80 era controlată întreaga corespondenţă - cărţi

poştale, scrisori, telegrame, pachete - a cetăţenilor români cu străinii, corespondenţa persoanelor urmărite şi a informatorilor - pentru verificarea loialităţii acestora - dar şi corespondenţa „suspectă" care putea conţine scrisori de protest, manifeste şi memorii adresate persoanelor cu funcţii importante în aparatul de partid şi din stat.

Conform directivelor şi ordinelor Securităţii se urmărea, cu predilecţie:

a) Prevenirea difuzării de manifeste, memorii şi scrisori de protest şi identificarea autorilor lor. Manifestele şi scrisorile de protest erau difuzate de obicei înainte sau în timpul unor evenimente precum: congrese, alegeri, vizite ale unor personalităţi străine, diverse campanii importante pentru politica Partidului. Ele aveau un aspect variat: puteau fi scrise neglijent pe hârtii rupte la întâmplare, pe fiţuici, foi volante, cărţi poştale sau în plicuri închise cu adrese precise care erau cu greu deosebite de scrisorile obişnuite. Marea majoritate a manifestelor şi scrisorilor de protest răspândite pe cale poştală erau adresate direct unor persoane cu funcţii în aparatul de partid şi de stat, către redacţiile ziarelor, unor scriitori şi gazetari, crainicilor de la radio, etc. Pentru identificarea lor, documentele Securităţii recomandau să se ţină cont de unele aspecte comune precum: folosirea aceloraşi tipuri de plicuri - ca mărime şi culoare; aceeaşi aşezare a timbrelor; un fel anumit de aranjare a adresei pe plic - în partea stângă, în partea dreaptă, la mijloc; lipsa adresei expeditorului sau prezenţa unei adrese fictive prescurtate. (*Ibidem*, pp. 495-501)

O atenţie sporită era acordată corespondenţei trimise în exterior. Securitatea constatase că majoritatea manifestelor interceptate din corespondenţa ce pleca din ţară în statele capitaliste, aveau forma unor scrisori obişnuite, fără adresa expeditorului sau cu adresa fictivă la expeditor. Ele erau adresate unor posturi de radio străine care primeau corespondenţă pe adrese camuflate sau erau trimise unor persoane particulare pentru a fi retransmise postului de radio „Europa Liberă" spre a fi difuzate.

b) Interceptarea trimiterilor poştale ce aparţineau persoanelor urmărite de către Securitate. La cererea ofiţerilor operativi, ofiţerii din unităţile specializate cu controlul şi cenzura corespondenţei trebuiau să intercepteze scrisorile, telegramele şi coletele trimise sau primite de persoanele aflate sub urmărire. Materiale obţinute în urma acestor acţiuni erau foarte importante pentru cunoaşterea activităţii „obiectivelor" dar,

uneori, din cauza neglijenţei lucrătorilor operativi se putea întâmpla ca întreaga operaţiune să fie compromisă. Astfel, au existat cazuri când, la restituirea materialului de către organele operative, au fost găsite în plicurile ce urmau să plece la destinaţie, traducerea scrisorii, notele de lucru sau chiar borderoul de însoţire semnat de lucrătorul operativ care exploatase materialul. Nedescoperite la timp, aceste greşeli ar fi putut conduce la deconspirarea întregii operaţiuni. (*Ibidem*, pp. 501-503)

c) Detalii tehnice privind controlul şi cenzura secretă a corespondenţei. Acţiunile Securităţii porneau de la presupoziţia că unele dintre persoanele urmărite, în încercarea de a ascunde informaţiile transmise prin corespondenţă, utilizau diferite coduri de comunicare. În acest sens trebuiau depuse eforturi susţinute pentru a fi descoperite mijloacele prin care se putea realiza codarea conţinutului: scrierea cu cerneală simpatică, indigoul alb, textul convenţional, codul, cifrul, hârtia şablon, limbajul textelor şi altele.

„Cerneala simpatică" era o substanţă care, la scris, nu lăsa urme vizibile, dar care putea fi identificată în urma unui control efectuat cu diferite mijloace tehnice. Se utilizau, în acest scop, unele medicamente - piramidon, salicilat, hipermanganat, apă, zeamă de lămâie, urină, salivă, apă zaharată, alcool şi alte substanţe. Textul cu cerneală simpatică era scris în spaţiul rămas liber între rândurile scrisorii care, pentru a nu atrage atenţia, avea un conţinut absolut banal. Ori de câte ori, din conţinutul scrisorii, sau din aspectul său apăreau suspiciuni că ar conţine scris simpatic, ea era trimisă în vederea efectuării unui control fizico-chimic.

Indigoul alb era o coală albă de hârtie îmbibată cu anumite substanţe chimice care se suprapunea peste altă coală şi prin apăsare se imprima scrisul invizibil. Textul scris în acest mod, era identificat în urma controlului tehnic.

Textul convenţional era o modalitate mult mai facilă de a transmite informaţii codificate. Acest text era convenit în prealabil între expeditor şi destinatar, având alt înţeles decât cel aparent. Spre exemplu, expeditorul putea stabili un sistem convenţional care consta în transmiterea comunicărilor reale prin scrierea a câte unui cuvânt la începutul fiecărui rând al scrisorii, întreaga comunicare citindu-se pe verticală de sus în jos.

Codurile erau scrieri secrete care apăreau în corespondenţă sub diferite forme. Ele se bazau pe cărţi sau dicţionare dinainte stabilite

care constituiau „cheia codului". Un sistem de codificare era înşiruirea unor grupe de fracţii formate din doi sau trei termeni: 5/7/10, 8/3/5, 10/2/3; 5/4/8. Fiecare din primele cifre reprezenta pagina cărţii folosite de „cheie", a doua grupă de cifre reprezenta rândul, iar ultima grupă numărul cuvântului în rând.

Cifrul avea, la rândul său, menirea de a ascunde informaţiile. El consta dintr-o înlocuire a literelor cu cifre, semne sau chiar litere, ori dintr-o schimbare a locului literelor dintr-un cuvânt obţinându-se astfel un amestec de litere fără înţeles în lipsa regulilor convenţionale stabilite între corespondenţi.

Hârtia şablon era o coală albă de hârtie cu dimensiuni precise, dinainte stabilite între corespondenţi şi care era decupată în anumite locuri în aşa fel încât, suprapusă pe scrisoare, apăreau în ferestruicile formate prin decupare numai cuvintele care compuneau comunicarea transmisă.

Timbrele se bucurau, de asemenea, de toată atenţia Securităţii întrucât sub ele au fost găsite deseori mesaje secrete sau chiar microfilme. În acelaşi timp, se cerceta imaginea aflată pe timbru sau poziţia lor pe scrisoare. (*Ibidem*, pp. 503-512)

Întregul material obţinut în urma activităţii desfăşurate între anii 1956-1989 de unităţile specializate în controlul şi cenzura secretă a corespondenţei se regăseşte astăzi în arhiva CNSAS în Fondul „Corespondenţă" dar şi în dosare din Fondurile „Informativ", „Reţea" şi „Documentar". În secţiunea „Documente" a acestui capitol am oferit câteva exemple privind tipologia materialelor ce pot fi identificate în fondurile arhivistice sus-menţionate: fragmente din scrisori interceptate şi confiscate. În secţiunea „Mărturii" am redat câteva fragmente din interviurile realizate cu persoanele ce au beneficiat de dreptul de acces la propriul dosar. Se observă că marea majoritate a acestora au ştiut sau au bănuit încă din perioada comunistă că Securitatea le intercepta corespondenţa iar acum, citindu-şi dosarul au avut surpriza să regăsească printre filele acestuia copii ale scrisorilor trimise sau primite ori chiar scrisori, telegrame şi cărţi poştale în original.

Documentele rezultate în urma acţiunilor întreprinse de unităţile specializate în controlul şi cenzura secretă a corespondenţei sunt, în opinia noastră, foarte importante pentru cercetările specialiştilor în istoria recentă. Surse istorice de o valoare inestimabilă, ele conţin informaţii

inedite privind biografia unor personalități ale vremii, viața cotidiană în perioada comunistă, opiniile, sentimentele oamenilor simpli, dar și modul cum s-au raportat aceștia la evenimentele interne și externe ale epocii. Ele sunt printre puținele documente din arhiva fostei Securități care nu au trecut prin filtrul lucrătorilor din instituțiile represive și care reflectă cu adevărat viața și trăirile oamenilor din acea perioadă.

Pe de altă parte, aceste documente reprezintă o dovadă concludentă a imixtiunii regimului în viața privată a cetățenilor români și a încălcării flagrante a Constituțiilor adoptate între 1948-1965 care prevedeau că violarea secretului corespondenței constituie o infracțiune.

*

Documente din arhiva CNSAS

1. **1971 octombrie 15**. Scrisoare adresată de un grup din „The Free Kings' Club" lui Cornel Chiriac de la radio „Europa Liberă" (extras).

The Free Kings' Club *Brăila – 15 oct*[ombrie] *1971*
Transmite: *Dragă Cornele,*

Iată că numărul prietenilor „Metronomului" crește mereu. Suntem trei prieteni: Ghary O'Hara, Kenedy O'Hara și O'Brien Mc. Harrison care împreună cu alți prieteni alcătuim „The Free Kings' Club" și care cu toți la un loc ne socotim prietenii „Metronomului". Faptul că suntem la prima noastră scrisoare, să nu te facă să crezi că ascultăm Metronomul de 1-2 săptămâni. Te rugăm să ne socotești ca vechi prieteni ai Metronomului, care ascultăm atât emisiunile tale sau ale lui Radu Teodor cât și celelalte emisiuni (pe cât posibil) ale postului de radio „București 4". Ca ani să știi că nu suntem mari: Kenedy are 14 ani, iar Ghary și O'Brien câte 16 ani. De fapt, 16 ani e vârsta medie a membrilor lui „The Free Kings' Club".

Mulți ar zice că la 16 ani ești copil încă. Poate în altă parte dar la noi în țară nu e așa Cornele. La 16 ani, ești un adevărat bărbat, care nu știe ce e adolescența (sau care nu știe ce a fost adolescența). La 16 ani suntem majoritatea căliți, atât sufletește cât și trupește de viața de aici. Când e albă, când e neagră, când e caldă, când e rece, dar de puține ori a fost albă și caldă viața asta, ca să ne bucurăm și noi. Acum însă, după vestita dată de 7.07.1971 dată ce va rămâne ca o zi de doliu în calendar, viața tinerilor din România s-a înrăutățit și

mai mult.

S-au „dus" bărbile şi pletele tinerilor, s-a „dus" muzica pop, beat, sau cea progresivă. S-au dus „Toate". Dar câte ceva tot a rămas: cozile la carne şi în general la „Alimentare" fac viaţa tristă.

Oare de ce atâţia şi atâţia români care au ocazia să plece într-o ţară capitalistă, pleacă fără să se mai uite înapoi. De bine ? Cu siguranţă că nu. Dar cine are curajul să se ridice şi să strige aceste adevăruri ? Nimeni ! Căci cum „ai dat puţin din aripi" cum te-au şi înhăţat. Şi se abat apoi asupra-ţi pumnii şi bastoanele sticleţilor. Care încearcă pe aceste căi să te facă să gândeşti „ca un adevărat comunist". Dar, de obicei, zicem ca „ei" şi facem ca noi. Şi singura cale ce ne rămâne de făcut pentru a ne uşura, a ne destănui şi noi, a ne descărca sufletul, este de a-ţi scrie ţie dragă Cornele. Tu ai fost şi eşti pentru noi un al doilea părinte. În vorbele tale, în emisiunile tale, vedem o viaţă mai liberă, mai frumoasă, o viaţă să-ţi placă să o trăieşti. Aşa că, lasă-ne dragă Cornele să-ţi mulţumim din tot sufletul pentru cele ce ai făcut, ce faci şi ce vei face pentru noi; Noi = tineretul României. /.../
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 3032, vol. 1, f. 21)

2. 1971 noiembrie 4. Notă de lucru întocmită de Inspectoratul de Securitate al Judeţului Brăila în care se prezintă cazul scrisorii adresate de un grup de tineri lui Cornel Chiriac de la radio „Europa Liberă" (extras).

/.../ În ziua de 15. X. 1971 a fost difuzată în circuitul poştal al oraşului Brăila o scrisoare anonimă cu conţinut tendenţios la o adresă din R.F.G. a postului de radio „Europa Liberă" cu specificaţia pentru crainicul Cornel Chiriac. Conţinutul scrisorii este scris cu toc rezervor cu cerneală albastră pe 1 ½ coală de hârtie semivelină, obişnuită şi introdusă într-un plic de 0.07 lei cu francatură de 3.85 lei.

Caracterul scrisului uşor evoluat, semitocat o viteză de execuţie rapidă, cursiv, foloseşte în cuvinte litere minuscule tipografice.

După nivelul de compoziţie al textului şi greşelilor gramaticale rezultă că autorul are o pregătire culturală, se pare că este elev la învăţământul de cultură generală.

Întrucât autorul în scrisoare comentează tendenţios unele măsuri cu caracter educativ luate de conducerea de partid în cadrul îmbunătăţirii activităţii politico-ideologice, de asemenea scrie şi de existenţa unui aşa-numit „Clubul Literal Regal", „The Free Kings' Club"

se impune deschiderea Dosarului de Urmărire Informativă cu autor necunoscut. În acest sens, se vor întreprinde următoarele măsuri:

1. *Compararea grafică a probelor de scris existente pe linia problemei de tineret cu scrisul din anonimă.*

Răspunde: Lt. maj. Şeban Paul

Execută: Lt. maj. Şerban Paul, Plutonier

Termen: 15 XI. 1971 [indescifrabil, n.n.]

2. *Compararea grafică a probelor de scris existente pe linie de „Eter" cu caracterele grafice din scrisul anonimei.*

Răspunde: Lt. maj. Şerban Paul

Execută: Plut. Smaranda Anastasia

Termen: 10. XI. 1971

3. *Se va intensifica munca informativă pe linia problemei „Tineret" cu scopul de a stabili elevii ce audiază emisiunile postului de radio „Europa Liberă" urmând apoi ca scrisul acestora să fie consultat.*

Răspunde: Mr. Vartolomeu Policarp

Execută: Mr. Vartolomeu Policarp;

Termen: permanent

După identificarea autorului, acestuia i se va deschide Dosar de Urmărire Informativă lucrându-se în cooperare cu Serviciul I.

4. *Se va fotocopia scrisoarea în speţă urmând apoi a se face trei fişe grafotehnice pentru a se pune în urmărire grafică scrisul din anonimă în circuitul poştal al municipiului Brăila şi oraşul Făurei.*

Răspunde: Lt. maj. Şerban Paul

Execută: Lt. maj. Şerban Paul

Termen: permanent

5. *Prin Direcţia a IX - a se va legenda reţinerea din circuitul poştal a scrisorii anonime în sensul că i se aplica o ştampilă de retur a oraşului Munchen din R.F.G.*

Răspunde: Lt. maj. Şeban Paul

Execută: Lt. maj. Şerban Paul

Termen: 15 XI. 1971

În funcţie de rezultatele obţinute, se vor lua măsurile ce se impun. Acţiunea va fi analizată la 1.XII.1971 la conducerea inspectoratului.
/.../

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 3032, vol. 1, f. 9)

3. **1974 decembrie 13**. Adresă a Direcţiei Judeţene de Poştă şi Telecomunicaţii Iaşi către Inspectoratul Judeţean al Ministerului de Interne în care se anunţă deteriorarea unei scrisori „în timpul prelucrării" (extras).

/.../ Anexat, vă trimitem o scrisoare simplă care în timpul prelucrării s-a deteriorat, nemaiputând stabili cu exactitate atât adresa expeditorului cât şi a destinatarului. În conformitate cu instrucţiunile noastre în vigoare, corespondenţa care nu se poate preda destinatarului şi nici restitui expeditorului, se clasează în categoria „nedistribuite" (pentru păstrare) şi se deschide cu scopul de a se intra în posesia adresei (în cazul că ar exista vreo adresă în interior).

Cu ocazia deschiderii acestei scrisori, am constatat că conţinutul ei are un caracter mai aparte şi vă rugăm a fi verificată şi de dumneavoastră. /.../

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2698, vol. 1, f. 3)

4. **1985 aprilie 20**. Instrucţiuni privind regulile de muncă pentru manipularea şi exploatarea materialelor obţinute din sursa „S" (extras).

/.../ În scopul respectării ordinelor de compartimentare şi secretizare a muncii, eliminării neajunsurilor şi neregulilor ce pot conduce la deconspirarea activităţii specifice „S", cu toate consecinţele negative ce decurg din aceasta, se vor lua următoarele măsuri:

1. Unitatea Specială „S" şi compartimentele corespondente din teritoriu, în vederea exploatării cu operativitate a materialelor sursei „S", au obligaţia de a transmite unităţilor informative, după caz, note-extras, xerocopii (fotocopii), traduceri ale trimiterilor poştale expediate ori primite de elementele puse în lucru pe această linie. /.../

4. Unităţile centrale şi teritoriale de securitate vor întreprinde măsuri corespunzătoare pentru manipularea şi prelucrarea trimiterilor poştale, primite în original de la organul „S" respectându-se următoarele:

- *repartizarea fără întârziere a documentelor „S" pe compartimente şi lucrători, de către secretariatele unităţilor beneficiare.*
- *exploatarea şi valorificarea operativă a materialelor puse la dispoziţie, în condiţiile respectării cu stricteţe a regulilor de*

mânuire corectă a acestora pentru a preveni schimbările și inversările de conținut; pierderea unor file sau obiecte; eventuale deteriorări prin rupere ori imprimare de amprente; adăugarea unor înscrisuri ori atașarea altor piese decât cele precizate pe plicul-borderou.

- *se interzice cu desăvârșire reținerea parțială a conținutului unor trimiteri poștale (fotografii, obiecte, documente etc.)*
- *returnarea urgentă a plicurilor-borderou către unitatea emitentă, cu obligația de a se preciza, la rubrica „observații", măsurile întreprinse în legătură cu materialele trimise în original (reținere din circuitul poștal sau eliberare la destinație).*

Unitățile informative, prin măsurile pe care le întreprind, asigură și răspund ca materialele în original să fie returnate organului „S" în aceeași stare în care le-au fost trimise.

5. Exploatarea conținutului trimiterilor poștale puse la dispoziție, în original, de către Unitatea Specială „S" și compartimentele corespondente din teritoriu se va face cu operativitate, pentru ca acestea să fie returnate, în vederea reintroducerii lor în circuitul poștal, în maximum 24 ore de la primire, cu excepția situațiilor când interesele muncii de securitate impun alte măsuri. /.../

(ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 7929, vol. 402, f. 2)

*

Fragmente din mărturiile persoanelor intervievate

1. *I.../ Sunt scrisori interceptate* [la dosar]... *Mai ales scrisorile Piei către noi... Pe plicuri era crucea albastră cu creionul făcută, arătând că acele scrisori au fost citite. Și m-am întrebat de ce trebuiau însemnate aceste scrisori în felul respectiv. Pentru că ele puteau fi citite oricum. Așa se întâmplă mai târziu... nu mai sunt însemnate cu crucea albastră dar ele apar la dosar în copie. Și cred că era un fel de strategie a Securității ca să arate celui care primea scrisoarea că a fost citită. Era un semn acolo că: „Noi știm ce se întâmplă și ce se transmite!" Era un alt mijloc de a ține oamenii sub o supraveghere conștientizată. /.../* (Interviu cu Monica Pillat-Săulescu)

2. */.../ După ce fratele meu a rămas în Austria ilegal... a trecut prin Iugoslavia și a plecat cu băiatul... Și când mi-a spus unde locuiește*

i-am scris o scrisoare de încurajare. Știam că fratele meu nu știe limba germană, că are 52 de ani, că are pe cap băiatul de 17 și mi-am închipuit ce greu trebuie să-i fie lui să se integreze acolo. Și i-am scris o scrisoare pe vreo 4 pagini, 4 coli, așa de încurajare. /.../ O scrisoare de încurajare pe care am găsit-o la dosar. Originalul! Deci scrisoarea n-a ajuns în Austria! /.../ (Interviu cu Aluna Brana)

3. */.../ Scrisorile le găseam desfăcute. Ce scrisori îmi trimeteau... Mi-a trimis cineva din străinătate o scrisoare. O doamnă care venea la biserică. Și-am găsit-o desfăcută! Nu scria femeia nimic. Era numai un acatist ca să-l dau la biserică să-l citească preotul. /.../* (Interviu cu Marian Ene)

4. */.../ Orice pachet... orice scrisoare... de fapt, scrisorile puține care veneau din străinătate erau grosolan desfăcute ca să știi că au fost înainte controlate. Iar lucrul acesta a fost valabil ulterior și când primeam în Germania scrisorile din România. Erau, tot așa, lipite cu un clei gros. /.../* (Interviu cu Doina Xifta Alexandrescu)

5. */.../ Scrisorile mele, unele ajungeau, altele n-ajungeau... Aveam o listă în care treceam ce scrie în plic: 20 de timbre, 3 ilustrate, atâtea fragmente de ziar... Și corespondentul îmi confirma: a venit sau n-a venit astea... După aia am trimis recomandate... Alea n-ajungeau. M-am interesat la Uniunea Poștală Internațională... Aveau un Regulament: „Scrisorile care nu ajung la destinație, recomandate fiind, se penalizează cu 30 de dolari administrația poștală a statului expeditor". Ș-am scris pe plic: „Dacă nu ajunge această scrisoare, Poșta Română va fi penalizată cu 30 de dolari." Și asta i-a enervat. Am găsit în dosar, cineva scrisese acolo: „Tovarășu'... gradu', vă rugăm raportați cum procedăm că obiectivul obișnuiește să reclame la Uniunea Poștală Internațională". I-a înfuriat chestia. /.../* (Interviu cu Nicolae Drăgulănescu)

6. */.../ Am știut exact că mi-a fost interceptată corespondența în momentul când au venit și mi-a luat toate adresele de acasă... Deci au căutat și mi-au luat toate plicurile, toate scrisorile... Tot ce-am avut din străinătate mi-a fost luat. Dar spre ghinionul lor, eu toate adresele și telefoanele le am în dublu exemplar... Că dacă pierd unul să-mi*

rămână. Şi mi le-au luat toate şi după ce-au plecat ei şi m-au eliberat de la Securitate, în următoarea săptămână am scris la toate cunoştinţele mele din străinătate şi a venit răspuns. Ş-atunci a înnebunit colonelul Popescu. A înnebunit când a văzut că am primit răspuns. /.../ (Interviu cu Maria Ştefănescu)

7. */.../ Îmi urmăreau corespondenţa mea cu americanu'... Am primit şi eu de la el nişte fotografii şi le-am trimis şi eu unele făcute cu mine, cu nevasta, cu copilul... Dar ştiam că sunt urmărite toate... Nu era o problemă! Nici nu scriam ceva care să... Eu i-am dat muzica! /.../ Şi spuneam de discul cutare, cu cutare... vreau să mi-l dai pe Amstrong, să mi-l dai pe... mă rog, marile nume. Însă ei urmăreau să vadă dacă nu cumva eu fac spionaj pentru ei... /.../* (Interviu cu Paul Mancaş)

*

Sarcini de lucru:

1. Precizaţi atribuţiile Unităţii „S" din cadrul Departamentului Securităţii Statului.
2. Identificaţi categoriile de persoane a căror corespondenţă era interceptată de Securitate.
3. Imaginaţi-vă că sunteţi o persoană urmărită de Securitate. Ce metode aţi folosi pentru a trimite prin poştă rudelor sau prietenilor mesaje al căror înţeles să nu poată fi decriptat de Securitate ?
4. Cum aţi reacţiona dacă, citindu-vă dosarul întocmit de Securitate, aţi găsi scrisori sau fotografii personale în original ?
5. Ce vă spune conţinutul scrisorilor interceptate despre viaţa cotidiană a cetăţenilor români din acea perioadă ?

Capitolul 7.
Percheziţiile

„În anii '70 Securitatea îi deschidea un dosar de urmărire informativă unui tânăr cercetător al Institutului de Filozofie din Bucureşti, apropiat al filosofului Constantin Noica. O dată cu prăbuşirea regimului comunist, tânărul - devenit între timp unul dintre cei mai de seamă intelectuali români contemporani - a venit la Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii pentru a-şi viziona dosarul întocmit de Securitate. Cu acest prilej a aflat cu surprindere că în anii '80, în locuinţa sa intrau regulat ofiţeri ai Securităţii care îi umblau prin lucrurile personale căutând *dovezi incriminatoare*. Lucrurile, gândurile scrise, fotografiile pe care le crezuse numai ale sale erau cunoscute în epocă de numeroşi reprezentanţi ai poliţiei politice care îi supravegheau fiecare moment al vieţii. Tânărul din scurta noastră istorisire este filosoful Gabriel Liiceanu, iar metoda utilizată de Securitate pentru a-i cunoaşte cele mai amănunţite detalii ale vieţii personale este percheziţia."

Potrivit unei definiţii legale, percheziţia reprezintă cercetarea realizată de organele de stat asupra unei persoane suspecte, în locuinţa, maşina sau la locul de muncă al acesteia cu scopul găsirii şi ridicării probelor materiale ale unei infracţiuni sau în vederea descoperirii celui care a înfăptuit-o.

În perioada comunistă, percheziţia a fost o altă metodă utilizată de Securitate pentru a descoperi date compromiţătoare despre persoanele urmărite. Percheziţiile se realizau de către Securitate, cu sau fără aportul altor instituţii responsabile cu ordinea publică, în special la domiciliul ori la locul de muncă al persoanelor supravegheate. Pe lângă aceste cazuri clasice, percheziţiile se puteau realiza asupra unor bagaje, asupra unor persoane - percheziţii corporale - sau asupra unor maşini.

Percheziţiile erau de două tipuri: oficiale - întreprinse cu ştirea „obiectivului" - şi secrete - realizate fără ştirea persoanei aflate în atenţia

Securității.

a) Percheziţiile oficiale aveau loc în condiţiile existenţei unor informaţii certe ori în urma unor sesizări sau suspiciuni privind activitatea desfăşurată de o persoană. În cadrul procesului de urmărire informativă, la măsura percheziţiei oficiale se apela, de regulă, după o documentare solidă a cazului, când exista certitudinea că ea va avea un aport fundamental în vederea finalizării acţiunii aflate în lucru.

Percheziţia oficială era făcută de către Securitate în colaborare cu Miliţia sau de către ofiţerii de Securitate sub acoperirea organelor de Miliţie şi respecta, aparent, toate procedurile legale: se obţinea o autorizaţie de percheziţie de la procuror, se desfăşura în prezenţa a doi martori, se întocmea un proces-verbal de percheziţie semnat de reprezentanţii autorităţilor, persoana vizată şi martori, în care se treceau inclusiv materialele sau obiectele ridicate. (ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 234691, vol. 13, f. 164-165.)

Spre exemplu, percheziţia oficială de la domiciliul Mariei Ştefănescu, căreia îi fusese deschis un dosar de urmărire informativă la 14.04.1987, s-a efectuat după câteva luni de cercetări în care s-au utilizat alte metode specifice precum: reţeaua informativă, interceptarea corespondenţei, mijloacele speciale T.O., percheziţia secretă, ancheta (ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 4957, vol. 1, ff. 4-88.). În timp ce era anchetată de organele de cercetare penală, Maria Ştefănescu a redactat o declaraţie în cuprinsul căreia consimţea „de bună voie" ca organele de miliţie să efectueze o percheziţie la domiciliul său (ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 4957, vol. 1, ff. 88). Această declaraţie, scrisă evident sub presiune, a constituit baza întregii acţiuni. Deşi Maria Ştefănescu era urmărită informativ pe baza datelor obţinute din interceptarea corespondenţei din care rezulta că a trimis scrisori „cu conţinut necorespunzător" la postul de radio „Europa Liberă", percheziţia este făcută sub pretextul depistării unor materiale de construcţie sau unor bunuri şi valori „deţinute contrar prevederilor legale" (ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 4957, vol. 1, ff. 88, 123).

În procesul-verbal de percheziţie domiciliară se descrie, în amănunţime, modul în care a decurs aceasta, „corpurile delicte" identificate şi chiar atitudinea Mariei Ştefănescu şi a martorilor. În acest sens, se precizează că „numita Ştefănescu Maria, martorii asistenţi nu au făcut obiecţiuni cu privire la modul de efectuare a percheziţiei şi asupra celor consemnate în prezentul proces-verbal" (ACNSAS, Fond

Informativ, dosar nr. 4957, vol. 1, ff. 85-87).

Dacă documentele emanate de la organele de represiune comuniste sunt seci și justifică întru-totul măsura percheziției, mărturia orală a Mariei Ștefănescu vine să completeze tabloul acestui eveniment dintr-o altă perspectivă – cea a victimei. (Interviu cu Maria Ştefănescu)

Astfel, ea vorbește despre atitudinea abuzivă a ofițerilor Securității ce au ținut-o în anchetă, departe de familie, „ore şi zile", despre teama pe care a trăit-o în acele momente dar şi despre excesul de zel al celor care au efectuat percheziţia şi care i-au examinat, în faţa martorilor, chiar şi rufele murdare din maşina de spălat. Sunt realităţi şi nuanţe pe care nu le vom regăsi niciodată în documentele de arhivă - o producţie exclusivă a puterii totalitate - al căror conţinut reflectă numai punctul de vedere oficial.

Mărturisirile Mariei Ştefănescu, pot fi extrapolate la nivelul tuturor celor care au fost supuşi percheziţiilor în perioada comunistă. Indiferent de acuzaţiile ce li se aduceau, aceştia percepeau acţiunea organelor de represiune ca pe o agresiune în spaţiul intim care îi intimida atât pe ei, cât şi pe cei apropiaţi - rude sau prieteni - şi îi determina să se gândească cu groază la ceea ce va urma.

Consecinţele percheziţiilor oficiale au variat de la caz la caz şi de la o etapă la alta a perioadei comuniste. Dacă în anii '40-'50 ele erau, de regulă, evenimente premergătoare arestării și condamnării, în anii '70-'80, puteau chiar să nu aibă vreo urmare - dacă nu se descoperea nimic compromiţător pentru cel percheziţionat - sau să se soldeze doar cu anchete, atenţionări şi avertizări în funcţie de gravitatea „faptei" comise de cel cercetat şi de modul în care înţelegeau să acţioneze ofiţerii ce instrumentau cazul.

b) Percheziţia secretă a fost o metodă de urmărire informativă folosită de ofiţerii de securitate de-a lungul întregii perioade comuniste. Ea era definită în documentele oficiale ale Securităţii astfel: „Percheziţia secretă - [este] controlul legendat sau ascuns al unor încăperi, mijloace de transport, bagaje sau obiecte aparţinând persoanelor ce interesează securitatea statului, în scopul clarificării unor informaţii sau al documentării unor aspecte de interes operativ". (***Instrucţiuni nr. D - 00190/1987 privind organizarea şi desfăşurarea activităţii informativ-operative a organelor de securitate***, ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 7929, vol. 443)

Pentru a realiza o percheziţie secretă, ofiţerul de caz întocmea

un raport în care trebuia să prezinte: motivul acțiunii, modul în care urma să se desfăşoare, planul spaţiului - locuinţă, birou, etc. - percheziţionat, programul persoanelor care îl ocupau sau care se aflau în vecinătate, varianta de retragere în caz de eşec şi legenda pe care intenţiona să o folosească. Aprobarea percheziţiei secrete intra în competenţa ofiţerului cu funcţie de comandă.

Percheziţiile secrete au rămas, de cele mai multe ori, un mister pentru cei urmăriţi, întrucât, pentru a nu risca deconspirarea metodelor folosite, ofiţerii de Securitate nu utilizau niciodată în cercetarea informativă datele obţinute strict pe această cale. De pildă, în toamna anului 1958 ofiţerii de Securitate au efectuat o asemenea percheziţie la domiciliul preotului catolic Ioan Duma şi în biserica unde slujea acesta, prilej cu care au descoperit în altar mai multe documente secrete - unele în diferite limbi străine - ce au fost fotocopiate. (ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 234691, vol. 13, f. 163-164)

După traducerea şi studierea acestora, ofiţerii de caz au decis efectuarea unei percheziţii oficiale în biserica respectivă pentru a „găsi" materialele compromiţătoare fără a deconspira acţiunea secretă. La fel s-a procedat şi în cazul Mariei Ştefănescu, prezentat mai sus, care a fost supusă unei percheziţii oficiale abia după ce acţiunile sale au fost documentate prin mai multe metode specifice, inclusiv printr-o percheziţie secretă.

Din pricina eforturilor majore pe care le presupunea, percheziţia secretă era folosită mai puţin decât cea oficială în munca informativ-operativă a Securităţii. La această măsură se apela numai atunci când existau informaţii certe că astfel se vor obţine date importante pentru rezolvarea cazului, care nu ar putea fi dobândite prin alte mijloace.

În arhiva CNSAS, documente privind percheziţiile oficiale sau secrete efectuate de Securitate în perioada comunistă, se găsesc, de regulă, în dosarele aflate în „Fondul Informativ" şi „Fondul Penal" dar mai pot fi identificate uneori şi în dosarele din „Fondul Documentar" sau „Fondul Reţea". În secţiunea „Documente" a acestui capitol am oferit câteva exemple privind tipologia materialelor ce pot fi identificate în fondurile arhivistice menţionate anterior: declaraţie prin care o persoană cercetată acceptă efectuarea unei percheziţii la domiciliul său, raport prin care se propune efectuarea unei percheziţii secrete, rapoarte, note, adrese şi sinteze în care se prezintă modul în care au decurs percheziţiile oficiale sau secrete efectuate de ofiţerii Securităţii.

*

Documente din arhiva CNSAS

1. 1979 noiembrie 15. Notă informativă întocmită de sursa „G. Rădulescu" la revenirea dintr-o călătorie efectuată în străinătate (extras)

/.../ Din 15.XI.1979 până în 11.XII.1979 am fost în Occident. În 15.XI: la Episcopia Bihor. Am fost vămuit în tren, până la Oradea. În stația Ep.[iscopia] *Bihor am fost vămuit a doua oară. Toate lucrurile, din două geamantane mi-au fost împrăștiate într-un compartiment de cl.*[asa] *I, unde mă aflam numai cu soția. Eu am fost invitat în compartimentul vecin unde am fost percheziționat. Nimic nu s-a găsit. Soția a fost percheziționată de o vameșă până la piele. A fost nevoită să-și dea chiloții să o caute și între picioare (Mare rușine). Pe coridor: un ofițer superior o păzea pe vameșă să-și facă datoria până la capăt. Împotriva acestui tratament am protestat. Mi s-a răspuns: „Așa sunt dispozițiile." Vameșa și-a cerut scuze (Nu era mai bine să fi întrebat ce caută ?) Mi s-a oprit și la înapoiere am primit o cărticică de poezii de St.* [Ioan, n.n.] *Cotruș, pe care o țin la dispoziția cui vrea să se convingă. /.../*

(ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 69, vol. 86, f. 2)

2. 1980 februarie 19. Raport întocmit de Inspectoratul Județean Cluj privind măsurile luate în cazul C.R., element protestatar urmărit în D.U.I. (extras).

/.../ În baza unor informații neverificate, din care rezulta că la domiciliul său ar deține materiale și documente cu caracter ostil și copiile unor date furnizate unor reprezentanți din străinătate transmise de postul de radio „Europa Liberă", la data de 13. II. 1980 am obținut autorizația de efectuare a unei percheziții domiciliare din partea Procuraturii Militare Teritoriale din Cluj.

Pe baza autorizației de percheziție emise, la data de 14. II. 1980, sub acoperirea organelor de Miliție, am procedat la efectuarea percheziției domiciliare, ocazie cu care au fost găsite și ridicate o serie de înscrisuri și documente, copii ale unor apeluri și memorii cu conținut ostil transmise ori trimise de C. R. unor reprezentanți străini ai postului de radio „Europa Liberă" și ai unor organizații de coloratură politică

şi religioasă reacţionară.

În zilele de 14 şi 15 februarie a fost chemat sub acoperirea organelor de miliţie pentru a da explicaţii cu privire la constituirea C.A.R.L.C., [Comitetul Creştin Român pentru Apărarea Libertăţii Religioase şi de Conştiinţă] *scopul acestei organizaţii ilegale, sarcinile sale în cadrul acestui „Comitet" şi cu privire la înscrisurile şi documentele găsite cu ocazia percheziţiei domiciliare. În discuţiile avute la sediul miliţiei municipale Cluj-Napoca cu C. R. a participat şi tovarăşul colonel Dumitraşcu Neculai, şeful securităţii judeţene. /.../*
(ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 2760, vol. 1, f. 142)

3. **1980 august 22.** Adresă a Direcţiei a III-a către Inspectoratul Municipiului Bucureşti al Ministerului de Interne privind efectuarea unei percheziţii secrete asupra bagajelor turiştilor francezi B.G.M. şi M.E. (extras).

/.../ Vă comunicăm că în ziua de 10 august 1980 au fost identificaţi pe raza judeţului Bistriţa-Năsăud, turiştii francezi B.G.M. şi soţia sa, M.E, născuţi la 8 iulie 1951 şi respectiv 5 iunie 1951, cu domiciliul în Lyon. Întrucât informativ s-a stabilit că posedă asupra lor materiale cu conţinut ostil pe care intenţionează să le predea unor cetăţeni români, împreună cu Dir.[ecţia] *I-a au fost organizate măsuri de cunoaştere a activităţii lor, rezultând în principal următoarele:*

Au intrat în ţară prin P.C.T.F. [Punctul de Control Trecere Frontieră] *Stamora Moraviţa, la data de 7 august a.c., declarând că vin în calitate de turişti. Efectuându-se o percheziţie secretă asupra bagajelor, a fost găsit un dosar însumând 50 de file dactilografiate întocmit de „Liga pentru apărarea drepturilor omului în România - L.D.H.R." intitulat „Violarea drepturilor omului în România". Dosarul cuprinde următoarele capitole: Legislaţia română, Sindicatul liber SLOMR* [Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din România] *şi minerii grevişti, Deţinuţii politici, Represiunea psihiatrică în România, Libera circulaţie şi dreptul de emigrare, Persecuţia religioasă.*

Materialele au un profund caracter ostil la adresa ţării noastre, fiind întocmite în scopul reactivizării elementelor din aşa-zisul SLOMR. /.../
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2227, vol. 2, f. 187)

4. **1989 decembrie 7.** Raport întocmit de căpitanul Brânzaş Teodor de la Inspectoratul Judeţean Bihor în care propune efectuarea unei percheziţii secrete în camera de hotel a cetăţeanului francez D.F.G.

Ministerul de Interne, Insp.[ectoratul] *Jud.*[eţean] *Bihor, S*[erviciul] *III*

Strictsecret

Nr. 310/BT/002938/7.12.1989 *Exemplar unic*

Aprob,

Şeful Securităţii Judeţene, Lt. col. Ogăşanu Dumitru

Raport cu propunere de efectuare a unei percheziţii secrete în camera cetăţeanului francez D.F.G.

Cetăţenul francez D.F.G. născut la 7.09.1920, este lucrat ca legătură în D.U.I. „Jurcuţ", venind frecvent în vizită la tatăl obiectivului cu care este prieten, din perioada în care tatăl lui „Jurcuţ" a locuit în Franţa.

Din măsurile de control informativ asupra străinului a rezultat şi faptul că intermediază legătura între unii fugari şi rudele lor din ţara noastră, aşa cum este cazul numitei S. M., rămasă ilegal în Ungaria şi stabilită în Austria, pe care a vizitat-o în lagărul Langan, aducând mesaje părinţilor ei din Oradea, cunoscuţi cu manifestări naţionalist-şovine maghiare. Despre S.M. deţinem date verificate că este folosită de poliţia lagărului la anchetarea fugarilor din R. S. România şi că urmează o facultate unde studiază limbile: română, maghiară şi germană. În anul 1985, D.F. a încercat să introducă în ţară mai multe materiale cu conţinut necorespunzător, ostil ţării noastre. În prezent, susnumitul se află în Oradea, fiind cazat la Hotelul „Dacia", camera 220.

Faţă de cele raportate, propun să aprobaţi efectuarea unei percheziţii secrete asupra bagajelor acestuia, cu scopul descoperirii unor materiale cu conţinut necorespunzător, aparatură, adrese ale unor persoane, însemnări, ori materiale care pot fi folosite la scrierea ascunsă.

De acord, *Ofiţer operativ principal,*

Şeful Serviciului III, *Cpt. Brânzaş Teodor*

Căpitan Manu Mircea

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 161886, f. 160)

*

Fragmente din mărturiile persoanelor intervievate

1. */.../ Oamenii ăştia, după ce îmi forţaseră uşa apartamentului, îşi făcuseră chei, îmi montaseră microfoane înăuntru descriind amănunţit operaţiunea, intrau înăuntru când vroiau, îmi scotoceau dosarele din biroul la care lucrez şi până în ziua de azi, îmi scoteau fotografiile, mi le fotografiau, puneau fotografiile la loc şi plecau. Şi asta se întâmpla periodic. Deci acest tip de a-ţi umbla în hârţii, a-ţi umbla în fotografii, a-ţi pătrunde în detaliile, în cotloanele ultime ale vieţii tale era efectiv o dislocare a fiinţei tale ultime. M-am enervat retroactiv... Ştiţi ? Pentru că atunci aveam nevoie de oarecare umor ca să fac faţă la aşa ceva. Cu toţii aveam nevoie de umor ca să facem faţă la această grozăvie. Retroactiv însă îmi vine să plâng pentru că este ceva îngrozitor să poţi să pătrunzi în viaţa unui om până la ultimele detalii ale vieţii lui. Pentru că fotografiile făcute într-o împrejurare sau alta a vieţii tale şi puse în fundul unui sertar reprezintă intimitatea supremă a vieţii tale. Dacă ei ajungeau acolo, ajungeau absolut oriunde. /.../* (Interviu cu Gabriel Liiceanu)

2. */.../ Ei veneau şi acasă când eram eu la serviciu. Şi asta s-a întâmplat o dată, când venind acasă... Eu aveam yală sus, yală jos... Închisesem cu cheia de la yala de sus şi nu aveam cheia de la yala de jos. Când am venit acasă, nu mai puteam deschide uşa. M-am dus la părinţi că aveau şi ei nişte chei. Mi-au dispărut... Deci eu am avut o / .../ Eu am avut o maşină Dacia pe care am luat-o în rate... /.../ Şi aveam un carnet de bord. Şi-n carnet scriam ce drumuri am făcut ! Ei, carnetele de bord au dispărut ! /.../* (Interviu cu Aluna Brana)

3. */.../ În '89 am avut ultima percheziţie /.../ Locuiam într-un bloc cu actuala soţie, pe acelaşi palier cu fratele meu... Şi eram la serviciu în Băneasa când mă sună frate-meu: „Dane, hai că tre' să vii până acasă ! Da' de ce ? Băi, tre să vii !" Măi ! Mi s-au înmuiat picioarele ! Am simţit io... Aoleo ! Iarăşi ! În fine... Am venit acasă. La frate-meu terminaseră percheziţia şi era un mare colonel, Rotaru parcă-l chema: „Ăsta e ? Da ! Deschide bă acolo !" Am deschis... Mi-a zis: „Treci în colţul ăla acolo !" Iar mi-a luat discurile, iar mi-au răvăşit tot-tot-tot... Ce să vă zic ? Era foarte urât ! Şi mi-a vorbit urât... Nu m-a bătut da' te umilea prin vorbe şi prin /.../.* (Interviu cu Marian Bălaş)

4. *[...] Apropo de percheziții ! Mărturisesc că io am avut două percheziții ! Percheziția din '75 m-a șocat. Eu am fost convins că ei au venit să-mi facă percheziție pentru că nu mai știau... trebuiau să găsească alte forme de a ne impresiona. Noi nu eram impresionați. Pe noi nu ne impresionau mijloacele lor de oprimare care funcționau la masele largi populare. Dar când a venit percheziția și eu am crezut că au venit să mă sperie. Când am văzut că chiar îmi fac percheziție mărturisesc că am avut un fior. Și am spus că aici nu este operetă. Nu suntem la un spectacol ! S-a desfășurat percheziția, s-a desfășurat ancheta.. E adevărat că în această percheziție au am avut noroc. Ceea ce nu s-a întâmplat cu a doua percheziție... În sensul că la noi în casă s-au găsit mai multe cărți editate în Spania, și mai multe cărți de-a lui Pamfil Șeicaru, d-ale mai multor istorici români din emigrație... [...] A doua percheziție care are loc în '89 deja mă trimetea la glonț... eu deja eram arestat și a fost sângeroasă. Aicea sper să nu forțez soarta pentru că am avut noroc... A venit '89... 22 decembrie și am ieșit din închisoare înainte de a se fi declanșat procesul... Eu am fost la înaltă trădare, am fost în același lot cu Mircea Răceanu. [...]* (Interviu cu Mircea Popa)

5. *[...] În timp ce eram acolo [la Securitate], au fost la mine acasă, la părinții mei ca să facă percheziție. Și i-au pus pe ai mei să semneze o hârtie că sunt de acord, sigur, amenințându-i că dacă nu semnează n-o să mă vadă prea curând acasă... Erau terminați, vă dați seama ! Și au intrat în camera mea, au luat un maldăr de hârtii, de tot felul de lucruri... N-am recuperat nimic din ce mi-au luat atunci ! Deci tot ce mi s-a confiscat atunci a rămas bun confiscat. În mod interesant și amuzant, printre documentele astea era și o carte de la Biblioteca Americană. N-au avut nici o problemă s-o confiște ! Ei le-au confiscat și după aceea, iarăși i-au pus pe ai mei să semneze procesul-verbal în două exemplare. Și le-au luat ei pe amândouă. Și tatăl meu a întrebat ce se întâmplă și au zis: „Lăsați că îi dăm acolo fiului dumneavoastră exemplarul al doilea". Cum vi l-au dat dumneavoastră, așa mi l-au dat și mie. [...]* (Interviu cu Caius Dobrescu)

6. *[...] Da' am fost închisă și ținută la Securitate ore și zile întregi ! Mi-am neglijat familia și copiii, au venit și mi-au făcut percheziție acasă și mi-au scos hainele din mașina de spălat și le-au scuturat. Îs haine murdare într-o casă cu trei copii. În fața la martorii ăia, au scos hainele*

murdare din mașina de spălat, nu din altă parte și uite așa le-au scuturat în casă [gesticulează imitând comportamentul securiștilor, n.n.] *toate că ce-i în mașina de spălat. Nu era nimic în mașina de spălat. /.../* (Interviu cu Maria Ștefănescu)

*

Sarcini de lucru

1. Identificați asemănările și deosebirile dintre o percheziție oficială și o percheziție secretă.
2. Precizați motivele care-i determinau pe ofițerii de Securitate să recurgă la percheziții secrete.
3. Ce măsuri v-ați fi luat în anii '70-'80 pentru a afla de o eventuală percheziție secretă efectuată la domiciliul dumneavoastră de Securitate ?
4. Cum ați reacționa dacă, citindu-vă dosarul întocmit de Securitate, ați afla că locuința dumneavoastră a fost percheziționată în secret ?

Capitolul 8.
Anchetele Securităţii în ultimele decenii ale comunismului

În anii '70 – '80 ai perioadei comuniste, Securitatea ajunsese la „vârsta maturităţii". Cetăţenii dădeau socoteală ofiţerilor de securitate din motive considerate atunci grave, dar care astăzi par banale şi inacceptabile, cum ar fi opinii politice, critici sociale sau atitudini civice. Erau interogaţi la Securitate şi dădeau declaraţii. Erau anchetaţi - şi nu de către organele de drept ale justiţiei - ceea ce era o practică socială îngăduită, chiar legiferată şi de nimeni contestată. Securitatea, ca entitate de sine stătătoare, acţiona ca una dintre puterile statului. Şi-a organizat şi activat structuri paralele şi simultane de anchetare cu cele ale justiţiei, respectiv **Direcţia de Cercetare Penală a Securităţii**.

Exista chiar un set de măsuri coercitive - pedepse cu caracter reeducativ -, pe care securiştii le aplicau la finalul anchetei. Cea mai gravă era începerea urmăririi penale, care avea drept consecinţă condamnarea. Spre deosebire de anchetele din justiţie, ele nu se sfârşeau odată cu condamnarea persoanei, ci puteau continua chiar şi după eliberarea sa.

Reprimarea disidenţei din anii '70 şi '80 s-a realizat şi prin mega-interogatoriile Securităţii. Disidenţa individuală, precum cea a lui Gheorghe Ursu, Doina Cornea sau Radu Filipescu, dar şi disidenţa unor grupuri solidare, cum au fost membrii Sindicatului Liber al Oamenilor Muncii [S.L.O.M.R.], înfiinţat în 1979 sau contestatarii de la revolta spontană din Braşov din 15 noiembrie 1987, au mobilizat anchete de proporţii ale Securităţii.

Anchetele de rutină făcute de Securitate în anii '70–'80 sunt denumite „tehnic", în dosarele şi în reglementările oficiale ale vremii, prin sintagma *cercetare informativă* sau *anchetă informativă*. Iată cum sugestiv îşi defineau autorităţile comuniste această activitate [cf. *Instrucţiunile Nr. D – 00190/1987 privind organizarea şi desfăşurarea activităţii informativ – operative a organelor de securitate*,

Departamentul Securității Statului, la 24 iunie 1987, art. 7]: *una dintre principalele metode specifice folosite în activitatea informativ-operativă de securitate și reprezintă* ***acțiunea de clarificare a unor informații în legătură cu care există indicii temeinice de veridicitate și care se realizează prin investigarea, în mod direct sau sub acoperirea unor organe, a oricăror persoane ce prezintă interes*** (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 123, vol 41, f. 24).

Dacă funcțiunea directă a anchetei la Securitate era de reprimare a disidenței, majore sau minore, cea implicită consta în a transmite celorlalți mesajul acceptării necondiționate a condițiilor de viață mizere și constrângătoare. Doi ofițeri de securitate, col. Gheorghe Constantinescu și col. Florea Gheorghiu și-au notat observațiile empirice în articolul „Conlucrarea organelor de cercetare penală cu cele informativ – operative în vederea prevenirii și a altor fapte antisociale", din revista „Securitatea" nr. 4 (52) – 1980: *Practica a demonstrat că întotdeauna arestarea uneia sau mai multor persoane, ori numai chemarea acestora la organele de cercetare penală pentru a fi cercetate în stare de libertate, a avut ca rezultat un șir de reacții în rândul legăturilor de activitate, al familiilor, prietenilor, colegilor de serviciu și a produs schimbări în comportamentul de pînă atunci al învinuitului cercetat în stare de libertate. Aflarea acestor reacții și schimbări de comportament poate fi asigurată numai de ofițerul din sectorul informativ, care are la îndemînă mijloace adecvate, dar el trebuie să le aducă imediat la cunoștință colegului de cercetări penale.* (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 8712, vol. 2, part. 17, f. 23-24)

Pentru a se declanșa o anchetă „de securitate" erau două condiții inițiale de îndeplinit. În primul rând, **organele de cercetare penală** ale Securității erau sesizate de către **organele informativ-operative** de securitate, adică de către ofițerii operativi, care instrumentau cazurile de urmărire. Apoi, odată îndeplinită această cerință, era obligatoriu să obțină aprobarea șefului Securității sau a altor superiori ierarhic.

Din momentul acesta exista o conlucrare între ofițerul operativ și ofițerul de cercetare penală, parcurgând împreună o serie de etape premergătoare anchetei propriu-zise de la sediul Securității (vezi document 1 și 2):

1. studiau și analizau informațiile existente deja din dosarele de supraveghere sau urmărire informativă;
2. stabileau verificări și măsuri de continuare, treceau chiar la

acțiuni « preventive » directe și de documentare (percheziții domiciliare sau la locul de muncă, chemarea la organele de miliție, chemarea la partid, la direcția de pașapoarte, excluderea din partid etc.);

3. se puneau de acord asupra finalizării cazurilor și a modalităților conspirate de acțiune, spre exemplu, pentru determinarea persoanei vizate să-și recunoască „faptele", în asigurarea cadrului „legal" de ridicare a unor obiecte sau înscrisuri;
4. ofițerul de cercetare penală, ținând seama de semnificația politico-penală a faptelor, întocmea un *plan de cercetare*, o programare în detaliu și un chestionar pe baza căruia se desfășura ancheta .

Din nr. 4 (52) – 1980 al revistei „Securitatea" aflăm amănunte ale practicilor de lucru: „Stabilirea cercului de martori, ordinea chemării lor la organul de cercetare penală și mai ales verificarea sincerității acestora în relatarea adevărului constituie, de asemenea, sarcini care pot și trebuie să fie rezolvate de ofițerul de cercetare penală în colaborare cu cel din aparatul informativ.

În situația când se obțin informații că o persoană ascultată nu a relatat adevărul, ofițerul din sectorul informativ va comunica acest lucru ofițerului de cercetare penală și va continua să acționeze în direcția stabilirii cauzelor care au determinat-o să ascundă realitatea. În raport cu specificul acestor cauze, modul de înlăturare a lor va fi hotărât de comun acord, pentru ca în final să se afle adevărul deplin". (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 8712, vol. 2, part. 17, f. 23)

Ulterior persoana – „obiectiv" era chemată la sediul Securității, la o dată și oră anterior anunțate (vezi fragment-interviu 1) sau era, pur și simplu, „ridicată" (vezi fragment-interviu 3). Prezentarea era obligatorie, conform legilor pe atunci în vigoare.

În arhivele Securității corpusul documentelor care reflectă desfășurarea anchetelor din anii '70-'80 cuprinde declarațiile date de persoanele incriminate și, eventual, ale rudelor și cunoștințelor acestora. Ele sunt, în general, parte a unui dosar de urmărire informativă și numai în cazul începerii urmăririi penale și condamnării, a unui dosar de cercetare penală. Dovada anchetei este antetul, în care se arată că declarația este dată în fața „organului de cercetare penală".

Documentele de anchetă din anii '40-'50, reproduc întocmai desfășurarea acesteia, respectiv interogatoriul, în succesiunea întrebare

(anchetator) – răspuns (acuzat). Comparativ cu acestea, declarațiile anilor '70 - '80 nu reflectă direct interogatoriul, deoarece lipsesc formal întrebările. Ele nu sunt consemnate. Intervenția ofițerilor este aparent nulă. Explicită este doar simpla lor prezență, de asistare, dincolo de care nu știi ce se întâmplă. Acesta este negativul unui film, în care vedem forme inversate de alb și negru. Ceea ce implicit transpare din alcătuirea și topica declarațiilor este că fiecare paragraf arată ca fiind răspunsul – *recunoaștere în scris la o interogație* – chestionare directă. Utilizarea unor locuțiuni de genul „am proferat cuvinte jignitoare la adresa conducerii" sau „postul de radio autointitulat Europa Liberă" denotă că interogaților li se „sugera" nu numai ce să scrie, dar și cum să scrie, prin înlocuirea unui limbaj personal cu unul al jargonului, formulelor și mentalităților oficial acceptate.

Ceea ce nu se poate regăsi în dosare este atmosfera în care s-a luat interogatoriul, felul în care erau obținute declarațiile. Doar mărturiile celor care au trecut prin astfel de anchete developează filmul desfășurării lor. Aranjamentul, scenografia, schema de interogatoriu și chiar acuzațiile seamănă cu cele ale anilor '40–'50. Lipsește „tortura", bătaia la scară „industrială", căreia îi ia locul bătaia, ca profilaxie, ca o intimidare.

Prin urmare, repertoriul era același. Atmosfera de la sediul Securității, cu gratii, grilaje, uniforme, fișete metalice, deținuți care munceau în curte. Interogatoriile erau dure și erau făcute de către doi sau trei anchetatori, în distribuția securist bun - securist rău și puteau să dureze ore lungi, zi și noapte, uneori de-a lungul mai multor zile, cu intermitențe de genul ziua la Securitate, noaptea acasă. Metodele de presiune și hărțuire pentru obținerea recunoașterii a „ceva" erau diverse. De la repetarea unei întrebări-acuzații de mai multe ori, distrugerea declarațiilor și luarea de la capăt a scrierii lor la nesfârșit și până la injurii, cuvinte triviale, amenințări (la adresa familiei, cu șocuri electrice, cu accidente de mașină), epuizarea prin expunerea în situații batjocoritoare (claustrarea o noapte întreagă după un fișet metalic, menținerea într-un picior în fața câinelui lup, susținerea cu nasul a tabloului lui Ceaușescu - când tabloul cădea, anchetatul era acuzat că „l-a dat jos pe Ceaușescu"), măcinarea nervilor (lăsarea în așteptare ore lungi), iar pentru cei mai „îndărătnici" sau care refuzau să scrie, bătaia cu pumnii, palmele, bastonul de cauciuc. Anchetarea era individuală și simultană pentru membrii aceluiași grup (vezi fragmente –interviu).

De ce puteai fi anchetat în anii '70 – '80 ?

Iată câteva dintre „vinovățiile" pentru care dădeau socoteală unii români, considerate de Securitate ca posibile culpe penale, „recunoscute" și explicate de nevoie de către aceștia în declarații: „am discutat despre emisiunile posturilor BBC și, uneori, Europa Liberă", „am criticat sistemul de învățământ susținând că este îmbătrânit", „am criticat de asemenea sistemul cultural al țării noastre, susținând că intelectualii nu ar avea suficiente drepturi și posibilități de a se exprima creator (reviste, edituri, institute etc)", „am început să pun în discuție și politica economică și socială a statului nostru", „în legătură cu înființarea unui anume cerc de istorie – pot spune că știu de la /.../ că acest cerc nu trebuia înființat", „la biblioteca americană nu am discutat cu absolut nimeni în afară de personalul de serviciu", „poezia mea capătă uneori aspecte de critică socială", „despre problema samizdatului: este adevărat că această idee a fost vehiculată un timp între noi", „despre problema armamentului nu pot să declar decât că este cu totul străină de mine, de intențiile și aspirațiile mele", „despre intenția de a pleca în străinătate: personal mi-am manifestat în repetate rânduri intenția de a emigra în S.U.A.", „a împrumutat câteva articole decupate din niște ziare legionare", „s-a lăsat atras de mine în vehicularea unor cuvinte necuviincioase la adresa unor persoane oficiale", „printre acțiunile pe care le-am întreprins în acest scop a fost și redactarea și expedierea unei scrisori pe adresa Comitetului Județean de Partid", „recunosc că am întreținut relații neoficiale cu unii cetățeni străini din R.F.G., Franța și Ungaria", „am redactat și expediat două scrisori pe care le-am trimis lui /.../ pentru a le da postului de radio «Europa Liberă»", „motivele determinante ale adeziunii mele la S.L.O.M.R. sunt legate de cele mai elementare drepturi umane" (vezi fragmente – interviu).

Folosirea anchetelor de către Securitate avea și obiective aparent secundare, cum ar fi „clarificarea de noi date", obținerea unor probe de scris, „stabilirea gradului de sinceritate", împiedicarea „comiterii" unor „fapte" sau chiar recrutarea.

Declarațiile date în anchetă erau acte – ce puteau deveni probe într-un proces - prin care oamenii erau obligați să recunoască ca pe niște culpe acțiuni firești, din viața cotidiană, să le conștientizeze drept un „pericol social", pentru care să-și exprime regretul și să accepte cu seninătate corectitudinea măsurilor punitive „de prevenire". Finalul declarației consta în promisiunea („angajamentul") nerepetării „greșelii".

Anchetele Securității se concretizau uneori în dosare penale și condamnarea persoanei inițial urmărite. În celelalte cazuri, măsurile erau considerate „preventive", ca de exemplu avertizarea, amendă contravențională sau măsuri pe linie de partid, cum ar fi excluderea din partid.

În orice caz, în amintirea celor ce au fost confruntați cu o astfel de situație, ancheta rămâne o *traumă*.

*

Documente din arhiva CNSAS

1. 1987 mai 14. Plan de acțiune în care ancheta este utilizată pentru obținerea de probe și finalizarea unei urmăriri informative (extras).

M.I. Securitatea Jud. Prahova, Serv. II și Cercet. Penale

Nr. 002720 din 14.05.1987 *Strict Secret*

Exemplar unic

Plan de combinație - în vederea documentării parțiale a faptelor din D.U.I. „Maistrul" sub acoperirea altor organe competente

În conformitate cu situația operativă existentă în caz, pentru documentarea faptelor săvârșite de ob[iectivul] *„Maistrul" se va proceda astfel:*

- Etapa I: Pornind de la reclamația adresată organelor de partid de către /.../, coleg de serviciu cu obiectiva, în care este menționat numele acesteia ca persoană ce a suferit sancțiuni din partea conducerii Secției I.5 – Deva pentru motive neîntemeiate, prin tov[arășul] *Zăvoianu, de la biroul de scrisori și reclamații al Comitetului Jud. Hunedoara al PCR, investit cu verificarea reclamației respective, cea în cauză va fi invitată pentru a da o declarație detaliată cu referire la aspectele invocate de reclamant și cu privire la alte aspecte cuprinse în reclamația respectivă. /.../*

Prin această măsură intenționăm în primul rând a obține o declarație – probă de scris de la obiectivă iar în al doilea rând să vedem care este poziția oficială a susnumitei /.../.

- Etapa II-a: După obținerea acestei declarații, i se va comunica obiectivei că în funcție de rezultatul celorlalte verificări care se fac în acest caz, va mai fi invitată dacă se impune acest lucru. În continuare, pornind de la reclamația din 1985 întocmită de obiectivă /.../, tov[arășul] *Zăvoianu, după câteva zile de la data primei declarații, o va invita din*

nou pe obiectivă /.../ îi va arăta de la distanță reclamația respectivă, pentru a nu putea vedea numele reclamantului și apoi va întoarce o pagină din această reclamație pe care o va pune alături de altă pagină (nu prima) din declarația obținută în prima etapă, astfel că asemănarea dintre cele două scrisuri să fie evidentă, izbitoare. /.../ Va menționa în continuare că interesează dacă faptele sesizate sunt reale, ce dovezi poate aduce în sprijinul lor și că nu a trecut la verificarea lor până în prezent întrucât nu l-a găsit pe reclamantul real. /.../

Tovarășul Zăvoianu o va atenționa că în calitatea ei de membru P.C.R. trebuia să se adreseze direct organului de partid și nu trebuia să umble cu astfel de lucruri. Din considerente de a nu imprima de la început teama de consecințe nu se va face vorbire despre aspectele menționate în reclamație cu privire la postul de radio autointitulat „Europa Liberă", acestea urmând a fi abordate numai după ce obiectiva va declara în scris recunoașterea redactării acelei declarații.

- *Etapa III*

Faza 1 – În cazul că obiectiva va recunoaște că este autoarea declarației din 1986, se va trece în continuare la solicitarea de noi date /../ În acest cadru se va detalia modul și împrejurările în care aceasta a ajuns să amenințe că se va adresa postului de radio „Europa Liberă". /.../ În final i se va spune că faptele respective vor fi analizate de către org[anele] *de partid competente urmând a se decide măsurile.*

După excluderea din partid, va fi invitată la organele noastre sub acoperire, că am fost sesizați de organele susmenționate.

Cercetarea informativă se va realiza pe baza unui plan întocmit separat în funcție de noile date ce se vor obține.

Faza 2 – În cazul că obiectiva nu va recunoaște că este autoarea reclamației, procurorul îi va menționa că va sesiza organele competente pentru continuarea cercetărilor. La scurt timp după aceea va fi invitată la organul nostru și cercetată, potrivit unui plan, așa cum am raportat anterior.

Cu rezultatele cercetărilor vor fi informate organele de partid și după excluderea sa din rândul membrilor vor fi luate și alte măsuri ce se impun pe linia noastră. Pe timpul realizării măsurilor din prezenta combinație, cea în cauză va continua să fie lucrată prin mijloacele muncii de securitate pentru a se cunoaște reacția și a preveni expedierea „de noi mesaje" prin intermediul canalului cunoscut.

De acord, *Întocmit*

Şef Serviciu II *Ofiţer de cercet*[are]. *Pen*[ală]
Col. Taraşcu A. *Lt. col. Popescu Nicolae*
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 4957, vol. 1, f. 166-169)

2. 1988 iulie 27. Declaraţii date în ancheta unui grup de tineri (extrase).

Dată în faţa noastră, astăzi, 27.07.1988

Organ de cercetare penală Cpt.
[semnătură indescifrabilă]

Declaraţie

/.../ În întâlniri ocazionale cu prietenii mei /.../ am discutat despre emisiunile posturilor BBC şi, uneori, „Europa Liberă". Discuţiile noastre priveau în primul rînd emisiunile culturale. /.../ Din partea mea tendinţa de a critica realităţile noastre s-a născut în clipa cînd volumul meu de debut ce urma să apară la editura „Cartea românească", într-o antologie colectivă, a fost scos în mod abuziv din planul editorial, datorită unor maşinaţiuni de culise. Personal, am criticat sistemul de învăţămînt, susţinând că este îmbătrînit datorită faptului că prea mulţi dintre profesori sunt vârstnici şi incompetenţi. Am criticat de asemenea sistemul cultural al ţării noastre, susţinând că intelectualii nu ar avea suficiente drepturi şi posibilităţi de a se exprima creator (reviste, edituri, institute etc). Am criticat sistemul cultural atât în faţa colegilor mei de facultate, cât şi în faţa prietenilor mei. Eu am iniţiat multe din discuţiile noastre critice, din <u>comentariile</u> noastre. Seduşi de această plăcere de a critica, am început să pun în discuţie şi politica economică şi socială a statului nostru. Am susţinut de mai multe ori că ar fi nevoie de o dezvoltare a proprietăţii particulare. Prietenii mei mi-au împărtăşit în general ideile în această privinţă. Aceste discuţii şi comentarii s-au desfăşurat atît în camera ocupată de Sorin şi Marius, cît şi în camera mea – în complexul „Grozăveşti". /.../

În legătură cu vizitarea bibliotecii americane: am vizitat această bibliotecă începând de la începutul anului 1987 /.../ datorită faptului că nu am găsit câteva din cărţile care-mi erau necesare pentru alcătuirea lucrării de diplomă nici la B.C.U. şi nici la B.C.S. /.../ Ţin să precizez că profesorul meu îndrumător nu m-a sfătuit să merg la această bibliotecă, ba chiar dimpotrivă. /.../ La biblioteca americană nu am discutat cu absolut nimeni înafară de personalul de serviciu – şi cu acesta <u>doar</u> problemele strict administrative: împrumut – restituire.

Declar că n-am încercat în nici un fel să iau contact cu cetățeni străini, cu personalul american al bibliotecii etc. /.../

Despre preocupările mele literare pot să declar că datează încă din școala generală. Am scris în general poezie, dar și proză și eseu. Poezia mea capătă uneori aspecte de critică socială. Ideea mea însă nu este de a fi ostil statului nostru și politicii oficiale. Eventualele implicații politice, prezentarea unor aspecte mai negative ale realității urmărește doar satirizarea și veștejirea acelor aspecte, fără a intenționa să atace esența orânduirii noastre. Desigur că unele dintre scrierile mele nu pot fi publicate dar acest fapt se datorește, cred eu, mai degrabă fricii nemotivate și interesate a unor editori, decât faptului că aceste scrieri nu sunt în esență compatibile cu societatea noastră! Țin să precizez că eu nu scriu pentru sertar și nu am cea mai vagă intenție de a-mi expedia peste hotare lucrările. Tot ce scriu, scriu în ideea de a prezenta în chip onest lucrarea unui editor și înțeleg ca pe un fapt de disciplină socială acceptarea verdictului de „nepublicabil". Textele de această natură obișnuiesc să le prezint unor prieteni /.../ cerându-le părerea asupra „publicabilității" lor. /.../

Referitor la discuțiile purtate de mine cu prietenii mei, /.../ revin și fac următoarele precizări: /.../ Despre intenția de a pleca în străinătate: personal mi-am manifestat în repetate rânduri intenția de a emigra în S.U.A. Am făcut acest lucru în locuri publice: în holul facultății sau la cămin. La fel a făcut și prietenul meu /.../. Declar că aceste afirmații ale noastre porneau în primul rând din dorința de a-i snoba și a-i uimi pe colegii noștri și că nu am avut nici unul nici posibilitatea, nici intenția reală de a emigra.

Declar, susțin și semnez. 27-VII-1988

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 10, f. 29-34)

/.../ În legătura cu problema unei așa-zise „revoluții culturale înfăptuite de intelectuali" precizez că o asemenea formulare nu îmi aparține și nici nu am auzit-o folosită de vreun prieten al meu. Ideile vehiculate de mine, care ar fi putut genera o asemenea impresie greșită se leagă de afirmația că intelectualii (prin „intelectuali" înțelegând aici o persoană cu cultură umanistă și politică dobândită prin lectură, nu prin experiență directă) trebuie să joace un rol mai mare în viața politică a țării. O altă afirmație de-a mea, în legătură cu subiectul acesta, este că trebuie să existe un dialog real între specialiștii din diverse domenii (recte „intelectual") și factorii de decizie economică,

politică, culturală. Am susținut că în prezent aproape că nu există un asemenea dialog, motiv pentru care se și iau decizii eronate în numitele domenii. Am afirmat de asemenea că această categorie socială a specialiștilor nu ar trebui „să se umilească", ci să-și ceară drepturile cu demnitate. Am afirmat că în multe posturi de decizie, mai ales în câmpul umanisticii, s-au strecurat persoane incompetente care blochează dezvoltarea culturală. Cu această ocazie am proferat cuvinte jignitoare la adresa conducerii Facultății de filologie din București. /.../ De asemenea, cunosc că /.../ deținea un aparat de radio la care uneori audia postul de radio autointitulat „Europa Liberă". De două ori am audiat și eu emisiunile, împreună cu /.../, în camera 123, căminul D, complexul „Grozăvești". Cu aceste prilejuri am ascultat emisiunea „Teze și antiteze la Paris" și am făcut unele comentarii pe baza celor aflate /.../

În legătură cu faptele comise de mine declar că îmi dau seama acum de gravitatea lor, de consecințele ce puteau să decurgă din acestea. Regret profund și mă angajez ca pe viitor să nu mai comit și să nu mai dau naștere la astfel de activități.

Declar, susțin și semnez. 28. VII. 1988

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 10, f. 35-38)

/.../ Deși este un om lucid și onest, totuși /.../ s-a lăsat antrenat de mine în nu puține discuții cu privire la natura societății noastre și încet, încet ne-am format amândoi un limbaj inspirat de sociologie, filosofie dar și de posturi și reviste străine – și am început să găsim motivații propriilor noastre eșecuri și limite în așa-numite „vicii" ale sistemului. În discuțiile purtate cu mine, /.../ a susținut, alături de mine, necesitatea creerii unui larg sector privat, a încurajării particulare și au susținut în repetate rânduri că un sistem excesiv de socializat zdrobește individualitatea umană. /.../ s-a lăsat atras de mine în vehicularea unor cuvinte necuviincioase la adresa unor persoane oficiale./.../ 27.VII. 1988

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 10, f. 43-44)

3. 1988 septembrie 2. Declarație-angajament scrisă după anchetă (extras).

/.../ Îmi mențin declarațiile anterioare cu privire la relațiile neoficiale cu cetățeana maghiară /.../ și trimiterea unor scrisori cu conținut necorespunzător la postul de radio autointitulat „Europa

Liberă", fapte pe care le regret și îmi dau seama de gravitatea și pericolul social al acestora. Fiind avertizată de către organele de securitate pentru săvârșirea faptelor sus menționate declar că înțeleg justețea măsurii de prevenire luată în cazul meu și mă angajez ca pe viitor să încetez definiv și să nu mai repet.
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 4957, vol. 1, ff. 29-29v)

4. 1987 septembrie 17. Declarație despre legături cu cetățeni străini (extras).

Dată în fața noastră, *Organ de cercetare penală,*
Deva, 17.09.1987 *Lt. col.* [semnătură indescifrabilă]

Declarație

/.../ Având aceste preocupări și fiind în relații de prietenie cu numita /.../ salariată la /.../ care mi-a vorbit de unele nemulțumiri personale ce le avea la întreprindere i-am promis acesteia că o voi ajuta să-și rezolve situația de la serviciu. Printre acțiunile pe care le-am întreprins în acest scop a fost și redactarea și expedierea unei scrisori pe adresa Comitetului Județean de Partid.

Declar că această scrisoare am scris-o în numele fostului medic stomatolog /.../ din Deva în prezent stabilit în R.F.G. În conținutul acestei scrisori unele aspecte sunt prezentate denaturat fiind neadevărate iar în finalul ei este arătat faptul că dacă nu i se va face dreptate tov[arășei] */.../* [prietena sa, n.n.] *sesizarea respectivă va fi adresată și postului de radio Europa Liberă să ia cunoștință toți cei ce ascultă acest post de radio despre conținutul scrisorii respective. /.../*

De asemenea recunosc că am întreținut relații neoficiale cu unii cetățeni străini din R.F.G., Franța și Ungaria în cadrul cărora am făcut schimb de corespondență, vizite și am primit îndeosebi medicamente străine de la aceste persoane precum și unele produse cosmetice. /.../

În primăvara anului 1987 nu rețin precis data am redactat și expediat două scrisori pe care le-am trimis lui /.../ pentru a le da postului de radio „Europa Liberă"./.../
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 4957, vol. 1, ff. 35-36)

5. 1988 decembrie 26. Raport - anchetă care se finalizează aplicarea unei amenzi contravenționale (extras).

/.../ Au fost întreprinse un complex de măsuri combinative, informativ-operative. Trecându-se la cercetarea informativă a

susnumitei, aceasta şi-a recunoscut faptele, iar pentru abaterile comise la data de 30.08.1987 a fost amendată contravenţional în baza art. 14 din legea nr. 23/1971, iar în urma informării organelor P.C.R. acestea au luat măsuri. /.../
(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 4957, vol. 1, f. 272)

*

Fragmente din mărturiile persoanelor intervievate

1. */.../ Noi am terminat facultatea în '88 şi atunci brusc ne-am trezit invitaţi la Securitate /.../ s-a produs, cred, în august '88 /.../ Trebuia să recunoaştem c-am făcut ceva /.../ Şi era un fel de negociere de-asta, adică îţi dădeau senzaţia că oamenii ăia erau şi ei la serviciu, aveau de umplut nişte formulare şi trebuie să arate într-un fel rezultatul şi că ei, de fapt, te băteau, nu că aveau ceva cu tine, dar, cum, nu, cineva, un matriţer, un sculer matriţer îşi face piesa şi şi-o formatează fiindcă aşa trebuie să arate la sfârşit, asta-i tehnologia, aşa şi el trebuie să stea şi să te matriţeze, c-aşa e formularul şi trebuie umplut acolo formularul. Şi te bate pînă intri în formularul lui – cam asta era ideea.*

Senzaţia pregnantă, acută, că lucrurile pe care le facem noi pot să aibă consecinţe, am avut-o efectiv atunci când am primit telefonul de la Securitate şi ni s-a zis să ne prezentăm a doua zi la sediu, sediu care, în Braşov era chiar lângă istoricul liceu „Andrei Şaguna", unde am făcut şi eu doi ani de zile /.../ Pentru că cei pe care i-am amintit, noi eram cu toţii braşoveni, da, şi ne-au chemat pe toţi în aceeaşi zi, a stat în aceeaşi cameră în aşteptare, dar ne-am dus la anchetatori separaţi, cu antrenori aşa, fiecare cu ancheta lui. Dar întâi ne-au adus la un loc şi ne-au ţinut împreună, nu ştiu câte ore, asta era probabil procedura ca să-ţi macine nervii. /.../

Şi ne-au pus o listă în faţă: „Ce ştii despre oamenii ăştia ?" Era o listă de aproximativ 10 oameni /.../ Deci, ce-am păţit eu direct este c-am ajuns în faţa unui cetăţean acolo bine făcut şi care, vă spun, m-a întrebat chestiile astea şi ce ştiu despre... să dau şiruri de declaraţii despre numele de-acolo, ce-am făcut, dacă am ascultat Europa Liberă şi după aceea provocări de genul ăsta: cu legionarii, că am vrut să scriu poezii pe care să le trimitem în America, prin Biblioteca Americană. /.../ Pe lângă anchetatorul ăsta, care era mai îngust la minte şi părea să fie băiatul de la bază, mai venea un cetăţean aşa, cu ochelari, ăla

era intelectualul trupei, care ne lua așa părintește și mă rog, good cop – bad cop, pe chestia asta și ne explica. Sigur, trucurile erau destul de grosolane, că și noi, în ciuda spaimei prin care treceam ne dădeam seama /.../ Ba nu, erau trei, mai era încă unul, ăștia doi de care v-am spus erau de la București, dar mai era și omul de la Brașov, care apărea și el acolo cu oaspeții de la centru.

Și partea absolut haioasă a fost cu bastonul. Că pe mine în anchetă m-au lovit de mai multe ori. Adică cetățeanul respectiv mi-a dat palme, pumni în gură, bastoane la spate, probabil și ceva picioare la fund, cum e în Caragiale, în „O scrisoare pierdută": „dat bastoane la fund gios". Așa, părintește. La un moment dat mi-amintesc că m-alergau pe-acolo prin biroul ăla și mă lovea cu bastonul cât putea. În fața unei mari hărți a României, a Republicii Socialiste România, pe fundalul ăsta se desfășura acțiunea. Bun, nu pot să spun că m-au torturat, Doamne ferește, știm prin ce-au trecut, prin ce chestii sinistre au trecut oamenii în anii '50. Deci nu, față de torturile de atunci asta poate părea o joacă. Dar, vă asigur, că dinăuntru era extrem de ciudat și de traumatizant, mai ales că nu știai unde se va opri chestia asta. /.../

Partea foarte haioasă, asta mi se pare absolut genială, a fost următoarea: că a venit un securist de acolo, unul de la Brașov, Moldovan, îl chema și se pare că e chiar numele lui real. /.../ Ăsta vine cu ciomagul, cu ăsta de cauciuc, bastonul de cauciuc, vine și spune, îl pune pe masă, așa frate, ritos, oficial și spune: „Scrie la Constituție [râde zgomotos], *la Constituție, că se poate folosi". Așa, și dispare. Și după aceea, celălalt, colegul ia bastonul și îmi dă mie la fund. Vedeți, adică era o repartiție a muncii acolo, nu oricine. Unul aducea bastonul de cauciuc și altul te bătea. Știți, aveau și ei chestii, chinezării așa, subtilități.*

Acuma, revenind la întrebarea dumneavoastră cu mijloacele de presiune. Din câte îmi amintesc eu erau chestiunile astea clasice. Că să te-ntrebe de enșpe ori un lucru, pe ideea că o să te contrazici și nu, să vadă dacă e consistență. Eu știu c-am scris două, sau nu, trei sau patru rânduri de declarații pe aceeași temă. Și chiar după ce am scris în prima versiune știu că a venit ăsta la mine, așa, el aparent calm și deodată brusc, cum văzuse și el prin filme, probabil, sau l-o fi instruit pe acolo, mi-a smuls hârtiile alea, le-a mototolit așa patetic și: „A, crezi că ne păcălești pe noi ?" și jap – jap, „Nu ți-e rușine!" și s-o luăm de la început. Și am luat-o de la început. Deci încă o dată dă-i și

scrie aceleași lucruri, sau nu, cu mici modificări. La un moment dat, fiindcă era clar că trebuia să-i recunosc ceva și-atuncea am recunoscut: da, că l-am înjurat pe Ceaușescu. Nu, n-aveai voie, /.../ nu puteai să declari că „L-am înjurat pe Nicolae Ceaușescu" /../ trebuia să folosești formula: „Am proferat insulte sau nu știu ce la adresa conducerii de partid sau conducerii statului" sau așa ceva. Asta mi s-a părut OK, c-am văzut că omul tot are ceva cu mine și tot revenim la momentul ăsta cu scatoalcele la spinare.

Sigur, cineva în ziua de azi se poate gândi bun, da', cum de nu te-ai enervat, cum stai așa și vine un funcționar de stat și-ncepe să te bată, nu ? Într-un fel e ca și cum te duci la poștă azi sau te duci la fisc și ăla începe să-ți tragă palme. E halucinant ! Orice om normal s-ar enerva, ar face scandal, l-ar lua pe ăla de gât. Vă mărturisesc că, totuși,situația de atunci era, totuși, foarte diferită, adică eram în plină Securitate. Ne-au dus pe-acolo pe niște coridoare, ne-au zăpăcit până am ajuns la camera de anchetă, nu, m-au dus, fiindcă a fost o experiență personală. /.../ Și când erai în situația aia stupefacția era atât de mare și senzația de dezarmare era atât de mare, erau și gratii la ferești, vreau să vă spun. Și ce-mi mai amintesc. Era acolo un băiat, îl vedeam pe geam, care plivea prin grădină îmbrăcat în haine de-astea de deținut, știți, cu dungile așa. Bănuiesc că n-a fost neapărat o scenografie, probabil așa s-a potrivit, dar atmosfera era foarte semnificativă, știți. Și nu mi-a venit să protestez, era atât de în firea lucrurilor că te bat la Securitate, încât, cum să spun, mi se părea ciudat să spui: „De ce dai, dom-le ?" Că mie mi-era clar de ce dă. Adică, Securitatea bate, nu ! ?

/../ Asta a fost o zi întreagă, de dimineață, cu toate așteptările de rigoare, bătăi, declarații, până noaptea târziu, deci era deja întuneric când am plecat de la Securitate, ne-au lăsat acasă în seara aia și ca să venim a doua zi. Da' nu ne-am mai întâlnit la plecare, între noi. Ne-am văzut a doua zi acolo, iarăși cu toții și iarăși ne-au pus să mai dăm o dată un rând de declarații și, mă rog, la sfârșit să spunem: „Recunoaștem că ceea ce am făcut noi se încadrează la articolul X, paragraful nu știu care și că dacă vom mai repeta asemenea fapte vom suferi rigorile legii". Ne-au pus să nu părăsim orașul că o să ne mai caute și ne-au dat drumul. După care n-am mai auzit de ei un timp. /../ Cinci am fost în ancheta respectivă. /.../ (Interviu cu Caius Dobrescu)

2. */.../ M-a luat, i-a făcut inventar la, la gestiune. Am ieşit bine, spre norocul meu, că puteam să ies şi...da' mi-a ieşit bine. M-a luat la poliţie* [Miliţie], *la Secţia 2, unde m-a ţinut după un fişet toată noaptea. Era un colonel acolo, sincer să spun, nu mai ştiu nume, nu mai ştiu. M-a ţinut, mai scoteam şi eu capul să-l întreb: „Dom-le, da' ce, ce-i cu mine ?" „Bagă..." Înjurături, în fine, fel de fel de înjurături adevărate. „Stai acolo, că-ţi crăp capul !" Am stat toată noaptea după fişet. Dimineaţa au făcut ei rost de mandat, în fine, eu nici nu ştiam ce se întâmplă, vă spun sincer, eram aerian. Am stat după fişet. Dimineaţă, hai să mergem. M-a dus acasă la mine, cu încă doi, mi-a făcut percheziţie la sânge. /.../ Ne-a-mpachetat şi ne-a dus la etajul şase, la Poliţia Capitalei. Deci acolo bănuiesc că aveau ei, era Securitatea. Ne-a dus acolo, m-a băgat pe mine într-un birou, pe Adriana într-un birou, pe frate-miu în alt birou. Cam atâta ! A venit unu', luptător, cred că a fost la Dinamo, urechile, da, era cu urechile* [arată cu mâinile urechile clăpăuge], *a pus mâinile* [arată mâinile în faţă], *a scos o hârtie, un... „Ia, scrie acolo ! Scrie, subsemnatul..." „Da, dom-le." „Subsemnatu', bla, bla, bla..." Ăăă, ce prieteni am în străinătate ? Că ce, în fine, exact şabloane, genul ăsta. „Bine !"* [ţipat] *A plecat, după două - trei ore vine altul. Tot în genul ăsta. „Scrie, bă !"* [voce groasă, ţipată] *„Scriu, tată !"* [şoptit] *„Subsemnatul..." „Ştiu, ştiu !" La fel, ce, dacă ai, a schimbat puţin. Vroia să vadă dacă, să le pună cap la cap să vadă dacă... Ne-a ţinut 24 de ore, adică se pare că totuşi n-avea voie mai mult, că... Aşa, şi ne-a dat drumul. /.../ Nu ne-a-njurat, de data asta, pe mine vorbesc, da', vă daţi seama, stai tot cu fişetele alea metalice, cu gratii, grilaje, iar nu ştiai ce se-ntâmplă. /.../* (Interviu cu Dan Constantin)

3. */.../ În iunie 1980 am fost ridicat de Securitate din Institutul de Petrol şi ţinut într-un interogatoriu îndelung timp de opt ore. Foarte duri, chiar dacă nu a fost şi cu agresiune fizică, la capătul căruia* [gesticulează larg cu mâinile] *am recunoscut lucrurile pe care oricum le ştiau pentru că intenţia mea, ca şi cap al bandei* [râde], *aşa se punea problema atunci, de părăsire ilegală a ţării. /.../ Vă spun că întregi acele opt ore de interogatoriu dur, cu un securist de-a dreptul fanatic, nu cred că există mulţi, nu-mi mai amintesc* [duce degetul la tâmplă] *bine numele, cred că Dumitrache, Dumitrache sau Dumitraşcu, e greu să spun exact cum îl chema, bine erau mai mulţi, dar, el, erau trei, dar*

el a condus această acțiune de intimidare, a fost deosebit de violent, din punct de vedere verbal. Amenințări la fiecare cinci minute, timp de patru ore, întrebări din toată viața, fără să știu de ce-am fost chemat acolo. Am avut și-un moment de panică, pentru că mi-am dat seama când m-au ridicat de la Institut la ora două după amiaza că n-am spus nimănui unde sunt. În momentul respectiv nimeni dintre apropiații mei nu știau că am fost acolo. /.../ Mă rog, am fost eliberat seara pe la zece, ulterior am aflat, dar am aflat, nici acum nu știu, că s-a ținut o ședință, ca să ce, să fiu dat afară, să nu fiu dat afară din facultate, nu înțeleg care ar fi putut fi motivele, mă rog, privind acum, dintr-o lume normală, aia era totuși, o lume anormală. Cineva m-ar fi susținut, nu știu cine. / .../ (Interviu cu Cătălin Popescu)

4. */.../ Arestarea mea s-a întâmplat în data de 18, miercuri dimineața /.../ la ora 6 m-am trezit cu niște lovituri în ușă. S-a prezentat doi indivizi, n-au arătat nici o legitimație, mi-au zis: „Dom'le, suntem de la Miliție, în cartier a avut loc un viol, semnalmentele corespund", zice, „veniți, dați o declarație, faceți o confruntare, după care mergeți la serviciu". Eu am zis, „Dom'le, nu mi se pare OK, eu sunt căsătorit de două săptămâni, ce treabă am eu cu violul?" Zice, „Dacă n-ai nimic de ascuns, care-i treaba, durează cinci minute. Secția de poliție fiind în drum spre stația de autobuz", a zis, „te opresc, se uită fata la tine, nu ai nimic de ascuns, după care te duci la muncă". /.../ Dar în momentul când am coborât jos, mi-au pus imediat cătușele și m-au băgat într-o Dacie /.../ Vă dați seama că din mașină, au început imediat, la reacțiile mele mi-au băgat câțiva pumni în coaste, „criminalule", „violatorule", nu știu ce, după care, vă dați seama, am intrat în secția de poliție, nu exista nici o confruntare, absolut nimic, decât ce-ai făcut în data de 15 ianuarie. Am fost la serviciu, după care, am zis că m-am întâlnit cu, dacă tot mi-au insuflat ei ideea asta, am zis că am fost cu o fostă prietenă de-a mea, cre' și ea este căsătorită, deci am băgat povestea asta, vă dați seama că n-a ținut, pentru că ei aveau informații clare, imediat m-au.../.../ Și de-acolo a început ancheta propriu-zisă, declarații: ce-ai făcut, cu cine te-ai întâlnit, cum au decurs toate evenimentele ăstea. Primele două -trei ore am dat numai declarații și mi-am susținut prima variantă, cu prietena. După care, vă dați seama, că punându-mi atâtea dovezi în față, poze și toate lucrurile astea am recunoscut: „Da, dom'le, am fost" și-am început să spun exact ce-am*

făcut. /.../ Vreo două zile. Știți cum e, două zile nemaițiinând cont, fiind zi și noapte, urmau tot felul de torturi, tot felul de bătăi, am trecut prin, la belciug, cu câinele, cu sertarele, ne puneau. /.../

La Brașov, da, la Brașov. Am fost pus cu câinele în față într-un picior, să țin tabloul lui Ceaușescu cu nasu', să-mi caut, venea anchetatorul și spunea: „Uite, caută-ți pozele". Începeam să-mi mai identific din poze. Între timp, ieșea din cameră, venea al doilea: „Ce faci, umbli în acte ?" Mă lua la bătaie, nu știu ce, după care mă opream, normal, dacă mă bătea! Ieșea din cameră, venea celălalt: „Ce faci, mă sfidezi ? Te-am rugat să te găsești în pozele astea." Și vă dați seama cam ce apelative, din ticălos, criminal, violator, statul s-a chinuit cu mine prin școli și eu am fost un nenorocit, am dat cu piciorul, am scuipat mâna care m-a crescut, numai lozinci de-astea tot îmi băgau pe gât, ca să zic așa, bătăile care erau, la mâini, la picioare, dacă trăgeai mâna ți se dubla, ziceau că-ți dau zece bastoane, dacă ai tras mâna douăzeci. Vă dați seama, eu nu eram obișnuit cu genul acesta de anchete, habar n-aveam ce și cum, după care... /.../

Deci, cu câinele, la un moment dat a adus un câine lup, la care i-a dat poziția șezut, pe mine m-a pus într-un picior și câinele să stea în fața mea. Și-a ieșit din cameră. Vă dați seama că eu, în momentul ăla am stat cinci-zece minute, nu mai pot să cuantific exact, dar clar că amorțeam și-atuncea mi-a venit ideea - noi mai râdem acuma pe glume și astea cu colegii - și scuipam câinele în față. În momentul când el dădea cu laba, eu schimbam piciorul. Prima dată a fost mai, să zic așa, mai frică, dar, vă dați seama, câinele, indiferent cât de inteligent era, nu-și dădea seama că, de fapt, eu mai sunt pe stângul sau pe dreptul. Trecând cam o jumătate de oră tot făcând eu faze de pe un picior pe altul, normal că a venit anchetatorul că se aștepta câinele să sară la mine sau ceva de genul acesta, bă cât poa' să reziste acesta. Și-atunci m-a luat la bătaie din nou, că a dat drumul câinelui, l-a luat un soldat, l-a scos afară, m-a luat iar la bătaie, după care mi-a zis - vezi pe toate, prin toate birourile era Ceaușescu. Mi-a zis să-l țin cu nasu', l-a scos din cui și a zis: „Ține-l cu nasu' ". Și vă dați seama el a ieșit tot așa din cameră, să vadă cât rezist. Normal că, în momentul când s-a auzit că am scăpat tabloul a intrat din nou: „Ce faci ? " „Păi", zic, „l-am scăpat, l-am dat jos." „Aaaa, l-ai dat jos pe Ceaușescu", nu știu ce. Și dă-i omor. Deci erau glume de-astea pe care acum le iau ca drept fiind proaste, dar la momentul respectiv, vă dați seama, trăirile care

erau la momentul respectiv.

Mi-era frică de tot ce se poate întâmpla, plus că, da' asta ulterior a venit, ăăă, şi mi-a-ntărit convingerea , la Bucureşti, unde am ajuns, acolo din start ne-a anunţat să luăm în consideraţie că pentru ei suntem o cantitate neglijabilă, deci statul s-a dezis de noi, deci noi nu mai existăm ca persoane, nu mai avem identificare, deci nu mă mai numesc Iacob Dănuţ, ci aveam numărul 416, întotdeauna să mă adresez cu „cetăţene anchetator" şi nu cu „domnule" sau „tovarăşe", deci, clar, pentru că eu nu mai reprezint nimic. Mi-a arătat pixul şi a zis: „Pixul acesta hotărăşte pentru tine. Deci de-acu' încolo pixul hotărăşte soarta ta". Vă daţi seama, speriat de toate chestiile astea, cu toate trăirile mele, cu toate gândurile... /.../ Noaptea, de fapt, nu dormeai, era anchetat non-stop, se schimbau între ei. Acolo iar a-nceput să măntrebe ce-am făcut, am dat o sută de declaraţii, cred, numai cu Scufiţa Roşie, Albă ca Zăpada. Eu scriam povestea, el mă întreba când şi când: „Da' la Braşov cum a fost, ce cărţi citeşti, ce actori îţi plac ?" Deci îmi făcea cumva, ăăă, îmi creiona cumva ce gen de personaj sunt. La sfârşit mi-a şi zis: „Tu având o înălţime mică, trebuia să fii tot timpul în faţă, nu încerca să minţi, chestiile astea, tu ai văzut întotdeauna cum se organizează". Deci el îmi explica, îmi făcea tot felul de asocieri din astea şi era imposibil ca eu să nu spun ceea ce ei vrea să scoată de la mine. Lucrul care eu niciodată nu l-am ascuns, decât în prima zi de anchetă de la Braşov. /.../ (Interviu realizat cu Dănuţ Iacob)

5. */.../ Lt. col. Pădurariu şi maior, pe atunci, în '84, mr. Adamescu, Ioan Adamescu, cei doi care m-au prelucrat acele cinci – şase zile în iulie '84. /.../ În primul rând şi-au exprimat dezagreerea şi ura pentru mine pentru faptul că i-am trădat atunci când au vrut să mă racoleze, în al doilea rând cu reproşuri ostile în poezie, în teatru, cu viaţa mea particulară şi eu – tactica mea a fost, pe care mi-am impus-o, tot, să nu zic despre alţii, binenţeles. /.../ Am făcut pe naivul şi asta i-a înfuriat, fiindcă dacă ziceau că poeziile mele sunt ostile le-am dat o interpretare... Am zis: „Asta e o interpretare răuvoitoare, pot să vă interpretez şi mai bine", şi le-am dat o interpretare „pozitivă". /.../ a început cu metoda clasică „good cop bad cop", unul, nu ştiu care, şi-au mai schimbat rolul. Pădurariu şi Adamescu m-au interogat. Şi hai că eşti băiat bun, hai spune-ne ce a spus Totok, hai spune-ne ce a spus Wagner. Nu ştiu, nu cunosc. Pe urmă a venit cu ameninţări, uite atâta avem dosare cu*

plângeri despre tine, de la Universitate, de la colegi și nu știu ce, te facem gata, n-o să devii nimic, n-o să mai poți publica. Până la astfel de lucruri vezi să nu ai un accident cu mașina, pleci cu vreo mașină când pleci de aicea, te ținem toată noaptea aici în pivniță, nu te lăsăm acasă. /.../ Până la ora zece – unșpe seara și pe urmă mi-au dat deodată drumul. Și cred că era a treia sau a patra zi. Eu de fiecare dată cu punga cu ciorapi, cu lenjerie, cu chiloți, cu ceva sandviciuri /.../ să fiu arestat, să devin acolo deținut, Și chestiunea aceasta a fost mult mai deprimatoare. /.../ Și ziceau că „În seara asta nu mai pleci acasă, să știi, rămâi la noi în pivniță". Și jocul acesta este atât de umilitor, atât de pervers, încât într-o bună zi mi-am dorit să nu mă mai lase acasă, să rămân acolo, fiindcă această tragere la sistemul nervos te distruge, te sfărâmă. /.../

Pe urmă eu n-am vrut să scriu ce vor ei și-am spus: „Nu scriu, domnule". Și atunci deodată se ridică mr. Ion Adamescu și începe să mă lovească cu pumnii peste tot unde nu rămân urme. În spate, la rinichi, eu m-am [se chircește, cu brațele apărând fața], *mai întâi am luat poziția asta, nu știu de ce, să nu mă lovească în față, mai bine m-ar fi lovit în față ca să se vadă și p-ormă m-am sculat și-am alergat în jurul mesei și el a alergat după mine. Și o situație de asta două zile mai târziu sau o zi după iar s-a întâmplat când a încercat să mă bată. Acum dacă o povestesc îmi vine să râd că era slapstick pur, dar atunci pentru mine n-a fost de râs, fiindcă era și puternic Adamescu acesta. Și când am văzut că se ridică iar să vină asupra mea* [ridică brațul drept cu pumnul ridicat] *m-am ridicat și eu și a căzut scaunul și el nu m-a apucat pe mine fiindcă trebuia să ridice scaunul și-am stat într-un colț și el în altul și-am zis nu mă mai așez până ce nu vine altul. Și-atunci a plecat și-a venit Pădurariu, ca și cum n-ar fi fost nimic. /.../ Și cu violență și represiune și cu... De exemplu, tot atunci, asta iar nu este la dosar, Adamescu a venit la mine și-a zis: „Uite ce e, noi vrem să facem, ăă, să terminăm cu intelectualii ăștia ostili. Tu ești de limbă germană, pleacă în Germania! Uite aici, un pașaport blanco. Zi da, îți trec numele în acest pașaport, pleci din România, nu mai faci nimic ostil României, ai tu pace, avem și noi pace și gata". /.../*

Mi-au dat drumul a cincea zi fiindcă le-am zis: „Știți ce am făcut, am spus tuturor prietenilor mei că sunt interogat" /.../ Atunci iar a început Adamescu să mă bată, era o chestie de furie, pur și simplu, nu era calculată și iar o scenă de-asta grotescă și-atunci s-au sfătuit,

mi-au dat ceva de scris, să scriu ceva, o interpretare a unei poezii și-am stat acolo ore în șir, până ce s-au hotărât să-mi dea drumul. /.../ și mi-au dat un alt termen la care să mă prezint, pe douăzeci august parcă /.../. Și mi s-a dat avertisment scris pentru activități ostile statului, regimului, avertisment cu care am plecat la Pitești. /.../ (Interviu cu Helmuth Frauendorfer)

*

Sarcini de lucru

1. Ce este o anchetă ? Povestiți pe scurt întâmplări auzite în familie sau de la cunoștințe despre persoane care au avut în trecut experiența unei anchete la Securitate.
2. Găsiți asemănări și deosebiri între metodele de anchetă folosite în cazurile povestite în mărturii.
3. Ce drepturi fundamentale ale omului nu au fost respectate în anchetele desfășurate de Securitate ?
4. Denumiți instituțiile statului totalitar român care au fost implicate în planul de anchetare din documentul 1.
5. Surprindeți un fragment din viața cotidiană de astăzi care ar fi putut face obiectul unei anchete a Securității în anii '70 – '80.

Capitolul 9.
Măsuri preventive aplicate de Securitate

Toate investigațiile indiferent de formă, că sunt prin rețea informativă sau mijloace speciale de genul T.O., percheziții, interceptare corespondență, contribuie la identificarea unei imagini asupra persoanei urmărite și a faptelor sale. Este momentul în care din partea Securității se acționează, din nou cu metode specifice, căutându-se intimidarea persoanei urmărite prin ***măsuri preventive de securitate***.

Conform *Instrucțiunilor Nr. D-00190/1987 privind organizarea și desfășurarea activității informativ-operative de securitate*, din categoria măsurilor preventive fac parte:

a) ***Influențarea pozitivă*** *- se realizează prin rețeaua informativă ori prin familie, în cazul unor persoane care trebuie apărate de concepții negative de natură a le antrena la acte antisociale ce pot aduce prejudicii intereselor statului.*

b) ***Atenționarea*** *- se aplică în cazul persoanelor despre care se stabilește că sunt pretabile să săvârșească fapte antisociale de competența organelor de securitate sau că au intrat într-un anturaj cu preocupări necorespunzătoare și nu se înregistrează în evidențele operative de securitate.*

c) ***Avertizarea*** *- este măsura prin care persoanei în cauză i se pune în vedere să adopte o conduită conformă legilor și normelor de conviețuire socială, deoarece preocupările și manifestările sale pot degenera în fapte de natură să aducă atingere securității statului. Persoanelor avertizate li se iau angajamente prin care acestea declară că au înțeles justețea măsurii de prevenire și se angajează să respecte legile și să nu aducă, sub nici o formă, atingere intereselor de apărare a securității statului. Avertizarea poate fi efectuată și în prezența altor persoane, factori de răspundere de la locul de muncă sau membri de familie.*

d) ***Punerea în dezbatere publică*** *- se aplică în cazurile când se*

apreciază că publicitatea este de natură să determine persoana în cauză să nu se angreneze în activităţi ostile.

e) ***Destrămarea*** *- constă în luarea unui complex de măsuri preventive pentru curmarea activităţilor necorespunzătoare care au loc în cadrul unor grupuri şi anturaje şi care pot degenera în infracţiuni ori alte fapte antisociale de competenţa organelor de securitate.* (ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 123, vol 41, ff. 24-26)

Influenţarea pozitivă şi *atenţionarea* sunt măsuri care se aplicau în cazuri mai simple, cum ar fi colportarea zvonurilor sau a ştirilor receptate de la posturile de radio Occidentale. Ele nu sunt consemnate în mod explicit în documentele întocmite de cadrele de securitate, cel mult sunt amintite în rapoartele de închidere ale dosarelor de urmărire informativă.

De o atenţie mai mare beneficiază celelalte măsuri, *avertizarea, dezbaterea publică* şi *destrămarea*, dintre acestea cea mai des uzitată fiind avertizarea.

Aplicarea acesteia reprezintă un întreg demers birocratic. Ofiţerul care se ocupă de caz întocmea un *raport cu propunerea de avertizare*, în care se prezenta deschiderea dosarului de urmărire informativă, motivele şi concluziile, iar în final, se menţiona propunerea acestuia. Raportul, odată ce era avizat de şeful serviciului (sau a direcţiei) şi de şeful Inspectoratului de Securitate, era completat cu un nou raport care cuprindea data şi locul unde se va fi efectuat avertizarea. Locaţia era stabilită fie la unul din sediile Securităţii, fie în birourile de conducere ale instituţiilor sau întreprinderii unde lucra *urmăritul*. La momentul respectiv, persoana urmărită era confruntată cu faptele sale, atrăgându-i-se atenţia asupra gravităţii acestora, riscul de a suferi consecinţe mai mari dacă pe viitor va continua să le comită. Pentru convingerea cadrelor de securitate că cel supus avertizării a înţeles situaţia în care se afla, se recurgea la semnarea de către acesta a unui *angajament* prin care promitea că renunţă la faptele incriminate şi că păstrează confidenţialitatea întâlnirii.

După acest moment, ofiţerul de caz, întocmea un *raport despre modul cum a decurs avertizarea*.

Efectuarea avertizării nu însemna în mod obligatoriu şi încetarea urmăririi.

Ofiţerul care s-a ocupat de caz, prin intermediul aceloraşi

mijloace speciale ţinea *obiectivul* sub supraveghere pentru a avea certitudinea că, într-adevăr, acesta a renunţat complet la *poziţia ostilă* pentru care a fost avertizat.

În cazul în care obiectivul nu se *potolea*, se recurgea la o nouă avertizare, care implica acelaşi demers birocratic, prezentat anterior.

Nu în puţine cazuri cea de-a doua avertizare era înlocuită cu o măsură care în vizorul Securităţii era mult mai eficientă: punerea obiectivului în **discuţia colectivului** de muncă (**dezbatere publică**). Această măsură *teatrală*, atent pregătită de cadrele Securităţii prin intermediul factorilor de conducere din întreprindere sau instituţie, implica luări de cuvânt din partea colegilor care incriminau faptele celui în cauză, efectuarea *autocriticii* şi recurgerea la angajamente de *linişţire* din partea celui inculpat.

O situaţie deosebită pentru Securitate era dată de urmărirea grupurilor, în special de adolescenţi, care se făceau „vinovate" de *fapte antisociale* ce ocoleau orientările regimului şi politica statului comunist român (ascultarea unor genuri muzicale occidentale, neacceptate oficial sau promovarea unor idei de inspiraţie legionară sau nazistă, etc). În acest caz se aplica măsura **destrămării** prin intermediul reţelei informative care „încadra" grupul *delincvent*. Nu de puţine ori destrămarea grupurilor (de adolescenţi în mod special) era rezultatul aplicării dezbaterii publice, identificarea lor ca *inamici* fiind de natură să îi *cuminţească*.

În situaţia în care măsurile de prevenire dădeau efectele scontate de cadrele Securităţii, se trecea la închiderea dosarului de urmărire informativă (D.U.I.) şi clasarea acestuia în arhiva şi evidenţele Securităţii.

Dacă după un timp cel urmărit reintra în *vizorul* Securităţii sub aceleaşi motiv sau altele, în noul dosar de urmărire informativă se consemna urmărirea precedentă, motivul, precum şi măsura preventivă aplicată.

*

Documente din arhiva CNSAS

1. **1987 iunie 24.** Acţiuni şi măsuri preventive luate de Securitate în anchete sau ca urmare a acestora, în Instrucţiuni Nr. D /00190/1987 privind organizarea şi desfăşurarea activităţii informativ – operative a organelor de securitate, date de D.S.S. (extras).

/.../ Art. 27. În aplicarea fermă a conceptului de muncă

preventivă, pe baza prevederilor legilor și asigurând conspirativitatea deplină a mijloacelor și metodelor secrete de muncă, pentru împiedicarea elementelor urmărite să săvârșească infracțiuni sau alte acte antisociale ori să prejudicieze interesele statului în orice mod, se întreprind, după caz, următoarele măsuri preventive de securitate:

a) influențarea pozitivă;

b) atenționarea;

c) avertizarea;

d) punerea în dezbatere publică;

e) destrămarea anturajelor ale căror preocupări pot degenera în infracțiuni ori alte fapte care prezintă pericol pentru securitatea statului;

f) neacordarea ori retragerea avizului de securitate;

g) aplicarea de amenzi contravenționale;

h) întreruperea șederii în țară sau declararea ca persoană indezirabilă a străinilor;

i) începerea urmăririi penale sau alte măsuri legale. /.../

(ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 123, vol. 41, f. 26)

2. 1985 septembrie 10. Propunere de avertizare a urmăritului (extras).

Ministerul de Interne, Departamentul Securității Statului, Inspectoratul Județean Botoșani, -Serviciul Informații Interne, Strict secret
Exemplar Unic Nr. 00/008 din 1.09.1985
10.09.1985

Raport, cu propunerea de avertizare a numitului /.../ din Botoșani.

/.../ Este lucrat prin dosar de urmărire informativă fiind semnalat că audiază și colportează știrile transmise de posturile de radio reacționare din Occident.

Informațiile obținute în timpul urmăririi informative de la rețea și pe mijloacele T.O. au confirmat datele care au stat la baza deschiderii dosarului de urmărire informativă.

Astfel, s-a stabilit că /.../ în urma audierii emisiunilor transmise de posturile de radio reacționare din Occident se deda la afirmații dușmănoase la adresa conducerii superioare de partid și de stat.

Asemenea afirmații le făcea și în prezența altor persoane, identificate de organele noastre. S-a stabilit de asemenea că este o persoană lăudăroasă, care pentru a-și impresiona interlocutorii afirma că ar fi ofițer de securitate care lucrează acoperit. /.../

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 5042, vol. 1, f. 13)

3. **1985 septembrie 24.** Raport privind efectuarea avertizării (extras).

Ministerul de Interne, Inspectoratul Județean Botoșani – Securitate
Nr. I/00140043 din 24.09.1985 *Strict secret, Exemplar nr. 2*

Către,

Ministerul de Interne, Departamentul Securității Statului, Direcția I, Serviciul V

Raportăm următoarele:

La data de 24.09.1985 a fost avertizat de organele de securitate numitul /.../

Cel în cauză audia și colporta știrile transmise de posturile de radio reacționare din Occident „Europa Liberă" și „Vocea Americii" sub influența cărora se deda și la comentarii dușmănoase la adresa conducerii superioare de partid și de stat din țara noastră. /.../

Avertizarea s-a efectuat la sediul Direcției Sanitare județene, în prezența directorului Direcției Sanitare, a directorului adjunct cu probleme organizatorice și secretarului comitetului de partid și președintele organizației de sindicat. Aceștia au luat o atitudine fermă împotriva faptelor comise de /.../, făcându-i recomandări asupra comportării și conduitei în viitor.

Au fost luate măsuri informativ-operative de stabilire a reacției urmăritului după măsura luată.

(ACNSAS Fond Informativ, dosar nr. 5042, vol.1, f. 12)

4. **1984 septembrie 25.** Proces verbal de avertizare (extras).

Ministerul de Interne, Inspectoratul Municipiului București

Proces-Verbal de avertizare

Anul 1984, luna septembrie, ziua 25 - București

/.../ după ce a luat la cunoștință de avertizare, în legătură cu faptele, împrejurările și condițiile ce au determinat această măsură, declară următoarele:

Regretă fapta săvârșită și se angajează să nu mai comită fapte ce pot să degenereze în infracțiuni. /.../

Drept pentru care s-a încheiat prezentul proces verbal în unic exemplar.

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 5475, f. 21v)

5. **1987 septembrie.** Raport în care se prezintă activitatea persoanei urmărite după ce a fost avertizată (extras).

Ministerul de Interne, Inspectoratul Județean Dolj –Serviciul I

Strict secret Ex.[emplar] *unic*

Nota-raport privind pe C. Ș.

La data de 24.07.1987, numitul /.../ a fost avertizat de către organele de securitate. În urma măsurii întreprinse s-a procedat la verificarea activităților desfășurate în perioada iulie – august. Astfel s-a stabilit că în sesiunea din iulie, a susținut examen de admitere la Facultatea de Mecanică, secția TCM, curs seral, unde a fost declarat admis. Din sursele „S" și „T" a rezultat că după examen în lunile iulie și august s-a deplasat în localitățile Sebeș și Deva la rude. /.../7 sept. 1987

Dacă s-a angajat la Electroputere, Serviciul 2, va asigura măsuri de cunoaștere și prevenire a oricărei încercări – din partea urmăritului – de a redifuza înscrisuri cu conținut necorespunzător. Să se continue influențarea pozitivă, iar controlul informativ, după fiecare contact, să se realizeze și cu rețea. Adresa Sec. jud. Mehedinți nr. 0011912 din 8.08. 1987 ridică mari probleme, dacă nu cumva este vorba de instigare.

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 5711, vol.1, ff. 134-134v)

6. **1989 ianuarie 03.** Raport cu propunere de informare a conducerii Spitalului nr. 2 Târgoviște, în vederea punerii în discuție publică și avertizare (extras).

Ministerul de Interne, Insp[ectoratul] *Jud*[ețean] *Dâmbovița, Securitate, Strict Secret, Ex*[emplar] *unic, 03.01.1989*

Raport cu propunere de informare a conducerii Spitalului nr. 2 Târgoviște în vederea punerii în discuția colectivului de oameni ai muncii a numitului /.../

/.../ În data de 09.11.1984, /.../ a fost avertizat de organele de securitate pentru comentarii cu conținut necorespunzător la adresa orânduirii noastre.

În vederea prevenirii activității necorespunzătoare desfășurate de /.../ propunem a se aproba:

1. Informarea conducerii Spitalului nr. 2 Târgoviște cu date ce se dețin despre /.../ în vederea punerii acestuia în discuția colectivului de oameni ai muncii.

2. Publicarea unui articol în presa locală, în scopul creării unui climat de respingere a acțiunilor desfășurate de alte elemente pretabile la asemenea fapte. /.../

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 5488, vol. 1, ff. 131-131v)

*

Sarcini de lucru:

1. Ce metodă de prevenție a fost cel mai frecvent utilizată de Securitate ?
2. Descrieți pe scurt care au fost etapele avertizării ?
3. Ce măsuri preventive se aplicau în cazul colportărilor de știri emise ?
4. Care este diferența dintre avertizare și punerea în dezbatere publică ?

Capitolul 10.
Interdicțiile de plecare din țară

Interdicțiile de plecare din țară erau modalitatea prin care regimul comunist controla pe de o parte circulația persoanelor și a informațiilor care ar fi putut să creeze o imagine negativă în străinătate, iar pe de altă parte era o formă punitivă pentru cei care se manifestau împotriva statului comunist. Astfel, *Hotărârea nr. 800 a Consiliului de Miniștri privind eliberarea documentelor și acordarea vizei pentru trecerea frontierei de stat a Republicii Socialiste România* stipula că: „Ministerul Afacerilor Interne este autorizat să stabilească categoriile de persoane fizice care pot solicita obținerea documentului și a vizei de trecere a frontierei de stat prin organizații socialiste" (*Hotărârea nr. 800 a Consiliului de Miniștri privind eliberarea documentelor și acordarea vizei pentru trecerea frontierei de stat a Republicii Socialiste România precum și organizarea și funcționarea punctelor de control pentru trecerea frontierei de stat* în „Monitorul Oficial" nr. 32 din 13 aprilie 1967, p. 130). Această prevedere oferea, astfel, organelor de miliție dreptul de a-i verifica pe cei care solicitau documentele necesare trecerii frontierei. Conform aceleiași hotărâri, organele care puteau să aprobe eliberarea documentelor de călătorie (pașaportul precum și viza de ieșire din țară) erau comisia guvernamentală pentru pașapoarte și vize, direcția control străini și pașapoarte, direcția miliției capitalei și direcțiile regionale ale miliției, organele orășenești și raionale ale miliției (*Ibidem,* p. 131). Oricare dintre aceste organisme putea să blocheze la un moment dat procesul de obținere a documentelor de călătorie, astfel încât ulterior solicitantul să fie anunțat că îi era interzis să părăsească țara. În cazul în care se obținea eliberarea pașaportului, la întoarcerea din călătorie acesta era dat înspre păstrare organelor de miliție, unde rămânea până când titularul făcea o nouă solicitare de a pleca temporar din țară (*Ibidem,* p. 140).

Categoriile de persoane care puteau să întâmpine dificultăți în

eliberarea documentelor de călătorie erau foştii deţinuţi politici, foştii membrii ai partidelor istorice, persoanele cu rude în străinătate, bănuite de intenţia de plecare definitivă din ţară sau pur şi simplu persoanele suspectate de evaziune.

Rolul Securităţii în exercitarea acestui tip de interdicţie pare la prima vedere mai puţin evident, miliţia fiind cea responsabilă cu eliberarea, păstrarea sau suspendarea paşaportului. În realitate însă, erau întreprinse verificări asupra oricărei persoane care solicita eliberarea unui paşaport şi a unei vize de ieşire de ţară, verificări ce erau făcute de Direcţia Securităţii Statului. Acest fapt este evidenţiat de dosarele cuprinzând liste ale celor care solicitau plecarea temporară sau definitivă din ţară, însoţite de rezoluţii de caracterizare a acestora şi de recomandarea de a le fi, după caz, refuzată sau acceptată cererea. (vezi ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 179, vol. 4).

Alături de documentele de arhivă, se găsesc şi mărturiile referitoare la interdicţia de părăsire a ţării, din varii motive, acestea documentând felul în care era limitată libertatea de circulaţie în România anilor 1970-1980 şi era încălcat un drept fundamental al individului, recunoscut atât de Constituţia R.P.R. din 1965 cât şi prin acordurile internaţionale la care România era parte.

Documentele şi mărturiile prezentate mai jos exemplifică tipurile de interdicţii pe care cetăţenii români în anii 1970, dar îndeosebi în anii 1980 le puteau avea în privinţa libertăţii de circulaţie precum şi consecinţele acestor interdicţii asupra vieţii private a indivizilor.

Relevanţa acestui subiect precum şi a documentelor şi mărturiilor prezentate în acest colaj este semnificativă pentru istoria recentă a României, subiecte precum încălcarea drepturilor omului, viaţa cotidiană în comunism sau istoria conceptului de frontieră putând beneficia de acest tip de surse.

*

Documente din arhiva CNSAS

1. 1983 septembrie 20. Aspecte şi concluzii desprinse din activitatea de prevenire, descoperire şi neutralizare a acţiunilor de favorizare, găzduire şi călăuzire frauduloasă de persoane peste frontiera de stat a României (extras).

/.../ Informaţiile obţinute în problema „Persoane cu intenţii de

trecere frauduloasă a frontierei de stat", atestă că plecările definitive din țară au loc și s-au amplificat pe fondul recrudescenței acțiunilor diversiunii ideologice, exercitate tot mai virulent de cercurile reacționare din străinătate și serviciile de spionaj în scopul formării și dezvoltării în concepția unor elemente cu sau fără antecedente politice ori penale, de idei protestatare, disidențe.

Începând din primăvara anului 1977, odată cu activitatea dușmănoasă a lui Goma Paul din București s-au dezvoltat mai accentuat tendințele de plecare definitivă din țară, ca urmare a sporit numărul celor care au solicitat organelor de pașapoarte aprobările necesare, de regulă, persoane care au rude ori relații apropiate în străinătate (îndeosebi cetățeni români de naționalitate germană), dar și al celor care, pentru a ajunge în Occident, au acționat la frontiera de stat a R.S. România. /.../

Faptele de trecere frauduloasă a frontierei, din și în R.S. România pot fi deosebit de grave când sunt concepute, pregătite și realizate în scopul de a aduce atingere securității statului - făptuitorii nu comit fapte stricto senso de a pleca din țară pentru a se stabili în Occident sau a reveni pe aceeași căi - ci urmăresc finalizarea unor acțiuni de sabotaj și diversiune, teroriste, de a scoate ori introduce în țară armament și muniție, materiale de propagandă dușmănoase cu caracter fascist, naționalist-iredentist, de instigare la activități ostile ori de natură să contribuie la orientarea unor activități cultice ori sectante ilegale, precum și altele. /../

Din punct de vedere al activității de securitate, în rândul persoanelor care acționează la frontiera de stat cu scopul trecerii frauduloase pot fi elemente care:

- au săvârșit diferite infracțiuni și se sustrag fie urmăririi penale, fie executării pedepsei. Astfel de fapte sunt comise în mod frecvent de unele persoane care sunt cercetate pentru delapidare, furt, infracțiuni privind circulația rutieră, omor sau tentativă de omor, precum și altele și nu de puține ori asemenea persoane sunt folosite în străinătate de cercurile reacționare la regizarea ori realizarea de acțiuni ostile statului nostru. În acest mod au acționat în prima parte a anului 1983 anumite oficine din Franța, care au publicat în ziarele „Le Monde" și „ Le Matin" pretinsa afacere „Mircea B. - Ierunca" prin care s-ar fi urmărit lichidarea fizică a unui trădător de la postul de radio „Europa Liberă". /.../

- scot ilegal din țară materiale, date și informații pentru a fi

folosite în străinătate în propaganda ostilă statului nostru mai cu seamă cu privire la așa – zisa nerespectare a „drepturilor omului", în special cu privire la emigrare. /.../

(ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 7929, vol. 364, f.f. 2, 5)

2. **[1980].** Notă despre intenția de plecare din țară a unui medic de la Institutul de Geriatrie din București (extras).

/.../ Din datele pe care le deținem rezultă că numita C. I., în vârstă de 36 ani, membru al P.C.R., medic la Institutul de Geriatrie din București, intenționează să rămână ilegal într-o țară din occident cu ocazia primei călătorii turistice pe care intenționează să o întreprindă în viitor. /.../

Cea în cauză a mai afirmat că i se va acorda viză de plecare din țară întrucât, pe lângă cunoștințele ce le are în organele competente în probleme de viză, a reușit să „convingă" că nu va rămâne în străinătate, deoarece după deplasările anterioare făcute într-o serie de țări din Europa occidentală s-a întors de fiecare dată în țară. Acum însă, așa cum a precizat, după moartea soțului său nu o mai leagă nimic de țară și va rămâne în exterior cu prima ocazie.

C. I. nu este cunoscută în evidențele operative.

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 5286, f. 5)

3. **1981 mai 5.** Scrisoare de protest a lui Constantin Clitnovici în urma refuzului de eliberare a pașaportului și a vizei de ieșire din țară.

Declarație

Subsemnatul Clitnovici C-tin, domiciliat în București, șos Giurgiului 113-115, sector 4 vă aduc la cunoștință următoarele:

-întrucât de la data de 12 martie 1980 și până în prezent ne este refuzată aprobarea la cererea noastră către serviciul de pașapoarte de apleca definitiv din România la rudele și prietenii noștrii plecați tot prin cerere legală în străinătate - am hotărât să intru începând cu data de 01 iunie 1981 într-o grevă de protest.

Deoarece în cazul familiei mele se dă dovadă de nedreptate și de nerespectare a legilor țării în vigoare precum și a drepturilor noastre de libertate în gândire și acțiune declar „GREVA FOAMEI" pe care nu o voi înceta decât în cazul primirii aprobării de plecare.

Am făcut cunoscut cazul meu și data declarării grevei tuturor organelor de stat, agențiior internaționale de presă, ambasadorilor

SUA, Canadei, Franței, Austriei și Marii Britanii precum și tuturor rudelor și pritenilor aflați în țară cât și celor din străinătate.

Acțiunea mea fiind deja publică, cei ce sunt datori să mă sprijine în cazul când îmi va fi viața și sănătatea în pericol, vor fi răspunzători dacă nu voi primi aprobarea la cererea familiei mele.

25 mai 1981 *Clitnovici C.*

(ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 211271, f. 45)

*

Fragmente din mărturiile persoanelor intervievate

1. */.../ În anul acela* [1974], *eu trebuia să plec ca reprezentant al geofizicii românești pentru geomagnetism IAGA. Eu eram reprezentant național, calitate pe care o dețin și astăzi, corespondent național pentru asociația internațională de geomagnetism și aeronautică. Și a trebuit să plec la un congres în Franța. Aveam toate avizele, pentru ca în ultimul moment să mi se oprească pașaportul. Am renunțat cu mare ușurință. M-am gândit că cine știe ce defecțiune s-a întâmplat. După care defecțiunea a ieșit la iveală. /.../*

În ultimul moment, cu câteva zile ...A venit...se schimbase între timp ofițerul care supraveghea institutul. Era un om care nu mă cunoștea și care m-a chemat într-un birou și care mi-a spus: "d-voastră știți de ce nu aveți viza ?" „Nu știu" „Păi pentru că aveți relații cu fugiți." Nu m-am gândit la început... „Păi d-voastră nu stați în locuința lui Dan Constantinescu care este fugit în Germania și n-ați închiriat de la el ?" „Nu". Și i-am explicat exact care este situația. /.../ (Interviu cu Andrei Soare)

2. */.../ Sigur că având istoria respectivă, de pildă la prima deplasare a instituției, a corului în care cântam, la Budapesta, eu nu am mai primit pașaport. Deci nu am putut pleca nici măcar până în Budapesta și atunci m-am dus în audiență la Securitate, la șeful pașapoartelor să mă plâng. Și acolo în raportul său scrie că pozează într-un om care s-ar fi...pocăit ...adică care vrea să nu mai fie urmărit. Cam asta era ideea. Pozează într-un om cinstit. Practic în urmă cu un an-doi-trei, intenția mea a fost chiar să plec în străinătate, însă nu mai aveam cum. Cu câțiva ani în urmă aș fi putut cere pașaportul și mi s-ar fi oferit, acum nu mai puteam cere și nu mi se mai dădea. /.../* (Interviu

cu Marin Balaș)

3. */.../ Sunt norocos că nu am făcut închisoare, puteam să fac...Şi eu pe baza acestui anunț la Radio Europa Liberă am zis că granița ar rămâne ultima variantă. Acest cumnat al meu nu a rezistat și s-a dus la frontieră a vorbit cu tot felul de tipi pentru că se inserau aceşti securişti printre noi. Pleca cu un tren expres la Viena și l-a urcat în podul trenului cum se zice...au niște spații goale undeva pentru fire...pentru astea și i-a cerut și trei mii de lei...trei mii de lei era un salariu pe o lună și jumătate și a dat acești bani și nici nu a ajuns la frontieră când i-a bătut cineva în ușița aia din tavan și i-a zis „băi țapule dă-te jos"...el avea barbă...deci era turnat...era aranjat...și luau și banii /.../* (Interviu cu Constantin Clitnovici).

*

Sarcini de lucru:

1. Care era – aşa cum reiese din documentele Securității - profilul persoanei care dorea să emigreze din România ?
2. Identificați motivele pentru care o persoană nu primea acceptul de a călători în străinătate.
3. Realizaţi un escu (3-4 pagini) despre condiţiile în care un cetățean român putea călători înainte de 1989 în afara țării (motivații, acte necesare, interdicții, etc).

Capitolul 11.
Impactul lecturii dosarului de Securitate asupra persoanelor urmărite

Accesul la propriul dosar întocmit de Securitate în perioada comunistă a fost una dintre principalele motivaţii ale înfiinţării Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii prin Legea 187/1999. Din momentul în care şi-a început activitatea şi până în prezent, mii de oameni au avut posibilitatea să-şi consulte dosarele de urmărire informativă şi penală sau dosarele de reţea întocmite de poliţia politică a statului comunist.

Mulţi ani am fost martorii emoţiilor puternice trăite în sala de lectură a CNSAS de oamenii a căror viaţă fusese monitorizată de serviciile secrete ale României între 1948-1989. Impresionaţi şi revoltaţi de informaţiile pe care le regăseau acum în dosare, aceştia simţeau nevoia să-şi manifeste deschis emoţia, uimirea, dezaprobarea sau indignarea. Datorită acestor experienţe am considerat important ca în interviurile realizate în cadrul proiectului *„Learning History through Past Experiences: Ordinary People Under the Securitate's Surveillence"* să abordăm, pe larg, problema impactului produs de vizionarea propriului dosar asupra interlocutorilor noştri.

Pentru început, am dorit să aflăm de la aceştia care au fost împrejurările ce i-au determinat să solicite CNSAS să le faciliteze accesul la propriul dosar. Multe dintre răspunsurile care ne-au fost oferite sunt redate acum în subcapitolul *„De ce au dorit să-şi vadă dosarul întocmit de Securitate ?"*. Lecturându-le cu atenţie vom observa că marea majoritate aveau deja indicii mai mult sau mai puţin clare privind existenţa unui dosar, întrucât fie simţiseră în epocă „umbra" Securităţii, fie avuseseră ocazia să conştientizeze în mod brutal această realitate - este vorba de persoanele supuse unor interogatorii, avertizări, anchete

sau chiar de cei asupra cărora s-au exercitat presiuni pentru a deveni informatori. Ei doreau acum, în special, să aibă imaginea completă a traumelor trăite şi să afle ce persoane din anturajul lor au ajutat cu informaţii Securitatea. Au existat, totuşi, şi persoane care au afirmat că au venit să-şi vadă dosarul din simplă curiozitate sau în speranţa că vor identifica documente pe baza cărora să îşi poată dobândi anumite drepturi.

Este interesant de remarcat nivelul de aşteptare al celor care şi-au depus cereri de acces la propriul dosar. Mulţi s-au gândit că vor găsi consemnate acolo toate evenimentele importante pe care le-au trăit de-a lungul vieţii, alţii au sperat că vor reuşi să-şi identifice prietenii şi duşmanii, sau că vor obţine răspunsuri complete în legătură cu problemele pe care le-au întâmpinat din partea regimului şi a principalului său instrument - Securitatea. Alteori, lectura dosarului este privită ca un ultim pas care trebuie făcut în vederea ruperii definitive de trecut.

Una dintre marile mize ale celor care îşi citesc propriul dosar este legată de identificarea informatorilor Securităţii. În momentul în care parcurge textul notelor informative furnizate de aceștia, petentul este năpădit de un noian sentimente amestecate: îi este teamă că va găsi printre colaboratori persoane dragi sau apropiate, este dezgustat când vede natura și conţinutul informaţiilor pe care le dădeau colaboratorii poliţiei politice, este uimit să vadă cât de bine erau cunoscute acţiunile sale de către Securitate sau – de ce nu – este stupefiat şi revoltat când observă că multe date erau inexacte, eronate sau chiar falsificate în mod deliberat.

Deşi în dosar informatorii apar numai cu numele conspirative, de multe ori identitatea lor reală nu reprezintă un mister pentru cei urmăriţi, întrucât documentele conţin suficiente indicii care îi ajută să-i identifice. Atunci când, din diferite motive, acest lucru nu este posibil, sau când petenţii doresc să aibă un document oficial, ei solicită CNSAS deconspirarea identităţii acestora. În mod surprinzător, chiar dacă doresc să ştie cine au fost cei care au ajutat Securitatea în acţiunile întreprinse împotriva lor, marea majoritate a persoanelor urmărite nu intenţionează să utilizeze aceste informaţii în scop vindicativ. Unii dau dovadă de generozitate şi reuşesc să-i ierte pe cei vinovaţi de delaţiune, alţii se limitează să le aducă la cunoştinţă faptul că ştiu ceea ce au făcut în trecut, iar alţii adoptă o atitudine rece şi rup mai mult sau mai puţin

brusc relațiile cu aceștia. Puțini sunt cei care încearcă într-un fel sau altul să-i pedepsească pe foștii informatori, fapt care denotă că s-au împăcat cu trecutul și preferă să privească mai mult spre viitor. Iar, în acest caz, simpla publicitate a faptelor sau consemnărilor acestora la Securitate, este o pedeapsă.

Pe lângă posibilitatea de a descoperi „o altă versiune a propriei vieți" și de a afla cine le-au fost „prietenii și dușmanii" persoanele care își citesc dosarul au ocazia de a cunoaște îndeaproape mecanismul de funcționare al teribilului malaxor de suflete care a fost Securitatea. Interesant este faptul că pentru marea lor majoritate, parcurgerea documentelor întocmite de ofițerii Securității a însemnat prăbușirea mitului privind omnipotența serviciilor secrete comuniste. Oamenii au descoperit cu stupoare că zeci de ofițeri aveau ca unic obiect de activitate supravegherea unor indivizi cvasi-inofensivi, că mulți dintre ei erau slab pregătiți din punct de vedere profesional și că activitatea lor a fost nu doar blamabilă – încadrându-se perfect în ceea ce s-a numit până deunăzi „poliție politică" – ci și complet inutilă. Poate de aceea, una dintre ideile care revine obsesiv în declarațiile făcute de cei care și-au văzut dosarul de urmărire informativă este că el nu ar fi complet, sau că nu ar fi dosarul real, ci unul contrafăcut și predat în grabă CNSAS de către autoritățile competente: SRI, SIE și MAPN. Tocmai de aceea, dezamăgiți fiind de conținutul dosarului, sunt gata să îmbrățișeze orice ipoteză pentru a-și explica faptul că nu au găsit acolo ceea ce căutau sau ceea ce sperau. Ceea ce mulți dintre ei nu reușesc să înțeleagă este faptul că nu întreaga viață le-a fost urmărită, ci doar acea parte a acesteia care putea suscita interesul Securității.

În pofida acestor mici deziluzii, oamenii consideră că este foarte important ca o persoană care a fost urmărită de Securitate, sau urmașii săi, să uzeze de dreptul de acces la propriul dosar instituit prin Legea 187/1999 cu modificările sale din anii 2006-2008. În ansamblu, a cunoaște este mult mai benefic decât de a nu știi, traumele și decepțiile produse de informațiile identificate în dosar fiind în mod categoric surclasate de beneficiile lecturii.

Este, în cele din urmă, o formă echitabilă de împăcare cu trecutul comunist. Aceea de a știi, de a cunoaște, de a înțelege.

*

I. De ce au dorit să-și vadă dosarul întocmit de Securitate ?

/.../ Am venit să văd dosarul pentru că am vrut să văd ce scriu despre mine cei care au turnat acolo. /.../ (Interviu cu Paul Mancaș)

/.../ Nevastă-mea mi-a zis: „Putem să cerem și noi să vedem dacă am avut dosar." În primul rând nici nu știam dacă e real așa ceva. Mi să părea o tâmpenie să ții atâta vreme în arhivă niște lucruri care nu spun nimic. Și am vrut să vedem dacă sunt. Și am cerut dosarul soției, al meu, al lui socră-miu, al lui soacră-mea, a lu' mama, a lu' tata... Și am găsit numai' la socră-miu care a fost legionar și-a avut săracu' un dosar sănătos... Și p-ăsta al meu. Și când l-am văzut, m-a umflat râsul. M-am dus și l-am citit și mi-a zis de două ori o domnișoară care era acolo să fac liniște că râdeam... Nu se poate să nu râzi când citești asemenea... Că m-au descris în niște cuvinte așa frumoase ! Nici eu nu m-aș descrie așa ! /.../ (Interviu cu N. J.)

/.../ Am auzit și eu de la lume și chiar de la televizor că poți să te duci să-ți verifici dosarul de la Securitate. Da' până să mă duc, m-am întâlnit cu domnul Ticu Dumitrescu... l-am salutat, l-am sărutat și i-am zis: „Pot să mă duc să-mi văd dosarul de la Securitate ?" „Da părinte ! Uite, vă duceți în strada cutare, numărul cutare..."/.../ (Interviu cu Marian Ene)

/.../ M-am dus să-mi văd dosarul dintr-o curiozitate normală. Eram curioasă să văd cum este alcătuit acest dosar și, mai ales, ce conține. /.../ (Interviu cu Xifta Doina Alexandrescu)

/.../ Am fost curios ! Eu sunt un gazetar autentic... curiozitatea este un păcat și o virtute la mine în același timp. /.../ (Interviu cu Igor Butnaru)

/.../ Am venit să-mi văd dosarul pentru că am zis că este bine să cunoști adevărul în totalitatea lui sau să ajungi mai aproape de adevăr. Să știi ce s-a întâmplat atunci, cum s-a întâmplat... Și nu-mi pare rău că am făcut-o. /.../ (Interviu cu Andrei Soare)

/.../ În primul și în primul rând eu am vrut să-mi văd dosarul pentru că m-a interesat să văd de ce a existat presiunea asta asupra mea în studenție. De ce n-am avut nici o șansă... Dacă nu exista Revoluția și acum eram profesor tot la Școala Generală unde am fost repartizat. Asta m-a interesat. /.../ (Interviu cu Andrei Bodiu)

/.../ Știam că am un dosar. În primul rând că spunea [ofițerul în timpul anchetei]*: „Avem declarații..." Și bătea cu palma pe dosar...*

Deci era clar că dosarul trebuie să existe. /.../ (Interviu cu Liviu Bejenaru)

/.../ De fapt, am început pentru bunicul să caut [dosarul]... *Am scris cererile... Normal că dacă am scris pentru el, am scris şi pentru mine... Încă din 2002 am scris... Deci de foarte mult timp. Normal că n-a apărut nimic... decât o înştiinţare că: „Am luat la cunoştinţă şi când va apărea ceva o să vă anunţăm." Ei şi prin 2005-2006 au început să apară nişte dosare... Şi ale bunicului, ale tatălui, pe urmă al meu... Ştiam că există că până la urmă am dat declaraţia respectivă ! E foarte subţire ! Mi-e cam ruşine că e atât de subţire da' acum asta e ! /.../* (Interviu cu Kacso Sandor)

/.../ Am consultat site-ul CNSAS... Nu eram foarte curios... Vă spun, nici acum nu sunt foarte curios să văd cine m-a turnat. Am încredere în oamenii cu care eram într-adevăr apropiat şi nu-mi pasă dacă voi descoperi acolo oameni care mă cunoşteau. Am studiat deconspirările agenţilor de Securitate mult mai ample şi mult mai importante şi deşi nu sunt nume în dosarele pe care le-aţi publicat am văzut nişte pasaje la anumiţi ofiţeri de Securitate din Prahova care păreau să se cupleze exact pe povestea mea. Atunci am zis: „Foarte bine !" M-am bucurat de faptul că dosarul meu a fost citit. Mi se pare normal ca aceste istorii să fie citite. Dar, în momentul acela, am considerat: „E bine să-l văd şi eu !" /.../ (Interviu cu Cătălin Popescu)

II. Care erau aşteptările sau temerile martorilor înaintea studierii dosarului:

/.../ Înainte de a veni la dumneavoastră, am fost avertizat în nenumărate locuri de oameni care au fost p-aici: „O să-ţi găseşti toţi prietenii, toţi vecinii, toţi colegii, toate neamurile, toate cunoştinţele ! N-o să mai vrei să mai trăieşti când o să vezi ce-i acolo..." Ei, vă spun drept, n-a fost chiar aşa ! Am găsit o mare parte dar eu am relaţii cu destule persoane şi nu ştiu dacă am găsit 100 în dosarul ăsta. Apoi am găsit şi lucruri bune. Deci au fost oameni care au spus adevărul.../.../ (Interviu cu Nicolae Drăgulănescu)

/.../ Am început consultarea dosarului cu spaimă de ceea ce voi găsi. Dar nu mi-am imaginat că voi găsi ceea ce am găsit. /.../ (Interviu cu Galina Răduleanu)

III. Informatorii Securității în viziunea persoanelor intervievate:

/.../ Deci eu nu pot să spun că am găsit delațiuni sau turnătorii sau minciuni despre mine... Mi-am găsit, de exemplu, planul apartamentului făcut cu laba gâștii, nu la scară da' cât de cât era onorabil... Mi-am găsit datele din Cartea de Imobil ale tuturor vecinilor... deasupra, la dreapta, la stânga, dedesupt... Bun! Le-a luat de la omul care ținea Cartea de Imobil da' acela mi-a dat caracterizarea care v-am citit-o... Și care a fost o caracterizare onorabilă, zic eu. Mi-am găsit cunoștințe din diferite sectoare, cu care am lucrat... Cred că au dat referiri despre mine la nivelul la care mă cunoșteau... deci spunând realitatea. Este chiar un cetățean care lucra pentru ei... Mi se pare că a fost inginer tehnician sau așa ceva la Departamentul Securității Statului, fost coleg... care spune clar: îl cunosc de atâta timp, din '65 când am devenit colegi de facultate, este permanent preocupat de studiile sale în domeniul electronicii, dorește neapărat să aibă un doctorat pentru că altfel iese la pensie asistent pentru că așa este regula în sistemul universitar. /.../ (Interviu cu Nicolae Drăgulănescu)

/.../ Ce m-a supărat cel mai tare e faptul că șeful meu - care nu era sănătos săracul - era puțin paranoic și mă ura... Dar m-a impresionat că a scris... Am fost de două ori invitată în Elveția și de două ori în Spania. În Elveția m-a invitat un geolog prieten cu tata, în Spania o prietenă de-a mea care lucra la Palatul Regal din Spania. De două ori m-a invitat și nu am primit aprobare. Și la dosar dădea șeful meu... El s-a iscălit, nu era cu nume conspirativ, a scris să nu mi se dea voie să plec în străinătate că fac țara de râs. Că am fost în Israel și am vorbit țara de râs, că m-am întors din Israel și am vorbit Israelul de rău. Și io ce spusesem? Că înainte să plec în Israel mă durea pe partea stângă și acum după ce-am venit din Israel, mă doare și pe partea dreaptă. Asta am spus! /.../ (Interviu cu Aluna Brana)

/.../ Și vecinul meu din ușă în ușă cu mine a primit 200 de lei primă că le-a dat niște informații. Și încă un nume C. G. nu știu cine este... Trebuie să... Mi-e numele cunoscut... da nu'... mi-e numele cunoscut de el mă gândesc da' îmi scapă. Da' am cerut xerocopie după ele și la fiecare Revelion de acum înainte le trimit câte o felicitare și câte o xerocopie după chitanța aia să le meargă bine. /.../ Sunt prea bolnavă la vârsta asta ca să-i pot ierta. Și am vrut să văd dosarul ca să

obțin o adeverință pentru perioada cât am fost reținută și șicanată. Că tot timpul m-au urmărit și asta... asta se vede din dosar... /.../ (Interviu cu Maria Ștefănescu)

/.../ Și acolo am descoperit vreo 14-15 pseudonime d-astea ale lor, pă unele le-am descoperit după scris, pă altele le-am descoperit după datele ălora... Deci spunea: „Acesta... nu spune numele, era în clubul de jazz, era inginer și cânta la pian." Ș-aveam numai' unul care... a murit, săracu' era inginer și cânta la pian! Și altul, acum de curând când am primit lista celor care au turnat... i-am arătat lista. El era în trupă la mine, era basist. Și în momentul în care a văzut lista, când m-am întors înapoi nu l-am mai găsit. Și de atunci mă evită tot timpul. Deci acesta s-a văzut și a recunoscut acolo. Io n-am vrut niciodată nici să-l bat nici să-l nu... N-a rezistat, să fie sănătos. /.../ (Interviu cu Paul Mancaș)

/.../ A fost o deziluzie pentru că acest dosar de 255 de pagini nu conține decât niște note informative ale unor agenți cu nume de cod și foarte mult balast format din diverse ilustrate sau felicitări pe care și le trimiteau dactilografele noastre. Nimic din ce am văzut acolo... în afară de niște note calomnioase nu erau decât un fel bârfe sau erau niște indicații de la Securitate pentru compromiterea noastră. Am găsit acolo informațiile unei foarte bune prietene din facultate, poate cea mai bună prietenă a mea... Nu pot să înțeleg cum numele ei era în clar. Era singurul nume în clar. Restul erau numai nume de cod. Am fost într-adevăr șocată. Îi fusesem recunoscătoare acestei persoane pentru că din când în când le telefona părinților și mă gândeam: /.../ „Ce frumos din partea ei!" /.../ Și găseam acolo notele: /.../ Am vorbit cu tatăl ei, Ion Alexandrescu... conținutul convorbirii... /.../ (Interviu cu Xifta Doina Alexandrescu)

/.../ Și dacă au scris de bine [informatorii, n.n.] *Securitatea avea nevoie să știe unde suntem, ce facem și când facem. Deci dacă Securitatea ar fi vrut să ia măsuri putea să mă omoare sau să facă orice datorită acestor nemernici. Deci asta-i crima lor. /.../* (Interviu cu Ion Cătălin Dragu)

/.../ Din dosar m-a impresionat acest informator „Dan" care pur și simplu a ajuns să inventeze lucruri despre mine. M-a impresionat acest om care pare căzut dintr-o altă lume... Nu mi-am imaginat că pot să fie așa. /.../ (Interviu cu Andrei Bodiu)

/.../ Cred că am numărat exact și au fost și vreo 19 informatori

cu nume conspirative care au dat de-a lungul timpului note. Deşi n-am aflat numele lor nu sunt foarte îngrijorat. Aşa cum sună notele în marea majoritate nu-mi erau dintre cei apropiaţi în care aveam încredere ci erau din linia a doua care mai mult îşi obţineau datele de la oamenii apropiaţi. Majoritatea notelor informative ale celor 19 spuneau lucruri mai mult sau mai puţin adevărate, chiar dacă erau şi în viaţa intimă... pe care le ştia oricum toată lumea. Pe care dacă erai în jurul meu, l-ai aflat oricum. /.../ (Interviu cu Cătălin Popescu)

/.../ În momentul când io am citit acolo, la o anumită sursă am rămas şocat de ce am văzut. Pentru că după ce mi-a dărâmat Biserica Olteni în '87... pe mine m-a dat la biserică la Căţelul la Baba Novac. Şi preotul de acolo m-a respectat foarte mult ! Am fost gospodar, mi-a plăcut să am biserica curată, mi-a plăcut să fie supus, că aşa am învăţat eu de la mănăstire. Şi când am văzut în dosar, în 2000 când mi-am citit dosarul ce scria preotul care-mi era paroh acolo... Eu eram om de serviciu... Când am văzut ce scria ! Nu putea să scrie ceva de rău... a scris numai' de bine. Da' faptul că el făcea poliţie politică m-a şocat foarte tare. Am luat copia după ce a scris şi am scos o carte: „Viaţa părintelui Marian". Şi m-am dus şi i-am dat-o fiului lui: „Domnu' inginer, uitaţi cine a fost tatăl dumneavoastră." Şi-a zis: „Nu-i adevărat, nu e scrisul tatălui meu !" „Nouă ani am stat lângă tatăl dumitale şi tot ce scris, pe mine mă trimitea cu ele şi-i cunosc scrisul tatălui dumitale." N-a recunoscut. Dar înainte să moară părintele acesta – Paul Popescu se numeşte - m-am dus la dânsul. Eu fiind la Videle preot paroh. Ş-am auzit că e bolnav şi m-am dus la dânsul acasă. Dânsul stătea pe masă într-un hol şi a făcut aşa: [semn cu mâna la ochi, n.n.]. *Şi a zis aşa: „Tu eşti Marian ?" Io i-am sărutat mâna şi i-am zis: „Da părinte !" „Să mă ierţi că aşa a trebuit să fac." Fără să ştiu nimic. /.../ Trei dintre oamenii aceştia care m-au reclamat, care erau oamenii Securităţii, care erau preoţi... era unu' la Biserica Sfânta Treime Dudeşti care a fost omorât de o maşină, protopopul meu, Toma, care era şeful nostru, l-a omorât o maşină... unul de la Patriarhie care a murit şi el... care era la Biserica Sfântu' Anton, a murit cu sarmaua în gât. Gândiţi-vă dumneavoastră că toţi ăştia care m-au urmărit, n-au avut un sfârşit curat. /.../* (Interviu cu Marian Ene)

/.../ Când mi-am citit pentru prima dată dosarul ii dintre ei. Aş fi vrut să le spun rudelor lor: „Uite cine este soţul tău, uite cine-a fost cutare şi cutare..." Acesta a fost primul impuls. Aproape m-am

îmbolnăvit când am văzut câţi erau în jurul meu... chiar dacă nu dădeau lucruri acuzatoare dar totuşi sentimentul acesta că ţi se pune în vitrină fiecare moment al tău, fiecare discuţie, fiecare chestie intimă... /.../ Asta vroiam să vă spun. Că după ce am trecut de sentimentul acesta de revoltă, de acuzare, de indignare pe urmă mi-am dat seama că sunt scuzabili. Nimeni nu poate acuza pe cineva care a trecut prin ceea ce s-a trecut. Absolut nimeni! I-am iertat. N-am de ce să-i acuz. N-au putut altfel. /.../ (Interviu cu Galina Răduleanu)

IV. Omnipotenţa Securităţii: un mit confirmat prin prisma lecturii dosarului personal ?

/.../ Securitatea a fost cea mai teribilă creaţie a regimului totalitar. Nici serviciile Gestapo-ului hitlerist n-au ajuns la perfecţiunile şi la rafinamentul acestui instrument. Ca în orice regim totalitar, acesta îşi creează un organ represiv foarte puternic care să-i asigure dominaţia. /.../ Era un mecanism foarte bine pus la punct. Şi din punct de vedere al violenţei, al brutalităţii, al perfecţionării sub acest aspect dar şi sub aspectul folosirii unor lucruri mult mai rafinate. Pe psihologie, pe crearea unei psihoze, pe crearea neîncrederii între oameni până la a nu comunica nici membrii familiei între ei. Deci această disoluţie a celor mai intime relaţii tot prin acest mecanism. Vreau să spun că au avut, în privinţa aceasta, performeri. Unii au ieşit din tiparele obişnuite pe care noi le aveam despre acei torţionari care te storceau de vlagă şi te epuizau fizic şi moral şi te trimiteau la moarte, până la urmă. /.../ (Interviu cu Igor Butnaru)

/.../ În jurul acestei instituţii se crease un fel de aură d-asta: „Domnule ăştia sunt ceva... Ăştia ştiu tot, nu poţi să mişti nimic..." Probabil că era sau probabil că nu era dar era chestia asta creată. Adevărul este că nu erau atât de deştepţi, cum vroiau să pară şi nu erau atât de pregătiţi, cum vroiau să pară şi munca lor era degeaba. /.../ După ce-am văzut dosarul mi-am adus aminte de multe lucruri citind notele astea care... Sincer să vă spun, în marea lor majoritate nu sunt decât amuzante astăzi. Pe de-o parte. Iar pe de altă parte, mă intrigă că asemenea structuri ale statului... care stăteau pe asemenea funcţii, cu asemenea putere şi o căciulă de bani luau şi avantaje se ocupau de tâmpeniile astea. Chiar cad în derizoriu... La ce le folosesc astea ? Din punctul meu de vedere, la nimic! Pe cuvântul meu de onoare! Dacă ar

trăi vreun nene d-acesta acum, m-aş duce şi l-aş întreba: „Domne, dumneata ce dracu' făceai cu astea?" /.../ (Interviu cu N. J.)

/.../ Ce m-a şocat cel mai mult a fost contrastul flagrant între ce se scria acolo şi situaţia reală cunoscută de mine. Pe de-o parte, modul cum s-a ajuns de la informaţiile culese de la unii şi de la alţii despre mine să se stabilească acest plan de măsuri care era exagerat şi care, pe de altă parte nici nu a fost realizat. Deci, pe undeva e un deficit în procesarea informaţiilor, în colectarea informaţiilor. Eu de mai mulţi ani sunt specialist în ştiinţa informaţiei... Deci eu ştiu cum se face o colectare a informaţiei, ştiu cum se face o selecţie a informaţiei ca să fie mai pertinentă. Ori tovarăşii care s-au ocupat de chestia asta, n-au făcut aşa ceva... Mai mult, au strecurat minciuni în dosarul meu. Şi asta m-a afectat cel mai mult. Nu numai că au strecurat minciuni ci că s-au bazat pe informaţiile false ale unor provocatori că altfel nu pot să le spun. /.../ (Interviu cu Nicolae Drăgulănescu)

/.../ Dacă mă gândesc numai' la cazul meu, mi să pare că au acţionat aşa... puţin neprofesional. Sunt şi nişte date aiurea de tot! Au început ei să urmărească nişte fire care n-aveau nici o legătură cu mine. Bine, ei au interceptat nişte telefoane şi nişte scrisori... d-ale părinţilor practic... Nu ştiu de ce s-au gândit ei că ar... sau nu ştiu ce caută acele foi aici... Poate în dosarul lui maică-mea pentru că acolo sunt rudele ei, în principiu. /.../ (Interviu cu Kacso Sandor)

/.../ Despre Securitate atunci nu ştiam nimic, în afara faptului că era o sperietoare generală. Toată lumea credea că este mai periculoasă, mai profesionistă, mai puternică decât era. De fapt, Securitatea era mult mai slabă decât a părut. Dar mitul... mitul este imens. Acolo lucrau nişte oameni de joasă condiţie, joasă inteligenţă care, de fapt, erau la serviciu în comunism. Lucrau prost, nu aflau nimic în ciuda imensei cheltuieli de personal şi probabil şi cheltuieli materiale care se făceau pentru urmărirea unui simplu om cum eram eu. În realitate ei se bazau pe aceste filaje, pe urmăriri şi pe menţinerea unei atmosfere de teroare. Profesionalismul era însă la pământ. Am numărat în dosar un număr de 19 ofiţeri de Securitate care s-au ocupat de cazul meu. Eu la faţă i-am văzut pe cei trei care m-au interogat în iunie 1980 în Ploieşti, pe securistul de la primul loc de muncă la Marghita, judeţul Bihor care a venit să-mi spună că sunt sub urmărire şi de securistul de la Valea Călugărească, al doilea loc de muncă din acea perioadă care a venit şi el să-mi atragă atenţia că sunt cu ochii

pe mine. Ceilalți 14 nu i-am văzut, nu am știut de existența lor... I-am găsit în dosar, unii fiind extrem de activi... Se pare că o armată de oameni își lua banii pentru urmărirea unor oameni... Toată Securitatea prahoveană care a cerut ajutor de la Securitate din Bihor, din Timiș, din Arad... Eu nici n-am fost vreodată în județul Arad dar și acolo s-a cerut ajutor... Toată această manifestare de forțe pentru ce ? Pentru ce-au obținut acolo ? Adică o sumă de banalități ? /.../ (Interviu cu Cătălin Popescu)

/.../ M-a impresionat mulțimea de oameni care se țineau după mine. Deci eu eram un student singuratic, de pe urma căruia trăia o grămadă de oameni. Asta mi s-a părut colosal. Adică căpitani, locotenenți, generali și-au scris corespondență ca să ne pună mecanisme de ascultare în tabăra de folclor de la Târgu-Jiu. Asta mi s-a părut absolut fabulos. Și înspăimântător, pe de altă parte. Senzația era că erai foarte important, de fapt. Eu eram o persoană pentru care se pusese un enorm mecanism în funcțiune. Un mecanism și birocratic extraordinar. Adică ăștia scriau, reluau: „E urmărit de atunci, a făcut următoarele chestii, e prieten cu următorii..." Și astea se tot reluau. Scriau de rupeau ! Deci angrenajul era teribil... Și societatea românească ținea în spinare acest angrenaj teribil care, de fapt, iată cu ce se ocupa. /.../ (Interviu cu Andrei Bodiu)

/.../ Mulți dintre ofițerii de Securitate mimau încadrarea în epocă... Și în cadrul interogatoriului am simțit că maiorul Matei mimează încadrarea în epocă... Ca o paranteză, vreau să spun că era foarte bine pregătit profesional ! După 1990 n-a fost trecut în rezervă. A lucrat la UM 0215. Dar eu n-am știut niciodată și n-am crezut... am crezut că este o acțiune pornită din propria lui inițiativă și nicidecum că este coordonată de către șeful Securității județene. Și că raportări s-au făcut și la Gheorghe Rațiu, șeful Direcției I. Dar atunci n-am știut. /.../ (Interviu cu Liviu Bejenaru)

/.../ Toate datele din dosar sunt inexacte. Ei n-au vrut să falsifice dar au fost informați aiurea. Este ceva adevărat în toate, bineînțeles. Îți vine să râzi să mori cum le vezi cum sunt puse în dosar, cum sunt întoarse pe dos, cum sunt interpretate... Dar chiar și datele sunt false. Face parte și din marea ignoranță. Scrie de exemplu într-o pagină că cardinalul Wojtyla era de Varșovia. Nu era de Varșovia, era de Cracovia, ceea ce era foarte important pentru că la Varșovia era unul și mai important decât Wojtyla. Numai' o idee. /.../ Și mă miră că Securitatea,

după ce avea sutele astea de pagini, n-a luat nici o măsură. În toţi anii am vorbit la radio şi ei zic [în dosar]*: „Probabil are legături cu Europa Liberă." Cum mă băiete ! ? Păi da' io am vorbit 20 de ani şi mi-am folosit numele: „Ion Cătălin." Spunea Noel Bernard: „Acum vorbeşte părintele Ion Cătălin ! Vă rog părinte, luaţi cuvântul. Veniţi de la Roma... Ce mai e pe acolo ?" Şi ei nu au înţeles că eram eu ! /.../* (Interviu cu Ion Cătălin Dragu)

/.../ Ceea ce m-a uimit e să văd discuţii făcute cu Andrei Pleşu care iarăşi erau de o inconsistenţă înspăimântătoare. Vă daţi seama ! Dacă discuţiile banalisime care le poartă doi oameni la telefon pot să fie transcrise pe zeci de pagini ce muncă absurdă puteau să facă ! Lucrurile acestea arată derizoriul absolut al acestei munci ! Trăiau, mestecau vidul existenţelor noastre. Ştiţi, marea parte a vieţii unui om nu se petrece în lucruri excepţionale. Se petrece în lucruri banale. Ori dacă tu îţi propui să urmăreşti un om clipă de clipă, tu vei măcina vidul vieţii lui, nu plinul vieţii lui. Pentru că plinul se petrece rar. Discuţii stupide la telefon, gesturi banale de zi cu zi, ce cumpărături a făcut. Ţin minte că era o notă în care spunea: „A mers până la Hala Traian, s-a urcat în tramvai, a mers o staţie cu tramvaiul şi n-a luat bilet pentru o staţie." Pe mine m-a amuzat enorm treaba asta că e adevărat ! Mi-aduc aminte că mă urcam o staţie şi nu plăteam bilet pentru o staţie pentru că aveam mentalitatea că statul socialist trebuie şuntat. /.../ (Interviu cu Gabriel Liiceanu)

/.../ Un dosar n-are nici o relevanţă în încercarea de a explica ce s-a întâmplat cu teroarea securiştilor în România. Dosarul meu este plin de discontinuităţi... Nu înţelegi de ce erau necesare toate lucrurile alea. Eu nu înţeleg de ce eu timp de un an am fost urmărit cu aparate de ascultare... ceea ce înseamnă că a existat un raport zilnic şi dacă nu au fost evenimente 2-3 zile să spunea acolo... „Domnule, n-a fost nici un eveniment, ce să zicem..." Nu ? La ce a fost necesară această cheltuială enormă, plus că eu plecam şi eram urmărit, supravegheat... Şi am fotografii în dosar de pe traseul de filaj... Aceste dosare pot constitui mijloace de control asupra unor oameni care nu voiau să se califice în viaţa publică. /.../ (Interviu cu Mircea Popa)

/.../ Ei ştiau foarte bine că nu reprezint nimic. Ci ca să-şi dea importanţă şi ca să-şi justifice imensitatea banilor pe care-i primea şi faptul că ţara dacă n-ar fi fost ei ar fi fost distrusă de elemente ca mine. Trebuiau să arate că ţara mişună de duşmani şi că uite ce fac ei:

„Apără!" /.../ E absolut ruşinos şi scandalos să faci această supraveghere ca să faci procese-verbale: „A venit croitoreasa şi i-a făcut probă. I-a venit mecanicul de la maşină şi a zis că nu găseşte piesa. A venit o cetăţeancă care a zis să meargă la nu ştiu ce teatru. Chestii din astea..." Mi se pare nu scandalos să plăteşti indivizi care după aceea făceau un fel de rezumat şi-l dădeau la o instanţă supremă! Extraordinar! /.../ (Interviu cu Galina Răduleanu)

V. Ce aduce nou în istoria personală dosarul întocmit de Securitate?

/.../ Nu ştiam cu precizie că sunt urmărit, bănuiam doar. De ce? Din mai multe motive. În primul rând în perioada '70-'76 cât am lucrat la acea întreprindere din Platforma Pipera care făcea produce ce se vindeau şi Securităţii, eram, evident supravegheat de organele Securităţii. Venind la dumneavoastră, am aflat cu surprindere că am avut şi dosar de urmărire informativă în perioada respectivă, '70-'72 fiind suspectat că am legături cu cetăţeni străini şi că probabil transmit nişte date şi informaţii într-un sens sau în altul. Asta pentru că eu traduceam pentru conducerea întreprinderii... Şi eu am fost urmărit nouă luni pentru acest motiv. Că aveam contacte cu cetăţeni străini. /.../ (Interviu cu Nicolae Drăgulănescu)

/.../ Acum am aflat [despre episodul pătrunderii Securităţii în locuinţa mea]. *N-am ştiut nimic! Noi aveam copii, toţi trei aveau cheia dar am înţeles că de la soţul au luat cheia şi au intrat. Dar am rămas stupefiată când am văzut ieri în dosar cum s-au organizat, şi i-au ţinut ocupaţi pe toţi vecinii noştri. /.../* (Interviu cu Maria Ştefănescu)

/.../ Când am intrat în instituţia dumneavoastră atunci şi am citit dosarul, parcă eram într-o altă lume. Şi când l-am văzut acum parcă ceva mi-a făcut în inimă aşa. Că io am scăpat de la moarte domnule! Ei m-au urmărit ca să mă omoare. /.../ (Interviu cu Marian Ene)

/.../ Singura informaţie extraordinară care mă bucură foarte mult este că acum am cunoscut pe toţi fraţii tatălui meu. Cei 16. Care sunt trecuţi toţi acolo şi cu ce avea... A fost o bucurie pentru mine că acum după ce copiez dosarul o să-i caut pă toţi. Majoritatea au murit, şi tata a murit dar la înmormântarea lui tata au fost numai 5 din ăia 16. Da' în rest sunt... Vreau să văd... toţi sunt pă la Galaţi, pă la... [nu-şi termină fraza, n.n.] */.../* (Interviu cu Gheorghe Teodoraşcu)

VI. Nemulţumiri vizavi de dosarul consultat:

/.../ În dosar nu este decât o perioadă foarte scurtă şi până când au început într-adevăr necazurile cu Securitatea. Deci ce este dosarul meu care l-am regăsit acum, nu înseamnă dosarul cu necazuri, din contră, sunt 2-3 file care chiar mă scoate în relief, că eram băiat cuminte, că ştiam franceza, că... mai ştiu io ce scrie acolo.../.../ (Interviu cu Dan Constantin)

/.../ Eu am fost primită aici foarte frumos, tratată exact aşa cum trebuie tratat un om. Deci nu perii CNSAS-ul că sunt în sediul lor acum. Eu sunt un om foarte direct, d-aia am suferit toată viaţa. Şi m-am uitat în dosar. Un dosar este cu tot ce mi s-a ascultat convorbirile şi nu ştiu cât... vreo 400 de pagini. Mă rog... Şi-n celălalt, a fost numerotat de ei, la vremea respectivă cu cerneală, cu nu ştiu ce. Şi probabil când au pregătit dosarele să le predeie aici, au şters numerotarea, au scos din file... că este renumerotat cu roşu. Şi nimic... Tot ce era important şi care... poate mi-ar fi ajutat mie acum... Că atâţia ani m-au ţinut închisă, atâtea ore... Mi-au luat liniştea, mi-au luat sănătatea, care nu să mai poate recupera şi eu nu pot să primesc nici o compensaţie pentru asta. În dosar nu este nimic important din ce-am trăit noi acolo! Eu am rămas stupefiată... i-am spus şi la domnul care asistă acolo la sală... Numa' copilării, nimic nu este... Au avut grijă şi când au întocmit dosarele... Probabil că au făcut dosare paralele sau mai au într-ale lor că eu nu înţeleg cum aici nu este nimic important. Îs efectiv copilării! Nu pot să obţin o adeverinţă că am fost reţinută şi şicanată de Securitate... /.../ (Interviu cu Maria Ştefănescu)

/.../ Aceste dosare de la CNSAS, după părerea mea sunt şi incomplete şi judecând după câte numerotări au, au făcut parte din alte şi din alte dosare. M-ar interesa adevăratul dosar. Cu tot ce conţine el. Nu unul umplut cu nişte ilustrate de Crăciun. /.../ (Interviu cu Xifta Doina Alexandrescu)

/.../ Sunt convins în continuare că acolo nu apare decât foarte puţin. Probabil că mai există alte dosare, alte materiale... Poate că nu s-a ajuns la ele, nu ştiu... Dar am foarte multe îndoieli. Pentru că ce era acolo, era foarte puţin despre mine... Am reuşit să identific, într-adevăr unul din cei care au turnat despre mine. Dar sigur nu este totul! /.../ (Interviu cu Igor Butnaru)

/.../ Am constatat privindu-mi cele 4 dosare pe care le-am găsit

la CNSAS că nici un eveniment de dinainte de 1970 când s-a petrecut ancheta mea propriu-zisă... nu este consemnat. Deci dosarul începe să se desfăşoare din 1974 încoace. /.../ (Interviu cu Andrei Soare)

/.../ Dosarul mi se pare incomplet pentru că maiorul Constantin Matei trebuie să înainteze, la rândul lui un raport în care să descrie cum a fost realizată avertizarea. Ori nu s-a întâlnit aşa ceva. Deci, probabil că anumite rapoarte, mă rog... poate note informative se găsesc în dosarul de obiectiv. Din păcate, este la siguranţă naţională, bănuiesc... /.../ (Interviu cu Liviu Bejenaru)

/.../ După părerea mea, trebuie făcută mult mai multă lumină. De exemplu, acest dosar... dumneavoastră sigur, treceţi acolo fără nume, îmi veţi da copiile fără nume... Nu-i drept! Este viaţa mea, este parte din viaţa mea, şi am dreptul s-o aduc la lumină aşa cum este cu nume, date, fapte. Nici o lege şi nimeni nu-mi poate cenzura acest drept. Măcar atât! Nu cerem arestarea, deportarea sau ce încercau ei să ne facă. Măcar adevărul! Să nu doarmă măcar o noapte. /.../ (Interviu cu Cătălin Popescu)

VII. De ce este important ca cineva să-şi vadă dosarul întocmit de Securitate?

/.../ Nici nu ştiu să definesc exact sentimentul pe care l-am avut [după consultarea dosarului, n.n.]. *Cred că - paradoxal - mi-a creat o anume linişte. Am văzut pe de-o parte foarte multă mizerie, şi pe de altă parte am simţit aşa ca un fel de... c-am scăpat de o apăsare. Adică mi s-au luminat anumite lucruri şi, într-un fel m-am bucurat că am putut să-mi citesc dosarul. Paradoxal pentru că, pe de altă parte nu se poate să nu te impresioneze. Nu spun nici şocheze. Eu nu am avut nici lehamite să spun: „Domnule, mi s-a făcut o scârbă..." Nu mi-a fost scârbă pentru că era viaţa mea. N-am avut greaţă faţă de ce-am văzut însă mi s-au luminat nişte lucruri. Şi mi s-a confirmat faptul că trebuie să am în continuare o atitudine civică activă şi trebuie să vorbesc despre lucrurile alea şi trebuie să-i educ pe studenţi în a apăra valorile civice şi a înţelege că libertatea e bunul cel mai de preţ pe care-l au. /.../* (Interviu cu Andrei Bodiu)

/.../ Să ştii ce s-a întâmplat cu tine, să-ţi cunoşti propria istorie e o treabă foarte importantă. Sunt însă unii - poate şi datorită vârstei - care pun altfel problema. Că: „Ce să mai... E istorie, gata! Nu mai

contează!" Trebuie pasat, cum să spune... /.../ (Interviu cu Nicolae Drăgulănescu)

/.../ În primul rând aş dori ca toţi cei care vin după noi să încerce să afle din ce s-a publicat despre viaţa noastră şi nu să fie cu ochelari de cal... Să-şi trăiască bine dar să aibă grijă că libertatea nu îţi vine plocon şi trebuie să ai grijă să n-o pierzi. /.../ (Interviu cu Paul Mancaș)

/.../ Ar trebui din când în când să li se mai aducă aminte şi tinerilor că nu cred că-i o chestie aşa de neglijat şi de uitat. Asta poate-i mai trezeşte pe unii care spun: „Domne, ce bine era înainte!" Vă spun, nu era bine. Că dacă era bine eu nu vindeam felicitări şi altele să fac rost de bani. Şi n-ajungeam în situaţia asta dacă era bine. Sau pentru ăştia de aici [ofițerii de Securitate, n.n.] *chiar era bine. Atunci să aibă grijă când spune unu' c-a fost bine că... îl etichetează lumea. /.../* (Interviu cu N. J.)

*

Sarcini de lucru:

1. Imaginaţi-vă că sunteţi în situaţia de a vă citi propriul dosar întocmit de Securitate. Ce tip de informaţii aţi căuta cel mai mult în documentele lecturate?
2. Dacă aţi citi dosarul unuia dintre părinţii dumneavoastră și aţi afla că din cauza delaţiunilor făcute de persoane apropiate au avut de suferit, cum aţi reacţiona?
3. Cum credeţi că ne putem reconcilia „democratic" cu trecutul comunist?

Bibliografie selectivă

I. Izvoare:

1. Izvoare inedite

a) Arhive

Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS), București:

Fond Documentar [D]: dosar nr. 1, vol. 10; dosar nr. 21, vol 2; dosar nr. 69, vol. 24, 64, 85, 86, 90, 98; dosar nr. 85; dosar nr. 89; dosar nr. 93, vol. 6; dosar nr. 123, vol. 41, 42; dosar nr. 2524; dosar nr. 2558, vol. 9, 23, 47; dosar nr. 2760, vol. 1; dosar nr. 2838, vol. 1; dosar nr. 5144; dosar nr. 5156; dosar nr. 5157; dosar nr. 5160; dosar nr. 5286; dosar nr. 7929, vol. 170, 364, 443; dosar nr. 8712, vol. 1, P. 13, vol. 2, P 17, P. 28, P 32; dosar nr. 8719; dosar nr. 11378, vol. 8, 9, 11; dosar nr. 11429, vol. 38, 39, 41; dosar nr. 11628 vol. 1, 6; dosar nr. 12153, vol. 6; dosar nr. 12601, vol. 10, 11, 60; dosar nr. 13076, vol. 1; dosar nr. 13219, vol. 4; dosar nr. 13320, vol. 1.

Fond Informativ [I]: dosar nr. 202; dosar nr. 234, vol. 1, 2; dosar nr. 334, vol 1-3; dosar nr. 856, vol. 1-2; dosar nr. 1457; dosar nr. 1858; dosar nr. 1942; dosar nr. 1957, vol. 2; dosar nr. 2105; dosar nr. 2227, vol. 1, 2; dosar nr. 2280; dosar nr. 2335, vol. 1-2; dosar nr. 2698, vol. 1; dosar nr. 3032, vol. 1-4; dosar nr. 3122; dosar nr. 3181; dosar nr. 3284; dosar nr. 4032, vol. 1-2; dosar nr. 4037, vol. 1; dosar nr. 4957, vol. 1, 2, 10; dosar nr. 5042, vol. 1; dosar nr. 5202, vol. 1; dosar nr. 5262; dosar nr. 5286; dosar nr. 5354; dosar nr. 5475; dosar nr. 5486; dosar nr. 5488, vol.1; dosar nr. 5646, vol. 1; dosar nr. 5711, vol.1; dosar nr. 5826; dosar nr. 5906; dosar nr. 6135; dosar nr. 6156, vol. 1; dosar nr. 6187; dosar nr. 6189; dosar nr. 6417; dosar nr. 44.448, vol 1-2; dosar nr. 49.821, vol. 1, 7, 18, 19, 20; dosar nr. 149.562, vol. 1; dosar nr. 161.456; dosar nr. 161.459; dosar nr. 161.886; dosar nr. 203480; dosar nr. 209340 vol. 1-2; dosar nr. 210.367, vol. 1; dosar nr 233610, vol. 1-2; dosar nr. 233.638; dosar nr. 234691, vol. 1-13.

Fond Rețea [R]: dosar nr. 3; dosar nr. 81, vol.1; dosar nr. 123, vol. 1; dosar nr. 129; dosar nr. 295, vol. 1; dosar nr. 336; dosar nr. 377; dosar nr. 646; dosar nr. 659, vol. 1; dosar nr. 668; dosar nr. 673, vol. 1; dosar nr. 706; dosar nr. 1485; dosar

nr. 1741, vol. 1; dosar nr. 2109, vol. 1; dosar nr. 2168, vol. 1; dosar nr. 2373; dosar nr. 28995; dosar nr. 243786, vol.1.

Arhivele Naționale de Istorice Centrale (A.N.I.C.), București

Fond Direcţia Generală a Poliţiei, dosar nr. 87/1947, *Organizarea, încadrarea şi funcţionarea Direcţiunii Generale a Siguranţei Statului*, cap. II, „Recrutarea informatorilor şi modul de lucru", f. 64

Arhivele Ministerului de Interne (A.M.I.):

Fond Direcția Management Resurse Umane (D.M.R.U.), nr. inv. 7395, dosar nr. 9, f. 275

b) Surse de istorie orală

Interviu cu Doina (Xifta) Alexandrescu, ziaristă/pensionară, realizat de Daniela Iamandi la 16 februarie 2009.

Interviu cu Marin Balaș, scriitor, realizat de Liviu Burlacu, la 5 decembrie 2008.

Interviu cu Liviu Bejenaru, student/funcţionar public, realizat de Cristina Anisescu, la 19 decembrie 2008.

Interviu cu Andrei Bodiu, student/profesor universitar, realizat de Daniela Iamandi, la 27 ianuarie 2009.

Interviu cu Aluna Negruța Brana, inginer geofizician/pensionară, realizat de Liviu Burlacu, la 23 ianuarie 2009.

Interviu cu Ioan Buga, preot, realizat de Nicolae Mărgineanu, la 14 ianuarie 2009.

Interviu cu Igor Butnaru, ziarist/pensionar, realizat de Cipriana Moisa, la 23 ianuarie 2009.

Interviu cu David Ciucur, medic, realizat de Liviu Burlacu, la 9 februarie 2009.

Interviu cu Constantin Dan, barman/administrator societate comercială, realizat de Liviu Burlacu, la 2 februarie 2009.

Interviu cu Caius Dobrescu, student/profesor universitar, realizat de Daniela Iamandi, la 10 aprilie 2009.

Interviu cu Ioan Cătălin Dragu, preot, realizat de Daniela Iamandi, la 10 decembrie 2008.

Interviu cu Nicolae Drăgulănescu, inginer/profesor universitar, realizat de Liviu Burlacu, la 2 februarie 2009.

Interviu cu Marian Ene, preot ortodox, realizat de Liviu Burlacu, la 4 februarie 2009.

Interviu cu Helmuth Frauendorfer, student/jurnalist, realizat de Daniela Iamandi, la 28 noiembrie 2009.

Interviu cu Dănuţ Iacob, muncitor, realizat de Mihai Demetriade, la 27 ianuarie 2009.

Interviu cu N.J., inginer/pensionar, realizat de Adelina Ştefan, la 17 februarie 2009.

Gabriel Liiceanu, cercetător la Institutul de Filosofie/filosof, profesor universitar,

realizat de Cristina Anisescu, la 17 aprilie 2009.
Interviu cu Paul Mancaş, compozitor/pensionar, realizat de Daniela Iamandi, la 5 februarie 2009.
Interviu cu Virgil Măgureanu, primul director al Serviciului Român de Informaţii după 1989/profesor universitar, realizat de Daniela Iamandi la 27 februarie 2009.
Interviu cu Vasile Paraschiv, muncitor/pensionar, realizat de Adelina Oana Ştefan, la 5 februarie 2009.
Interviu cu Monica Pillat-Săulescu, asistent universitar/pensionară, realizat de Cristina Anisescu, la 23 ianuarie 2009.
Interviu cu Mircea Popa, ziarist, realizat de Liviu Burlacu, la 23 ianuarie 2009.
Interviu cu Cătălin Popescu, inginer chimist/membru al Consiliului Naţional pentru Soluţionarea Contestaţiilor, realizat de Cipriana Moisa, la 16 ianuarie 2009.
Interviu cu Galina Răduleanu, medic psihiatru/pensionară, realizat de Cristina Anisescu, la 13 februarie 2009.
Interviu cu Kacso Sandor student/inginer, realizat de Denisa Bodeanu, la 30 ianuarie 2009.
Interviu cu Andrei Soare, inginer/pensionar, realizat de Daniela Iamandi, la 20 februarie 2009.
Interviu cu Maria Ştefănescu, maistru CFR/pensionară, realizat de Cipriana Moisa, la 5 februarie 2009.
Interviu cu Gheorghe Teodoraşcu, inginer/pensionar, realizat de Adelina Ştefan şi Denisa Bodeanu, la 3 februarie 2009.
Interviu cu Attila Weinberger, muzician, realizat de Cipriana Moisa, la 5 decembrie 2008.

2. Izvoare edite:

Anisescu, Cristina, Moldovan, Silviu B., Matiu, Mirela (editori), *„Partiturile" Securităţii Directive, ordine, instrucţiuni (1947- 1987)*, Editura Nemira, Bucureşti, 2007.
Dobre, Florica (coord.), *Securitatea. Structuri/cadre, obiective şi metode 1967-1989. Documente inedite din arhivele secrete ale comunismului*, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2006, Vol. II.
Ionel, Oana; Marcu, Dragoş (editori), *Vasile Paraschiv – Lupta mea pentru sindicate libere în România*, Editura Polirom, Iaşi, 2005.
„Monitorul Oficial" nr. 32 din 13 aprilie 1967.
Oprea, Marius (coord.), *Banalitatea răului. O istorie a Securităţii în documente 1949-1989*, Editura Polirom, Iaşi, 2002.
Oprea, Marius, Olaru, Stejărel, *Ziua care nu se uită: 15 noiembrie 1987, Braşov*, Polirom, Iaşi, 2002.
Tănase, Stelian (coord.), *Dosarul Brucan. Documente ale Direcţiei a III-a Contraspionaj a Departamentului Securităţii Statului (1987-1989)*, Editura Polirom, Iaşi, 2008.

3. Memorialistică:
Antonesei, Liviu, *Jurnal din anii ciumei, 1987-1989*, Editura Polirom, Iași, 1995.
Ciocârlie, Livius, *Cu dinții de lână*, Editura Humanitas, București, 2008.
Cornea, Doina, *Jurnal - ultimele caiete*, Editura Fundația Academia Civică, București, 2009.
Cosma, Neagu, *Cupola. Din culisele Securității*, Editura Globus, București, 1994.
Dumitrescu, Constantin Ticu, *Mărturie și document*, vol. I, Partea I-III, Editura Polirom, Iași, 2008.
Goma, Paul, *Culoarea curcubeului '77. Cod Bărbosul*, Editura Polirom, Iași, 2005.
Lovinescu, Monica, *Jurnal, 1981-1984*, Editura Humanitas, București, 2002.
Gen. (r) V. Negulescu, *Spionaj și contraspionaj (din viața și activitatea unui ofițer de informații- 1966- 1996,* Editura Bibliotheca, Târgoviște, 1999.
Pacepa, Mihai Ion, *Orizonturi roșii*, Editura Venus, București, 1992.
Paraschiv, Vasile, *Așa nu se mai poate, tovarășe Nicolae Ceaușescu / Memorii după 20 de ani*, Editura Curtea Veche, București, 2007.
Tănase, Stelian, *Acasă se vorbește doar în șoaptă*, Editura Compania, București, 2002.

II. Lucrări generale și speciale

1. Dicționare, enciclopedii:
Courtois, Stephane (coord.), *Dicționarul comunismului*, Editura Polirom, Iași, 2008.
Dobre, Florica (coord.), *Membrii C.C. al P.C.R. 1948-1989. Dicționar*, Editura Enciclopedică, București, 2004.

2. Lucrări generale:
Andreescu, Gabriel, *Reprimarea mișcării yoga în anii 80*, Editura Polirom, Iași, 2008.
Atkinson, Robert, *Povestea vieții – Interviul*, Editura Polirom, Iași, 2006.
Azoiței, Mihaela, *Totalitarism și rezistență în România comunistă. Cazul Goma*, Editura Paideia, București, 2002.
Bolles Blair, Edmund, *Remembering and Forgetting. An inquiry into the nature of memory*, Walker and Company, New York, 1988.
Caunce, Stephen, *Oral History and the Local Historian*, Longman Publishing, New York, 1994.
Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport final*, Editura Humanitas, București, 2007.
Constantin, Ticu, *Memoria autobiografică*, Editura Institutul European, Iași, 2004.
Courtois, Stephane, *O noapte atât de lungă. Apogeul regimurilor totalitare.* Editura Vremea, București, 2008.
Deletant, Dennis, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, Editura Humanitas, București, 1998.

Deletant, Dennis, *România sub regimul comunist*, Editura Fundaţia Academia Civică, Bucureşti, 1997.
De Singly, François, Blanchet, Alain, Gotman, Anne, Kaufmann, Jean-Claude, *Ancheta şi metodele ei*, Editura Polirom, Iaşi, 1998.
Finley, M. J., *Uz şi abuz de istorie*, Editura RAO, Bucureşti, 1999.
Halbwachs, Maurice, *Memoria colectivă*, Editura Institutul European, Iaşi, 2007.
Hoopes, James, *Oral History: An Introduction for Students*, University of North Carolina Press, 1979.
Hughes, Gerald R., Jackson, Peter, Scott Len, eds., *Exploring Intelligence Archives. Enquiries into the Secret State*, Rotledge, 2008
Johnson, Loch K., ed., *Handbook of Intelligence Studies*, Routhledge, 2007.
Le Goff, Jaques, *Histoire et memoire*, Editura Gallimard, Paris, 1988.
Olaru, Stejărel, Georg Herbstritt, *Stasi şi Securitatea* (trad. din germană de Viorel Buta şi Mihai Alecu), Editura Humanitas, Bucureşti, 2005.
Pandele, Andrei, *Martorul – surpriză. Fotografii necenzurate din anii comunismului*, Editura Compania, Bucureşti, 2008.
Pavlovici, Florin Constantin, *Tortura pe înţelesul tuturor*, Editura Cartier, Chişinău, 2001.
Perks, Robert, Thompson, Alistar, *The Oral History Reader*, London, 1998.
Ricoeur, Paul, *Memoria, istoria, uitarea*, Editura Amarcord, Timişoara, 2001.
Ritchie, Donald A., *Doing Oral History*. A practical Guide, Oxford University Press, 2003.
Tănase, Stelian, *Anatomia mistificării*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2009.
Tismăneanu, Vladimir, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, Editura Polirom, Iaşi, 2005.
Todorov, Tzvetan, *Confruntarea cu extrema. Victime şi torţionari în Sec. XX*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1996.
Troncotă, Cristian, *Duplicitarii. O istorie a Serviciilor de Informaţii şi Securitate ale regimului comunist din România*, Editura Elion, Bucureşti, 2003.
Troncotă, Cristian, *Istoria serviciilor româneşti - de la Cuza la Ceauşescu*, Editura „Ion Cristoiu" S.A., Bucureşti, 1999.
Serviciul Român de Informaţii, *Cartea Albă a Securităţii*, vol. IV, 1995.
Sommer, Barbara W., Quinlan, Mary Kay, *The Oral History Manual*, Rowman Altamira, 2002.
Valenaş, Liviu, *Cartea neagră a ceauşismului: România între anii 1965-1989*, Editura Saeculum, 2004.
Williams, Kieran and Deletant, Dennis, *Security Intelligence Services in New Democracies: The Czech Republic, Slovakia and Romania*, Palgrave 2001

3. Studii şi articole:

Albu, Mihai, *Informatorul. Studiu asupra colaborarii cu Securitatea*, Editura Polirom, Iaşi, 2008.

Albu, Mihai, *Motivele deschiderii dosarelor Securităţi* în „Arhivele Securităţii", Editura Nemira, Bucureşti, 2004.
Anisescu, Cristina, *Dinamica de structură şi rol a reţelei informative în perioada 1948-1989* studiu în „ Arhivele Securităţii " , vol. 1, Editura Pro-Historia, Bucureşti, 2002.
Anisescu, Cristina şi Reinhart, Cornelia, *Profilul colaboratorului în documentele întocmite de Securitate - Aplicaţia Modelului Big Five în descrierea şi analiza personalităţii informatorilor fostei Securităţi*, în „Arhivele Securităţii" , vol. 2, Editura Nemira, Bucureşti, 2004.
Arhivele Securităţii, vol. 1, Editura Pro-Historia, Bucureşti, 2002.
Arhivele Securităţii, vol. 2, Editura Nemira, Bucureşti, 2004.
Arhivele Securităţii, vol. 3, Editura Nemira, Bucureşti, 2006.
Arhivele Securităţii, vol. 4, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2009.
Caietele C.N.S.A.S. nr. 1/2008, Editura C.N.S.A.S., Bucureşti, 2008
Caietele C.N.S.A.S. nr. 2/2008, Editura C.N.S.A.S., Bucureşti, 2009
Chivu, Carmen, Albu, Mihai, *Dosarele Securităţii. Studii de caz*, Editura Polirom, Iaşi, 2007.
CNSAS, *Totalitarism şi rezistenţă, teroare şi represiune în România comunistă*, Bucureşti, 2001.
Diaconescu, Ioana, *Scriitori în arhiva CNSAS Petre Ţuţea în încercuirea Securităţii*, în „România Literară" nr. 51-52/28.12.2007 – 03.01.2008.
Gherguţ, Ondine, *Foşti securişti dezvăluie secretele microfoanelor din casele noastre*, în „România Liberă" , 28 aprilie 2009.

Lista abrevierilor

„F" - Filaj.
A.C. - angajat Civil (în unitățile militare).
a.c.- anul curent
ACNSAS - Arhiva Consiliului Național pentru Studirea Arhivelor Securității
A.C.T. – vezi I.C.T. (ascultarea convorbirilor telefonice)
A.E.R. vezi I.D.E.R. (Interceptarea discuțiilor prin intermediul emițătorilor la rețea)
A.I. – acțiune informativă sau de urmărire a unei persoane.
A.M.I./AMI - Arhiva Ministerului de Interne
A.N.I.C./ANIC - Arhivele Naționale Istorice Centrale
A.T.S. – Ascultare Telefonică Specială.
A.V. acțiune de verificare, constând în supravegherea sau urmărirea unei persoane pe o perioadă limitată de timp (3-6 luni).
art. - articol
B.C.S. Biblioteca Centrală de Stat
B.C.U. - Biblioteca Centrală Universitară
B.D.S. – Biroul de Documente Secrete
B.I.D. Biroul de Informatică și Documentare. Compartiment corespondent al Centrului de Informatică și Documentare (vezi și C.I.D.), înființat la nivelul unităților locale (inspectoratele județene) ale Securității și care îndeplinea aceleași atribuții privind completarea și gestionarea sistemului de evidențe.
C.A.P. Cooperativa Agricolă de Producție
C.A.R.L.C. - Comitetul Creștin Român pentru Apărarea Libertății Religioase și de Conștiință
C.C. Comitetul Central
C.C. al P.C.R. – Comitetul Central al Partidului Comunist Român
C.C. al P.M.R. - Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român
C.F.R. - Căile Ferate Române
C.G.D. – Cartoteca Generală Documentară
C.I.D. Centrul de Informatică și Documentare
C.I.S. (fond) - cheltuieli informative speciale
C.M. – Centrul Militar
CNSAS Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității
C.P. - Cod Penal

C.P.P.– Cod de Procedură Penală
C.R. Contrarevoluţionar (în special sub forma „condamnat c. r.").
C.S.S. - contra securităţii statului
C.S.S. – Consiliul Securităţii Statului (în perioada 1967-1978).
C.T.S. Comandamentul Trupelor de Securitate
Cab. – cabinet
Cart. - cartier
Cet.- cetăţean
Cf. – conform
Col. – colonel
colab. - colaborator
conf. – conform
Cpt.-căpitan
D.G.I.E. - Direcţia Generală de Informaţii Externe în perioada 1963-1972.
D.G.I.E.- Direcţia Generală de Informaţii Externe
D.G.M. – Direcția Generală a Miliţiei
D.G.S.S. Direcţia Generală a Securităţii Statului
D.G.T.O. – Direcţia Generală de Tehnică Operativă.
D.I.E.- Direcția de Informații Externe
D.I.M. Direcţia Instanţelor Militare
D.M.R. – Direcţia de Miliţie Regională
D.M.R.U. - Fond Direcţia Management Resurse Umane
D.o. – din ordinul
D.S. – deschiderea încuietorilor în vederea realizării pătrunderilor secrete în locuinţă sau birou.
D.S.C. Direcţia Securităţii Capitalei
D.S.S. – Departamentul securităţii Statului
D.U.I. Dosar de Urmărire Informativă.
DAAD- Deutscher Akademischer Austausch Dienst(Serviciul German de Schimb Academic)
dir. – direcția
Direcţia M.R.T.c- Direcţia Ministerului de Radio şi Telecomunicaţii
Dos. – dosar
Ex. exemplu
Expl.- exploatare
F.F. – Fotografierea sau filmarea unor momente operative
I.C.D.T. – Interceptarea Convorbirilor și Discuțiilor Interioare prin Intermediul Telefonului.
I.C.E. – Interceptarea Corespondenţei Externe.
I.C.H. – Interceptarea Camerelor de Hotel.
I.C.I. - Interceptarea Corespondenţei Interne.
I.C.R.A.L.- Întreprinderea de Construcţii, Reparaţii şi Administrare Locativă

I.C.T. Interceptarea Convorbirilor Telefonice.
I.D.E.B. - Interceptarea Discuţiilor prin Intermediul Emiţătorilor Alimentaţi la Baterie.
I.D.E.R. - Interceptarea Discuţiilor prin Intermediul Emiţătorilor la Reţea.
I.D.M. Interceptarea Discuţiilor prin Microfoane.
I.J. Inspectoratul Judeţean
I.J.T.L.- Întreprinderea Judeţeană de Transport Local
I.M.F. Institutul de Medicină şi Farmacie
I.N.G.G.- Institutul Naţional de Geriatrie şi Gerontologie
I.P.E.I.L. Întreprinderea Pentru Exploatarea şi Industrializarea Lemnului
I.R.T.A. Întreprinderea Regională de Transport Auto
I.S.J. – Inspectoratul de Securitate Judeţean
I.T.I. - Interceptarea Convorbirilor Telefonice Internaţionale.
I.T.T. - Interceptarea Transmisiunilor Telex.
Într. – întreprindere
Jud. - judeţean
Jud.- judeţ
Lt. - locotenent
Lt. col.- locotenent colonel
Lt. maj. locotenent major
M. St. M. Marele Stat Major
M.A.I. Ministerul Afacerilor Interne
M.A.N. - Marea Adunare Naţională
M.D.P. / m.d.p. – membru de partid
M.F.A. - Ministerul Forţelor Armate
M.I. - Ministerul de Interne
M.J. – Ministerul Justiţiei
M.S.S. Ministerul Securităţii Statului
M.V. - Mapă de Verificare. Formă de arhivare a documentelor rezultate în urma unei acţiuni de verificare, întreprinsă de Securitate asupra unei persoane (vezi şi A.V.).
Mr. - maior
N.B. – Nota Biroului.
N.L. Nota Lucrătorului.
N.O. - Nota Ofiţerului.
No. – număr(ul)
O.J.T. Oficiul Judeţean de Turism
O.N.T. - Oficiul Naţional de turism
Ob. - obiectivului
Org. organizaţie / organ
P.C.R. Partidul Comunist Român
P.C.T.F. - Punctul de Control Trecere Frontieră

P.N.L. – Partidul Naţional Liberal
P.N.Ţ. Partidul Naţional Ţărănesc
P.S.D.I. – Partidul Social Democrat Independent
P.T.T. – Poşta-Telegraf-Telefon
Plut. plutonier
R.A.T.A. – Regia Autonomă de Transport Auto
R.F.G. Republica Federală Germania
R.I. - Reţea informativă
R.P.U. – Republica Populară Ungară
R.S. România Republica Socialistă România.
R.S.B. Regimentul de Securitate Bucureşti
R.S.R. – Republica Socialistă România
Rd. - redat
Red. – redactat
Reg. - Regiune, regională
Rest. - restaurant
S.I.A. – Serviciul de Informaţii al Armatei
S.I.G. – Supraveghere informativă generală
S.L.O.M.R. - Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din România
S.M.T. Staţiunea de Maşini şi Tractoare
S.O. – Supravegherea obiectivelor prin sondă optică
Sarcina „S" interceptarea corespondenţei interne sau externe
Sarcina „T" – utilizarea tehnicii operative (a microfoanelor sau altor mijloace de ascultare / înregistrare.
Sec. - Securitate
Str. - strada
Şos. - şoseaua
T.F. Transporturi Feroviare
T.O.- Tehnică operativă
T.R. – termen redus
T.V. Supravegherea obiectivelor prin televiziune în circuit închis
Tov. – tovarăş/ul
U.M. – Unitate Militară.
U.T.C. Uniunea Tineretului Comunist
U.T.M. Uniunea Tineretului Muncitoresc
Vol. volumul

Mulţumim persoanelor care au acceptat să fie intervievate în cadrul acestui proiect !

Andronie Viorel
Alexandru (Xifta) Doina
Ardeleanu George
Balaş Marin Marian
Bejenaru Liviu Marius
Bodiu Andrei
Boeriu Marius
Brana Aluna
Buga Ion
Butnaru Igor
Clitnovici Constantin
Constantin Dan
Covaci Nicolae
Csejka Gerhardt
Ciucur David
Deletant Denis
Dobrescu Caius
Dragu Ion Cătălin
Drăgulănescu Nicolae George
Ene Marian
Frauendorfer Helmuth
Iacob Dănuţ
J. N.
Liiceanu Gabriel
Măgureanu Virgil
Mancaş Paul
Moruzi Adrian
Paraschiv Vasile
Pillat-Săulescu Monica
Popa Mircea
Popescu Cătălin
Răduleanu Galina
Sandor Kacso
Simion Ştefan
Soare Andrei
Srager Peter
Ştefănescu Maria
Tarcea Maria
Todoraşcu Gheorghe
Ţicoan Cornelia
Tudor Octavian
Weinberger Attila
Vertan Adriana

Documente facsimil din arhiva CNSAS

MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITATII STATULUI
INSPECTORATUL JUDETEAN BOTOSANI
- Securitate -

Serviciul Informaţii Interne

Nr. 00 738 din 18 octombr.1981

STRICT SECRET
exemplar nr._

14
80

APROB

RAPORT

cu propunere de luare în lucru
prin dosar de urmărire informativă
a numitului [redacted] din
B o t o ş a n i -

Numitul [redacted] este născut la data de [redacted] în Botoşani, fiul lui [redacted] şi [redacted], elev în clasa a XI-a B. la Liceul "A.T.Laurian", domiciliază în Botoşani, str. [redacted], bloc [redacted], Scara [redacted], ap. [redacted].

In cadrul măsurilor informativ-operative organizate în acţiunea "PANOUL/" pentru identificarea autorului înscrisurilor ostile apărute în Botoşani, în perioada 13.09.-15 oct.1981 în ziua de 18 oct.1981, orele 0,55, [redacted] a fost prins în flagrant, scriind o inscripţie cu caracter instigator pe unul din panourile ce înconjoară şantierul Casei de cultură din Botoşani, de pe strada Marchian.

Din cercetarea informativă a lui [redacted] rezultă că acesta, deşi tînăr, este bine dezvoltat psihic şi fizic, are deja acumulate informaţii cu caracter social-politic. Ascultă postul de radio "Europa Liberă" şi sub influenţa emisiunilor sale, în patru rînduri a scris în mai multe locuri publice din Botoşani inscripţii cu caracter duşmănos şi denigrator, care vizau pretinsa lipsă de drepturi din ţara noastră, îndemnau la organizarea de sindicate libere ca în Polonia, inclusiv renaşterea S.L.O.M.R.

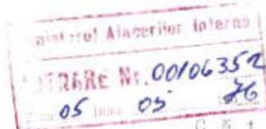
. / .

Document nr. 1

Inb. 007769/14.05.76

MINISTERUL DE INTERNE
INSPECTORATUL JUDEȚEAN BRAILA
- Securitate -
Nr.146/EA/00/160720/30.4.1976

STRICT SECRET
Exempl.nr. 1

C ă t r e,

MINISTERUL DE INTERNE
U.M.0710/N - BUCURESTI
- Contrainformații -

Urmare la adresa dvs.nr.A.1/0774 din 22.02.1976, privind pe [redacted], născut la 22.06.1955 în Brăila, fiul lui [redacted] și [redacted], vă comunicăm următoarele :

Cel în cauză are domiciliul stabil în Brăila, str. [redacted], Bl. [redacted], ap. [redacted], iar în prezent este militar în termen redus la U.M.0891 Cîmpina. In anul 1971 a fost identificat ca autor al unei scrisori adresate postului de radio "Europa Liberă" prin care solicita muzică și făcea unele comentarii tendențioase la adresa orînduirii noastre socialiste. Scrisoarea a fost scrisă în numele grupului "REGII LIBERI" a cărui inițiator și conducător era [redacted] grup care asculta în mod frecvent postul de radio amintit și care în urma audițiilor se deda la unele comentarii tendențioase.

Acest grup avea legitimații confecționate din lemn pe care era gravat în limba engleză pseudonimul grupului.

La data de 6.01.1971 atît [redacted] cît și ceilalți membri ai grupului au fost avertizați, puși în dezbatere publică în unitățile școlare în care învățau și a fost sesizat Comitetul municipal U.T.C..

După avertizare s-a observat că numitul [redacted] a avut o poziție corectă în preocupările școlare și extrașcolare, pregătindu-se intens pentru fizică, ajungînd la faza pe țară a olimpiadei de fizică.

După absolvirea liceului și susținerea examenului de bacalaureat a început cursurile la facultatea de fizică a

./.

Document nr. 2

CONSILIUL SECURITĂŢII STATULUI — 36 — STRICT SECRET
UNITATEA MILITARĂ 0252 Buc.
SERVICIUL C. I.
Nr. 0021.555 / 02.06.1971

nr. 67291
2.6.71

CERERE DE INVESTIGAŢII

Rugăm efectuaţi investigaţii despre S.

fiul lui DUMITRU şi FLOAREA născut la 17.08.1938 în

comuna OTOPENI Municipiul Buc.

str. ___ sectorul ___

Profesia şi locul de muncă maistru matriţer la întreprinderea

Scopul investigaţiei şi aspectele ce trebuie să fie stabilite: Intrucât este în atenţia organelor noastre, solicităm a se efectua investigaţii complete

Cine cere investigaţia Mr. Gheorghe Victor telef. 3102

ŞEFUL UNITĂŢII MILITARE

RĂSPUNSUL INVESTIGAŢIEI:

La locul de muncă S. este cunoscut ca o fire comodă, care caută un loc de muncă cu activitate uşoară dar bine plătit, cu toate că e bine pregătit profesional şi cu experienţă practică. Lucrează cu elevii [illegible] din cadrul [illegible] face dese deplasări în provincie sau la diverse întreprinderi din Bucureşti cu care colaborează întreprinderea. Părinţii acestuia împreună cu el în comuna Otopeni, au fost chiaburi şi au posedat pământ. În perioada evenimentelor din Ungaria din anul 1956, au posedat arme de vânătoare, care le-au fost ridicate (tatălui său şi fratelui

Document nr. 3

DOSARUL DE URMĂRIRE INFORMATIVĂ CUPRINDE:

— materialele care au stat la baza începerii urmăririi cu rezoluţia şefului care a ordonat această măsură;

— materialele obţinute în procesul urmăririi informative;

— procesele verbale de constatare a efectuării de acte premergătoare începerii urmăririi penale;

— alte date referitoare la desfăşurarea urmăririi informative.

Document nr. 4

MINISTERUL DE INTERNE

INSPECTORATUL M.I. GIURGIU

Serviciul INFORMAȚII INTERNE

SECRET
(după completare)

2

ANGAJAMENT

Considerind că apărarea patriei, a securității statului constituie o obligație patriotică a intregului popor, inscrisă in Constituție,

Subsemnatul ____________ născut la 1968 in BUCUREȘTI domiciliat in CASA de COPII ____________ din Instituția de invățămint LICEUL GIURGIU ____________, mă angajez să sprijin in mod secret, organizat, activ și sincer organele de securitate in activitatea pe care o desfășoară pentru prevenirea, descoperirea și lichidarea infracțiunilor indreptate impotriva securității statului, pentru combaterea oricăror manifestări care afectează interesele orinduirii noastre socialiste.

Data 30-I-1986

(semnătura)

Angajamentul a fost dat in prezența
locot. DUMITRESCU LAURENȚIU
(gradul, numele și prenumele ofițerului)

Cd. 43/1980 — V 11

Document nr. 5

17 16

Notă informativă

Vă informez că Fix cu 2 săptămini
inaintea Revelionului 1983, colegul meu,
elev in clasa X-B m-a intrebat dacă are
o adresa care a fost dată la postul de radio
Vocea Americii - respectiv a ambasadei
americane din București. De fapt nu a mai
fost alt coleg. Rezultă că se il ascultă
postul de radio Vocea Americii.
De asemenea vă informez că mergind intr-o
seară în vacanța mare a anului trecut în
vizită la ____________ elev in clasa XII la
liceul (internat) de intreprindere de prelucrare
l-am găsit ascultind muzică ușoară la postul de
radio Europa liberă. Altă dată nu a mai fost
altceva decit asta.

B

Data 12-I-1983

Popa Adrian

Document nr. 6

APROB
ŞEF SERVICIU
[semnătură]

STRICT SECRET
(după completare)

INSPECTORATUL M.I. *SIBIU*
SERVICIUL *SERV. 1a - SECURITATEA MUN. MEDIAŞ*
Nr. .... din: *16.05.1984*

SECU... PROBA
18132
29 MAI 1984

FIŞA COLABORATORULUI DIN RÎNDUL ELEVILOR

NUME: .... PRENUME: ....
NUME CONSPIRATIV: *„IRIMESCU"* DATA RECRUTĂRII: *16.05.1984*
PRENUME tata: .... mama: ....
DATA ŞI LOCUL NAŞTERII: data: .... *1968 ÎN*
localitatea: *MEDIAŞ* judeţul: *SIBIU*
NAŢIONALITATEA: *MAGHIARĂ* CLASA: .... TREAPTA: .... ANUL: ....
INSTITUŢIA DE ÎNVĂŢĂMÎNT: *LICEUL* ....
DOMICILIUL: judeţul: *SIBIU* localitatea: *MEDIAŞ*
strada: .... nr. .... bloc: .... apt.: .... telefon: ....

SCURTĂ DESCRIERE A CARACTERISTICILOR PSIHOFIZICE ŞI A POSIBILITĂŢILOR DE INFORMARE

Este cunoscut cu o comportare bună în familie şi la şcoală. Are o situaţie foarte bună la învăţătură. Este bine dezvoltat din punct de vedere fizic, sănătos. Are foarte multe relaţii în rîndul tinerilor din Mediaş

PRINCIPALELE DATE DE IDENTIFICARE ALE PĂRINŢILOR

TATA
DATA NAŞTERII: .... LOCUL NAŞTERII: ....
UNDE LUCREAZĂ: ....
PROFESIA (OCUPAŢIA): ....
CUM ESTE CUNOSCUT ÎN EVIDENŢELE M.I. *NECUNOSCUT*

MAMA
DATA NAŞTERII: .... LOCUL NAŞTERII: ....
UNDE LUCREAZĂ: ....
PROFESIA (OCUPAŢIA): ....
CUM ESTE CUNOSCUT ÎN EVIDENŢELE M.I.: *NECUNOSCUTĂ*

NUMELE, PRENUMELE ŞI SEMNĂTURA OFIŢERULUI CU CARE ţINE LEGĂTURA
LT. MAJ. ORIEA CONSTANTIN
NUMELE CONSPIRATIV AL REZIDENTULUI: *[semnătură]*

DOSARUL
A FOST MICROFILMAT AZI: 04-03-1991
05069 SB

Document nr. 7

MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITĂŢII STATULUI
U.M. 0410 Timişoara indicativ 2/F.D.
Nr. 00?0012 din 13.07.1988

126 ANEXA nr.2

STRICT SECRET
exemplar unic

D.O.

INTRARE Nr. 0081020
1988 Luna iulie Ziua 14

F.D.

A P R O B 15.07.1988

COMANDANTUL UNITĂŢII

Mr. [signature]

R A P O R T "T - I.T.I."

Vă rugăm să dispuneţi luarea în supraveghere, începînd de la data de 20.07.1988 (ziua, luna, anul) pînă la 30.12.1988 (ziua, luna, anul) a postului telefonic numărul 963/11867, aparţinînd L D, din ________, localitatea LUGOJ, ţara ROMÂNIA, de la care numitul (a) L D. - conspirativ „DAN", poartă convorbiri telefonice internaţionale.

Obiectivul este în atenţie în acţiunea D.U.I. şi interesează - conţinutul convorbirilor pe care le poartă - legăturile pe care le are în străinătate şi natura acestora

Datele şi informaţiile rezultate vor fi transmise la indicativ 2 F.D, tovarăşul Lt. Ferkon Dorin, telefon 9/12223.

Obiectivul va fi introdus la poziţia 35, în locul postului telefonic numărul 45488, obiectiv „MAXIM"

Calculator 25 iulie 1988

ŞEFUL SERVICIULUI (BIROULUI),

(Grila nu se completează)

Anexă la nr. ________

Poziţia	Numele conspirativ	Număr telefon	Acţiunea

Unitatea militară	Nr.expediţie	Data intr.	Data expir.	Obs.

COMPLETAT DE ______________________ DATA __________
(gradul, numele şi prenumele)

Document nr. 8

MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITATII STATULUI
INSPECTORATUL JUDETEAN BOTOSANI
- Securitate -

Serviciul "T" - Sursa "TOMA"

C o p i e

STRICT SECRET
exemplar unic

NOTA - SINTEZA

privind activitatea obiectivului
"SINDICALISTUL" în ziua de 26.o3.198o

- Intre orele 5-1o, nu se semnalează prezenţa în cameră.
- La orele 1o, se sesizează prezenţa unor persoane în cameră, care imediat se culcă.
- La orele 14,1o - pleacă din cameră. Nu se poartă discuţii. Se audiază emisiunea postului I/radio Bucureşti, cu volum mare
- La orele 16, revine în cameră şi audiază la aparatul de radio emisiunea "Fotbal minut cu minut". Comentează pe marginea rezultatelor ce se înregistrează.
- La orele 18,o2-18,o15 = acordă aparatul pe emisiunea postului de radio "Europa Liberă". Nu sînt mulţumiţi de recepţie şi închid aparatul.
- Pînă la ora 21,oo nu se reţin discuţii. Se pare că obiectivul a părăsit camera.
- Ora 21,o5, se revine în cameră şi se audiază emisiunea postului de radio "Europa Liberă". Pînă la ora 21,45, în timp ce joacă cărţi.
- Ora 22,2o - se poartă discuţii referitor la cuvîntul luat de C. Pîrvulescu la Congresul al XII-lea al P.C.R. Apreciază că acesta a fost internat într-un spital de nebuni. Nu se fac alte comentarii.
- La ora 22,5o obiectivul se culcă.

Pentru conformitate,
Maior Grăciun Mihai

ex.unic
rd/oo21o/318/31.o3.198o

Document nr. 9

Fotografii realizate de Securitate prin filaj

Fotografii realizate de Securitate în timpul percheziţiilor

Ministerul de Interne

Strict secret

RAPORT

Document nr. 12

35

CONSILIUL SECURITATII STATULUI
DIRECTIA III-a
Nr.381/II/CC 169757

STRICT SECRET
Ex.nr.2
S.C.164

Către,

C.S.S. - DIRECTIA IV-a -

Vă comunicăm că în atenţia noastră se află numitul ________________, domiciliat în Bucureşti, str. ______ nr.16, bloc ____, scara A., et.III, ap.15, inginer la Fabrica de aparate electronice de măsură industriale (F.A.E.M.I.), care în cursul lunii martie 1971 a expediat scrisori în cuprinsul cărora a menţionat şi unele date cu caracter intern privind obiectivul sus-amintit şi chiar secţia specială (F.F.A.) din cadrul acestuia.

Intrucît destinatarii scrisorilor respective: ________________ şi ________________ cu adresa U.M. ______ Ploieşti (primul dintre aceştia rezultînd că este elev), vă rugăm a ni se comunica datele de identificare ale acestora, şi a se stabili, prin măsuri speciale, dacă scrisorile respective se mai află asupra lor.

In cazul că scrisorile vor fi găsite la destinatari, vă rugăm ca, în cadrul unui control conspirat (folosindu-se alte pretexte legate de ordinea interioară a unităţii), să fie ridicate în mod oficial de la aceştia, pe bază de proces verbal şi, împreună cu declaraţiile care se impun a fi luate în asemenea situaţii (asupra relaţiilor dintre expeditor şi destinatari şi altor eventuale scrisori sau relatări verbale din partea lui ________________ despre F.A.E.M.I. etc.) să ne fie trimise în timp util.

ADJUNCT ŞEF DIRECŢIE
Colonel,
Stamatoiu A.

ŞEFUL SERVICIULUI
Lt.colonel,
Alexandru Ştefan

Document nr. 13

MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITATII STATULUI
INSPECTORATUL JUDETEAN BOTOSANI

13

- Serviciul Informaţii Interne -

Nr. 00 1008 din 1.04 1985

STRICT SECRET
Exemplar unic

10.07.1985
APROB,

RAPORT

cu propunere de avertizare a numitului [redacted] din B o t o ş a n i .

Numitul [redacted] este născut la data de ol.ol. 1957, în comuna [redacted], judeţul Botoşani, fiul lui [redacted] şi [redacted], lăcătuş mecanic la Staţia de oxigen de la Maternitatea Botoşani, domiciliat în Botoşani, str. [redacted] Bloc [redacted], ap.14.

Este lucrat prin dosar de urmărire informativă fiind semnalat că audiază şi colportează ştirile transmise de posturile de radio reacţionare din Occident.

Informaţiile obţinute în timpul urmăririi informative de la reţea şi pe mijloacele T.O. au confirmat datele care au stat la baza deschiderii dosarului de urmprire informativă.

Astfel, s-a stabilit că [redacted], în urma audierii emisiunilor transmise de posturile de radio reacţionare din Occident se deda la afirmaţii duşmănoase la adresa conducerii superioare de partid şi de stat.

Asemenea afirmaţii le făcea şi în prezenţa altor persoane, identificate de organele noastre.

S-a mai stabilit de asemenea că este o persoană lăudăroasă, care pentru a-şi impresiona interlocutorii afirma că ar fi "ofiţer de securitate care lucrează acoperit".

De asemenea era semnalat cu unele nemulţumiri cu privire la serviciu, motiv din care face diferite reclamaţii la organele centrale de partid şi de stat.

Document nr. 14

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU STUDIEREA ARHIVELOR SECURITĂȚII
CNSAS

EDUCATION, AUDIOVISUAL AND CULTURE EXECUTIVE AGENCY
EACEA - BRUSSELS

Dincolo de inițiativele oficiale, juridice, istorice sau instituționale, de recuperare a adevărului istoric, a devenit evident că remediul miraculos pentru împăcarea socială nu era posibil de administrat în doze unice, că rănile adânci ale trecutului nu pot fi șterse doar prin asumări publice, fără o serioasă dezbatere la care să participe toți cei interesați și afectați de acel trecut.

Amintirea, re-amintirea și cunoașterea mediată prin intermediul documentelor create de fosta Securitate cu privire la subiecții acțiunilor sale, transformă destine particulare în voci distincte ale memoriei colective.

Acest proiect se dorește o contribuție la această cunoaștere prin dezbatere, prin recursul la document și memorie. Nu este o contribuție vindicativă, ci una din care prin confruntarea cu *urmele trecutului* (amintiri, documente, imagini, opinii) să ne ofere posibilitatea să înțelegem și, mai ales, să ne explicăm.

Virgiliu Țârău